

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1950:43
ECKLESIASTIKDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE
MED FÖRSLAG TILL
NYA GRUNDER FÖR
AVLÖNINGEN AV PRÄSTER, M.M.

DEL II

AVGIVET AV
1946 ÅRS PRÄSTLÖNEKOMMITTÉ

STOCKHOLM

1950

Statens offentliga utredningar 1950

Kronologisk förteckning

1. Elkraftutredningens redogörelse nr 2: 18. Redogörelse för detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Örebro län. Beckman. 44 s. K.
2. Betänkande angående tyskgruvorna och centralorgan för gruvärenden. Victor Petterson. 157 s. H.
3. Betänkande med förslag angående folkskolans disciplinmedel m. m. Kihlström. 137 s. E.
4. Skolöverstyrelsens utlåtande angående beskäring av timplanerna vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter. Statens Reproduktionsanstalt. 105 s. E.
5. Ortsavdragskommittén. Betänkande med förslag till ändrade kommunala Ortsavdrag m. m. Beckman. 199 s. Fi.
6. Utredning angående överflyttning av viss del av riksbankens rörelse till en statlig affärsbank m. m. Marcus. 64 s. Fi.
7. 1949 års uppbördssakkunniga. 1. Betänkande med förslag till vissa ändringar i uppbördsförfarandet. Marcus. 112 s. Fi.
8. Betänkande angående rationaliseringsverksamheten inom den offentliga förvaltningen. Beckman. 155 s. Ju.
9. Utredning angående de handelspolitiska arbetsformerna m. m. 2. Redogörelse för de olika avtalstyperna i det svenska avtalssystemet. Katalog och Tidskriftstryck. 74 s. H.
10. Den svenska elbranschens kapacitet och konkurrensförhållanden. Marcus. 175 s., 1 pl. H.
11. Socialvårdskommitténs betänkande. 17. Utredning och förslag angående lag om socialhjälp m. m. Beckman. 64* s., 515 s. S.
12. Handelsutbildningskommitténs betänkande och förslag. 1. Handelsgymnasierna. Marcus. 445 s. E.
13. Skyddsrum för civilbefolkningen. Nordisk Rotogravyr. 154 s., 1 pl. I.
14. Betänkande rörande Sveriges smalspåriga järnvägar. Del 4. De smalspåriga västgötabanorna. Gummesson. 99 s. K.
15. 1948 års järnbruksutredning. Betänkande angående järnbrukens arbetskraftsförsörjning och därmed sammanhängande problem. Kihlström. 55 s. S.
16. Förberedande utredning angående lagstiftning på skadeståndsrättens område. Av I. Strahl. Victor Petterson. 168 s. Ju.
17. Betänkande med förslag rörande decentralisering inom väg- och vattenbyggnadsverket m. m. Victor Petterson. 151 s. K.
18. Elkraftutredningens redogörelse nr 2: 19. Redogörelse för detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Västmanlands län. Beckman. 37 s. K.
19. Betänkande med utredning och förslag angående fordringar på synförmågan för anställning i allmän och enskild tjänst m. m. Kihlström. 235 s. S.
20. Undersökning rörande bruksnäringskostnadernas samband med åkerfältens storlek, form och beskaffenhet. Gernandt. 276 s. Jo.
21. 1944 års allmänna skattekommitté. 4. Betänkande med förslag angående ändrade bestämmelser för beskattning av periodiskt understöd m. m. samt av utdelning å svenska aktier och andelar i vissa fall, m. m. Marcus. 170 s. Fi.
22. Statsbidrag för ålderdomshem. Beckman. 61 s. S.
23. Statens sjukhusutredning av år 1943. Betänkande 5 angående verksamheten vid sjukhusvätterierna och möjligheterna att rationalisera densamma. Kihlström. 201 s. I.
24. Betänkande med förslag till det rättspsykiatriska undersökningsväsendets organisation. Norstedt. 62 s. Ju.
25. Det statliga utredningstrycket. Trycksakskommitténs betänkande. Idun. 43 s. Fi.
26. Kommittésvenska. En undersökning och ett försök till riktlinjer av E. Wellander. Bilaga till trycksakskommitténs betänkande. Idun. 88 s. Fi.
27. Betänkande med förslag till ny lag om flottning i allmän flotlied, m. m. Beckman. 220 s. Ju.
28. Länsstyrelsernas organisation och ställning inom länsförvaltningen. Idun. VI, 680 s. I.
29. Betänkande angående arbets- och kapitalkostnaderna i jordbrukskalkylen. Idun. 369 s. Jo.
30. Partsorgan inom yrkesinspektionens distrikt. Marcus. 39 s. S.
31. Betänkande med förslag till lag om prästmöte och stiftsmöte m. m. Av H. Ljungberg. Katalog och Tidskriftstryck. 93 s. E.
32. Arbetstidsutredningens betänkande. Del 4. Tre veckors semester. Beckman. 92 s., 128* s. S.
33. Allmän pensionsförsäkring. Principbetänkande. Norstedt. 329 s. H.
34. Undersökning av taxeringsutslaget beträffande jordbruksfastighet å landsbygden vid 1945 års allmänna fastighetstaxering. Norstedt. VI, 174 s. Fi.
35. Betänkande med förslag till ändrade bestämmelser angående avdrag vid taxering för utländska skatter. Beckman. 149 s. Fi.
36. Försvarets centrala tyg-, intendentur- och civilförvaltning. Beckman. IX, 287 s. Fö.
37. Försvarets centrala tyg-, intendentur- och civilförvaltning. Bildbilaga. Beckman. 89 s. Fö.
38. Utredning rörande frivilligt försvarsarbete. Beckman. 311 s. Fö.
39. Maskinell täckdikning. Almqvist & Wiksell, Uppsala. 135 s. Jo.
40. Förslag till ändringar i jaktlagstiftningen. Marcus. 197 s. Jo.
41. Betänkande angående vissa med religionsfrihetslagstiftningen sammanhängande skattesporsmål. Katalog och Tidskriftstryck. 57 s. Fi.
42. Förslag till ändrad lagstiftning om avbetalningsköp. Idun. 89 s. Ju.
43. Betänkande med förslag till nya grunder för avlöningen av präster, m. m. Del 2. Idun. 214 s. E.

Anm. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. E. = ecklesiastikdepartementet, Jo. = jordbruksdepartementet.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1950: 43
ECKLESIASTIK DEPARTEMENTET

BETÄNKANDE
MED FÖRSLAG TILL
NYA GRUNDER FÖR
AVLÖNINGEN AV PRÄSTER, M. M.

DEL II

AVGIVET AV
1946 ÅRS PRÄSTLÖNEKOMMITTÉ

STOCKHOLM 1950
IDUNS TRYCKERI AKTIEBOLAG, ESSELTE AB
016901

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS
THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS
THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS
THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS
THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sid.
Skrivelse till Statsrådet Herr Quensel	5
Förslag till	
prästlönerreglemente	7
tjänstepensionsreglemente för präster	40
familjepensionsreglemente för präster	52
lag om upphävande av lagen den 9 december 1910 om reglering av prästerskapets avlöning m. fl. författningar angående prästerskapets löne- och pensionsförhållanden	60
förordning angående pastorats deltagande i kostnaderna för församlingsprästernas avlöning (prästlönekostnadsförordning)	61
lag angående ändring i lagen den 30 augusti 1932 om kyrkofond ..	63
lag om ändrad lydelse av 2 § lagen den 27 juni 1947 om kyrkomusiker	65
lag om upphävande av 17, 18 och 20 §§ eklelesiastik boställsordning den 30 augusti 1932 samt om ändrad lydelse av 1 och 19 §§ samma boställsordning.....	66
lag angående ändring av 5 § lagen den 6 juni 1930 om församlingsstyrelse	67
lag angående ändring av 13 § 3 mom. lagen den 13 november 1936 om domkapitel	67
lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 21 november 1925 angående anlåtande av kyrkofonden för uppförande av prästgårdar inom vissa delar av Härnösands och Luleå stift	67
Inledning	69
Avd. I. Vissa allmänna frågor.	
1 Kap. Metoden för kyrkoherdetjänsternas första inplacering i tjänsteklass	70
2 Kap. Kostnadsberäkningar	75
3 Kap. Finansieringen av kostnaderna för avlöning och pensionering	77
4 Kap. Författningsregleringen	92
Avd. II. Specialmotivering.	
Förslaget till prästlönerreglemente	95
Förslagen till pensionsreglementen	177
Förslaget till lag om upphävande av prästlönerregleringslagen m. m.	182
Förslaget till prästlönekostnadsförordning	182
Förslaget till lag angående ändring i kyrkofondslagen.....	186
Övriga författningsförslag	188

Särskilda yttranden	Sid.
A. angående detaljer i kommitténs förslag:	
av herr Berger	190
av herrar Berger och Helander, gemensamt	190
av herrar Berger, Helander och Rubbestad, gemensamt	191
av herr Helander	191
av herr Mårtensson	193
B. angående vissa rättsliga spørsmål:	
av herr Wohlin	194
av herrar Berger och Helander	194
 <i>Bilagor:</i>	
1. P. M. angående prästlönereformen och dissenterlagstiftningen	195
2. P. M. angående den legislativa behandlingen av den kyrkligt-ekonomiska lagstiftningen	198

Till Statsrådet Herr Quensel.

Med skrivelse den 9 oktober 1948 till statsrådet Quensel överlämnade 1946 års prästlönekommitté en första del av *betänkande med förslag till nya grunder för avlöningen av präster, m. m.*

Kommitténs sammansättning har efter nämnda dag icke undergått någon förändring. Ledamöter av kommittén ha sålunda varit: landshövdingen *Erik Axel Westling*, ordförande, samt kyrkoherden i Hölö pastorat *Åke Bror Harald Berger*, professorn vid universitetet i Uppsala *Dick Adolf Viktor Helander*, ledamoten av riksdagens andra kammare, överrevisorn i statens arbetsmarknadsstyrelse *Johannes Wiktor Mårtensson*, ledamoten av riksdagens andra kammare, förutvarande statsrådet, lantbrukaren *Axel Ludvig Rubbestad* och kammarrådet *Tom Hugo Wohlin*.

Såsom kommitténs huvudsekreterare har fortfarande varit förordnad förste kanslisekreteraren i ecklesiastikdepartementet, kanslirådet i Kungl. Maj:ts kansli *Nils-Erik Brolin*. Genom beslut den 8 juli 1949 har chefen för ecklesiastikdepartementet uppdragit åt e. o. byråsekreteraren i kammarkollegiet *Hans Åke Bohman* att tjänstgöra såsom biträdande sekreterare.

Liksom tidigare har kommittén biträts av tillkallade särskilda experter, t. f. länsbokhållaren av 2:a klass vid länsstyrelsen i Värmlands län *Nils Johan Hörjel* och t. f. förste aktuarien i statens pensionsanstalt *Olof Harald Kalén*. Hörjel och Kalén ha därvid även bestritt sekreterargöromål.

Efter avlämnandet av sitt första delbetänkande har kommittén på särskilda uppdrag avgivit följande utlåtanden, nämligen

den 11 februari 1949 till statsrådet Quensel angående provisorisk avlönings- och pensionsförbättring för prästerna för tiden 1 juli 1949—30 juni 1950;

den 23 december 1949 till statsrådet Quensel i samma fråga för tiden 1 juli 1950—30 juni 1951; samt

den 23 december 1949 till Kungl. Maj:t över 1946 års kyrkomötes skrivelse, nr 29, angående dövstumprästernas lönegradsplacering.

Efter numera slutfört uppdrag får 1946 års prästlönekommitté härmed överlämna del II av sitt angivna betänkande, innefattande förslag till:

- 1) prästlönereglemente;
- 2) tjänstepensionsreglemente för präster;
- 3) familjepensionsreglemente för präster;

4) lag om upphävande av lagen den 9 december 1910 (nr 141 s. 27) om reglering av prästerskapets avlöning m. fl. författningar angående prästerskapets löne- och pensionsförhållanden;

5) förordning angående pastorats deltagande i kostnaderna för församlingsprästernas avlöning (prästlönekostnadsförordning);

6) lag angående ändring i lagen den 30 augusti 1932 (nr 404) om kyrkofond;

7) lag om ändrad lydelse av 2 § lagen den 27 juni 1947 (nr 275) om kyrkomusiker;

8) lag om upphävande av 17, 18 och 20 §§ ecklesiastik boställsordning den 30 augusti 1932 (nr 400) samt om ändrad lydelse av 1 och 19 §§ samma boställsordning;

9) lag angående ändring av 5 § lagen den 6 juni 1930 (nr 259) om församlingsstyrelse;

10) lag angående ändring av 13 § 3 mom. lagen den 13 november 1936 (nr 567) om domkapitel; samt

11) lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 21 november 1925 (nr 456) angående anlåtande av kyrkofonden för uppförande av prästgårdar inom vissa delar av Härnösands och Luleå stift.

Särskilda yttranden av undertecknade Berger, Helander, Mårtensson, Rubbestad och Wohlin finnas fogade vid betänkanudet.

Vissa handlingar, som överlämnats till kommittén för att tagas i övervägande vid fullgörandet av dess uppdrag, återställas härmed. Till kommittén direkt inkomna skrivelser överlämnas samtidigt.

Stockholm den 3 november 1950.

A. WESTLING

ÅKE BERGER

DICK HELANDER

J. W. MÅRTENSSON

AXEL RUBBESTAD

TOM WOHLIN

/ Nils Hörjel

Förslag
till
prästlönereglemente.

I avd. Inledande bestämmelser.

1 §.

Reglementets tillämpningsområde m. m.

1 mom. Detta reglemente äger tillämpning å följande till svenska kyrkan hörande präster:

- a) ärkebiskopen och övriga biskopar;
- b) i territoriella pastorat samt, i den mån Kungl. Maj:t och riksdagen besluta, i icke-territoriella pastorat anställda *församlingspräster*, nämligen *domprostar, kyrkoherdar, komministrar, kyrkoadjunkter* samt med dem likställda *garnisons- och amiralitetspräster*;
- c) *kyrkoherdar i svenska församlingar i utlandet*, för vilka kyrkoordning blivit av Kungl. Maj:t fastställd; samt
- d) *garnisonspastorn i Boden, stiftsadjunkter, kontraktsadjunkter och pastoratsadjunkter.*

2 mom. I reglementet avsedda präster anställas såsom innehavare av

- a) *ordinarie tjänst,*
- b) *extra ordinarie tjänst,*
- c) *aspiranttjänst,*
- d) *extra tjänst* eller
- e) *arvodesbefattning.*

I fråga om tjänster, som avses under a)—d), gälla nedan i denna avdelning samt i 2 och 3 avd. meddelade bestämmelser. Angående bestämmande av avlöningsförmåner för innehavare av arvodesbefattning stadgas i 4 avd.

2 §.

Vissa för reglementets tillämpning grundläggande bestämmelser.

1 mom. Består pastorat av församlingar, tillhörande skilda stift, skall vad i reglementet sägs om stift, domkapitel och stiftsnämnd avse det stift, till vilket pastoratets moderförsamling hör, samt domkapitlet och stiftsnämnden i detta stift.

2 mom. Vid jämförelse mellan olika tjänster skall den tjänst anses högst, för vilken månadslönen enligt 3 § statens löneplansförordning är högst. Hänsyn skall härvid tagas, inom lönegrad, som omfattar flera löneklasser, till den högsta löneklassen, och inom löneklass, som upptager flera lönebelopp, till det högsta av dessa.

3 mom. Vad i reglementet sägs om avlöningsbestämmelser, meddelade av Kungl. Maj:t, skall gälla jämväl beträffande avlöningsreglementet för riksdagens verk.

4 mom. Angående den nämnd, statens lönenämnd, som skall finnas för beredning av ärenden, som angå avlöningsförhållanden för innehavare av tjänster, vid vilka avlöning utgår enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, stadgas i statens allmänna avlöningsreglemente.

2 avd. Allmänna bestämmelser.

3 §.

Tjänsters inrättande.

Biskopstjänst, så ock *garnisons- och amiralitetsprästtjänster* och *kyrkoherdetjänst i svensk församling i utlandet* inrättas av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut.

Om inrättande av *annan ordinarie* eller *extra ordinarie tjänst* eller *aspiranttjänst* förordnar Kungl. Maj:t eller, såvitt angår tjänster inom den i 18 § avsedda reglerade befordringsgången, domkapitlet enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser. Stifts- och kontraktsadjunktjänsterna må inrättas högst till det antal riksdagen medgiver.

Extra tjänst inrättas i fall, som avses i 7 § 2 mom. femte jämfört med andra stycket, av Kungl. Maj:t och eljest av domkapitlet enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.

4 §.

Tjänstetillsättning.

1 mom. Ordinarie tjänst tillsättes medelst *fullmakt* av Kungl. Maj:t eller, enligt vad därom särskilt stadgas, av domkapitlet.

Förordnande å garnionspastorstjänsten i Boden meddelas av Kungl. Maj:t.

Annan extra ordinarie tjänst och aspiranttjänst tillsättes av domkapitlet. Extra tjänst tillsättes i fall, som avses i 7 § 2 mom. femte jämfört med andra stycket, av Kungl. Maj:t och eljest av domkapitlet. För den som erhåller icke-ordinarie tjänst skall utfärdas *skriftlig tillsättningshandling*.

2 mom. Angående den för innehav av tjänst erforderliga lägsta levnadsåldern gäller vad i sådant hänseende finnes särskilt stadgat för inträde i

prästämbetet eller, såvitt angår kyrkoherdetjänst, för uppförande å förslag till dylik tjänst.

Angående företeende av *läkarintyg* för vinnande av anställning gäller vad Kungl. Maj:t därom föreskriver.

5 §.

Förening av lönegradsplacerade tjänster m. m.

1 mom. Förening av tjänst, som avses i detta reglemente, med annan sådan tjänst eller med tjänst, vid vilken avlöning eljest utgår enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, må ske i följande ordning:

a) ordinarie eller extra ordinarie tjänst må förenas med ordinarie tjänst, som tillsättes medelst förordnande tills vidare och ej är förenad med pensionsrätt, eller med högre aspiranttjänst eller högre extra tjänst samt

b) ordinarie tjänst må förenas med högre extra ordinarie tjänst, allt dock under förutsättning att tjänstinnehavaren frånträder utövningen av den av de båda förenade tjänsterna som först nämnts.

Vad av ålder gällt om kyrkoherdetjänstens i Visby pastorat egenskap av prebende åt biskopen i Visby stift skall fortfarande äga tillämpning.

Efter tillstånd av Kungl. Maj:t må med i detta reglemente avsedd ordinarie eller extra ordinarie tjänst förenas beställning å reservstat eller avgångsstat vid försvaret eller beställning å arméns eller marinens övergångsstat. Med ordinarie tjänst må dock allenast förenas sådan beställning å övergångsstat, vars innehavare ej är underkastad full tjänstgöringsskyldighet.

2 mom. Utöver vad i 1 mom. stadgas må förening icke ske

a) av i detta reglemente avsedd ordinarie eller extra ordinarie tjänst med annan ordinarie eller extra ordinarie tjänst, vid vilken avlöning utgår enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, eller med jämförlig kommunal befattning, med mindre Kungl. Maj:t, i fråga om ordinarie tjänst med stöd av riksdagens beslut, för visst fall därtill lämnat medgivande;

b) av i detta reglemente avsedd ordinarie eller extra ordinarie tjänst eller aspiranttjänst eller extra tjänst med aspiranttjänst eller extra tjänst, vid vilken avlöning utgår enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, eller med jämförlig kommunal befattning, med mindre Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, domkapitlet därtill lämnat medgivande.

6 §.

Förening av tjänst med tjänstebefattning eller uppdrag.

1 mom. För förening av annan ordinarie tjänst än biskopstjänst eller av extra ordinarie tjänst med tjänstebefattning eller därmed jämförligt uppdrag i andra fall än i 5 § avses eller med uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk, bolag, förening eller inrättning, som har till ändamål att driva rörelse inom industri, handel, transport-, bank- eller för-

säkringsväsende eller annan näringsgren eller vars verksamhet eljest har huvudsakligen ekonomiskt syfte, fordras särskilt tillstånd, så framt icke den, som äger bevilja tillståndet, tillsatt tjänstebefattningen eller meddelat uppdraget. Tillstånd beviljas i fråga om domprost, kyrkoherde i svensk församling i utlandet och garnisonspastorn i Boden av Kungl. Maj:t samt eljest av domkapitlet.

Tillstånd, varom i detta moment är fråga, må beviljas endast för såvitt innehavet av tjänstebefattningen eller uppdraget prövas icke inverka hinderligt för utö vandet av den tjänst, varmed förening skulle ske. Innan tillstånd beviljas, må, där i förekommande fall så prövas lämpligt, vederbörande kyrkoråd höras. Tillstånd bör avse viss tid.

2 mom. Med biskopstjänst må ej förenas tjänstebefattning eller därmed jämförligt uppdrag, som avses i 1 mom., såvida ej befattningen tillsatts eller uppdraget meddelats av Kungl. Maj:t. Med sådan tjänst må vidare icke förenas uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för bankaktiebolag och ej heller uppdrag såsom ordförande eller ledamot i annat i nämnda moment angivet företag, såvida icke i sistberörda fall uppdraget meddelats antingen av Kungl. Maj:t eller genom val å bolagsstämma efter av Kungl. Maj:t därom meddelat beslut.

3 mom. Föranleder tjänstebefattning eller uppdrag, att präst tillfälligtvis icke kan bestrida sin tjänst, skall han göra framställning om ledighet i erforderlig omfattning.

7 §.

Vikariatsförordnande m. m.

1 mom. Då det prövas erforderligt att uppehålla ordinarie eller extra ordinarie tjänst med vikarie och därför anlitas innehavare av i reglementet avsedd tjänst, må denne utan förändring av anställningen meddelas *vikariatsförordnande* å tjänsten.

2 mom. Kan ordinarie eller extra ordinarie tjänst förutses komma att uppehållas på förordnande under minst sex månader i följd, skall, såframt icke Kungl. Maj:t för visst fall eller viss grupp av fall annorlunda beslutit, *vikariatslöneförordnande* snarast möjligt meddelas å tjänsten. Kungl. Maj:t må jämväl eljest, då särskilda skäl därtill föranleda, meddela *vikariatslöneförordnande* å tjänst av angivna slag eller medgiva, att sådant förordnande må meddelas.

Vikariatslöneförordnande å tjänst såsom domprost, kyrkoherde i svensk församling i utlandet eller garnisonspastor i Boden meddelas av Kungl. Maj:t.

Vikariatslöneförordnande å annan tjänst meddelas av domkapitlet.

Vikariatslöneförordnande å ordinarie tjänst och å garnisonspastorstjänsten i Boden skall av domkapitlet genom offentligt anslag och till-

kännagivande i allmänna tidningarna kungöras till ansökan ledigt med utsättande av lämplig ansökningstid, såvitt ej Kungl. Maj:t för visst fall eller viss grupp av fall annorlunda förordnat. Vikariatslöneförordnande må icke meddelas annan än den, som enligt vad särskilt är stadgat skolat vara behörig att uppföras å förslag till den tjänst förordnandet avser, därest i stället för förordnandet tjänsten ledigförklarats, och som må anvisas tjänstgöring i tjänstgöringsområdet.

Ifrågakommer till vikariatslöneförordnande annan än den, som innehar i reglementet avsedd lönegradsplacerad tjänst, skall han i stället anställas som innehavare av extra tjänst i lönegrad med samma ordningsnummer, som gäller för den uppehållna tjänsten.

3 mom. Annat vikariatsförordnande än i 2 mom. avses meddelas av domkapitlet.

4 mom. Präst må endast under förutsättning att det uppenbarligen är betingat av kyrkans intressen förordnas att uppehålla tjänst, som är lägre än den han innehar eller å vikariatslöneförordnande uppehåller.

8 §.

Stationeringsort. Ortsgrupper. Hyresgrupper.

1 mom. Beredes präst tjänstebostad i prästgård eller annorstädes, skall orten för tjänstebostaden vara hans *stationeringsort*. Eljest skall orten för den kyrka, där prästen har sin huvudsakliga tjänstgöring eller, om tjänstgöringen ej kan anses huvudsakligen förlagd till viss kyrka, den ort, som domkapitlet bestämmer, utgöra prästs *stationeringsort*.

Vid tillämpning av bestämmelserna i första stycket skola iakttagas de närmare föreskrifter Kungl. Maj:t meddelar.

2 mom. Angående fördelning av orterna i riket å olika *ortsgrupper* med hänsyn till levnadskostnaderna och å olika *hyresgrupper* med hänsyn till hyreskostnaderna å de olika orterna gäller vad därom särskilt stadgas. Ort utom riket skall anses tillhöra *ortsgrupp 5*.

9 §.

Tjänstgöringsföreskrifter.

Präst är underkastad de *tjänstgöringsföreskrifter*, som meddelas i författning eller eljest må gälla. Han är ock pliktig underkasta sig omreglering av pastorat eller annat tjänstgöringsområde, som är för hans tjänst bestämt.

10 §.

Prästs skyldighet att uppehålla annan tjänst m. m.

Präst är, om han därtill förordnas, pliktig att under sammanlagt högst tre månader av två på varandra följande kalenderår *uppehålla högre tjänst inom samma stift*.

11 §.

Prästs skyldighet att underkasta sig läkarundersökning.

Präst är skyldig att underkasta sig läkarundersökning enligt vad därom särskilt stadgas.

12 §.

Ordinarie prästs förflyttningsskyldighet.

Innehavare av ordinarie tjänst är pliktig att efter Kungl. Maj:ts bestämmande låta sig förflytta till annan stationeringsort eller till annan ordinarie tjänst, om organisatoriska skäl sådant påkalla eller eljest synnerliga skäl därtill äro.

Närmare bestämmelser angående förfarandet vid förflyttning meddelas av Kungl. Maj:t.

13 §.

Ordinarie prästs avgångsskyldighet m. m.

1 mom. Ordinarie präst är skyldig att avgå från tjänsten under förut-sättningar, som angivas i gällande tjänstepensionsbestämmelser eller som eljest må gälla på grund av bestämmelser antagna av Kungl. Maj:t och riksdagen.

2 mom. Avsked från ordinarie tjänst meddelas i fråga om komministers-tjänst av domkapitlet och eljest av Kungl. Maj:t.

14 §.

Icke-ordinarie prästs entledigande.

1 mom. Entledigande från *extra ordinarie tjänst* eller *aspiranttjänst* skall föregås av skriftlig uppsägning. Därvid skola iakttagas följande uppsägningstider:

beträffande innehavare av *extra ordinarie tjänst* minst tre månader, om uppsägning sker från myndighetens sida, och minst en månad, om uppsägning sker från prästens sida, samt

beträffande innehavare av *aspiranttjänst* minst en månad, oavsett från vilken sida uppsägning sker.

I fråga om *extra tjänst* må vederbörande myndighet och tjänstinnehavaren överenskomma, att entledigande skall föregås av skriftlig uppsägning inom viss tid.

2 mom. Myndigheten äger med prästen överenskomma om ändring i vad som eljest må gälla angående uppsägning.

3 mom. Utan iakttagande av eljest gällande bestämmelser om uppsägning skall anställningen upphöra, då präst i fall, som nedan angivas, övergår till annan i detta reglemente avsedd tjänst eller tjänst, vid vilken av-

löning eljest utgår enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, näm-
ligen

a) då extra ordinarie präst övergår till lika hög eller högre ordinarie tjänst, såvitt denna ej är i 5 § 1 mom. a) avsedd, medelst förordnande tillsvidare tillsatt tjänst utan pensionsrätt, eller till högre extra ordinarie tjänst samt

b) då innehavare av aspirant- eller extra tjänst övergår till lika hög eller högre ordinarie eller extra ordinarie tjänst eller till högre aspirant- eller extra tjänst.

Bestämmelserna angående uppsägning skola vidare icke gälla, då anställningen är tidsbegränsad eller fråga är om entledigande på grund av tjänstefel.

Angående entledigande av extra ordinarie präst i samband med pensionering stadgas i gällande tjänstepensionsreglemente.

4 mom. Beslut om entledigande från icke-ordinarie tjänst meddelas, såvitt angår av Kungl. Maj:t tillsatt tjänst, av Kungl. Maj:t och eljest av domkapitlet.

3 avd. Avlöningsbestämmelser.

1 kap. Grundläggande bestämmelser om avlöning.

15 §.

Prästs rätt till avlöningsförmåner m. m.

1 mom. Präst äger på grund av sin anställning rätt till *avlöningsförmåner* under förutsättningar och enligt grunder, som stadgas i detta reglemente och de särskilda bestämmelser, vilka meddelas på grund av föreskrifter i reglementet eller eljest utfärdas av Kungl. Maj:t, ävensom *pensionsrätt* i den mån så följer av gällande tjänste- och familjepensionsbestämmelser.

Utöver vad i detta reglemente förutsättes eller eljest av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut medgivits, må präst ej ur kyrkofonden eller av pastoratet åtnjuta särskild ersättning för tjänstgöring i pastoratet eller annat för honom fastställt tjänstgöringsområde. Präst må ej heller av menighet, stiftelse, bolag, förening eller enskild på grund av sin tjänst eller för utförande av honom åliggande förrättning uppbära arvode, donations- eller gåvomedel eller annan förmån.

2 mom. Då präst i fall, som avses i 5 §, *frånträder utövningen* av viss av honom innehavd tjänst på grund av att han samtidigt innehar annan i samma paragraf avsedd tjänst, skall han, om ej Kungl. Maj:t annat medgiver, allenast åtnjuta de med sistnämnda tjänst förenade avlöningsförmånerna.

3 mom. Under *vikariatslöneförordnande* skall präst avstå de med den innehavda tjänsten förenade avlöningsförmånerna och i stället åtnjuta de

avlöningsförmåner, som tillkomma innehavare av sådan tjänst, som förordnandet avser.

4 mom. *Biskopen i Visby stift*, som tillika skall vara kyrkoherde i Visby pastorat, äger med undantag, varom stadgas i 34 §, vid föreningen av ifrågasvarande tjänster allenast åtnjuta de med biskopstjänsten förenade avlöningsförmånerna.

5 mom. Präst, som *utan något sitt förvållande* förflyttas från högre till lägre tjänst, skall i avlöningshänseende behandlas såsom innehavare av den högre tjänsten.

16 §.

Avlöningsförmåner av olika slag. Sammanträffande av förmåner.

1 mom. *Avlöningsförmåner, som avses i denna avdelning*, utgöras av: lön (2 kap.),

semester och semesterersättning (3 kap.),

vikariatsersättning och tjänstedubblersarvode (4 kap.),

särskilda ersättningar samt lönetillägg och prostarvoden (5 kap.),

tjänstebostad m. m. (6 kap.),

sjukvård (7 kap.) samt

begravningshjälp m. m. (8 kap.).

2 mom. På beslut eller bestämmelser, som meddelas av Kungl. Maj:t, skall bero, om och i vad mån avdrag å lönen skall ske för präst, som åtnjuter *avlöning i beställning å reservstat vid försvaret*.

3 mom. Är präst berättigad att ur kyrkofonden eller från anslag å riksstaten uppbära *tjänstepension* eller *årligt understöd*, beror på beslut eller bestämmelser, som meddelas av Kungl. Maj:t, om och i vad mån av sådan anledning avdrag å lönen skall ske. Vad sålunda stadgats äger icke tillämpning i fråga om reservpension eller däremot svarande engångsbelopp.

4 mom. Uppbär präst *livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen eller lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar* på grund av arbete i allmän tjänst, skall hans lön nedsättas med belopp motsvarande livräntans storlek, såvida ej Kungl. Maj:t för visst fall annat medgiver.

2 kap. Lönen.

17 §.

Lönegrader. Löneklasser. Löneplan.

1 mom. Präst, som innehar ordinarie eller extra ordinarie tjänst eller aspiranttjänst, skall tillhöra *lönegrad* med beteckning och nummer, som framgå av nedanstående tabell, vilken jämväl utvisar den eller de *löneklasser* lönegraden omfattar och den i statens löneplansförordning tillämpliga löneplanen.

T j ä n s t	Lönegrad med		Omfattar löneklass(erna)	
	beteckning	nr	nr	å löneplan nr
<i>Ordinarie tjänster:</i>				
Ärkebiskop	Co	21	21	} 2
Biskop	Co	20	20	
Domprost	Ca	37	37—40	} 1
Kyrkoherde samt likställd garnisons- och amiralitetspräst	Ca	33	33—36	
Kyrkoherde samt likställd garnisons- och amiralitetspräst	Ca	31	31—34	
Kyrkoherde samt likställd garnisons- och amiralitetspräst	Ca	29	29—32	
Kyrkoherde samt likställd garnisons- och amiralitetspräst	Ca	27	27—30	
Komminister samt likställd garnisons- och amiralitetspräst	Ca	28	28—31	
Komminister samt likställd garnisons- och amiralitetspräst	Ca	27	27—30	
Komminister samt likställd garnisons- och amiralitetspräst	Ca	26	26—29	
Komminister samt likställd garnisons- och amiralitetspräst	Ca	25	25—28	
<i>Extra ordinarie tjänster:</i>				
Extra ordinarie garnisonspastor i Boden	Ce	26	26—29	
Extra ordinarie kyrkoadjunkt samt likställd garnisons- och amiralitetspräst	Ce	24	24—27	
Extra ordinarie stiftsadjunkt	Ce	24	24—27	
Extra ordinarie kontraktsadjunkt	Ce	24	24—27	
Extra ordinarie pastoratsadjunkt	Ce	24	24—27	
» » »	Ce	22	22—25	
» » »	Ce	20	20—23	
<i>Aspiranttjänst:</i>				
Aspirant å pastoratsadjunktjänst	Cf	18	18	

2 mom. Angående fördelningen av kyrkoherdetjänsterna på lönegraderna Ca 27—Ca 33, komministerstjänsterna på lönegraderna Ca 25—Ca 28 samt de ordinarie garnisons- och amiralitetsprästtjänsterna på lönegraderna Ca 25—Ca 33 förordnar Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut.

För icke-ordinarie pastoratsadjunkter skola gälla bestämmelserna i 18 § om reglerad befordringsgång.

Angående lönegradsplacering av vissa extra tjänster föreskrives i 7 § 2 mom. Annan extra tjänst placeras av domkapitlet enligt de bestämmelser, som meddelas av Kungl. Maj:t, i någon av de lönegrader, till vilka de i 1 mom. avsedda tjänsterna hänförs.

3 mom. Inom varje lönegrad, som omfattar flera löneklasser, skall den högsta löneklassen anses omfatta fyra lönerum. Att präst hänföres till *högre lönerum* än det första medför icke, att han i sin tjänst erhåller högre avlöning, men är av betydelse i vissa fall, då han tillträder annan tjänst.

18 §.

Reglerad befordringsgång för pastoratsadjunkter.

Pastoratsadjunkt skall vid första anställningen antagas till *aspirant i lönegrad Cf 18*. Sedan han under ett och ett halvt år varit anställd i sådan egenkap, må aspiranten, om han befinnes lämplig för extra ordinarie anställning, antagas till *extra ordinarie pastoratsadjunkt i lönegrad Ce 20*. Såvitt uppskov icke prövas böra äga rum på grund av hans förhållande i tjänsten, må han efter två års anställning i denna tjänst antagas till *extra ordinarie pastoratsadjunkt i lönegrad Ce 22* och, efter att hava innehaft sistnämnda tjänst i två år, till *extra ordinarie pastoratsadjunkt i lönegrad Ce 24*.

Avvikelse från denna befordringsgång må, där särskilda skäl därtill föranleda, medgivnas av Kungl. Maj:t eller, enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, av domkapitlet.

Närmare föreskrifter om befordringsgången meddelas av Kungl. Maj:t.

19 §.

Grundläggande bestämmelser om löneklassplacering.

1 mom. Den, som tillträder tjänst, vars lönegrad omfattar flera löneklasser, skall, i den mån ej annat följer av bestämmelserna i 20—22 §§, vid tjänstetillträdet placeras i lönegradens lägsta löneklass och för varje tidsperiod, som nedan sägs, uppflyttas en löneklass inom lönegraden eller, då han uppnått dennas högsta löneklass, ett lönerum inom löneklassen, intill dess fjärde lönerummet uppnåtts.

Första tidsperioden utlöper vid utgången av det kalenderkvartal, under vilket tre år förflutit från tjänstetillträdet. Om från periodens början förekommit mer än 120 dagar, vilka enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser icke må tillgodoräknas för löneklassuppflyttning, skall i stället gälla, att perioden utlöper vid utgången av det kalenderkvartal, då från periodens början infallit 976 dagar, vilka enligt samma bestämmelser må tillgodoräknas för sådan uppflyttning.

Andra tidsperioden och följande tidsperioder räknas på motsvarande sätt, varje period från ingången av det kalenderkvartal, från och med vilket uppflyttning skett.

2 mom. Bestämmelserna i 1 mom. äga motsvarande tillämpning i fråga om den, som tillträder vikariatslöneförordnande.

20 §.

Löneklassplacering med hänsyn till tidigare innehavd tjänst.

1 mom. Tillträder präst tjänst med lönegradsbeteckning *Ca*, *Ce* eller *Cg* och har han tidigare innehaft tjänst med någon av dessa lönegradsbeteckningar, sker placering och uppflyttning i löneklass (lönerum) med hänsyn

till tidigare innehavd anställning enligt vad i denna paragraf sägs. Hänsyn må dock icke tagas till tjänst, efter vars frånträdande prästen under en sammanhängande tid av tre år icke vid något tillfälle innehåft i reglementet avsedd lönegradsplacerad tjänst eller annan anställning, vilken enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser skall i förevarande hänseende jämsättas med tjänst av angivet slag.

Vid tillämpning av bestämmelserna i denna paragraf skall iakttagas,

att vikariatslöneförordnande likställas med innehav av sådan tjänst, som förordnandet avser, samt

att med tidigare tjänst avses jämväl tjänst, som bibehålles efter tillträddet av den nya tjänsten (vikariatslöneförordnandet).

2 mom. Präst skall placeras och uppflyttas i löneklass (lönerum),

a) om den nya tjänsten är *högre* än den senast innehavda (befordran, vikariatslöneförordnande å högre tjänst m. m.): enligt den vid reglementet såsom *bilaga A* fogade placeringstabellen med tillhörande anvisningar, tillämpad med utgångspunkt från den senast innehavda tjänsten,

b) om den nya tjänsten är *lika hög* som den senast innehavda (transport, övergång från vikariatslöneförordnande till tjänst i samma lönegrad m. m.): som om prästen tillträtt den nya tjänsten redan då han tillträdde den senast innehavda tjänsten, samt

c) om den nya tjänsten är *lägre* än den senast innehavda (övergång till lägre tjänst frivilligt eller tvångsvis i annat fall än i 15 § 5 mom. avses, upphörande av vikariatslöneförordnande å högre tjänst m. m.): som om prästen tillträtt den nya tjänsten redan då han tillträdde den senast innehavda tjänsten.

Har präst tidigare innehåft, i fall som avses under a) högre tjänst än den senast innehavda och i fall som avses under c) lägre, lika hög eller högre tjänst, skall prästen, om det är för honom förmånligare, placeras och uppflyttas i löneklass (lönerum)

antingen enligt ovannämnda placeringstabell med tillhörande anvisningar, tillämpad med utgångspunkt från den senast innehavda tjänst, som är lägre än den nya, eller från dessförinnan innehavd tjänst, som är högre än den förstnämnda men ändå lägre än den nya tjänsten,

eller som om prästen tillträtt den nya tjänsten redan då han först tillträdde lika hög eller högre tjänst.

Där enligt ovan meddelade bestämmelser präst skall placeras och uppflyttas som om han tillträtt den nya tjänsten redan då han tillträdde viss annan tjänst, skall, om de båda tjänsterna icke innehåfts i en följd, för löneklassuppflyttning tillgodoräknas den mellanliggande tiden, i den mån prästen därunder innehåft i reglementet avsedd lönegradsplacerad tjänst, som är lika hög som eller högre än den nya tjänsten, dock ej dagar, vilka enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser icke må tillgodoräknas för löneklassuppflyttning.

21 §.

Löneklassplacering enligt särskilda beslut och bestämmelser.

Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, vederbörande domkapitel äger, om och i den mån så prövas skäligt, meddela beslut eller utfärda bestämmelser, varigenom i visst fall eller viss grupp av fall förmanligare placering eller uppflyttning i löneklass (lönerum) inom lönegraden må erhållas än som följer av bestämmelserna i 19 och 20 §§.

22 §.

Lön enligt högre löneklass än den, vari prästen är placerad.

Präst, som på grund av något sitt förvållande förflyttas från högre till lägre ordinarie tjänst, äger åtnjuta lön lägst enligt den löneklass han tillhörde omedelbart före förflyttningen, ändå att han icke är placerad i sagda löneklass.

23 §.

Lönebeloppet inom vederbörande löneklass.

Lönerna för varje löneklass framgå av statens löneplansförordning.

Inom löneklass å löneplan nr 1 bestämmes lönen efter den ortsgrupp, till vilken prästens stationeringsort blivit hänförd. Där särskilda skäl därtill föranleda, må dock Kungl. Maj:t beträffande innehavare av viss tjänst eller viss grupp av tjänster bestämma, att lön skall utgå efter annan ortsgrupp.

24 §.

Tid, varunder lön utgår. Löneavdrag och avdragsgrupper.

1 mom. Lönen utgår från och med den dag tjänsten enligt utnämningss eller annan tillsättningshandling tillträdes, till och med den dag tjänsten frånträdes, med iakttagande av bestämmelserna i 15 och 16 §§.

Präst är skyldig att vidkännas *löneavdrag* i enlighet med bestämmelserna i 2 och 3 mom. här nedan samt 25 §, i den mån ej annat beslutes med stöd av viss i reglementet meddelad bestämmelse eller Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, domkapitlet med hänsyn till särskilda omständigheter finner skäl att för visst fall annorlunda bestämma.

2 mom. Löneavdragen äro av tre slag, A-, B- och C-avdrag.

A-avdraget framgår av statens löneplansförordning.

B-avdraget är dubbelt så stort som *A-avdraget*.

C-avdraget är lika med lönen.

Då tjänstledighet eller annat förhållande, som skall medföra löneavdrag, föreligger under allenast en del av dag (*partiell tjänstledighet m. m.*), tillämpas det avdragsbelopp, som belöper å denna del av dagen.

3 mom. I fråga om löneavdrag vid tjänstledighet skall präst tillhöra någon av följande tre *avdragsgrupper*, nämligen

grupp 1, vartill hänföras innehavare av aspiranttjänster eller extra tjänster med mindre än 6 anställningsmånader,

grupp 2, vartill hänföras innehavare av aspiranttjänster eller extra tjänster med minst 6 men mindre än 36 anställningsmånader, samt

grupp 3, vartill hänföras övriga präster.

Kungl. Maj:t meddelar närmare bestämmelser angående vad härvid skall förstås med anställningsmånad.

25 §.

De fall, då löneavdrag skall tillämpas.

I. Tjänstledighet: Präst äger åtnjuta lön under de förutsättningar och i den omfattning, som framgå av efterföljande tabell, men skall i övrigt vidkännas C-avdrag. För innehavare av aspiranttjänst eller extra tjänst skola tillämpas bestämmelserna för den avdragsgrupp prästen vid tjänstledighetens början tillhör.

Bestämmelserna i denna punkt äga icke tillämpning å biskop.

Tjänstledighetsorsak	Löneförmån
<p>1. Offentligt uppdrag.</p> <p>a) Uppdrag såsom ledamot av riksdagen eller kyrkomötet eller att vara riksdagens revisor.</p> <p>b) Uppdrag, där ersättning ej utgår eller utgår allenast med visst belopp för sammanträdes- eller förrättningsdag och prästen icke medgivits rätt till gottgörelse för de avlöningsförmåner han under ledigheten avstått, i den mån ej fråga är om uppdrag, som avses under a).</p> <p>2. Militärtjänstgöring, då krigsavlöningsreglementet är å prästen tillämpligt.</p> <p>3. Militärtjänstgöring, då krigsavlöningsreglementet icke är å prästen tillämpligt.</p> <p>a) Värnpliktstjänstgöring, som fullgöres det år den värnpliktige fyller 23 år eller därefter.</p> <p>b) Frivillig befodrings- eller repetitionskurs eller med sådan kurs jämställd annan kurs eller övning, vilken erfordras för vinnande eller bibehållande av viss tjänstegrad såsom vänpliktigt befäl.</p>	<p><i>Grupp 3:</i> Lön med B-avdrag.</p> <p><i>Grupp 3:</i> Lön med A-avdrag.</p> <p><i>Grupp 1—3:</i> Enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.</p> <p><i>Grupp 3:</i> Lön med B-avdrag.</p> <p><i>Grupp 2 och 3:</i> Lön med B-avdrag högst 32 dagar av ett och samma kalenderår.</p>

Tjänstledighetsorsak	Löneförmån
<p>c) Tjänstgöring, vilken åligger anställningshavare i reserven, beställningshavare å reservstat eller övergångsstat.</p> <p>Kaptens-, fanjunkar- eller flaggunderofficerskurs för anställningshavare i reserven.</p> <p>d) Hemvärnsövning, hemvärnskurs eller sammanträde med hemvärnets representations- eller verkställande organ.</p> <p>4. <i>Arbete av synnerlig vikt för folksörjningen eller av därmed jämförligt allmänt intresse.</i></p> <p>5. <i>Iakttagelser, studier eller arbete av betydelse för kyrkan eller för prästens kompetens för viss tjänst ävensom studier för vinnande av högre lärdomsmeriter i visst ämne.</i></p>	<p><i>Grupp 3: Lön med B-avdrag.</i></p> <p><i>Grupp 1—3: Enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.</i></p> <p><i>Grupp 1—3: Enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.</i></p> <p><i>Grupp 3: Oavkortad lön, därest Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, domkapitlet så förordnar med hänsyn till att iakttagelserna, studierna eller arbetet prövas på ett påtagligt sätt kunna tjäna kyrkans intressen. I andra fall äger prästen åtnjuta B-avdrag sammanlagt högst 360 dagar under loppet av tio på varandra följande kalenderår, dock sammanlagt högst 180 dagar av den tid, under vilken han innehar tjänst inom lönegrad med ett och samma ordningsnummer.</i></p>
<p>6. <i>Sjukdom m. m.</i></p> <p>a) Sjukdom eller förlust av arbetsförmågan, föranledd av i <i>tjänsten</i> inträffad händelse, som enligt allmän lag är att hänföra till olycksfall i arbete, eller av våld eller misshandel, för vilken prästen blivit utsatt på grund av tjänsten.</p> <p>I tjänsten ådragen 1) yrkessjukdom, varom förmåles i gällande lag om försäkring för vissa yrkessjukdomar, 2) smittsam</p>	<p><i>Grupp 2: Oavkortad lön under högst 180 dagars ledighet av en och samma tjänstledighetsorsak. Lön med B-avdrag i övrigt, såframt ej domkapitlet på grund av särskilda förhållanden finner anledning medgiva, att A-avdrag skall tillämpas eller</i></p>

Tjänstledighetsorsak	Löneförmån
<p>sjukdom, som enligt gällande epidemilag skall anmälas till vederbörande myndighet, eller 3) sjukdom, som enligt gällande epizootilag skall anmälas till vederbörande myndighet. Under tjänstgöring å utländsk ort ådragen svårare sjukdom, som där uppträder epidemiskt men ej alls eller allenast i sällsynta fall förekommer inom Sverige, eller svårare klimatsjukdom i akut form, som präst med stationering i land med tropiskt eller halvtropiskt klimat ådragit sig.</p> <p>Med tjänsten skall likställas annan anställning, vid vilken avlöning eljest utgår enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, samt uppdrag för statens räkning.</p> <p>b) Sjukdom <i>i andra fall</i> än under a) avses eller tvångsvis anordnad läkarundersökning.</p> <p>c) Svag hälsas vårdande, då behovet av ledighet härför är behörigen styrkt.</p>	<p>att avdrag icke skall ägarum.</p> <p><i>Grupp 3:</i> Oavkortad lön.</p> <p><i>Grupp 2:</i> Lön med B-avdrag högst 180 dagar av ett eller samma kalenderår eller, vid sjukdom som fortgår över årsskifte, högst 180 dagar i en följd.</p> <p><i>Grupp 3:</i> Oavkortad lön under högst följande antal dagar av ett och samma kalenderår:</p> <p>20 dagar för präst tillhörande lönegraderna Ca, Ce, Cf och Cg 18—26 samt</p> <p>10 dagar för övriga präster.</p> <p>Oavkortad lön må likväl icke utgå, därest tjänstledigheten åtnjutes å tid, då prästen på grund av föreskriften i 26 § 2 mom. c) andra stycket icke skulle hava varit berättigad åtnjuta semester.</p> <p>Lön med A-avdrag i övrigt.</p> <p><i>Grupp 3:</i> Lön med B-avdrag.</p>

Tjänstledighetsorsak	Löneförmån
7. <i>Tjänstgöringsförbud till förekommande av smittas spridning.</i>	Grupp 2: Oavkortad lön högst 180 dagar. Lön med B-avdrag i övrigt, såframt ej domkapitlet på grund av särskilda förhållanden finner anledning medgiva, att A-avdrag skall tillämpas eller att avdrag icke skall äga rum.
8. <i>Förflyttning, för vilken ersättning för flyttningskostnad utgår enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.</i>	Grupp 3: Lön med B-avdrag högst 3 dagar.
9. <i>Uppdrag inom sådan personalsammanslutning, som avser att tillvarataga prästernas intressen i tjänsten eller främja deras prästerliga utbildning.</i>	Grupp 2 och 3: Lön med B-avdrag högst 15 dagar av ett och samma kalenderår.
10. <i>Enskild angelägenhet av vikt.</i>	Grupp 3: Lön med B-avdrag högst 15 dagar av ett och samma kalenderår.

II. Avstängning från tjänstgöring m. m.:

Är präst avstängd från tjänstgöring, när han vägrar underkasta sig ålagd läkarundersökning, förfares med lönen i enlighet med av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser eller beslut.

Är präst avstängd från tjänstgöring av annan anledning än nyss sagts, kvarhållen av polismyndighet såsom misstänkt för brott eller häktad för brott, eller undergår han frihetsstraff, är han skyldig vidkännas C-avdrag; domkapitlet likväl obetaget att, där så provas skäligen, låta honom uppbära viss del av lönen. Finnes avstängningen hava varit obefogad, blir den kvarhållne ej häktad eller blir den kvarhållne eller häktade frikänd, skall löneavdrag ej tillämpas och innehållen lön utbetalas.

III. Prästen avhåller sig från tjänstgöring utan att hava erhållit ledighet eller kunnat styrka giltigt förfall: Prästen skall vidkännas C-avdrag.

3 kap. Semester och semesterersättning.

26 §.

Semester.

1 mom. Präst äger, när det kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, erhålla semester under det antal dagar för helt år räknat (*årssemester*), som framgår av följande sammanställning.

Präst tillhörande	Till och med	Från och med
	det kalenderår, under vilket prästen fyller	
	39 år	40 år
avdragsgrupp 1 och 2	20 dagar	20 dagar
avdragsgrupp 3: lönegraderna Ca, Ce, Cf och Cg 18—26	25 »	35 »
övriga lönegrader	35 »	45 »

Semestern erhålles å tid, som med hänsyn till göromålsens behöriga gång prövas lämplig under det löpande kalenderåret. Om detta på grund av tjänstgöringsförhållandena icke kunnat ske eller domkapitlet i annat fall finner skäl därtill lämna medgivande, må vid kalenderårets utgång återstående semester i stället erhållas under nästpåföljande år jämte semester för detta år.

Till vissa icke-ordinarie präster kan utgå *semesterersättning* i enlighet med bestämmelserna i 27 §.

2 mom. Vid semesterns bestämmande skall iakttagas följande.

a) Innehaves i reglementet avsedd lönegradsplacerad tjänst under allenast del av kalenderår, beräknas semestern i förhållande till tiden för tjänstinnehavet. Uppkommer därvid brutet dagantal, sker avrundning till närmast hela dagantal. Uppgår den beräknade tiden till mindre än en halv dag, föreligger icke rätt till semester. Såsom undantag från vad nu sagts skall gälla, att präst, som avgår med rätt till ålderspension, äger åtnjuta den semester, som skulle tillkomma honom, om han kvarstode i tjänst till kalenderårets utgång.

Äro olika årssemestrar tillämpliga för skilda delar av samma kalenderår, beräknas semestern för varje del för sig, varefter den sammanlagda semestertiden avrundas på nyss angivet sätt. Härvid skall hänsyn ej tagas till anställningstid, för vilken semesterersättning utgått.

b) Har den, som tillträder i reglementet avsedd lönegradsplacerad tjänst, under samma kalenderår innehaft annan anställning med avlöning enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, skall, om semestern i denna anställning beräknas för löpande kalenderår, vad under a) stadgas äga motsvarande tillämpning.

Har präst omedelbart före tjänstetillträdet innehaft sådan i nästföregående stycke omförmäld anställning, i vilken semestern icke beräknas för löpande kalenderår, äger prästen i den tillträdda tjänsten erhålla i den tidigare anställningen intjänt men ej åtnjuten semester. Av den semester, var till prästen eljest är berättigad enligt bestämmelserna i denna paragraf, må han åtnjuta högst det antal semesterdagar, varmed årssemestern i den nya tjänsten befinnes överstiga den vid tjänstetillträdet beräknade summan av intjänt men ej åtnjuten semester och tidigare under kalenderåret åt-

njuten semester. Med åtnjuten semester skall jämsställas semestertid, för vilken semesterersättning uppburits.

c) Vidkännes präst C-avdrag å lönen av annan anledning än tjänstledighet för offentligt uppdrag, må semestern enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser minskas med så stor del av årssemestern, som belöper å avdragstiden.

Har präst under innehav av i detta reglemente avsedd tjänst eller av annan anställning med avlöning enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser — oavbrutet eller endast med kortare avbrott för tjänstgöring försöksvis — under tiden 1 juli—31 december av annan anledning än tjänstledighet för offentligt uppdrag vidkänts C-avdrag å lönen, åtnjutit tjänstledighet, som avses i 25 § I, punkt 6 b) eller c) eller punkt 10, eller åtnjutit semester, må han ej, med mindre domkapitlet finner skäl därtill lämna medgivande, därefter erhålla semester förrän han minst 90 dagar tjänstgjort i anställning, som nyss nämnts, eller fullgjort uppdrag för statens räkning.

d) Om semester åtnjutits å del av dag, som i övrigt är tjänstefri till följd av partiell tjänstledighet, skall semestern anses hava omfattat hela nämnda dag.

3 mom. Semestern för kyrkoherde i svenska församlingen i Buenos Aires må, därest Kungl. Maj:t prövar skäligt sådant medgiva, förlängas med högst så många dagar, som beräknas åtgå för resa från stationeringsorten till Stockholm och åter. Han må ock för besök i Sverige i följd åtnjuta icke blott semester för löpande år utan jämväl återstående semester för nästföregående två år.

4 mom. Bestämmelserna i denna paragraf äga icke tillämpning å biskop.

27 §.

Semesterersättning.

Därest innehavare av aspiranttjänst eller extra tjänst avgår ur tjänst eller avlider, innan han åtnjutit den semester, vartill han vid avgången eller dödsfallet var berättigad enligt bestämmelserna i 26 §, äger prästen eller, om han avlidit, hans dödsbo erhålla semesterersättning. Semesterersättning skall motsvara den lön prästen skulle hava erhållit under förlängd anställning det antal dagar, som den återstående semestern omfattar.

Kap. 4. Vikariatsersättning och tjänstedubblersarvode.

28 §.

Vikariatsersättning.

1 mom. Då på grund av förordnande präst uppehåller högre ordinarie eller extra ordinarie tjänst, äger han, där ej fråga är om vikariatslöneförordnande eller i 29 § avsett vikariatsförordnande, åtnjuta vikariatsersättning.

Härvid skall iakttagas,

att aspirant å pastoratsadjunktstjänst behandlas som om han vore extra ordinarie pastoratsadjunkt i lönegrad Ce 20, samt

att innehavare av sådan extra tjänst, som enligt vederbörande domkapitels beprövande motsvarar extra ordinarie tjänst men är placerad i lönegrad med lägre ordningsnummer än denna, behandlas som om han i stället innehade en motsvarande extra ordinarie tjänst.

2 mom. Vikariatsersättningen utgår enligt särskilda av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut utfärdade, såsom bilaga till statens löneplansförordning fogade tabeller med tillhörande anvisningar.

Då förordnande undantagsvis meddelas att under del av dag uppehålla annan tjänst, skall vikariatsersättningen minskas i förhållande till nedsättningen av tjänstgöringstiden på den uppehållna tjänsten.

Vid vikariatsförordnande skall, då så med hänsyn till tjänstgöringens art och omfattning finnes skäligt, vikariatsersättningen bestämmas till lägre belopp än som eljest skolat utgå.

29 §.

Tjänstedubblersarvode.

Till i pastorat anställd präst, som vid sidan av tjänstgöring i egen tjänst på grund av förordnande bestrider tjänst i närbeläget pastorat, utgår under vikariatsförordnandet ett särskilt arvode (*tjänstedubblersarvode*) med fem kronor för dag.

5 kap. Särskilda ersättningar samt lönetillägg och prostarvoden.

30 §.

Särskilda ersättningar.

1 mom. Till präst utgår vid tillträde av första anställning såsom pastoratsadjunkt *prästdräktsbidrag* med 500 kronor till anskaffning av dylik dräkt.

För underhåll och förnyelse av sådan dräkt äger präst uppbära *prästdräktersättning* med 75 kronor för år räknat. Rätt till nyss nämnd ersättning inträder första gången vid ingången av andra kalenderåret efter det, då präst blev berättigad till prästdräktsbidrag.

Prästdräktsbidrag och prästdräktersättning utbetalas under de villkor i övrigt och enligt de närmare bestämmelser, som meddelas av Kungl. Maj:t.

Bestämmelserna i detta moment äga icke tillämpning å biskop.

2 mom. Angående *ersättning vid resa* i tjänstären den gäller vad därom stadgas i allmänna resereglementet och i särskilda av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter.

3 mom. Präst, som vid semesters inträde tjänstgör å annan ort än stationeringsorten eller som vid semesters upphörande skall tjänstgöra å så-

dan annan ort, äger, om ersättning icke utgår enligt 2 mom., åtnjuta *resekostnadsersättning* enligt allmänna resereglementet eller särskilda av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter för av honom vid semesterns inträde eller upphörande företagen resa mellan tjänstgörings- och stationeringsorterna. Företager präst inom riket resa mellan tjänstgöringsorten och annan ort än stationeringsorten, må han åtnjuta ersättning för densamma, dock icke med högre belopp än som motsvarar beräknad resekostnad för resa mellan tjänstgörings- och stationeringsorterna. Här meddelade bestämmelser skola allenast gälla beträffande resor i samband med semester omfattande minst sex dagar i följd.

Därest präst efter semesterns inträde men före utgången av densamma återkallas till tjänstgöring, beror på prövning av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av domkapitlet, i vad mån ersättning må utgå för av prästen företagen resa, som står i samband med semesterns avbrytande.

4 mom. Under tjänstgöring å annan ort inom riket än stationeringsorten äger präst åtnjuta *tjänstgöringstraktamente* enligt de särskilda bestämmelser, som meddelas av Kungl. Maj:t, dock icke i något fall till högre belopp än den för prästen enligt allmänna resereglementet bestämda traktamentsersättningen.

5 mom. Förflyttas ordinarie präst med stöd av 12 § på grund av omorganisation eller eljest utan egen ansökan eller därom uttryckt önskan, äger han uppbära *ersättning för flyttningskostnad*.

6 mom. Biskop äger uppbära *representationsbidrag*, ärkebiskopen med 9 000 kronor, biskopen i Lunds stift med 5 000 kronor och annan biskop med 3 000 kronor för år räknat.

Vid tjänstledighet för biskop beror på beslut eller bestämmelser, som meddelas av Kungl. Maj:t, huru med nämnda bidrag skall förfaras.

7 mom. För avlönande av biträde, som erfordras för handläggning av ärenden, sammanhängande med de *ärkebiskopen* åvilande särskilda ämbetsförpliktelserna, må ärkebiskopen i enlighet med de närmare bestämmelser Kungl. Maj:t, med stöd av riksdagens beslut, meddelar tilldelas särskilt bidrag, *biträdesersättning*, med visst belopp för år.

8 mom. Till kyrkoherde i svensk församling i utlandet utgår *utlandstillägg* enligt av Kungl. Maj:t, med stöd av riksdagens beslut, meddelade bestämmelser.

I nästföregående stycke avsedd präst äger, om han på grund av försörjningsplikt underhåller barn under 19 år, därjämte åtnjuta *barntillägg* med 750 kronor för ett och 500 kronor för varje ytterligare barn under 10 års ålder samt med 2 000 kronor för varje barn, som fyllt 10 år, allt för år räknat.

Utlandstillägg och barntillägg utgå, under i övrigt stadgade förutsättningar, från och med den dag prästen inträder i utövning av den tjänst, var-

med förmånen är förenad, till och med den dag han upphör att utöva densamma. Kungl. Maj:t äger dock bestämma, huru med förmånen skall förfaras, då präst åtnjuter tjänstledighet med skyldighet att vidkännas löneavdrag eller då han tjänstgör inom riket eller eljest å ort utom verksamhetsområdet.

Till präst, som tillträder kyrkoherdetjänst i svensk församling i utlandet, utgår, om han omedelbart detsförinnan innehåft annan i detta reglemente avsedd tjänst, såsom bidrag till de av tillträdet föranledda flyttningskostnaderna särskild ersättning, *förflyttningsbidrag*. Dylikt bidrag erhåller präst jämväl vid frånträdet av nyss nämnd kyrkoherdetjänst, om han omedelbart därefter tillträder annan i reglementet avsedd tjänst. Förflyttningsbidrag utgår med belopp motsvarande lön ävensom, i förekommande fall, utlandstillägg och barntillägg under en månad vid den tillträdda tjänsten, dock högst 3 500 kronor.

Kyrkoherden i svenska församlingen i Buenos Aires må på därom gjord framställning kunna av Kungl. Maj:t beviljas bidrag för resa till Sverige under semester högst en gång vart tredje år. Bidrag må icke beviljas till högre belopp än som motsvarar kostnaden för biljetter, i vilkas pris kosthåll icke ingår, till Stockholm och åter till stationeringsorten för prästen, hans hustru ävensom hans barn under 19 års ålder. Kungl. Maj:t äger föreskriva de särskilda villkor för åtnjutande av resebidrag, som må finnas lämpliga.

31 §.

Kallortstillägg.

1 mom. Till präst stationerad å sådan ort inom rikets nordliga delar, där vistelsen på grund av klimatiska förhållanden och levnadsbetingelserna i övrigt kan anses medföra avsevärda olägenheter i fysiologiskt hänseende, utgår, i den mån ej annat följer av vad nedan stadgas, *kallortstillägg* med följande för olika kallortsklasser bestämda belopp för år räknat, nämligen

för kallortsklass	I	96 kronor
»	»	II 156 »
»	»	III 240 »
»	»	IV 360 »
»	»	V 540 »
»	»	VI 720 »

Kallortstillägg skall avstås för tid, då präst vidkännes C-avdrag å lönen.

2 mom. Närmare bestämmelser angående de orter, å vilka kallortstillägg skall utgå, och dessa orters fördelning å de olika kallortsklasserna meddelas av Kungl. Maj:t.

32 §.

Språktillägg.

Till präst inom Härnösands eller Luleå stift, som håller gudstjänst eller utför annan förrättning jämväl på finska eller lapska språket eller på båda dessa språk, utgår språktillägg med 200, 400 eller 600 kronor för år enligt de närmare bestämmelser, som fastställas av Kungl. Maj:t.

Språktillägg skall avstås för tid, varunder prästen vidkännes C-avdrag å lönen.

33 §.

Prostarvoden.

Till präst, som utsetts till innehavare av befattning såsom *kontraktsprest*, utgår prostarvode med följande belopp för helt år räknat, nämligen där antalet i 1 § 1 mom. under b) avsedda präster inom kontraktet utgör högst 14 900 kronor, lägst 15 och högst 25 1 200 kronor samt lägst 26 1 500 kronor.

Kungl. Maj:t meddelar närmare bestämmelser dels i vad mån arvodet må tillgodonjutas för tid, varunder innehavare av kontraktsprestbefattning åtnjuter ledighet från denna befattning eller av annan anledning icke bestrider med befattningen förenade göromål, dels ock i vad mån prostarvode må tillkomma vikarie eller den, som eljest behöver anlitas för att bestrida befattningen.

6 kap. Tjänstebostad m. m.

34 §.

Tjänstebostad.

1 mom. 1. Biskop äger erhålla fri tjänstebostad å av Kungl. Maj:t anvisad publik fastighet. Om särskilda förhållanden därtill föranleda, må Kungl. Maj:t i stället tilldela biskop antingen åt honom förhyrd tjänstebostad eller hyresersättning, som med hänsyn till förekommande omständigheter bestämmes. Kungl. Maj:t föreskriver, huru med hyresersättning skall förfaras under tid, för vilken biskop vidkännes C-avdrag å lönen.

Med tjänstebostad följer dispositionsrätt till planterat område samt särskilda utrymmen i den omfattning, som Kungl. Maj:t i varje särskilt fall bestämmer.

Tjänstebostaden skall, i den ordning och den omfattning Kungl. Maj:t föreskriver, genom det allmännas försorg förses med möblering och andra inventarier för representationsändamål. Med tjänstebostad följer rätt till fri uppvärmning och belysning av bostaden. Till tjänstebostad må genom det allmännas försorg anordnas rikstelefonförbindelse i enlighet med av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.

2. Därest biskops tjänstebostad erfordras för något domkapitlets eller domkyrkans trängande behov, är biskop skyldig att å tid, som av Kungl. Maj:t bestämmes, avstå från bostaden samt, om annan tjänstebostad anvisas honom, åtnöjas med denna. För enahanda ändamål är biskop jämväl skyldig underkasta sig den minskning av tjänstebostaden, som skäligen må kunna ske.

Beträffande tjänstebostadens avträdande i andra fall än i första stycket avses skall gälla, att biskop eller, om han avlidit, hans dödsbo skall avträda bostaden å den fardag, som infaller näst efter tre månader från det biskopen från tjänsten avgått eller avlidit. Avflyttning skall dock ske, där biskop beviljats avsked på tid, som av honom begärts, å den fardag, som infaller näst efter avgången från tjänsten, samt, därest biskop blivit från tjänsten avsatt eller förflyttad, å tid som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Biskop eller, om han avlidit, hans dödsbo åligger att i den omfattning, som i brist på överenskommelse bestämmes av Kungl. Maj:t, upplåta nödigt utrymme i tjänstebostaden för efterträdare å biskopstjänsten.

3. Har skada eller förlust åsamkats biskop till följd av en mera väsentlig, vid hans tillträde av tjänsten icke påräknad rubbning av bostadsförhållandena, äger han erhålla skälig ersättning enligt Kungl. Maj:ts bestämmande i varje särskilt fall.

4. För underhåll av till tjänstebostad hörande planterat område må Kungl. Maj:t, där särskilda förhållanden så föranleda, tilldela biskop visst bidrag.

5. Bestämmelserna i detta moment äga ej tillämpning å biskopen i Visby stift i annan mån än i 2 mom. stadgas.

2 mom. *Biskopen i Visby stift*, som tillika skall vara kyrkoherde i Visby pastorat, skall enligt Kungl. Maj:ts beprövande av pastoratet tillhandahållas tjänstebostad i prästgård, varom stadgas i ecklesiastik boställsordning, eller annan lämplig tjänstebostad eller ock erhålla hyresersättning, som med hänsyn till förekommande omständigheter bestämmes. Kungl. Maj:t föreskriver, huru med hyresersättning skall förfaras under tid, för vilken biskopen vidkännes C-avdrag å lönen.

Vad i 1 mom. första punkten tredje stycket samt andra punkten andra och tredje styckena stadgas skall jämväl äga tillämpning å biskopen i Visby stift.

3 mom. Där Kungl. Maj:t så förordnar, skall *ordinarie församlingspräst* av vederbörande pastorat tillhandahållas tjänstebostad i prästgård, varom stadgas i ecklesiastik boställsordning, eller ock annan tjänstebostad, som av stiftsnämnden för ändamålet godkännes. Tjänstebostad åt sådan församlingspräst må även tillhandahållas av statsverket.

Kyrkoherde i svensk församling i utlandet skall av församlingen beredas fri tjänstebostad med uppvärmning och belysning, där ej Kungl. Maj:t på grund av särskilda skäl medgivit, att församlingen i stället skall till kyrko-

herden utgiva viss hyresersättning. Kungl. Maj:t föreskriver, huru med sådan hyresersättning skall förfaras under tid, för vilken kyrkoherden vidkännes C-avdrag å lönen.

Bestämmelserna i detta moment äga ej tillämpning å kyrkoherden i Visby pastorat.

4 mom. Präst är skyldig mottaga och bebo honom anvisad tjänstebostad, så framt icke i fråga om biskop Kungl. Maj:t och, såvitt angår annan präst, domkapitlet annorlunda medgivit.

5 mom. För av statsverket eller pastorat tillhandahållen tjänstebostad skall i 3 mom. första stycket avsedd präst månadsvis i efterskott erlägga ersättning genom avdrag å avlöningen eller genom kontant inbetalning, i den mån utgående avlöningsbelopp ej förslår till avdraget (*bostadsavdrag*).

Bostadsavdraget utgör för de olika hyresgrupperna följande belopp för år räknat:

H y r e s g r u p p	1	2	3	4	5
Kyrkoherde och likställd garnisons- och amiralitets- präst	1 332	1 752	2 172	2 592	3 012
Komminister och likställd garnisons- och amiralitets- präst	1 080	1 428	1 776	2 124	2 472

Där statsverket eller pastoratet ombesörjer *uppvärmning* eller *belysning* av tjänstebostaden, är i första stycket avsedd präst skyldig att kvartalsvis i efterskott erlägga ersättning härför, beräknad efter statsverkets eller pastoratets självkostnadspris. I fråga om tjänstebostäder av onormal storlek må Kungl. Maj:t dock föreskriva, att ersättning skall beräknas enligt särskilda grunder. Kan uppgörelse icke träffas mellan pastoratet och bostadsinnehavaren om ersättningens storlek eller tillhandahålles tjänstebostaden av statsverket, fastställes ersättningen av stiftsnämnden.

6 mom. Det åligger innehavare av i 3 mom. avsedd tjänstebostad eller, om han avlidit, hans dödsbo att i den omfattning, som i brist på överenskommelse bestämmes av domkapitlet, upplåta utrymme i tjänstebostaden för vikarie eller efterträdare. Församlingspräst är, såvitt icke domkapitlet annorlunda medgiver, jämväl pliktig att i sin tjänstebostad upplåta personligt utrymme till hos honom såsom ämbetsbiträde tjänstgörande pastoratsadjunkt. Åtnjuter tjänstinnehavaren ej fri tjänstebostad, skall vikarie, efterträdare eller ämbetsbiträde för sålunda i tjänstebostad upplåtet utrymme till bostadsinnehavaren erlägga ersättning, som mellan parterna överenskommes eller eljest av stiftsnämnden bestämmes.

7 mom. Innehavare av i 3 mom. avsedd tjänstebostad eller, om han avlidit, hans dödsbo, skall, såvida annat icke överenskommes, avträda tjänstebostaden å fardag, som infaller näst efter tre månader från det uppsägning skett eller dödsfallet timat. Avflyttning skall dock om icke annorlunda överenskommes ske,

a) därest bostadsinnehavaren befordras eller i annan ordning förflyttas, inom skälig tid därefter, om ny tjänstebostad anvisas honom, men eljest å den fardag, som infaller näst efter tre månader från det han erhållit kännedom om beslutet rörande befordringen eller förflyttningen,

b) därest bostadsinnehavaren avgår ur tjänst med pension, å närmaste fardag efter avgången samt

c) därest han av annan anledning avgår ur tjänst vid den löpande månadens utgång.

Kvarsitter på grund av bestämmelserna i första stycket eller eljest präst i tjänstebostad efter frånträdandet av den tjänst, varmed bostaden är förändrad eller, om prästen avlidit, hans dödsbo efter dödsfallet skall prästen eller dödsboet, intill dess bostaden avträdes, erlægga för denna fastställt bostadsavdrag ävensom i övrigt ansvara för de skyldigheter, som enligt detta reglemente eller med stöd därav meddelade bestämmelser följa med bostadsinnehavet.

8 mom. Tjänstebostad med vad därtill hör må icke, utom i fall som avses i 6 mom., av bostadsinnehavaren uthyras eller eljest mot lega upplåtas, såframt icke i fråga om biskop Kungl. Maj:t och, såvitt angår annan präst, stiftsnämnden med hänsyn till särskilda förhållanden annorlunda medgivit.

I fråga om begagnandet i övrigt av tjänstebostad med vad därtill hör samt i fråga om ansvar för därå uppkommen skada eller brist skall för bostadsinnehavaren i tillämpliga delar gälla, vad beträffande hyresgäst och förhyrd lägenhet i sådant hänseende stadgas i lagen om nyttjanderätt till fast egendom.

35 §.

Bränslekostnadsgottgörelse, ersättning för gulden fastighetsskatt m. m.

1 mom. Ombesörjes tjänstebostads uppvärmning av innehavaren och är bostaden av onormal storlek, må bostadsinnehavaren enligt bestämmelser, som Kungl. Maj:t meddelar, såsom bidrag till uppvärmningskostnaden av pastoratet uppbära särskild *bränslekostnadsgottgörelse*.

2 mom. Det åligger pastoratet att ersätta innehavare av prästgård av denne gulden skatt eller allmän tunga, som enligt lag eller författning åvilar honom i sådan egenskap.

36 §.

Fri inkvartering.

Vid resa för förrättning i tjänstgörande samt vid tjänstgöring, vid vilken tjänstgöringstraktamente kan utgå, må *fri inkvartering* kunna beredas präst av vederbörande pastorat. I sådant fall skall enligt bestämmelser, som Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, domkapitlet meddelar, hänsyn till här avsedd förmån tagas vid bedömande av i vad mån traktementsersättning må utgå för resan eller tjänstgöringen.

7 kap. Sjukvård.

37 §.

Grundläggande bestämmelser om sjukvård.

1 mom. Tillhör präst någon av de i 24 § 3 mom. angivna grupperna 2 och 3, bestridas vid hans sjukdom ur kyrkofonden kostnaderna för *läkarvård* jämte *läkemedel* samt vid skada till följd av olycksfall i tjänsten, som medfört förlust eller nedsättning av arbetsförmågan, jämväl andra till arbetsförmågans höjande eller eljest till lindrande av menliga följder av olycksfallet nödiga *hjälpmedel*, allt i den omfattning och under de villkor, som i detta kapitel stadgas eller av Kungl. Maj:t för särskilt fall bestämmas; dock endast i den mån sagda förmåner icke utgå enligt olycksfallsförsäkringslagens bestämmelser.

Där ej fråga är om olycksfall i tjänsten, må till läkarvård hänföras *tandvård* endast om sådan vård avser botande av sjukdom i tändernas omgivning eller prövas vara av väsentlig betydelse för botande av annan sjukdom, vilken står i orsakssammanhang med tändernas tillstånd.

2 mom. Vad i detta kapitel stadgas i fråga om olycksfall i tjänsten gäller även i andra fall, som avses i 25 § I, punkt 6 a).

3 mom. Då präst av annan anledning än för offentligt uppdrag åtnjuter tjänstledighet mer än 14 dagar i en följd med skyldighet att därunder vidkännas C-avdrag å lönen, skall han för tiden efter nämnda 14 dagar avstå från de förmåner, varom i detta kapitel förmåles; domkapitlet likväl obehaget att medgiva, att förmånerna må bibehållas för en tid av högst tre månader.

4 mom. I fråga om rätt till sjukvård under tjänstgöring med stationering utomlands gäller vad därom särskilt stadgas.

5 mom. Bestämmelserna i detta kapitel äga icke tillämpning å biskop.

38 §.

Verksläkare.

Läkarvård, som avses i reglementet, skall, där ej annat följer av vad här nedan stadgas, ombesörjas av särskilda, för sådant ändamål anställda *verksläkare*. Instruktion för verksläkare utfärdas av Kungl. Maj:t.

39 §.

Läkarvård och läkarintyg.

1 mom. Präst, som avses i 37 §, är berättigad att kostnadsfritt anlita verksläkaren för erhållande av *läkarvård* och *intyg*, som i tjänsten erfordras rörande hans hälsotillstånd. Erfordras för ställande av *diagnos röntgen* eller annan *undersökning*, som ej lämpligen kan utföras av *verksläkaren*, skall jämväl kostnaden för sådan undersökning bestridas ur kyrkofonden.

Kostnader för erforderlig läkarvård samt för intyg och undersökning,

som nyss sagts, må bestridas ur kyrkofonden även i de fall, *då präst uppehåller sig å sådan ort, att han icke lämpligen kan anlita verksläkaren, eller då vid trängande behov av läkarvård verksläkaren icke hinner anlitas.* I dylika fall bör prästen i första rummet hänvända sig till annan av staten eller av kommun anställd läkare.

2 mom. Läkarintyg, som i tjänsten åberopas, skall vara utfärdat av verksläkaren eller försett med dennes attest. Likaså skall räkning å kostnader för rådfrågning eller behandling av annan läkare eller av tandläkare vara attesterad av verksläkaren, innan utbetalning på grund av räkningen äger rum.

3 mom. Bestämmelserna i 1 mom. första stycket och 2 mom. skola äga tillämpning jämväl å präst, tillhörande den i 24 § 3 mom. angivna gruppen 1.

40 §.

Specialistvård.

1 mom. Kostnad för anlåtande av *läkare, som specialiserat sig på behandling av vissa sjukdomsformer,* bestrides vid olycksfall i tjänsten samt vid fall av tuberkulos helt och eljest till tre fjärdedelar ur kyrkofonden, under förutsättning att verksläkaren eller annan läkare, som präst enligt bestämmelserna i 39 § 1 mom. ägt anlita, förklarat sådan specialistvård nödvändig samt verksläkaren antingen själv lämnat anvisning på eller ock godkänt valet av specialist.

Utan hinder av vad i första stycket sägs skall dock kostnad för *specialistvård, som meddelas på poliklinik vid allmänt sjukhus,* bestridas helt ur kyrkofonden.

2 mom. Vad i 1 mom. sägs skall äga motsvarande tillämpning i fråga om kostnad för anlåtande av *tandläkare* i fall, som avses i 37 § 1 mom. andra stycket.

41 §.

Sjukhusvård.

1 mom. Kostnaderna för *vård å allmänt sjukhus* ersättas, i den mån ej nedan annorlunda stadgas, vid olycksfall i tjänsten samt vid fall av tuberkulos helt och eljest till hälften ur kyrkofonden, under förutsättning att verksläkaren eller annan läkare, som prästen enligt bestämmelserna i 39 § 1 mom. ägt anlita, förklarat sjukhusvård nödvändig samt under de villkor i övrigt, som nedan angivas.

Vid bestämmande av ersättnings storlek skola *kostnaderna* beräknas:

a) i fråga om egentlig sjukhusvård enligt den för sjukhuset fastställda legosängsavgiften för plats å allmän sal samt

b) i fråga om vård å sinnessjukhus enligt den för salspatient vid dylikt sjukhus fastställda avgiften.

Prövar verksläkaren eller den för vården ansvarige sjukhusläkaren den sjukes tillstånd kräva vård i halvenskilt rum eller, om sådant ej finnes till-

gängligt, i enskilt rum, eller finner domkapitlet med hänsyn till andra särskilda förhållanden dylik vård erforderlig, må, utan hinder av vad ovan stadgas, ur kyrkofonden bestridas, vid olycksfall i tjänsten samt vid fall av tuberkulos, hela kostnaden för vården och eljest den del av sagda kostnad, som överskjuter halva beloppet av den för sjukhuset fastställda legosängsavgiften för plats å allmän sal.

Till kostnader för sjukhusvård, som i nästföregående stycke sägs, hänföres ock sådant arvode, som den i enskilt eller halvenskilt rum vårdade prästen erlagt till den för vården ansvarige sjukhusläkaren. Bidrag ur kyrkofonden till dylikt arvode må icke överstiga lägsta tillämpliga beloppet enligt den av medicinalstyrelsen för sjukhuset utfärdade rådgivande taxan. Vid olycksfall i tjänsten samt vid fall av tuberkulos må likväl efter prövning av domkapitlet högre bidrag kunna utgå, dock icke med större belopp än det, som med tillämpning av den rådgivande taxan högst skulle hava erlagts.

Ersättning för vård å allmänt sjukhus må i intet fall beräknas efter dyrare plats än den, som kommit till användning.

Med allmänt sjukhus förstås sjukhus, som tillhör eller åtnjuter bidrag av staten, landsting eller kommun, Konung Oscar II:s jubileumsfond tillhörigt sanatorium ävensom kuranstalt, som disponeras för pensionsstyrelsens sjukvårdande verksamhet.

2 mom. Kostnader för vård å *enskild sjukvårdsanstalt* må, under enahanda förutsättning och villkor, som i 1 mom. sägs, bestridas ur kyrkofonden intill det belopp, som skulle hava utgått i ersättning vid vård å allmänt sjukhus; dock att, där fråga är om olycksfall i tjänsten, på domkapitlets prövning må bero, huruvida vårdkostnaderna må ersättas med högre belopp än nu sagts.

42 §.

Läkemedel.

1 mom. Ur kyrkofonden bestridas kostnaderna för *läkemedel*, som föreskrivits antingen av verksläkaren eller annan läkare, vilken prästen enligt bestämmelserna i 39 § 1 mom. ägt anlita, eller ock av specialist eller tandläkare, till vilken prästen enligt bestämmelserna i 40 § hänvänt sig.

2 mom. Där ej Kungl. Maj:t annorlunda förordnar, skall räkning å läkemedelskostnad vara attesterad av verksläkaren, innan utbetalning på grund av räkningen äger rum.

43 §.

Bad, massage m. m.

1 mom. Kostnader för behandling med *bad, massage, elektricitet, hetluft m. m.*, som av verksläkaren ordinerats såsom nödvändig för botande av viss angiven sjukdom, må utgå vid olycksfall i tjänsten helt och eljest till hälften ur kyrkofonden.

2 mom. Kostnaderna för *konstgjorda lemmar, kirurgiskt bandage och andra dylika hjälpmedel*, som präst nödgas begagna till följd av olycksfall i tjänsten, bestridas ur kyrkofonden.

3 mom. I de fall, då domkapitlet finner skäl anordna *vaccination mot epidemisk sjukdom*, gäldas kostnaden härför ur kyrkofonden.

44 §.

Resor och sjuktransporter.

I den mån domkapitlet prövar skäligt, må ur kyrkofonden bestridas kostnad för *den sjukes resa eller forslande* till och från läkare eller sjukvårdsinrättning, under förutsättning att verksläkaren eller annan läkare, som prästen enligt bestämmelserna i 39 § 1 mom. ägt anlita, förklarar resan eller förflyttningen nödvändig för ställande av diagnos eller för sjukdomens behöriga behandling. Likaledes må ur kyrkofonden kunna ersättas skälig kostnad för resa, som präst nödgats företaga för erhållande av specialistvård samt, där fråga är om olycksfall i tjänsten, för erhållande av behandling, som avses i 43 § 1 mom. ävensom för anskaffande av hjälpmedel, varom förmåles i 43 § 2 mom.

Jämväl skälig kostnad för *läkares resa* för besök hos den sjuke i det fall, då denne icke utan våda kan flyttas, må kunna ersättas ur kyrkofonden.

8 kap. Begravningshjälp.

45 §.

1 mom. Avlider präst, vilken tillhör någon av de i 24 § 3 mom. angivna grupperna 2 och 3, skall till hans dödsbo såsom *begravningshjälp* utbetalas ett belopp av 500 kronor. Efterlämnar prästen anhöriga, vilka äro berättigade till familjepension, som utgår på grund av tjänsten, skall dock, där prästens månadslön överstiger familjepensionen för månad, begravningshjälpen förhöjas med ett belopp motsvarande skillnaden. För beräkning av sagda förhöjning skola läggas till grund förhållandena under den månad, då dödsfallet inträffat.

I begravningshjälp, varom här stadgas, skall den vid dödsfall till följd av olycksfall i arbete enligt allmän lag eller särskild författning utgående begravningshjälpen anses inbegripen.

2 mom. Avlider präst under tjänstgöring å annan ort än stationeringsorten, må, i förekommande fall utöver begravningshjälp, ur kyrkofonden bestridas kostnaderna för *transport av den avlidne* till stationeringsorten eller till annan ort, i sistnämnda fall dock högst med belopp motsvarande kostnaderna för transport till stationeringsorten.

3 mom. Avlider präst under tjänstgöring utom riket, utgår begravningshjälp med belopp, som Kungl. Maj:t prövar skäligt.

9 kap. Beräkning och utbetalning av kontanta löneförmåner.

46 §.

1 mom. I den mån ej annat följer av vad i 2 och 3 mom. sägs eller av särskilt av Kungl. Maj:t meddelat beslut, skall på nedan angivet sätt *beräkning och utbetalning varje kalendermånad för sig* ske av det belopp, som tillkommer prästen på grund av de i reglementet innefattade eller med stöd av detsamma meddelade bestämmelserna om

lön och löneavdrag,

vikariatsersättning och tjänstedubbleringsarvode samt

kallortstillägg, språktillägg och prostarvode.

Vid *beräkningen* iakttages

a) att tillämpning skall ske av *månadslön*, såframt icke tillämpning av *daglön* påkallas till följd av att lönen avser allenast en del av månaden eller för olika delar av månaden skall beräknas enligt olika löneklasser eller ortsgupper eller eljest enligt olika grunder eller skall utbetalas från skilda tjänsteställen,

b) att beträffande *C-avdrag* vad under a) här ovan sagts skall äga motsvarande tillämpning,

c) att beträffande sådan *annan förmån än lönen*, som är upptagen med *visst belopp för år räknat*, vad under a) sagts skall äga motsvarande tillämpning, varvid förmånen skall anses belöpa med lika stort belopp å varje kalendermånad och månadsbelopp med lika stor del å varje dag under månaden, samt

d) att, om annan jämningsföreskrift ej gäller, vad av månads- eller dagbelopp överskjuter helt öretal bortfaller.

Utbetalningen av för viss kalendermånad beräknat belopp, till den del detsamma icke skall innehållas enligt särskilda föreskrifter, skall i Stockholms stift av statskontoret och i annat stift av stiftsnämnden verkställas tidigast den tjugufemte dagen och senast den sista helgfria dagen i månaden. Om beloppet tillställs prästen genom postverket eller genom insättning i bank, skall det av stiftsnämnden (statskontoret) utanordnas i så god tid, att det kan beräknas vara för prästen tillgängligt senast den sista helgfria dagen i månaden.

Då anställning upphör vid annan tidpunkt än kalendermånads utgång, skall, oavsett vad i nästföregående stycke sagts, utbetalningen ske i samband med anställningens upphörande.

2 mom. Efter beslut av stiftsnämnden (statskontoret) må i 1 mom. avsedd utbetalning grundas på *preliminär beräkning*, vid vilken hänsyn icke tages till tjänstgöringsförhållandena under den löpande kalendermånaden eller hänsyn allenast tages till tjänstgöringsförhållandena intill viss dag i månaden. Om efter dylik beräkning utbetalat belopp understiger eller överstiger det, som skolat utgå vid tillämpning av bestämmelserna i 1 mom. här ovan, skall skillnaden vid nästföljande utbetalningstillfälle i förstnämnda

fall utbetalas till prästen och i sistnämnda fall avdragas från det belopp, som då eljest skolat utbetalas. I den mån utbetalat belopp, som grundar sig på preliminär beräkning, överstiger det, som skolat utgå vid tillämpning av bestämmelserna i 1 mom. och skillnadsbeloppet icke kan avdragas i nyss angiven ordning, skall prästen vara skyldig att återbetala detsamma inom tid och i den ordning, som stiftsnämnden (statskontoret) bestämmer.

3 mom. Förmåner, som avses i 1 mom., må efter stiftsnämndens (statskontorets) beslut undantagsvis kunna utbetalas vid tidigare tidpunkt än där sägs, då särskilt ömmande omständigheter föreligga och tillfällig hjälp för mötande av oförutsedda och hastigt påkommande utgifter är av behovet synnerligen påkallad.

Utbetalning må avse högst det belopp, som kunnat utgå, om prästens anställning upphört vid utbetalningstillfället.

4 mom. Bränslekostnadsgottgörelse utbetalas av pastoratet åt därtill berättigad präst under juni månad efter eldningsperiodens slut.

5 mom. I fråga om ordningen för utbetalning av annan i reglementet avsedd löneförmån än som avses i 1 och 4 mom. äger stiftsnämnden (statskontoret), i den mån ej Kungl. Maj:t härom förordnat, besluta efter vad som synes myndigheten lämpligast.

10 kap. Prästs skyldighet att underkasta sig ändring i avlöningsbestämmelserna.

47 §.

Präst är pliktig att underkasta sig minskning i, upphörande av eller eljest ändrade bestämmelser rörande de förmåner och ersättningar m. m., om vilka förmåles i nedan angivna delar av reglementet:

16 § 4 mom. angående livränta,

19 och 20 §§ angående placering och uppflyttning i löneklass och lönerum,

25 § I, punkt 3, angående tjänstledighet för militärtjänstgöring, då krigsavlöningsreglementet icke är å prästen tillämpligt,

25 § I, punkt 6 och i anslutning därtill meddelade särskilda bestämmelser angående tjänstledighet för sjukdom m. m., i den mån ändrade bestämmelser påkallas av genomförandet av allmän sjukförsäkring,

26 och 27 §§, såvitt angår tid då krigsavlöningsreglementet är å prästen tillämpligt,

29 § angående tjänstedubblersarvode,

30 § angående särskilda ersättningar,

32 § angående språktillägg,

33 § angående prostarvoden,

34 § angående tjänstebostad,

35 § angående bränslekostnadsgottgörelse, ersättning för gulden fastighetsskatt m. m. samt

36 § angående fri inkvartering.

4 avd. Bestämmande av avlöningsförmåner för innehavare av arvodesbefattning.

48 §.

För innehavare av i 1 § 2 mom. e) avsedd arvodesbefattning fastställas avlöningsförmånerna av domkapitlet, i den mån ej Kungl. Maj:t härutinnan meddelar beslut. Vid bestämmande av avlöningsförmåner för här avsedda befattningshavare skall föreskrift meddelas angående semester och semesterersättning.

Är befattningshavare, som i första stycket avses, berättigad att ur kyrkofonden eller från anslag å riksstaten uppbära tjänstepension eller årligt understöd eller lön för beställning å reservstat vid försvaret, skall hänsyn härtill tagas vid avlöningens bestämmande, i den mån icke pensionsförmånen utgöres av reservpension eller däremot svarande engångsbelopp.

Detta reglemente träder i kraft den 1 januari 1952, från och med vilken dag vad i tidigare av Kungl. Maj:t utfärdad författning eller föreskrift finnes stridande mot reglementets bestämmelser upphör att gälla, såvitt angår präst, å vilken reglementet erhåller tillämpning.

Bil. A.

Placeringsstabell.

Löneklassplacering i tjänst med lönegradsbeteckning Ca, Ce eller Cg med hänsyn till lägre tjänst med någon av dessa lönegradsbeteckningar.

I tabellen angives i varje sifferkombination lönegradsnummer före samt löneklass- och lönerumsnummer efter kolon, därvid coefficientsiffran 1 betecknar första lönerummet, coefficientsiffran 2 andra lönerummet etc.

23 : 23	22 : 23	21 : 23	20 : 23 ₁	19 : 22 ₂	18 : 21 ₃	17 : 20 ₄
24 : 24	23 : 24	22 : 24	21 : 24 ₁	20 : 23 ₂	19 : 22 ₃	18 : 21 ₄
25 : 25	24 : 25	23 : 25	22 : 25 ₁	21 : 24 ₂	20 : 23 ₃	19 : 22 ₄
26 : 26	25 : 26	24 : 26	23 : 26 ₁	22 : 25 ₂	21 : 24 ₃	20 : 23 ₄
27 : 27	26 : 27	25 : 27	24 : 27 ₁	23 : 26 ₂	22 : 25 ₃	21 : 24 ₄
28 : 28	27 : 28	26 : 28	25 : 28 ₁	24 : 27 ₂	23 : 26 ₃	22 : 25 ₄
29 : 29	28 : 29	27 : 29	26 : 29 ₁	25 : 28 ₂	24 : 27 ₃	23 : 26 ₄
30 : 30	29 : 30	28 : 30	27 : 30 ₁	26 : 29 ₂	25 : 28 ₃	24 : 27 ₄
31 : 31	30 : 31	29 : 31	28 : 31 ₁	27 : 30 ₂	26 : 29 ₃	25 : 28 ₄
32 : 32	31 : 32	30 : 32	29 : 32 ₁	28 : 31 ₂	27 : 30 ₃	26 : 29 ₄
33 : 33	32 : 33	31 : 33	30 : 33 ₁	29 : 32 ₂	28 : 31 ₃	27 : 30 ₄
34 : 34	33 : 34	32 : 34	31 : 34 ₁	30 : 33 ₂	29 : 32 ₃	28 : 31 ₄
		33 : 35	32 : 35 ₁	31 : 34 ₂	30 : 33 ₃	29 : 32 ₄
36 : 36	35 : 36	34 : 36	33 : 36 ₁	32 : 35 ₂	31 : 34 ₃	30 : 33 ₄
37 : 37	36 : 37	35 : 37	34 : 37 ₁	33 : 36 ₂	32 : 35 ₃	31 : 34 ₄
	37 : 38	36 : 38	35 : 38 ₁	34 : 37 ₂	33 : 36 ₃	32 : 35 ₄
		37 : 39	36 : 39 ₁	35 : 38 ₂	34 : 37 ₃	33 : 36 ₄
			37 : 40 ₁	36 : 39 ₂	35 : 38 ₃	34 : 37 ₄
				37 : 40 ₂	36 : 39 ₃	35 : 38 ₄
					37 : 40 ₃	36 : 39 ₄
						37 : 40 ₄

Anvisningar till placeringstabellen.

1. *Löneklassplacering med utgångspunkt från en omedelbart före tjänsttillträdet innehavd tjänst.* För bestämmande av löneklassplaceringen uppsökes i vederbörlig tabell kombinationen av lönegradsnumret för den tidigare tjänsten och numret å den löneklass (löneklass och lönerum), vari prästen senast var placerad. Därefter undersökes, om den *närmast undre raden* (i samma kolumn eller längre åt vänster) upptager den nya tjänstens lönegradsnummer. Allteftersom så är fallet eller icke skall följande gälla:

a) Om kombination upptagande den nya tjänstens lönegradsnummer återfinnes å den närmast undre raden (i samma kolumn eller längre åt vänster), placeras prästen i den löneklass (lönerum), som denna kombination upptager. Var präst i den tidigare tjänsten placerad i högsta löneklassens fjärde lönerum, uppflyttas han i löneklass (lönerum) enligt bestämmelserna i 19 §. I annat fall uppflyttas han första gången i löneklass (lönerum) vid den samtidigt med eller efter tjänstetillträdet infallande tidpunkt, då han vid fortsatt innehav av den tidigare tjänsten skulle hava vunnit uppflyttning; kan ytterligare uppflyttning i löneklass (lönerum) komma i fråga, skola bestämmelserna i 19 § äga motsvarande tillämpning.

b) Om kombination upptagande den nya tjänstens lönegradsnummer ej återfinnes å den närmast undre raden (i samma kolumn eller längre åt vänster), skola bestämmelserna i 19 § tillämpas.

2. *Löneklassplacering med utgångspunkt från en tjänst, som icke innehafts omedelbart före den nya tjänstens tillträddande.* Prästen erhåller den löneklassplacering och löneklassuppflyttning, som skulle hava tillkommit honom enligt punkt 1, om han bibehållit den tidigare tjänsten intill den nya tjänstens tillträddande med rätt att för uppflyttning i löneklass (lönerum) tillgodoräkna den mellanliggande tiden, i den mån han därunder innehaft i detta reglemente eller annat av Kungl. Maj:t utfärdat avlöningsreglemente avsedd lönegradsplacerad tjänst, som är lika hög som eller högre än den tidigare tjänsten, dock ej dagar, vilka enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser icke må tillgodoräknas för löneklassuppflyttning.

Förslag

till

tjänstepensionsreglemente för präster.

1 avd. Allmänna bestämmelser.

1 §.

1 mom. Detta reglemente äger tillämpning å de ordinarie och extra ordinarie präster, vilka äro underkastade prästlönereglementet.

2 mom. Vad i detta reglemente sägs om tjänstepensionsbestämmelser skall, där ej annat framgår, avse dels tjänstepensionsbestämmelser, antagna av Kungl. Maj:t och riksdagen, dels ock tjänstepensionsbestämmelser för riksdagens verk, vilka antagits av riksdagen eller med stöd av dess bemyndigande utfärdats av delegerade för riksdagens verk. Såsom tjänstepensionsbestämmelser av förstnämnda slag avses icke bestämmelser om reservpension eller däremot svarande engångsbelopp.

Med tjänstepensionsrätt, varom i reglementet förmäles, förstås pensionsrätt enligt i nästföregående stycke avsedda bestämmelser.

2 §.

Präst, å vilken detta reglemente äger tillämpning, är efter avgång från tjänsten berättigad att åtnjuta *tjänstepension* eller *tjänstelivränta*, allt enligt de föreskrifter och under de villkor, som innehållas i reglementet jämte de närmare bestämmelser, som för tillämpningen av detsamma utfärdas av Kungl. Maj:t.

I reglementet meddelas jämväl bestämmelser om ordinarie prästs *skyldighet att avgå från befattningen m. m.*

3 §.

1 mom. Fråga om rätt att komma i åtnjutande av tjänstepension eller tjänstelivränta enligt detta reglemente prövas

- a) i fall, som avses i 4 § 3 mom. och 8 § 2 mom. av Kungl. Maj:t; samt
- b) i andra fall av statskontoret.

Pension eller livränta, vartill rätt föreligger, skall till beloppet fastställas av statskontoret.

2 mom. Då pension eller livränta fastställles, skall skriftligt bevis därom tillställas den till förmånen berättigade.

2 avd. Om ordinarie prästs skyldighet att avgå m. m.

4 §.

1 mom. Ordinarie präst är skyldig att avgå från befattningen, därest han

- a) uppnått den levnadsålder, vid vilken pensionsåldern inträder;
- b) till följd av olycksfall i tjänsten befinnes för framtiden oförmögen att på tillfredsställande sätt sköta sin tjänst; eller
- c) till följd av sjukdom, vanförhet eller lyte i andra fall än under b) sägs eller till följd av nedsatt arbetsförmåga befinnes för framtiden oförmögen att på tillfredsställande sätt sköta sin tjänst.

Finner i fall, varom under b) och c) här ovan förmäles, den myndighet, som äger pröva frågan om prästens rätt att komma i åtnjutande av pension, anledning antaga, att präst kan tjänstgöra i sådan annan tjänst, till vilken han må vara pliktig att låta förflytta sig, skall frågan, huruvida förflyttning lämpligen bör ske, underställas Kungl. Maj:ts prövning.

2 mom. I fråga om ordinarie präst må den myndighet som äger från tjänsten avskeda, då synnerliga skäl därtill äro, medgiva präst anstånd med avsked efter pensionsålderns inträde, så länge han är fullt tjänstduglig, dock icke längre tid än sammanlagt ett år.

Då särskilda omständigheter därtill föranleda, må Kungl. Maj:t beträffande ordinarie präst medgiva kvarstående i tjänsten längre tid efter pensionsålderns inträde än i nästföregående stycke sägs, dock icke i något fall längre än sammanlagt fem år efter nämnda tidpunkt.

3 mom. Befinnes ordinarie präst urståndsatt att på tillfredsställande sätt fullgöra sina tjänståligganden och är ej sådant fall för handen, varom i 1 mom. första stycket sägs, må Kungl. Maj:t, därest för prästen högst fem år återstå till pensionsålderns inträde, förklara honom skyldig att avgå från tjänsten och entlediga honom.

Präst, som genom lagakraftägande dom befunnits skyldig till förfarande, varå avsättning kunnat följa, men som jämlikt 5 kap. 5 § strafflagen förklarats fri från ansvar, må av Kungl. Maj:t, jämväl i annat fall än i nästföregående stycke sägs, förklaras skyldig att avgå samt entledigas.

4 mom. Extra ordinarie präst må ej bibehållas i sin tjänst, därest han

- a) uppnått en levnadsålder, som med ett år överstiger hans ålder vid pensionsålderns inträde, Kungl. Maj:t dock obetaget att, då särskilda omständigheter därtill föranleda, medgiva bibehållande i tjänsten ytterligare sammanlagt högst fyra år;
- b) till följd av olycksfall i tjänsten befinnes för framtiden oförmögen att på tillfredsställande sätt sköta sin tjänst; eller

- c) till följd av sjukdom, vanförhet eller lyte i andra fall än under b) sägs eller till följd av nedsatt arbetsförmåga befinnes för framtiden oförmögen att på tillfredsställande sätt sköta sin tjänst.

I fall, varom under b) eller c) här ovan förmäles, skall bestämmelsen i 1 mom. andra stycket äga motsvarande tillämpning.

5 §.

Pensionsåldern inträder vid utgången av den tolv månadersperiod, räknad från och med den 1 oktober till och med den 30 september, under vilken prästen uppnått en levnadsålder av 65 år.

6 §.

Med *olycksfall i tjänsten* förstås i detta reglemente sådant vid utövande av befattning, som i reglementet avses, eller av befattning eller uppdrag i statens tjänst eller av annan befattning, som är förenad med tjänstepensionsrätt, inträffat olycksfall, som enligt allmän lag är att hänföra till olycksfall i arbete.

Vad i reglementet stadgas om olycksfall i tjänsten skall äga tillämpning jämväl där präst på grund av befattning eller uppdrag, som i nästföregående stycke sägs, blivit utsatt för *våld* eller annan *misshandel* eller i befattningen eller uppdraget ådragit sig sådan *yrkessjukdom*, varom förmäles i gällande lag om försäkring för vissa yrkessjukdomar.

7 §.

1 mom. Beslut om prästs avsked eller entledigande må icke meddelas utan att frågan om prästens rätt att komma i åtnjutande av tjänstepension, där sådan fråga förekommer, dessförinnan avgjorts eller i samband med beslutet avgöres.

Underlåter präst att söka avsked eller entledigande, ändock att enligt beprövande av den myndighet, som äger att från befattningen avskeda eller entlediga, förhållande föreligger, som enligt 4 § 1 eller 4 mom. bör föranleda hans avgång, ankommer på myndigheten att föranstalta om prövning av frågan om prästens rätt att komma i åtnjutande av tjänstepension samt att, därest pensionsrätt prövats föreligga, entlediga honom.

2 mom. I fall, varom förmäles i 4 § 3 mom., må beslut om entledigande icke meddelas utan att prästen erhållit tillfälle att inkomma med yttrande i ärendet.

3 avd. Om tjänstepension.

Gemensamma bestämmelser.

8 §.

1 mom. Rätt att vid avgång från tjänsten komma i åtnjutande av tjänstepension tillkommer präst

a) därest han uppnått den levnadsålder, vid vilken pensionsåldern inträder, och sådant fall som under b) eller c) sägs icke föreligger (*ålderspension*);

b) i fall som avses i 4 § 1 mom. första stycket b) eller 4 § 4 mom. första stycket b) (*invalidpension*); samt

c) i fall som avses i 4 § 1 mom. första stycket c) eller 4 § 4 mom. första stycket c), så ock där präst med tillämpning av bestämmelserna i 4 § 3 mom. förklarats skyldig att avgå (*sjukpension*).

Härvid iakttages dock

a) att präst icke må komma i åtnjutande av invalid- eller sjukpension därest han i den ordning, varom i 4 § 1 mom. andra stycket förmåles, prövats lämpligen böra förflyttas till annan tjänst; samt

b) att ordinarie präst, som med frånträdande av tjänstens utövande innehar icke-ordinarie befattning, ej må, därest båda befattningarna äro förenade med tjänstepensionsrätt enligt detta reglemente, komma i åtnjutande av tjänstepension vid avgång allenast från den icke-ordinarie befattningen och ej heller vid samtidig avgång från tjänsterna bekomma mer än *en* pension.

2 mom. Präst, som tidigast fem år före pensionsålderns inträde frivilligt avgår ur tjänst, må kunna av Kungl. Maj:t medgivas rätt att därvid komma i åtnjutande av tjänstepension (*förtidspension*), därest avgången finnes icke vara stridande mot det allmännas intresse och under förutsättning tillika, att han innehar minst 30 tjänstår.

Vid tjänstårsberäkning för det ändamål, som i nästföregående stycke avses, skola tjänståren beräknas utan iakttagande av föreskriften i 12 § 1 mom. andra stycket eller de motsvarande föreskrifter, som må gälla på grund av stadgandet i 12 § 2 mom.

9 §.

1 mom. Tjänstepension utgöres av *grundbelopp* samt, i förekommande fall, *rörligt tillägg*.

2 mom. Tjänstepension utgår från och med dagen näst efter den, då avgång från tjänsten ägt rum, till och med den dag, då en månad förflutit efter pensionstagarens frånfälle. För tiden efter frånfället utgående pensionsbelopp må dock icke sammanlagt överstiga 800 kronor.

3 mom. Pensionstagare, som undergår direkt ådömt frihetsstraff eller är föremål för åtgärd, som förklarats skola träda i stället för sådant straff, eller ock avtjänar ådömt tvångsarbete, må för den tiden uppbära allenast en tredjedel av den pension, som eljest skolat till honom utgå.

Har pensionstagaren anhörig, vilken för sitt uppehälle är beroende av honom, må statskontoret kunna medgiva sådan anhörig rätt att uppbära det förverkade pensionsbeloppet eller del därav.

4 mom. Utbetalning av tjänstepension sker månadsvis i efterskott enligt de närmare bestämmelser, som meddelas av Kungl. Maj:t, statskontoret likväl obetaget att efter pensionstagarens frånfälle förskottsvis utbetala återstående pensionsbelopp.

Tjänstepensionens grundbelopp.

10 §.

1 mom. Storleken för år räknat av tjänstepensionens grundbelopp bestämmes, där ej annat föränledes av stadgandena i 2 och 3 mom. här nedan, dels av det tjänstepensionsunderlag, som enligt föreskrifterna i 11 § skall för prästen tillämpas, dels ock av den tid prästen enligt 12 § äger tillgodoräkna såsom tjänstår, allt enligt de närmare bestämmelser, som meddelas i 13—16 §§.

2 mom. Har för ordinarie tjänst ändring skett beträffande pensionsålder, tjänstepensionsunderlag eller för hel pension erforderligt antal tjänstår, varom förmåles i 13 § (tjänstålder), må grundbeloppet av tjänstepension för den som omedelbart före ändringen innehade tjänsten likväl icke understiga det belopp, vartill det skulle hava beräknats, därest ändringen icke ägt rum och, i fall där pensionsåldern sänkts, såsom tjänstår fått tillgodoräkna den tid, varmed sänkningen skett.

Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning beträffande ordinarie präst, som utan något sitt förvållande förflyttats till annan i detta reglemente avsedd tjänst.

3 mom. Där präst, som samtidigt avgår från ordinarie tjänst och sådan icke-ordinarie befattning, vilken av honom innehafts med frånträdande av den ordinarie tjänstens utövande, på grund av bestämmelsen i 8 § 1 mom. andra stycket b) endast äger komma i åtnjutande av en pension, skall dennas grundbelopp motsvara det högsta av de för de särskilda tjänsterna beräknade grundbeloppen.

4 mom. Beräknat grundbelopp, som icke utgöres av helt med 12 jämnt delbart kronotal, jämkas till närmast högre sålunda delbara tal.

11 §.

1 mom. Såsom *tjänstepensionsunderlag* skall vid bestämmandet av tjänstepension för tiden intill den månad, varunder pensionstagaren uppnår 67 års ålder, tillämpas det belopp (*begynnelseunderlag*), som enligt 2 mom. gäller för den befattning, från vilken avgången sker, samt för tiden därefter det belopp (*slutunderlag*), som erhålles genom minskning av begynnelseunderlaget med 792 kronor, såframt ej Kungl. Maj:t i särskilt fall förordnar om lägre avdrag.

Har den tjänst, från vilken avgången äger rum, innehafts under kortare tid än tre år före pensionsålderns inträde eller, i fråga om präst som avgår med rätt till förtidspension, tre år före avgången, må dock, där ej Kungl. Maj:t annorlunda förordnar, vid bestämmandet av ålders- respektive förtidspension icke tillämpas högre begynnelse- eller slutunderlag än som motsvarar en tredjedel av sammanlagda beloppet av de högsta begynnelse- respektive slutunderlag, vilka må hava varit för prästen gäl-

lande under vart och ett av de senast förflutna tre åren på grund av där-
under innehavd, med tjänstepensionsrätt förenad anställning.

2 mom. För befattningar, som avses i detta reglemente, skola begynnelse-
underlagen utgöra de belopp, som här nedan för de särskilda lönegraderna
angivas:

Lönegrad	Begynnelse- underlag kronor	Lönegrad	Begynnelse- underlag kronor
Co 21	14 412	Ca 27	8 772
Co 20	14 412	Ca 26	8 364
Ca 37	12 264	Ca 25	7 944
Ca 33	10 920	Ce 26	8 364
Ca 31	10 248	Ce 24	7 536
Ca 29	9 564	Ce 22	6 744
Ca 28	9 168	Ce 20	6 024

12 §.

1 mom. Såsom tjänstår må tillgodoräknas tid före pensionsålderns in-
träde, under vilken präst varit underkastad detta reglemente.

Vid tjänstårsberäkningen skall dock avdrag göras för tid, under vilken
präst av annan anledning än tjänstledighet för offentligt uppdrag eller
militärtjänstgöring eller för uppehållande av annan med tjänstepensions-
rätt förenad befattning vidkänts C-avdrag å lönen.

2 mom. Såsom tjänstår må jämväl, i den mån ej annat följer av stad-
gandet i 4 mom. andra stycket, tillgodoräknas dels tid, varunder präst varit
underkastad andra tjänstepensionsbestämmelser än de i detta reglemente
innefattade, i den omfattning sådan tid enligt berörda bestämmelser med
därtill hörande övergångsstadganden fått tillgodoräknas, dels ock tid i
övrigt, vilken prästen ägt räkna såsom tjänstår enligt de andra tjänsten-
sionsbestämmelser med övergångsstadganden, vilka han sålunda varit
senast underkastad, dock endast i den mån sådan tid ej tillgodoräknats
enligt föreskrifterna i 1 mom.

3 mom. På prövning i den ordning Kungl. Maj:t föreskriver beror, om
och i vad mån såsom tjänstår må tillgodoräknas tid varunder präst, i andra
fall än i 1 och 2 mom. avses, fullgjort arbete eller uppdrag i eller utom
kyrkans tjänst.

4 mom. Vid tjänstårsberäkning skall i förekommande fall iakttagas, att
tid varunder mer än en med tjänstepensionsrätt förenad befattning inne-
hafs må tillgodoräknas med högst det antal tjänstår som motsvarar tiden
för samtidigt innehav av befattningarna.

Såsom inskränkning i vad i 2 mom. samt nästföregående stycke stadgats
gäller, att av tid, varunder präst innehaft beställning å reservstat, må till-
godoräknas allenast tid för i beställningen fullgjord tjänstgöring, såframt
ej Kungl. Maj:t annat medgiver.

5 mom. Därest vid beräkning av tjänstår den uppkomna slutsumman utvisar del av dag, skall jämkning ske till närmast högre hela dagantal.

13 §.

Grundbeloppet av *ålderspension* bestämmes enligt följande grunder. Kan präst räkna minst 30 tjänstår, utgår *hel* pension, vars grundbelopp är lika med begynnelse- respektive slutunderlaget. Är tjänstårens antal mindre, utgår *avkortad* pension, vars grundbelopp motsvarar begynnelse- respektive slutunderlaget minskat med $\frac{1}{120}$ för varje full fjärdedel av år, varmed antalet tjänstår understiger 30.

14 §.

Grundbeloppet av *invalidpension* motsvarar det för prästen gällande begynnelse- respektive slutunderlaget. Beträffande präst, som avgår efter pensionsålderns inträde, skall likväl grundbeloppet bestämmas enligt de i 13 § angivna grunderna.

15 §.

Grundbeloppet av *sjukpension* bestämmes enligt de i 13 § angivna grunderna. Grundbeloppet skall dock utgöra lägst 75 procent av begynnelse- respektive slutunderlaget i den mån beloppet icke härigenom överstiger grundbeloppet av den ålderspension, som skulle hava tillkommit prästen, därest han under oförändrade förhållanden kvarstått i sin befattning till pensionsålderns inträde.

16 §.

Grundbeloppet av *förtidspension* motsvarar det för prästen gällande begynnelse- respektive slutunderlaget men skall för tiden intill den tidpunkt, vid vilken pensionsåldern skulle hava inträtt, vara minskat med $\frac{1}{180}$ för varje full eller påbörjad fjärdedel av år, som vid avgångstillfället återstått till nämnda tidpunkt.

Rörligt tillägg.

17 §.

1 mom. Å tjänstepensionens grundbelopp eller, där mer än en pension enligt reglementet åtnjutes, å de sammanlagda grundbeloppen utgår rörligt tillägg under samma förutsättningar och med beräkning enligt samma procenttal, som gälla angående höjning av månadslön, angiven i de i statens löneplansförordning intagna grundlönetabellerna.

2 mom. Rörligt tillägg beräknas å det grundbelopp för månad, varmed pension utgår före 67 års ålder.

Härvid skall dock iakttagas, att tillägg ej beräknas å belopp, varmed grundbeloppet överstiger 800 kronor, och ej heller å däri ingående öretal, som överskjuter fullt krontal.

3 mom. Till hjälp vid uträkning av rörligt tillägg utfärdar Kungl. Maj:t tabeller och anvisningar, som må finnas erforderliga.

4 avd. Om tjänstelivränta.

18 §.

1 mom. Den som, efter att hava blivit underkastad detta reglemente, avgått från tjänst, som i reglementet avses, utan rätt att komma i åtnjutande av tjänstepension enligt reglementet, är berättigad att på därom gjord ansökning erhålla tjänstelivränta,

- a) när han uppnått en levnadsålder av 65 år (*uppskjuten livränta*); eller
- b) därest han före uppnåendet av 65 års ålder blivit varaktigt oförmögen till arbete och på grund därav erhållit folkpension enligt gällande lag om folkpensionering (*förtidslivränta*).

Såsom förutsättning för rätt till tjänstelivränta skall likväl gälla

- a) att prästen under sammanlagt minst tre år före avgången innehåft anställning, som vid nämnda tillfälle varit förenad med tjänstepensionsrätt enligt detta reglemente eller andra tjänstepensionsbestämmelser; samt
- b) att prästen icke efter avgången men före den i första stycket a) eller b) avsedda tidpunkten innehåft annan anställning, förenad med tjänstepensionsrätt som nyss sagts.

Där präst samtidigt avgått från ordinarie tjänst och sådan icke-ordinarie befattning, som av honom innehafts med frånträdande av den ordinarie tjänstens utövande, äger han, därest båda befattningarna varit förenade med tjänstepensionsrätt enligt detta reglemente, allenast komma i åtnjutande av *en* tjänstelivränta.

2 mom. Tjänstelivränta utgår

- a) uppskjuten livränta från och med månaden näst efter den, under vilken vederbörande uppnått 65 års ålder, eller, där nämnda ålder redan uppnåtts och livräntan träder i stället för tjänstepension, från och med dagen näst efter den, då tjänstepension upphört att utgå, dock att livränta i förstnämnda fall ej må utgå för längre tid tillbaka än sex månader före den månad, under vilken ansökning därom gjorts; samt
- b) förtidslivränta från och med den månad, med vars ingång folkpensionen börjat löpa, dock tidigast från och med den månad, då ansökningen om tjänstelivränta gjorts.

Livräntan utgår till och med den månad, varunder livräntetagaren avlider.

3 mom. Utbetalning av tjänstelivränta sker i efterskott enligt de närmare bestämmelser, som meddelas av Kungl. Maj:t.

19 §.

1 mom. Beloppet för år räknat av tjänstelivränta bestämmes, där ej annat föranledes av vad nedan i 2 mom. stadgas, i förhållande till dels det för befattningshavaren vid avgången gällande tjänstepensionsunderlaget, dels antalet vid avgången uppnådda tjänstår, dels ock nämnda antal tjänst-

år utökad med tid, som vid avgången må hava återstått till utgången av den månad varunder befattningshavaren uppnår 65 års ålder, allt på sätt närmare stadgas i 20 §.

Härvid iakttages

a) att i fall, där den tjänst från vilken avgången ägt rum innehafts under kortare tid än tre år, tjänstepensionsunderlaget bestämmes på motsvarande sätt som i 11 § 1 mom. andra stycket stadgas i fråga om förtidspension; samt

b) att tid, under vilken präst icke innehaft med tjänstepensionsrätt förordnad befattning och för vilken han icke enligt vad därom särskilt stadgats bidragit till tjänstepensioneringen, vid tjänstårsberäkning i intet fall må tagas i betraktande till större del än två tredjedelar.

2 mom. Vad i 9 § 3 mom. samt 10 § 2 och 3 mom. stadgas om tjänstepension eller tjänstepensions grundbelopp skall äga motsvarande tillämpning i fråga om tjänstelivränta.

3 mom. Tjänstelivräntas årsbelopp jämkas, där så erfordras, till närmast högre öretal, som är jämmt delbart med 120.

20 §.

1 mom. Uppskjuten livränta bestämmes till ett belopp motsvarande så stor del av begynnelse- respektive slutunderlaget, som antalet vid avgången uppnådda fulla eller påbörjade fjärdedels tjänstår utgör av det på sätt i 19 § 1 mom. sägs utökade antalet fulla eller påbörjade fjärdedels tjänstår, dock minst av 120. Om antalet vid avgången uppnådda fulla eller påbörjade fjärdedels tjänstår är mindre än 120, skall likväl iakttagas, att det på nyssnämnda sätt beräknade beloppet skall minskas med $\frac{1}{10}$ procent för varje felande fjärdedels år.

2 mom. Förtidslivränta bestämmes enligt grunder, som fastställas av Kungl. Maj:t, till sådant belopp, att livräntans värde vid den tidpunkt, från och med vilken densamma utgår, motsvarar värdet vid nämnda tidpunkt av den uppskjutna livräntan. Förtidslivräntans årsbelopp skall likväl lägst motsvara tio procent av den uppskjutna livräntans före 67 års ålder gällande årsbelopp.

5 avd. Om sammanträffande av förmåner.

21 §.

1 mom. Om den som kommer i åtnjutande av tjänstepension för i detta reglemente avsedd tjänst vid avgång från den tjänsten åtnjuter eller därvid eller sedermera erhåller annan tjänstepension, antingen enligt detta reglemente eller enligt andra tjänstepensionsbestämmelser, beror på Kungl. Maj:ts prövning, om och i vad mån de till förstnämnda pension hörande förmånerna av sådan anledning skola minskas med de till den sistnämnda

pensionen hörande förmånerna. Utgå båda tjänstepensionerna enligt detta reglemente, må allenast en av dem minskas.

Vad i nästföregående stycke stadgas rörande sammanträffande av tjänstepensioner skall äga motsvarande tillämpning med avseende å sammanträffande av tjänstepension och tjänstelivränta eller av flera tjänstelivräntor.

2 mom. På Kungl. Maj:ts prövning beror, om och i vad mån tjänstepensionsförmåner för i detta reglemente avsedd befattning skola minskas av den anledningen, att vederbörande erhåller avlöning i egenskap av beställningshavare på reservstat eller övergångsstat, anställningshavare i reserven eller officer i väg- och vattenbyggnadskåren.

6 avd. Reglementets tillämplighet m. m.

22 §.

Präst, å vilken reglementet erhåller tillämpning, skall vara pliktig att underkasta sig ändrade bestämmelser i de hänseenden, om vilka i reglementet förmäles. Ordinarie präst är likväl icke skyldig underkasta sig ändring av föreskrifterna i 11 § 2 mom. om beloppet av tjänstepensionsunderlag, i 13—15 §§ om bestämmande av tjänstepensions grundbelopp eller i 17 § om rörligt tillägg, dock att sådan präst skall vara pliktig att, därest de allmänna levnadskostnaderna nedgå med tio procent eller mera i förhållande till $\frac{100}{110}$ av levnadskostnaderna i mars 1946, efter prövning av Kungl. Maj:t och riksdagen vidkännas minskning med högst fem procent av grundbeloppet av tjänstepension eller beloppet av tjänstelivränta.

Detta reglemente träder i kraft den 1 januari 1952.

Övergångsbestämmelser.

1. För ordinarie präst, som är född före den 1 april 1882, skall pensionsåldern inträda vid utgången av mars månad 1952. I fråga om här avsedd präst skall, i stället för vad i 4 § 1 mom. reglementet är föreskrivet beträffande skyldighet att avgå från tjänst på grund av uppnådd levnadsålder, gälla att prästen är skyldig avgå från tjänsten med utgången av september månad 1952.

2. För ordinarie präst, som är född den 1 april 1882 eller senare men före den 1 oktober 1892, skall pensionsåldern inträda vid här nedan angiven tidpunkt.

Prästen född under tiden	Pensionsåldern inträder vid utgången av
1 april 1882—30 sept. 1882	sept. 1952
1 okt. 1882—31 mars 1883	mars 1953
1 april 1883—30 sept. 1883	sept. 1953

Prästen född under tiden	Pensionsåldern inträder vid utgången av
1 okt. 1883—31 mars 1884	mars 1954
1 april 1884—30 sept. 1885	sept. 1954
1 okt. 1885—30 sept. 1887	sept. 1955
1 okt. 1887—30 sept. 1889	sept. 1956
1 okt. 1889—30 sept. 1891	sept. 1957
1 okt. 1891—30 sept. 1892	sept. 1958

3. Vad i 4 § 2 mom. reglementet stadgas skall icke äga tillämpning i fråga om präst, som avses i 1 punkten. Vad i samma moment är stadgat med avseende å tid för anstånd med avsked eller kvarstående i befattning efter pensionsålderns inträde skall i fråga om präst, som avses i 2 punkten, gälla med den inskränkningen, att anstånd med avsked respektive medgivande att kvarstå icke må lämnas för tid efter utgången av den tolv månadersperiod, räknad från och med den 1 oktober till och med den 30 september, under vilken prästen uppnår en levnadsålder av 70 år.

4. Såsom tjänstår, som avses i 12 § 2 mom. reglementet, skall tillgodoräknas tid, under vilken prästen utan att vara underkastad tjänstepensionsbestämmelser innehaft antingen

a) befattning, som avses i lagen den 9 december 1910 om emeritilöner för präster eller

b) befattning, som avses i lagen den 28 juni 1935 om emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning i missionens eller diakoniens tjänst eller

d) befattning såsom ordinarie eller extra ordinarie präst i garnisons- eller amiralitetsförsamling eller

e) befattning såsom biskop.

Härvid skall avdrag göras för tid, varunder befattningshavaren utöver 30 dagar om året åtnjutit tjänstledighet för svag hälsas vårdande eller för enskilda angelägenheter, så ock för tid, varunder han eljest — av annan anledning än tjänstledighet för offentligt uppdrag eller militärtjänstgöring — fått avstå samtliga sina kontanta löneförmåner.

Vid tjänstårsberäkning enligt denna punkt skall iakttagas, att tid varunder mer än en befattning innehafts skall tillgodoräknas med sammanlagda antalet av de för varje särskild befattning beräknade tjänståren, dock med högst det antal, som motsvarar tiden för samtidigt innehav av befattningarna.

5. För den, som innehaft beställning å reservstat utan att därvid vara underkastad 1941 års allmänna tjänstepensionsreglemente, må tid för dylikt tjänsteinnehav, ändå att sådant icke följer av bestämmelserna i förevarande reglemente, tillgodoräknas såsom tjänstår, dock med den inskränkning, som angives i 12 § 4 mom. andra stycket reglementet.

6. Vid bestämmande av ålderspension eller sjukpension för präst, vilken såväl omedelbart före som omedelbart efter reglementets ikraftträdande innehade i reglementet avsedd tjänst, skall det jämlikt bestämmelserna

eljest beräknade antalet tjänstår ökas i den mån de på tiden före reglementets ikraftträdande grundade tjänståren tillsammans med de år, som motsvara den mellan ikraftträdandet och pensionsålderns inträde liggande tiden, ej uppgå till ett antal av minst 30.

7. Därest vid tillämpning av stadgandet i 11 § 1 mom. andra stycket reglementet hänsyn skall tagas till prästs tjänstepensionsunderlag för tid, innan reglementet blev gällande för honom, skall därvid så anses, som om för prästen gällt det tjänstepensionsunderlag, som enligt reglementet är fastställt för den tjänst, han under nämnda tid innehaft, eller som enligt detta reglemente eller 1947 års allmänna tjänstepensionsreglemente gäller för därmed närmast jämförlig befattning.

8. Är den som åtnjuter tjänstepension eller tjänstelivränta enligt reglementet tillika berättigad till särskild förmån av följande slag, nämligen pension från pensionsförsäkringsfonden på grund av inbetalning till pensionsstyrelsen jämlikt stadgande i tidigare gällande författning rörande pensionering av i statens tjänst anställd personal eller därmed jämförlig uppskjuten pension från av staten upprättad eller understödd pensionsanstalt eller pensionskassa, skall grundbeloppet av tjänstepensionen respektive tjänstelivräntans belopp minskas med beloppet av nämnda förmån. Vid bestämmande av det oreducerade grundbeloppet respektive livräntebeloppet skall i sådant fall, ändå att annat följer av eljest tillämpliga bestämmelser, såsom tjänstår tillgodoräknas all den tid, som lagts till grund för beräkning av sagda förmån.

Därest pensionsåldern för den i föregående stycke omförmälda förmånen icke sammanfaller med den tidpunkt, från vilken tjänstepensionen eller tjänstelivräntan enligt reglementet börjar utgå, eller ock är valfri, skall i föregående stycke omförmäld minskning ske med det belopp, som enligt de för beräkningen av förmånen gällande grunderna skolat utgå från och med angivna tidpunkt.

Har tjänstepensionens grundbelopp reducerats på sätt i denna punkt stadgas, skall rörligt tillägg likväl utgå på det oreducerade grundbeloppet.

Förslag
till
familjepensionsreglemente för präster.

I avd. Allmänna bestämmelser.

1 §.

1 mom. Detta reglemente äger tillämpning beträffande:

- a) präst, som är underkastad tjänstepensionsreglementet för präster;
- b) den som åtnjuter pension enligt nyssnämnda tjänstepensionsreglemente samt
- c) den som, efter att på grund av stadgandet under a) här ovan hava blivit underkastad detta reglemente, avgått från sin tjänst utan rätt att komma i åtnjutande av pension varom under b) förmäles, under förutsättning att prästen under sammanlagt minst tre år före avgången innehåft anställning, som vid nämnda tidpunkt varit förenad med tjänstepensionsrätt, varom i 2 mom. tredje stycket här nedan förmäles.

Bestämmelsen under c) här ovan avser icke sådant fall, då prästen efter avgången innehåft annan anställning, förenad med tjänstepensionsrätt som nyss sagts.

2 mom. Vad i detta reglemente sägs om präst skall, där ej annat framgår, i tillämpliga delar gälla med avseende å sådan förutvarande präst, som i 1 mom. b) eller c) avses.

Vad i reglementet sägs om tjänste- eller familjepensionsbestämmelser skall, där ej annat framgår, avse dels tjänste- eller familjepensionsbestämmelser antagna av Kungl. Maj:t och riksdagen, dels ock tjänste- eller familjepensionsbestämmelser för riksdagens verk, vilka antagits av riksdagen eller med stöd av dess bemyndigande utfärdats av delegerade för riksdagens verk. Såsom tjänstepensionsbestämmelser av förstnämnda slag anses icke bestämmelser om reservpension eller däremot svarande engångsbelopp.

Med tjänste- eller familjepensionsrätt, varom i reglementet förmäles, förstås pensionsrätt enligt i nästföregående stycke avsedda tjänste- eller familjepensionsbestämmelser.

2 §.

1 mom. Efterlevande, som här nedan i 2 mom. sägs, till den, beträffande vilken reglementet äger tillämpning, äro berättigade att åtnjuta *familje-*

pension eller *familjelivränta* enligt de föreskrifter och under de villkor, som innehållas i reglementet.

Närmare bestämmelser angående reglementets tillämpning meddelas av Kungl. Maj:t.

2 *mom.* Familjepension eller familjelivränta tillkommer följande efterlevande, nämligen

efterlevande make, som ej ingått nytt äktenskap,
frånskild make, i fall som i 3 *mom.* sägs, samt
barn och adoptivbarn, vilka ej uppnått 19 års ålder.

Såsom förutsättning härför skall dock gälla, i fråga om make, att äktenskapet icke ingåtts efter det att befattningshavaren uppnått en levnadsålder av 60 år, och i fråga om adoptivbarn, att adoptionen ej ägt rum efter det att befattningshavaren fyllt 50 år.

3 *mom.* Då befattningshavare i dom å äktenskapsskillnad förpliktas att till sin make utgiva underhållsbidrag eller i skillnadsmålet visats föreligga avtal om sådant underhållsbidrag, äger domstolen, om makarna levt tillsammans under minst fem år och befattningshavarens make vid sammanlevnadens hävande uppnått en ålder av minst 30 år samt det i övrigt med hänsyn till omständigheterna finnes skäligen, förordna att maken skall vara berättigad till familjepension eller familjelivränta, som avses i detta reglemente.

Sålunda meddelat förordnande upphör att gälla, om skyldighet att utgiva underhållsbidrag, vilket bestämts att utgå på särskilda tider, upphört eller den bidragsberättigade trätt i nytt gifte.

Äger förordnande som nyss sagts giltighet, må sådant förordnande ej med laga verkan meddelas till förmån för befattningshavarens make i senare äktenskap.

3 §.

Innehade avliden befattningshavare vid frånfället familjepensionsrätt enligt bestämmelserna i 1 § detta reglemente för mer än en befattning, skall familjepension eller familjelivränta för varje befattning utgå enligt för densamma meddelade bestämmelser, dock med iakttagande av de i 14 § 1 *mom.* meddelade bestämmelserna rörande sammanträffande av förmåner.

Efter den som enligt reglementet ägde familjepensionsrätt såväl för ordinarie tjänst som för icke-ordinarie befattning, vilken innehafts med frånträdande av den ordinarie tjänstens utövande, må dock endast *en* familjepension eller *en* familjelivränta utgå.

4 §.

1 *mom.* Prövning av fråga om rätt att komma i åtnjutande av familjepension eller familjelivränta enligt detta reglemente samt fastställande till beloppet av dylik förmån sker, på därom gjord ansökning, av statskontoret.

Sökande åligger att styrka sådana för statskontoret icke kända omständigheter, som böra tagas i betraktande vid prövningen av pensionsfrågan.

2 mom. Då pension eller livränta fastställs, skall skriftligt bevis därom tillställas de till förmånen berättigade.

2 avd. Om familjepension.

Gemensamma bestämmelser.

5 §.

1 mom. Familjepension enligt detta reglemente tillkommer efterlevande till präst, som vid sin död kvarstod i tjänst eller åtnjöt eller ägde rätt att komma i åtnjutande av pension enligt tjänstepensionsreglementet för präster.

2 mom. Angående fördelning av familjepension mellan två eller flera familjepensionsberättigade stadgas i 7 § 3 mom. och 11 § 4 mom.

6 §.

1 mom. Familjepension utgöres av *grundbelopp* samt, i förekommande fall, *rörligt tillägg*.

2 mom. Familjepension utgår till därtill berättigad från och med dagen näst efter den, då befattningshavare avlidit, eller, i fråga om pension till barn som födes efter faderns död, från och med den dag, under vilken barnet fötts, till och med utgången av månaden näst efter den, under vilken pensionstagaren avlider, eller, där pensionsrätten upphör av annan anledning, till och med utgången av den månad, under vilken rätten upphört.

3 mom. Pensionstagare, som undergår direkt ådömt frihetsstraff eller är föremål för åtgärd, som förklarats skola träda i stället för sådant straff, eller ock avtjänar ådömt tvångsarbete, må för den tiden uppbära allenast en tredjedel av den pension, som eljest skolat till honom utgå.

Har pensionstagaren anhörig, vilken för sitt uppehälle är beroende av honom, må statskontoret kunna medgiva sådan anhörig rätt att uppbära det förverkade pensionsbeloppet eller del därav.

4 mom. Utbetalning av familjepension sker i efterskott enligt de närmare bestämmelser, som meddelas av Kungl. Maj:t, statskontoret likväl obetaget att efter pensionstagarens frånfälle förskottsvis utbetala återstående pensionsbelopp.

Familjepensionens grundbelopp.

7 §.

1 mom. Storleken för år räknat av familjepensionens grundbelopp bestämmas enligt grunder, som angivas i 2 mom. här nedan, i förhållande

till ett vid befattningshavarens död för honom gällande familjepensionstal, varom stadgas i 8 §.

2 mom. Vid familjepensionens fastställande beräknas grundbeloppet sålunda, att det motsvarar,

a) då endast en familjepensionsberättigad finnes eller då de pensionsberättigade utgöras av efterlevande make och frånskild make: familjepensionstalet;

b) då de pensionsberättigade utgöras av efterlevande make eller frånskild make samt barn eller av efterlevande make och frånskild make samt barn: familjepensionstalet ökat med 50 procent, om endast ett barn finnes, och eljest därutöver med 20 procent för varje ytterligare barn; samt

c) då de pensionsberättigade utgöras av två eller flera barn: familjepensionstalet ökat med 50 procent, om barnen äro två, och eljest därutöver med 20 procent för varje ytterligare barn.

Sker efter familjepensionens fastställande ändring beträffande antalet familjepensionsberättigade, skall med tillämpning av de i nästföregående stycke angivna grunderna bestämmas nytt grundbelopp för familjepensionen att tillämpas från och med den i 6 § 2 mom. stadgade tidpunkt, då familjepensionsrätt inträtt eller upphört.

3 mom. Finnas två eller flera familjepensionsberättigade, skall det på varje tid belöpande grundbeloppet mellan dem fördelas sålunda,

att av grundbelopp, som är gemensamt för efterlevande make eller frånskild make samt barn eller för efterlevande make och frånskild make samt barn, maken eller makarna äga åtnjuta så stor del, som motsvarar 80 procent av familjepensionstalet — dock att frånskild make, som äger pensionsrätt jämte den avlidnes barn i annat gifte, icke må åtnjuta större del än som motsvarar 40 procent av familjepensionstalet — samt barnet eller barnen återstoden,

samt att av grundbelopp eller del därav, som är gemensam för efterlevande make och frånskild make eller för två eller flera barn, makarna respektive barnen äga taga lika del.

Har i följd därav, att frånskild make underlåtit att göra ansökning om pension, till annan familjepensionsberättigad utbetalts större belopp än han enligt här stadgade grunder bort erhålla, skall därvid bero.

8 §.

1 mom. Familjepensionstalet bestämmes, där ej annat föranledes av stadgandena i 2 och 3 mom. här nedan, dels av det familjepensionsunderlag, som enligt föreskrifterna i 9 § skall tillämpas, dels ock av antalet tjänstår, varom förmåles i 10 §, allt enligt följande grunder. Uppgår antalet tjänstår till minst 30, skall familjepensionstalet motsvara familjepensionsunderlaget. Är tjänstårens antal mindre, skall familjepensionstalet motsvara familje-

pensionsunderlaget minskat med $\frac{1}{120}$ för varje full fjärdedel av år, varmed antalet tjänstår understiger 30.

2 mom. Har för ordinarie tjänst ändring skett beträffande pensionsålder, familjepensionsunderlag eller för hel tjänstepension erforderligt antal tjänstår, må familjepensionstalet i fråga om den, som omedelbart före ändringen innehade tjänsten, likväl icke understiga det belopp, vartill det skulle hava beräknats, därest ändringen icke ägt rum.

Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning beträffande ordinarie präst, som utan något sitt förvållande förflyttats till med familjepensionsrätt enligt detta reglemente förenad tjänst.

3 mom. Där på grund av bestämmelsen i 3 § andra stycket endast *en* familjepension utgår, skall familjepensionstalet för denna motsvara det högsta av de för de särskilda befattningarna beräknade familjepensionstalen.

4 mom. Beräknat familjepensionstal, som icke utgör helt krontal, jämkas till närmast högre sådant tal.

9 §.

1 mom. Såsom *familjepensionsunderlag* skall tillämpas det belopp, som enligt 2 mom. gäller för den familjepensionsberättigade befattning prästen innehade vid dödsfallet eller från vilken han dessförinnan avgått med rätt till pension, varom i 1 § 1 mom. b) förmäles.

2 mom. För befattningar, som avses i detta reglemente, skola familjepensionsunderlagen utgöra de belopp, som här nedan för de särskilda lönegraderna angivas:

Lönegrad	Familjepensionsunderlag kronor	Lönegrad	Familjepensionsunderlag kronor
Co 21	5 568	Ca 27	3 444
Co 20	5 568	Ca 26	3 312
Ca 37	4 488	Ca 25	3 180
Ca 33	4 128	Ce 26	3 312
Ca 31	3 912	Ce 24	3 048
Ca 29	3 696	Ce 22	2 772
Ca 28	3 576	Ce 20	2 484

10 §.

Såsom *tjänstår* räknas vid bestämmande av familjepension

a) tid, som må tillgodoräknas såsom tjänstår enligt tjänstepensionsreglementet för präster; samt

b) tid, som från dödsfallet eller avgången ur tjänst må hava återstått till pensionsålderns inträde, dock att sådan tid ej må räknas såsom tjänstår beträffande präst, som vid sin död åtnjöt förtidspension.

Rörligt tillägg.

11 §.

1 mom. Å familjepensionens grundbelopp eller, där mer än en pension enligt reglementet åtnjutes, å de sammanlagda grundbeloppen utgår rörligt tillägg under samma förutsättningar och med beräkning enligt samma procenttal, som gälla angående höjning av månadslön, angiven i de i statens löneplansförordning intagna grundlönetafellerna.

2 mom. Rörligt tillägg beräknas å grundbeloppet för månad, dock ej å däri ingående öretal, som överskjuter fullt krontal.

3 mom. Till hjälp vid uträkning av rörligt tillägg utfärdar Kungl. Maj:t de tabeller och anvisningar, som må finnas erforderliga.

4 mom. Angående fördelning av rörligt tillägg mellan två eller flera familjepensionsberättigade skall vad i 7 § 3 mom. stadgas om fördelning av grundbelopp äga motsvarande tillämpning.

3 avd. Om familjelivränta.

12 §.

Familjelivränta enligt detta reglemente tillkommer efterlevande till förutvarande befattningshavare, varom förmåles i 1 § 1 mom. c).

13 §.

1 mom. Familjelivränta motsvarar familjepensionens grundbelopp, dock att vid beräkning av grundbeloppet familjepensionstalet skall fastställas på sätt här nedan i 2 mom. stadgas.

I övrigt skola bestämmelserna i 6 § 2—4 mom. och 7 § 3 mom. äga motsvarande tillämpning.

2 mom. Familjepensionstalet för livränta bestämmes, där ej annat för-anledes av vad här nedan stadgas, till ett belopp motsvarande så stor del av det för befattningshavaren senast gällande familjepensionsunderlaget, som antalet vid avgången uppnådda fulla eller påbörjade fjärdedels tjänstår av det slag, varom i 10 § a) förmåles, utgör av 120 eller — där vid avgången uppnådda tjänstår, utökade med tid som från avgången må hava återstätt till pensionsålderns inträde, uppgå till mer än 120 fulla eller påbörjade fjärdedels tjänstår — av det större tal, som uppkommer genom berörda utökning.

Vid beräkning av tjänstår skall iakttagas att tid, under vilken den avlidne icke innehåft med familjepensionsrätt förenad befattning och för vilken han icke enligt vad därom särskilt stadgats bidragit till familjepensioneringen, i intet fall må tagas i betraktande till större del än två tredjedelar.

I övrigt skola beträffande familjepensionstalets bestämmande föreskrifterna i 8 § 2—4 mom. äga motsvarande tillämpning.

4 avd. Om sammanträffande av förmåner.

14 §.

1 mom. Innehade avliden befattningshavare vid frånfället familjepensionsrätt för mer än en befattning, antingen enligt detta reglemente eller enligt såväl detta reglemente som andra familjepensionsbestämmelser, beror på Kungl. Maj:ts prövning, om och i vad mån de förmåner, vilka tillhöra endera respektive den enligt detta reglemente utgående familjepensionen eller familjelivräntan, av sådan anledning skola minskas med de till den andra familjepensionen eller familjelivräntan hörande förmånerna.

2 mom. Innehar efterlevande till den, å vilken detta reglemente äger tillämpning, med tjänstepensionsrätt förenad anställning eller åtnjuter han antingen tjänstepension eller tjänstelivränta eller ock familjepension eller familjelivränta enligt detta reglemente eller andra familjepensionsbestämmelser såsom anhörig till annan anställningshavare, skall pensions- eller livränteförmån, som utgår enligt detta reglemente, där ej Kungl. Maj:t i särskilt fall annorlunda förordnar, minskas med en fjärdedel, dock högst med beloppet av den förmån, som föranleder minskningen.

3 mom. I den mån efterlevande till den, å vilken detta reglemente äger tillämpning, efter den avlidne erhåller förmåner enligt krigsavlöningsreglementet, må familjepensionsförmåner enligt detta reglemente icke utgå, med mindre Kungl. Maj:t sådant medgiver.

Detta reglemente träder i kraft den 1 januari 1952.

Övergångsbestämmelser.

1. Vid familjepensionsreglementets tillämpning beträffande präst, som vid statens övertagande den 1 januari 1942 av prästerskapets änke- och pupillkassa ägde delaktighet i kassan, skola följande särskilda bestämmelser lända till efterrättelse:

a) För präst, som vid sin död kvarstod i tjänst eller åtnjöt tjänstepension, må familjepensionstalet icke understiga familjepensionsunderlaget för den tjänst han vid dödsfallet eller avgången med tjänstepension innehade. Har präst, som här avses, haft pensionsrätt enligt 1941 års familjepensionsreglemente för prästerskapet med ett jämlikt 3 § 1 eller 2 mom. kungörelsen den 28 november 1941, nr 910, bestämt familjepensionsunderlag, må familjepensionstalet ej heller understiga motsvarande familjepensionsunderlag i detta familjepensionsreglemente.

Sistnämnda avvikelse från reglementets bestämmelser skall iakttagas även i fråga om präst, som jämlikt 2 § nyssnämnda kungörelse varit undan-

tagen från tillämpningen av 1941 års familjepensionsreglemente för prästerskapet. Därvid skall så anses, som om prästen varit underkastad nämnda reglemente. Beträffande nu ifrågavarande präst må i 3 § 2 mom. samma kungörelse omförmäld, på statskontoret ankommande prövning äga rum utan hinder av vad i angivna moment sagts rörande framställning från prästen.

b) Änka äger rätt till familjepension, även om äktenskapet ingåtts efter det prästen uppnått en levnadsålder av 60 men ej 65 år.

c) För egna arvsberättigade barn skall rätten till familjepension upphöra först med utgången av det kalenderhalvår, varunder barnet uppnår 21 levnadsår eller dessförinnan träder i äktenskap.

2. Beträffande präst, som omedelbart före reglementets ikraftträdande var underkastad 1941 års familjepensionsreglemente för prästerskapet, skola, där ej annat följer av vad i 1 punkten här ovan föreskrives, följande särskilda bestämmelser lända till efterrättelse:

a) Har för präst gällt ett jämlikt 5 § 3 mom. 1941 års familjepensionsreglemente bestämt familjepensionsunderlag, skall för honom tillämpas motsvarande familjepensionsunderlag i detta familjepensionsreglemente.

b) Har ordinarie präst under 1941 års reglementes giltighetstid övergått till befattning med lägre familjepensionsunderlag och har därvid för honom jämlikt 6 § 1 mom. sagda reglemente i familjepensionshänseende blivit gällande vad för honom i den förra befattningen bestämts, skall för prästen tillämpas det familjepensionsunderlag, som i detta reglemente motsvarar familjepensionsunderlaget i 1941 års reglemente för den tidigare innehavda befattningen.

3. Såsom tjänstår för bestämmande av familjepension skall jämväl tillgodoräknas tid, som må räknas såsom tjänstår enligt bestämmelserna i 1941 års familjepensionsreglemente för prästerskapet. Vid tjänstårsberäkningen enligt sistnämnda reglemente skall, i stället för vad i 10 § 4 mom. samma reglemente är stadgat, gälla att pensionsåldern skall anses inträda enligt bestämmelsen i 5 § tjänstepensionsreglementet för präster eller vid den senare tidpunkt, då pensionsåldern på grund av övergångsbestämmelserna till tjänstepensionsreglementet må kunna inträda.

4. Vid reglementets tillämpning beträffande den, som innehaft beställning å reservstat utan att därvid vara underkastad 1941 års allmänna tjänstepensionsreglemente, må tid för sådant tjänstinnehav tillgodoräknas såsom tjänstår, ändå att detta ej följer av reglementets bestämmelser.

5. Där jämlikt bestämmelserna i reglementet hänsyn skall tagas till familjepensionstal för familjepension enligt andra bestämmelser än de i reglementet innefattade, förstås med familjepensionstal $\frac{100}{100}$ av summan av beloppet av fasta förmåner och de rörliga tilläggsförmåner, som skulle utgått under andra kvartalet 1946.

Förslag

till

l a g

om upphävande av lagen den 9 december 1910 (nr 141 s. 27) om reglering av prästerskapets avlöning m. fl. författningar angående prästerskapets löne- och pensionsförhållanden.

Härigenom förordnas, att följande författningar skola upphöra att gälla med utgången av år 1951:

lagen den 9 december 1910 (nr 141 s. 27) om reglering av prästerskapets avlöning;

lagen den 9 december 1910 (nr 141 s. 35) om emeritilöner för präster;

lagen den 21 november 1925 (nr 449) om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat;

lagen den 21 november 1925 (nr 455) angående särskilda lönetillägg (ödebygdstillägg) vid vissa prästerliga befattningar inom Härnösands och Luleå stift;

lagen den 17 december 1926 (nr 526) om vissa lönetillägg åt präster i nyreglerade pastorat i anledning av nådårrättens upphörande m. m.;

lagen den 13 december 1929 (nr 382) om provisorisk tilläggs-lön åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat m. m.;

lagen den 23 november 1934 (nr 544) om dyrtidstillägg åt präster;

förordningen den 27 november 1936 (nr 578) med ändrade bestämmelser för biskoparnas avlönande jämte nya grunder för dispositionen av därtill anslagna medel; samt

reglementet den 28 november 1941 (nr 904) angående familjepension för efterlevande till präster (familjepensionsreglementet för prästerskapet).

Samtidigt härmed skola upphöra att gälla alla de särskilda stadganden, vilka innefatta ändring eller förklaring av vad sålunda upphävda författningar innehålla eller tillägg därtill eller som tillkommit med stöd av samma författningar.

Förslag
till
förordning

angående pastorats deltagande i kostnaderna för församlingsprästers
avlöning (prästlönekostnadsförordning).

Häri genom förordnas som följer.

1 §.

1 mom. Denna förordning är tillämplig å territoriellt pastorat samt, i den mån Konungen och riksdagen besluta, å icke-territoriellt pastorat.

Utgöra församlingar, vilka bilda två eller flera pastorat, för vården av angelägenhet, som i denna förordning avses, en kyrklig samfällighet, skall vad i förordningen stadgas om pastorat äga tillämpning å samfälligheten.

2 mom. Med församlingspräst avses i förordningen *dels* domprost, kyrkoherde, komminister och kyrkoadjunkt, *dels ock* med sådan församlingspräst likställd garnisons- och amiralitetspräst.

2 §.

Om pastoratsindelning och om prästerlig tjänsteorganisation i pastorat förordnar Konungen.

3 §.

1 mom. Kostnad för tjänstebostad, som pastorat enligt prästlönereglementet tillhandahåller ordinarie församlingspräst, så ock för i reglementet avsett bidrag till uppvärmningskostnad skall stanna å pastoratet. Detsamma skall gälla om hyresersättning, som enligt prästlönereglementet utgår till kyrkoherden i Visby pastorat, om tjänstebostad ej beredes honom av pastoratet.

2 mom. I kostnad för församlingsprästs övriga avlöningsförmåner enligt prästlönereglementet skall pastorat för varje där inrättad tjänst, oavsett om den uppehållits eller ej, deltaga med visst belopp för år.

Nämnda belopp skall motsvara den med tjänsten förenade lönen i lägsta löneklass jämte kallortstillägg. Härvid skall lönen beräknas som om det procenttal för månadslöns höjning eller sänkning, vilket tillämpats under årets tredje kvartal, varit gällande jämväl under övriga kvartal. För kyrkoherdetjänsten i Visby pastorat skall dock det belopp, som pastoratet har att bestrida, städse utgöra tiotusen kronor för år.

De belopp, som sålunda skola av pastorat för där inrättade tjänster gäldas, utgöra *pastorats prästlönekostnad*.

4 §.

Ersättning, som församlingspräst har att erlægga för av pastorat tillhandahållen tjänstebostad eller ombesörjd uppvärmning eller belysning därav, tillkommer pastoratet.

5 §.

Om anskaffande av medel till bestridande av pastorats utgifter enligt denna förordning, i den mån de ej täckas av avkastning å avlöningstillgångar, som i 6 § avses, eller av andra tillgängliga medel, stadgas i lagarna om församlingsstyrelse.

Om rätt för pastorat att till gäldande av prästlönekostnad erhålla tillskott ur kyrkofonden stadgas i lagen om kyrkofond.

6 §.

Pastorats prästlönetillgångar äro

- 1) löneboställen, som avses i ecklesiastik boställsordning,
- 2) prästlönefonder, som i 7 § 2 mom. avses, samt
- 3) pastoratets andelar i stiftets prästlönejordsfond och prästlönefondshemman.

7 §.

1 mom. Till följd av expropriation eller inlösen enligt ensittarlagen eller av annan jämförlig anledning influten ersättning för prästgård eller löneboställe, som förvaltas av pastorat, skall av pastoratet fonderas.

2 mom. Fond, som i 1 mom. avses,

medel, som fonderats jämlikt 6 § andra stycket lagen den 4 januari 1927 angående tillstånd till försäljning av kyrklig jord i vissa fall samt till upplåtelse av sådan jord under tomträtt, samt

annan för avlöning av församlingspräst i pastoratet avsedd fond, utgöra prästlönefonder för pastoratet.

3 mom. Prästlönefond skall förvaltas av pastoratet samt göras räntebärande på sätt om omyndigs medel är stadgat. Vill pastorat placera fonds tillgångar på annat sätt, skall tillstånd därtill inhämtas av domkapitlet. Om användning av fond till grundförbättring av löneboställe eller till förvärv av fastighet är särskilt stadgat.

4 mom. Om förvaltningen av medel, varav avkomsten enligt tidigare gällande lag tillfallit viss tjänstinnehavare utöver lönen eller på grund av donation av enskild tillkommit prästänka, förordnar Konungen.

8 §.

Om skyldighet för pastorat att utgöra allmän kyrkoavgift samt att avstå viss del av avkastning å prästlönetillgångar stadgas i lagen om kyrkofond.

9 §.

De ytterligare föreskrifter, som erfordras för tillämpningen av denna förordning, meddelas av Konungen.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1952.

Förslag

till

lag

angående ändring i lagen den 30 augusti 1932 (nr 404) om kyrkofond.

Häri genom förordnas, att 2—8 §§ lagen den 30 augusti 1932 om kyrkofond skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

2 §.

I denna lag avses

med *pastorat*, *pastorats prästlönetillgångar* och *pastorats prästlönekostnad* vad i prästlönekostnadsförordningen därmed förstås; samt

med *pastorats kyrkomusikerlönetillgångar* och *pastorats kyrkomusikerlönekostnad* vad i lagen den 27 juni 1947 om kyrkomusiker så betecknas.

3 §.

Från statsverket utgår till kyrkofonden för varje år ersättning med 5 050 737 kronor för prästerskapets till statsverket indragna tionde m. m., vilken ersättning, efter avräkning av bidrag varom förmåles i 6 § 3), skall inom januari månad för året tillföras kyrkofonden.

Utöver vad eljest i denna lag stadgas skola ytterligare till kyrkofonden ingå:

1) inkomst av allmänna kyrkohemman, klockarhemman och biskopshemman;

2) ränta och annan vinst å kyrkofondens tillgångar;

3) ränta och annan vinst å andra av statskontoret förvaltade kapitaltillgångar, varav avkastningen enligt särskilt bestämmande skall tillföras kyrkofonden.

4 §.

Därest pastorats präst- och kyrkomusikerlönetillgångar lämna så stor behållen och för pastoratet disponibel avkastning, att därå uppkommer överskott, sedan pastoratets präst- och kyrkomusikerlönekostnader under året samt de i 55 § ekklesiastik boställsordning angivna virkesbehov blivit täckta, skall pastoratet till kyrkofonden inleverera hälften av sådant överskott.

5 §.

Allmän kyrkoavgift — — — till pastoratet.

Konungen bestämmer årligen det öretal för skattekrona, högst tjuu, varmed avgiften skall utgöras.

Enligt vad särskilt är stadgat skola ur kyrkofonden gäldas
dels kostnad för beredande jämlikt lagen den 28 juni 1935, nr 445, av
emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning i missionens och diako-
niens tjänst,

dels jämlikt 5 § ecklesiastik boställsordning bestämda arvoden åt leda-
möter i boställsnämnder,

dels belopp, som jämlikt kungörelsen den 2 juni 1950, nr 413, skall för
klockarhemman utgöras till kyrkomusikers avlönande,

dels ock jämlikt lagen den 21 november 1925, nr 456, beviljade anslag
för uppförande av prästgårdar inom Härnösands och Luleå stift.

Utöver vad eljest i denna lag stadgas skola ytterligare ur kyrkofonden
utgöras

1) kostnad för avlöningsförmåner åt präster enligt prästlönereglemen-
tet, i den mån kostnaden ej jämlikt prästlönekostnadsförordningen skall
bestridas av pastorat;

2) kostnad för pensionsförmåner åt präster eller efterlevande till dem
enligt tjänste- och familjepensionsreglementena för präster;

3) bidrag, som av Konungen och riksdagen bestämmes till ersättande av
anslag, som av riksdagen anvisas till avlönande och övriga omkostnader
dels för stiftsnämndernas verksamhet, dels för religionsvård åt dövstumma;

4) kostnad, som Konungen enligt av riksdagen godkända grunder be-
stämmer för avlönande av i särskild prästerlig verksamhet inom eller utom
riket anställd präst, å vilken prästlönereglementet eller statens allmänna
avlöningsreglemente icke äger tillämpning;

5) kostnad, enligt bestämmande av Konungen och riksdagen, för arvo-
den åt icke prästvigda tjänstebiträden åt församlingspräster;

6) anslag, som Konungen och riksdagen finna skäligt ställa till veder-
börande statsdepartements förfogande för anlåtande av biträde vid hand-
läggning av boställsärenden och vad därmed äger samband;

7) kostnad för förvaltningen av boställen och övriga fastigheter, varav
inkomsten, jämlikt vad i 3 § sägs, skall ingå till kyrkofonden;

8) belopp, som pastorat i avlöning till kyrkomusiker för av denne be-
stridd fyllnadstjänstgöring såsom lärare i musik vid läroanstalt utgivit ut-
över vad läroanstalten haft att till avlöningen bidraga;

9) anslag till extra utgifter med ett av Konungen och riksdagen bestämt
belopp för år, vilket efter Konungens bestämmande må användas till be-
stridande av kostnad för härförut i denna paragraf icke särskilt angivet
kyrkligt ändamål.

Om för gäldande av pastorats präst- och kyrkomusikerlönekostnader
under året åtgår högre belopp än som täckes dels av avkastningen av

pastoratets präst- och kyrkomusikerlönетillgångar, dels ock därutöver av ett belopp, motsvarande en utdebitering för skattekrona inom pastoratet av det öretal, Konungen för året bestämmer, äger pastoratet för vad ytterligare erfordras erhålla tillskott ur kyrkofonden.

Vid bestämmande — — — verkliga belopp.

8 §.

Vid bestämmande av öretal, som i 5 och 7 §§ sägs, tillses, att kyrkofondens inkomster under året såvitt möjligt bliva lika stora som dess utgifter. I 7 § avsett öretal skall bestämmas till dubbla beloppet av det öretal, som fastställs enligt 5 §, dock högst till tjugu.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1952.

Förslag

till

l a g

om ändrad lydelse av 2 § lagen den 27 juni 1947 (nr 275) om kyrkomusiker.

Härigenom förordnas, att 2 § lagen den 27 juni 1947 om kyrkomusiker skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

2 §.

1. Kyrkomusiker åtnjuter — — — grunder bestämmer.
2. Kostnaderna för kyrkomusikers verksamhet gäldas, i den mån de icke skola enligt vad särskilt stadgas annorledes utgöras, av pastorat och församling, vardera i den utsträckning Konungen efter av riksdagen godkända grunder bestämmer. Utgifter, som sålunda skola av pastorat bestridas, utgöra pastoratets kyrkomusikerlönekostnad.
3. De särskilda — — — kyrkomusikers avlönande.
4. Om anskaffande av medel till bestridande av pastorats kyrkomusikerlönekostnad, i den mån den ej täckes av avkastning utav härför avsedda avlöningstillgångar (pastorats kyrkomusikerlönетillgångar) eller andra tillgängliga medel, stadgas i lagarna om församlingsstyrelse.

Om rätt — — — stadgas särskilt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1952.

Förslag

till

L a g

om upphävande av 17, 18 och 20 §§ ecklesiastik boställsordning den 30 augusti 1932 (nr 400) samt om ändrad lydelse av 1 och 19 §§ samma boställsordning.

Härigenom förordnas, att 17, 18 och 20 §§ ecklesiastik boställsordning den 30 augusti 1932 skola upphöra att gälla samt att 1 och 19 §§ samma boställsordning skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

1 §.

Till boställen räknas i denna boställsordning all den fasta egendom, som är avsedd till bostad eller avlöning åt prästerskapet i territoriella pastorat.

Boställe, som är anvisat till löntagares bostad, kallas i denna boställsordning prästgård. Boställe, som är avsett till avlöning åt prästerskapet i visst pastorat, kallas löneboställe. Boställe, vars avkastning i sin helhet skall ingå till kyrkofonden, benämnes allmänt kyrkohemman.

Om den — — — särskilt stadgat.

Beträffande förvaltningen av fast egendom, varav avkomsten enligt tidigare gällande lag tillfallit viss prästerlig tjänstinnehavare utöver lönen eller på grund av donation av enskild tillkommit prästänka, förordnar Konungen särskilt.

19 §.

Har tjänstinnehavare å prästgård uppfört annan byggnad än laga hus eller inlöst byggnad av sin företrädare, skall tjänstinnehavaren eller, om han avlidit, hans dödsbo vid avträddandet av prästgården vara skyldig att mot lösen avstå byggnaden till pastoratet eller, där pastoratet ej vill lösa, åt den nye tjänstinnehavaren.

Vill ej någon av de lösningsberättigade lösa, eller har ingendera av dem inom tre månader efter det hembud gjordes förklarat sig därtill villig, äger tjänstinnehavaren eller dödsboet bortföra byggnaden; återställe dock jord eller byggnad i det skick, vari den mottagits. Är ej vad sålunda må från fastigheten skiljas bortfört inom sex månader efter det ny tjänstinnehavare tillträtt prästgården, tillfaller det pastoratet utan lösen.

Kan överenskommelse — — — fast egendom.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1952.

Förslag

till

l a g

angående ändring av 5 § lagen den 6 juni 1930 (nr 259) om församlingsstyrelse.

Härigenom förordnas, att bestämmelsen i 5 § under punkten b) lagen den 6 juni 1930 om församlingsstyrelse skall upphöra att gälla.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1952.

Förslag

till

l a g

angående ändring av 13 § 3 mom. lagen den 13 november 1936 (nr 567) om domkapitel.

Härigenom förordnas, att 13 § 3 mom. sista stycket lagen den 13 november 1936 om domkapitel skall upphöra att gälla.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1952.

Förslag

till

l a g

om ändrad lydelse av 1 § lagen den 21 november 1925 (nr 456) angående anlitande av kyrkofonden för uppförande av prästgårdar inom vissa delar av Härnösands och Luleå stift.

Härigenom förordnas, att 1 § lagen den 21 november 1925 angående anlitande av kyrkofonden för uppförande av prästgårdar inom vissa delar av Härnösands och Luleå stift skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

1 §.

I de fall, då inom Härnösands och Luleå stift tjänlig prästgård saknas för sådan kyrkoherde eller komminister, som är stationerad å ort av utpräglad ödebygdskaraktär, må Konungen — därest lämplig bostad för befattningshavaren icke finnes att förhyra och ett fullgörande av den pastoratet åliggande skyldigheten att bygga ny prästgård måste med hänsyn till de ekonomiska förhållandena i pastoratet anses medföra oskäligt stor tunga för pastoratet och dess invånare — medgiva, att från kyrkofonden må under de villkor, Konungen äger bestämma, till vederbörande pastorat utlämnas ett räntefritt lån till belopp motsvarande hela eller en del av kostnaden för byggnadsskyldighetens fullgörande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1952.

INLEDNING

Över prästlönekommitténs den 9 oktober 1948 avlämnade betänkande del I (»principbetänkandet») hördes kyrkomötet, och yttranden däröver avgavs tillika av ett stort antal centrala och lokala statsmyndigheter, av landskommunernas förbund och stadsförbundet samt av ett flertal personalorganisationer och enskilda prästerliga befattningshavare.

I proposition den 1 april 1949, nr 204, framlade Kungl. Maj:t för riksdagen förslag angående nya grunder för avlöningen av präster m. m. Såsom i propositionen betonades innefattade förslagen i det hela endast själva principerna för en reform på det prästerliga löne- och pensionsområdet. Propositionen vilade i huvudsak på kommitténs förslag, men på några punkter — nämligen beträffande tjänsteklassindelningen för kyrkoherdarna och lönegradsplaceringen för komministrarna — förordades i propositionen en från kommitténs förslag i viss mån avvikande reglering. Med några ändringar av jämförelsevis mindre vikt bifölls propositionen av riksdagen (se sammansatta stats- och första lagutskottets utlåtande nr 2 och riksdagens skrivelse den 9 december 1949, nr 399).

Självfallet är, att prästlönekommittén haft att i allo fota sina härefter framlagda slutliga förslag på de av riksdagen sålunda godkända grunderna. En del av de utav kommittén i principbetänkandet behandlade frågorna blevo emellertid — såsom framgår av Kungl. Maj:ts omförmälda proposition — i berörda sammanhang icke underställda riksdagen, och även ett par av de spörsmål, som i övrigt omfattades av riksdagsbeslutet, lämnades till vissa delar öppna. Några av de här åsyftade frågorna av mera speciellt slag ha under remissen av kommitténs principbetänkande fått en allsidigare belysning. Kommittén har, där så varit fallet, givetvis funnit sig oförhindrad att beakta därvid gjorda erinringar och tillgodogöra sig framkomna uppslag, även om detta från kommitténs sida inneburit ett frånfalande av vad kommittén i dess första betänkande ansett sig ha anledning förorda.

AVDELNING I

VISSA ALLMÄNNA FRÅGOR

**I Kap. Metoden för kyrkoherdetjänsternas första
inplacering i tjänsteklass.**

I betänkande del I förordade kommittén, att man såsom grund för den första inplaceringen av kyrkoherdetjänsterna i de tre av kommittén föreslagna tjänsteklasserna lade det belopp, vartill den »reglerade lönen» enligt den senast fastställda individuella löneregleringen för varje särskild kyrkoherdetjänst bestege sig. Den totala spännvidden för den »reglerade lönen» — 4 500 kronor — skulle uppdelas i tre lika delar: de kyrkoherdetjänster, för vilka den reglerade lönen ligger mellan 3 500 och 5 000 kronor, skulle hänföras till den lägsta nya tjänsteklassen, kyrkoherdetjänsterna med reglerad lön över 5 000 kronor men högst 6 500 kronor till den mellersta nya tjänsteklassen och slutligen kyrkoherdetjänster med reglerad lön därutöver till den nya högsta tjänsteklassen.

Denna inplaceringsmetod godtogs i princip av statsmakterna. Genom riksdagens beslut i prästlönefrågan tillfogades emellertid en ytterligare tjänsteklass, och i samband därmed företogs en annan uppdelning av den »reglerade lörens» spännvidd. Till undvikande av att kyrkoherde skulle komma att tillhöra samma eller lägre lönegrad än honom biträdande komminister infördes den jämkningsregeln, att i sådant fall kyrkoherden skulle hänföras till den näst lägsta tjänsteklassen, d. v. s. till Ca 29, i stället för till den lägsta.

Enligt propositionen skulle resultatet av en efter dessa grunder företagen klassindelning av kyrkoherdetjänsterna bli följande.

regl. lön	tjänsteklass	antal tjänster
3 500—4 500	1 (Ca 27)	157
4 501—5 500	2 (Ca 29)	741
5 501—7 000	3 (Ca 31)	273
7 001—8 000	4 (Ca 33)	179

Redan kommittén hade emellertid förordat, att man vid tillämpningen av det föreslagna klassificeringsförfarandet skulle göra ett par särskilda »kor-

reaktioner», dock av helt begränsad räckvidd. I några remissyttranden framställdes förslag om ytterligare korrekationer. Kammarkollegiet pekade sålunda uti sitt i propositionen delvis intagna yttrande i denna del på ett flertal delposter i den reglerade lönen, vilka icke borde oförändrade ingå i det lönebelopp, som lades till grund för viss kyrkoherdetjänsts inplacering i tjänsteklass. Enligt riksdagsbeslutet skulle det ankomma på kommittén att överväga frågan om ytterligare korrekationer utöver dem kommittén för egen del funnit nödvändiga. Den ovan angivna fördelningen av tjänsterna på tjänsteklasser skulle följaktligen icke vara att anse som definitiv; den kunde komma att undergå vissa förskjutningar.

Kommittén framhöll i sitt tidigare betänkande, att vid valet av inplaceringsmetod framför allt borde eftersträvas enkelhet. Det kunde enligt kommitténs mening ej ifrågasättas att därvid upprepa ett försök till finavvägning motsvarande gällande system för reglering av kyrkoherdelönerna. Den av kommittén föreslagna och av statsmakterna antagna metoden för kyrkoherdetjänsternas inplacering i lönegrader kännetecknas också av en relativt långt driven — rättvisesynpunkterna i stort tillgodoseende — schematisering. Det ligger i öppen dag, att det icke kan vara förenligt med den sålunda godtagna huvudregeln att nu göra så många eller så komplicerade justeringar i den reglerade lönen, att inplaceringen på en omväg blir en nyprövning av vad som kan anses vara skälig lön vid envar kyrkoherdetjänst.

En ytterligare synpunkt måste i detta sammanhang strängt fasthållas. Det kan icke anses väl överensstämma med den i princip antagna inplaceringsmetoden att giva korrektionsregler, vilkas tillämpning kräver ett diskretionärt avgörande. Reglerna böra verka mekaniskt.

De ifrågasatta korrekationerna avse såväl de i den reglerade lönen eventuellt ingående fyllnadsbeloppen för pastorats folkmängd och för dess areal som fyllnadsbeloppet »för särskilda förhållanden i pastoratet».

Kommittén erinrade i principbetänkandet därom, att de specifika »löne-regleringarna» för prästerskapet i varje särskilt pastorat regelmässigt skola gälla under tjugo år och att det komme att bli en ren tillfällighet, huruvida vid tidpunkten för den nya klassificeringens företagande en omräkning av den »reglerade lönen» för viss tjänst nyligen ägt rum eller om den kanske i stället skulle vara omedelbart förestående. På grund härav föreslog kommittén, att vid den allmänna klassificeringen av kyrkoherdetjänsterna sådan »justering» verkställdes av den enligt då gällande lönereglering fastställda reglerade lönen, som må betingas av en dåmera inträdd *s t e g r i n g* i *pastoratets folkmängdstal*.

Vid förnyat övervägande av frågan har kommittén funnit sig böra biträda kammarkollegiets förslag, att motsvarande justering göres för inträdd *m i n s k n i n g* i *pastoratets folkmängdstal*. Härutöver har kommittén icke funnit tillräckliga skäl att föreslå ytterligare jämkningar i den reglerade

lönen såsom inplaceringsnorm, i vad denna lön utgöres av fyllnadsbelopp för folkmängd.

Vad härefter beträffar det *fyllnadsbelopp för pastorats areal i land*, som ingår i den reglerade lönen vid vissa tjänster, har icke under remissbehandlingen av principbetänkandet ifrågasatts någon regel om jämkning av den »reglerade lönen» på grund av att pastoratets areal ökats eller minskats, sedan »lönereglering» senast fastställdes för pastoratet. En dylik jämningsregel torde ock av flera skäl få mycket ringa betydelse.

Det har emellertid påpekats, att detta fyllnadsbelopp avsetts inbegripa viss kompensation för resekostnader och att detta, såvitt angår tillfälliga resanslag, kommit till uttryck i Kungl. Maj:ts praxis på så sätt, att $\frac{1}{3}$ av det belopp utöver 300 kronor, varmed fyllnadsbeloppet ingår i den reglerade lönen, avdragits vid anslagstilldelningen.

Ehuru denna erinran är principiellt riktig, synes dock det anmärkta förhållandet ha blott ringa betydelse. Av fyllnadsbeloppet för areal torde endast en mindre, obestämd del kunna anses utgöra ersättning för resekostnad. I nära halva antalet pastorat utgår ej något fyllnadsbelopp för areal, och i drygt två tredjedelar av de pastorat, där beloppet utgår, utgör det endast 50—150 kronor, varav den större delen, såsom nämnt, utgör lön i egentlig mening. De pastorat, i vilka lönefyllnad för areal utgår med högre belopp, äro till väsentlig del belägna i Norrland och norra Svealand och bestå av vidsträckta områden, inom vilka den prästerliga tjänstgöringen anses särskilt krävande. Att även i dessa fall bibehålla hela fyllnadsbeloppet för areal skulle därför innebära ett hänsynstagande till speciella norrlandsförhållanden i linje med den förbättring av vissa norrlandskomministrars löneställning, som riksdagens principbeslut innebar i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag.

Kommittén anser sig sålunda icke kunna tillstyrka, att några jämkningar göras i det genom senaste »lönereglering» för kyrkoherde bestämda fyllnadsbeloppet för areal.

Flertalet av de ifrågasatta korrektionerna av den »reglerade lönen» avse *fyllnadsbeloppet för särskilda förhållanden i pastoratet*. Till belysning av detta fyllnadsbelopp vill kommittén framhålla följande.

»Millimeterrättvisan» vid bestämmandet enligt det gällande avlöningssystemet av kyrkoherdelönerna har avsatt sina rikaste frukter vid utmätandet i de särskilda löneregleringsresolutionerna av detta fyllnadsbelopp. Det är ofta sammansatt av ett stort antal delposter, som skola utgöra ersättningar för de mest skilda bestyr eller besvärigheter vid den särskilda kyrkoherdetjänsten. Vissa delposter ha i sin tur en så till vida sammansatt natur, att de till någon mindre del utgöra ersättning för resekostnader eller dyrortsförhållanden och till återstående del utgöra honorar för särskilda tjänsteuppgifter. Med ledning av praxis vid bestämmandet av detta fyllnadsbelopp

och av uppgifter i kammarkollegiets och ecklesiastikdepartementets akter rörande de särskilda lönereregleringarna är det ofta möjligt att i efterhand konstatera, på vad sätt fyllnadsbeloppet för en viss kyrkoherdetjänst bestämts, d. v. s. vilka delposter som ingå däri. Att en dylik rekonstruktion dock icke alltid är möjlig sammanhänger med att fyllnadsbeloppet är maximerat dels enligt 4 § prästlönereregleringslagen till 1 000 kronor och dels genom stadgandet i 5 § tredje stycket, att högsta lönebelopp för kyrkoherde är 8 000 kronor. Sistnämnda regel innebär, att detta fyllnadsbelopp icke kan utgå med mera än skillnaden mellan 8 000 kronor och summan av för viss tjänst bestämd grundlön och fyllnadsbelopp för folkmängd och areal.¹

Kommittén har ingående övervägt, huruvida ur detta fyllnadsbelopp borde utrensas delposter, som utgöra ersättningar för förhållanden, vilka beaktas genom dyrortsgrupperingen eller eljest äro av beskaffenhet att kunna sägas icke böra få särskilt inverka på lönegradsplaceringen. Särskild uppmärksamhet har ägnats frågan om möjligheten att göra en dylik utrensning på ett enkelt men ändock invändningsfritt sätt. Kommittén har härvid stannat för att föreslå, att vid lönegradsplaceringen från den »reglerade lönen» frånräknas två i fyllnadsbeloppet för särskilda förhållanden stundom ingående delposter, som med hänsyn till sin storlek, frekvens i lönereregleringarna och renodlade karaktär kunna sägas stå i en särklass.

Den ena delposten är det belopp av 300 kronor, som enligt stadgad praxis i mån av utrymme inom 1 000- och 8 000-kronorsgränserna utgår såsom ersättning för höga levnadskostnader å orterna E—I enligt den tidigare dyrortsgrupperingen och orterna 3—5 enligt nu gällande dyrortsgruppering. Förekomsten av denna post har direkt stöd uti 4 § prästlönereregleringslagen, där såsom första exempel på »särskilda förhållanden» av beskaffenhet att motivera lönefyllnad nämnes »synnerligen höga levnadskostnader i orten». Tillätes detta belopp inverka på lönegradsplaceringen av kyrkoherdetjänsterna, skulle vissa kyrkoherdar bli i dubbel måtto kompenserade för höga levnadskostnader.

Den andra delposten, som kommittén föreslår skola frändragas den »reglerade lönen», är den säregna ersättning för höga levnadskostnader, som med 300 kronor ingår i fyllnadsbeloppet för särskilda förhållanden vid flertalet skånska pastorat, där den förenämnda dyrortersättningen ej utgår. Förekomsten av denna lönepost anses innebära en tillämpning av nysnämnda lagrums ord om »för prästerskapet eljest ökade utgifter» och går tillbaka på ett uttalande i prästlönereregleringskommitténs betänkande den 19 juni 1903, att församlingarna i Skåne av gammalt vore vana att i flera

¹ En drastisk skildring av det lönekineseri, som bestämmelsen om det ifrågavarande fyllnadsbeloppet fört med sig i praxis, finnes intagen i 1927 års prästlönesakkunnigas betänkande, SOU 1929:39, s. 87—90.

hänseenden på sina kyrkoherdar ställa fordringar, som betingade en icke obetydlig höjning av levnadskostnaderna jämförda med vad dessa vore i de flesta av rikets övriga landskap. Så till vida har löneposten börjat försvinna som densamma icke beräknats i under senare år fastställda löne-regleringar för kyrkoherdetjänster, vilka vid lörens bestämmande varit vakanta. Den 1 januari 1950 förekom dock löneposten i 159 av Skånes 194 pastorat. Då förekomsten av detta provinsiella representationsbidrag icke synes böra påverka den nya differentieringen av kyrkoherdelönerna, föreslår kommittén, att beloppet fråndrages den »reglerade lönen».

Vid ingen kyrkoherdetjänst ingå i den reglerade lönen båda 300-kronors-beloppen.

I de fall, då uti lönerogleringsresolutionen angivits, att fyllnadsbeloppet för särskilda förhållanden i pastoratet begränsats med hänsyn till stadgandet i 4 § första stycket prästlönerogleringslagen, få de särskilda delposterna i fyllnadsbeloppet anses ingå däri med lägre belopp än eljest. Reduktionen av den reglerade lönen synes i dessa fall skäligen böra göras med allenast hälften så stort belopp som i övriga fall eller med 150 kronor. I de fall åter, då samma fyllnadsbelopp enligt lönerogleringsresolutionen begränsats med hänsyn till stadgandet i 5 § tredje stycket och i enstaka fall kan utgå med mindre än 300 kronor, synes reduktionen böra ske med hälften av utgående fyllnadsbelopp, dock högst med 150 kronor.

De nu förordade korrektionsreglerna låta sig tillämpa utan svårighet.

Rörande samtliga övriga korrektioner, som ifrågasatts uti remissyttrandet över kommitténs principbetänkande, kan sägas att de med hänsyn till lönebeloppens storlek och frekvens skulle få mycket ringa betydelse men till den grad tekniskt komplicera lönegradsplaceringen, att den av kommittén eftersträfvade enkelheten i metoden skulle gå till spillo. Kommittén har därför icke ansett sig kunna biträda dessa förslag.

Utöver de av kommittén nu förordade justeringarna i den »reglerade lönen» såsom grundval för lönegradsplaceringen skulle endast behöva göras den av kommittén redan i principbetänkandet föreslagna korrektionen vid kyrkoherdetjänster, där den reglerade lönen f. n. är reducerad med hänsyn till att innehavaren tillagts donationsförmån »över lönen». Självfallet skola vid inplaceringen av dessa tjänster härutöver gälla samma grunder som beträffande övriga kyrkoherdetjänster.

Spännvidden för den sålunda justerade »reglerade lönen» blir densamma som för den ojusterade, d. v. s. 3 500 kronor—8 000 kronor, och den uppdelning av denna latitud i fyra delar, som principbeslutet innebär, behöver därför i och för sig icke ändras. Inplaceras nu kyrkoherdetjänsterna efter den modifierade formeln i den sålunda uppdelade skalan med begagnande av folkmängdssiffrorna per den 31 december 1949 och med tillämpning av den särskilda jämningsregeln, att kyrkoherde, som eljest skulle komma att

tillhöra samma eller lägre lönegrad än honom biträdande komminister, placeras i lönegrad Ca 29 i stället för i lönegrad Ca 27, blir fördelningen av tjänsterna på de olika tjänsteklasserna följande.

Stift	Ca 27	Ca 29	Ca 31	Ca 33	Summa
Uppsala	22	74	20	13	129
Linköping	37	71	11	9	128
Skara	17	77	10	10	114
Strängnäs	23	57	8	11	99
Västerås	21	39	16	19	95
Växjö	31	84	25	5	145
Lund	24	143	30	22	219
Göteborg	5	69	31	20	125
Karlstad	8	42	19	7	76
Härnösand	1	37	39	12	89
Luleå	—	6	22	29	57
Visby	1	27	1	1	30
Stockholm	4	14	4	27	49
Summa	194	740	236	185	1 355

2 kap. Kostnadsberäkningar.

I anslutning till sitt förslag om löne reglering för prästerna framlade kommittén i principbetänkandet (sid. 164 ff.) en beräkning av de årliga prästlönekostnaderna såväl enligt gällande bestämmelser som efter ett genomförande av löne regleringen. Härvid uppskattades de nuvarande kostnaderna till 38 055 200 kronor och de blivande till 44 919 000 kronor. Utgifterna för den tjänste- och familjepensionsreglering, som föreslogs skola äga rum samtidigt med löne reformen, beräknades under åren 1950—1954 till i avrundat tal 7 300 000 kronor för år, medan de nuvarande årliga pensionskostnaderna uppskattades till omkring 5 500 000 kronor. Kostnadsökningen till följd av löne- och pensionsreformerna komme sålunda att utgöra omkring 8 663 800 kronor för år, varav 6 863 800 kronor belöpte på löne regleringen samt 1 800 000 kronor på pensionsregleringen.

De i prästlönepropositionen föreslagna ändringarna av kommitténs förslag rörande kyrkoherdarnas och komministrarnas fördelning på olika tjänsteklasser beräknades medföra en minskning med omkring 950 000 kronor av den i principbetänkandet angivna kostnadsökningen. Vidare föreslogs i propositionen en sänkning av ärkebiskopens representationsbidrag med 3 000 kronor. Å andra sidan förordades i propositionen, att man vid kostnadsberäkningarnas utförande skulle utgå ifrån en genomsnittlig löneklassplacering icke i andra — såsom kommittén antagit — utan i tredje löneklassen. I följd härav borde lönekostnaderna uppräknas med 1 670 000 kronor. Den sammanlagda kostnadsökningen för löne- och pensionsregle-

ringen beräknades efter dessa ändringar till omkring 9 380 800 kronor för år, varav 7 580 800 kronor belöpte på löneregleringen.

Vid propositionens riksdagsbehandling föreslog sammansatta stats- och första lagutskottet en av riksdagen sedermera godkänd förbättring — i jämförelse med Kungl. Maj:ts förslag — av löneavvägningen vid vissa komministerstjänster, som föranledde en höjning av lönekostnaderna med 31 000—32 000 kronor.

I anslutning härtill må framhållas, att i prästlönepropositionen och nyssnämnda utskottsutlåtande kostnadsökningen till följd av löneregleringen i grova drag karakteriserades såsom föranledd av det statliga lönesystemets löneklassuppflyttningar, dyrortsgrupperade löner och sociala löneförmåner.

I förevarande betänkande har kommittén förordat en jämkning i vissa fall av den »reglerade lön», som skall ligga till grund för kyrkoherdetjänsts inplacering i lönegrad vid övergången till det nya lönesystemet. Den nedflyttning av en del kyrkoherdar i lägre lönegrad, som härav föranledes, torde medföra en minskning av de i propositionen beräknade löneutgifterna med omkring 100 000 kronor. Därjämte föreslår kommittén i ett följande avsnitt av betänkandet en något lägre lönesättning för vissa garnisons- och amiralitetspräster, vilket föranleder en kostnadsminskning å 4 500 kronor. Vidare komma de av statsmakterna beslutade jämte de av kommittén i föregående kapitel förordade lägre lönegradsplaceringarna för vissa ordinarie församlingspräster att reducera de i första betänkandet beräknade utgifterna för vikariatsersättningar. Dessutom torde vad kommittén senare i specialmotiveringen föreslår i fråga om flyttningskostnadsersättning och omplaceringstraktamente böra medföra en sänkning av de belopp, som i kommitténs tidigare kostnadsberäkningar reserverats för dessa löneförmånens bestridande. De minskade kostnaderna för vikariatsersättningar, flyttningskostnadsersättningar och omplaceringstraktamenten kunna uppskattas till omkring 340 000 kronor. Den av kommittén förordade sänkningen av prostarvodena föranleder en kostnadsminskning med omkring 55 000 kronor. Däremot kommer kommitténs förslag om höjning av språktilläggens belopp och införande av vissa speciella löneförmåner för utlandspräster att öka lönekostnaderna med omkring 6 000 kronor.

De ändringsförslag, som kommittén i detta betänkande framlägger i fråga om *löneregleringen*, torde sålunda komma att medföra en reducering av de sammanlagda lönekostnaderna enligt utskottsutlåtandet med 493 500 kronor till 7 119 300 kronor eller i avrundat tal *7,1 miljoner kronor*.

De ändrade grunderna för församlingsprästernas inplacering i lönegrader torde medföra, att den årliga kostnadsökningen i följd av *pensionsregleringen* — som i betänkande I uppskattats till 1 800 000 kronor under åren 1950—1954 — reduceras till 1 600 000 kronor under åren 1952—1956.

Den *totala årliga kostnadsökningen* skulle följaktligen komma att uppgå till omkring 8 719 300 kronor eller i avrundat tal *8,7 miljoner kronor*.

3 Kap. Finansieringen av kostnaderna för avlöning och pensionering.

Genom statsmakternas principbeslut rörande prästlönerreformen ha godkänts prästlönekommitténs förslag beräffande vissa jämkningar i gällande regler för finansieringen av kostnaderna för församlingsprästernas avlöning. Kommittén får härom hänvisa till propositionen nr 204/1949 (sid. 160 ff.) samt sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande nr 2 i anledning av nämnda proposition. De här åsyftade, redan prövade frågorna av jämförelsevis mindre räckvidd ha emellertid numera gripits in i ett större sammanhang, som påkallar ett ställningstagande från kommitténs sida till vissa ytterligare därvid aktualiserade spörsmål. Kommittén får härom framhålla följande.

Kyrkomusikerreformen.

Under senare år ha statsmakterna successivt fattat vissa för en reform av kyrkomusikernas anställnings-, tjänstgörings- och avlöningsförhållanden erforderliga beslut. Ett första steg togs redan år 1938 genom antagande av lagen den 9 december, nr 732, angående särskilda grunder för klockar- och organistlöns bestämmande samt om dispositionen av de till klockar- och organisttjänst hörande avlöningstillgångar (klockarboställslagen), genom vilken lag avsågs att åstadkomma en omedelbar avveckling av det antikerade jordavlöningsssystemet för klockare och organister.

Härefter tillkallade chefen för ecklesiastikdepartementet jämlikt bemyndigande av Kungl. Maj:t år 1942 särskilda sakkunniga för utredning angående nyorganisation av den s. k. klockarinstitutionen. Dessa sakkunniga — *1942 års kyrkomusikerutredning (KMU)* — framlade sina förslag i ett på två delar uppdelat betänkande, varav del I (SOU 1945: 16) avgavs den 13 april 1945 och del II (SOU 1946: 50) den 27 juni 1946. Första delen innehöll riktlinjer och vissa preliminära förslag för en reform på området, medan andra delen innehöll utredningens slutgiltiga förslag samt förslag till ett antal författningar, som visat sig erforderliga för ett genomförande av reformen.

Med stöd av kyrkomötets och riksdagens beslut utfärdades den 27 juni 1947 lag om kyrkomusiker (SFS 1947 nr 275). Med de i denna lag upptagna grundläggande stadgandena hade man nått fram till en lösning — så att säga i princip — av kyrkomusikerfrågan. Innebörden av lagen var huvudsakligen den, att de särskilda, till den föråldrade klockarinstitutionen hänförliga befattningarna skola ersättas med en enda tjänst, kyrkomusiker-tjänst, att de blivande innehavarna av denna nya tjänst skola — liksom de motsvarande befattningshavarna före reformen — vara kommunalavlönade, samt att avlöningskostnaderna härvid skola bestridas i nära överensstämmelse med vad som gäller beträffande avlöningen till församlingsprästerskapet.

Sedan KMU:s förslag till detaljreglering — med hänsyn till bl. a. kyrkomusikerfrågans samband med den numera genomförda övningslärarreformen — överlämnats till och behandlats av 1941 års lärarlönesakkunniga, framlade Kungl. Maj:t i proposition till riksdagen den 1 april 1949, nr 199, förslag till nya grunder för kyrkomusikerorganisationen m. m. Förslaget avsåg dels organisationsfrågor i egentlig mening, såsom frågor om indelningen i kyrkomusikerdistrikt, om de olika tjänstetyper som skola förekomma och om kyrkomusikernas tjänstställanden, dels ock frågan om kyrkomusikernas löneställning. I sistnämnda hänseende innefattade förslaget endast principerna för en lönerreglering. Med vissa jämkningar i de av Kungl. Maj:t föreslagna grunderna bifölls propositionen av riksdagen (riksd. skr. 1949 nr 327).

Vid innevarande års riksdag har kyrkomusikerfrågan slutligt reglerats. I och för detta ändamål avlätos två den 31 mars 1950 dagtecknade propositioner, nämligen dels, nr 234, med förslag till avlöningsbestämmelser för övningslärare och kyrkomusiker m. m., och dels, nr 231, angående finansieringen av kostnaderna för den nya kyrkomusikerorganisationen m. m. I den förstnämnda propositionen framlades förslag till avlöningsreglemente för kyrkomusiker, vilket föreslogs skola träda i kraft den 1 juli 1950 och träda i tillämpning för de särskilda kyrkomusikerna efter hand som den nya organisationen blivit bestämd genom lagakraftätagande beslut. I propositionen nr 231 framlades bland annat förslag till de författningsändringar på det kyrkligt-ekonomiska lagstiftningsområdet, som betingades av kyrkomusikerorganisationens inkoppling på gällande system för finansieringen av utgifterna på prästlöneområdet. Ytterst berörde alla här uppkommande frågor kyrkofonden i dess centrala uppgift såsom regulator i det specifikt kyrkliga skatteutjämningsystemet. Förslagen måste, med hänsyn till sambandet med prästlönerformen, givas en preliminär karaktär. Om detta samband framhöll föredragande statsrådet i propositionen närmare följande.

Jag får erinra om att riksdagen i december 1949 fattat beslut om en till grunden gående omläggning av de prästerliga avlöningsförhållandena. Denna i princip beslutade reform förutsätter en rätt ingripande revision av de bestämmelser — främst i kyrkofondslagen — som reglera kyrkofondens funktion i skatteutjämningsförfarandet. 1946 års prästlönekommitté är också för närvarande sysselsatt med utarbetande av konkreta förslag till de författningsändringar, som här komma att visa sig behövliga. Men berörda kommitté kan icke undgå att för utformningen av dessa sina förslag taga omedelbar hänsyn jämväl till den påverkan på den kyrkliga ekonomien, som den numera — ävenledes i princip — beslutade nya kyrkomusikerorganisationen vid dess förestående trädande i tillämpning kan beräknas få. Det ligger — med hänsyn till den sålunda genom omständigheternas makt framtvingna splittrade behandlingsordningen av de båda reformfrågorna — i sakens natur, att de ändringar i kyrkofondslagen, som nu påkallas för kyrkomusikerreformens ikraftträdande, måste få en starkt provisorisk karaktär och överhuvud snävt begränsas till de absolut nödvändiga.

En bärande punkt i lösningen av kyrkomusikerfrågan har varit den, att mellan pastoraten såsom de huvudsakliga löngivarna åt kyrkomusikerna skall ordnas en *skatteutjämning genom kyrkofonden* helt analog med den, som nu förekommer mellan pastoraten såsom löngivare åt församlingsprästerna. De särskilda, för prästlöne- och kyrkomusikerreformen gemensamma problem, som i det föreliggande större sammanhanget aktualiserats, äro företrädesvis följande:

- 1) frågan om gemensam avräkning med kyrkofonden för prästlöne- och kyrkomusikerkostnaderna,
- 2) den med denna fråga i visst samband stående frågan om höjning av maximum för församlingsavgifterna samt
- 3) borttagande eller höjning av nu gällande maximering — till 15 öre per skattekrona — av den allmänna kyrkoavgiften.

I propositionen nr 231 till 1950 års riksdag togs preliminär ställning till frågorna under 1) och 2). Föredragande statsrådet anförde härom huvudsakligen:

Förslaget om gemensam avräkning med kyrkofonden för kyrkomusiker- och prästlönekostnaderna har under remissbehandlingen blivit föremål för delade meningar. Till stöd för förslaget har främst hänvisats till den stora lättnad, som det skulle innebära för de myndigheter, som verkställa avräkningarna, att icke behöva göra dubbla sådana, och till att separata avräkningar skulle nödvändiggöra, att särskild församlingsavgift uttoges för bestridande av kyrkomusikerkostnaderna. Från dem, som ställt sig kritiska till förslaget, har särskilt framhållits, att den gemensamma överskottsredovisningen vore ägnad att inge principiella betänkligheter.

Under behandlingen i kyrkomötet av kyrkomusikerreformen ansåg jag mig kunna ställa i utsikt, att separat avräkning skulle anordnas, om så vid ytterligare undersökning befundes tekniskt kunna ske utan alltför stora svårigheter. Efter närmare övervägande av frågan har jag emellertid måst stanna för att föreslå, att avräkningen göres gemensam. I första hand har denna min slutliga ståndpunkt bestämts av de mycket påtagliga praktiska fördelarna hos ett sådant förfarande. Jag har här icke kunnat undgå att taga intryck av de farhågor, som från stiftsnämndshåll uttalats mot ett system med dubbla avräkningar. Men ytterligare ett skäl tillkommer. Den av mig nyss understrukna provisoriska karaktären av de ställningstaganden, som nu påkallas, måste i särskild grad avse valet av avräkningsmetod. Huru avräkningarna skola bäst ordnas efter prästlöne reformens ikraftträdande blir beroende av bland annat den ordning, i vilken prästernas avlöning kommer att utbetalas. I den här föreliggande ovissa situationen synes det otvivelaktigt innebära minsta omgång att inkoppla pastoratens kyrkomusikerkostnader på det avräkningsförfarande, som redan består. Visar det sig sedermera att prästlöne reformen gör det önskvärt att i avräkningshänseende åtskilja kyrkomusiker- och prästlönekostnaderna, står också möjligheten härtill öppen. Den av mig förordade gemensamma avräkningen innebär nämligen icke någon »sammanblandning» av ett pastorats prästlöne- och kyrkomusikerlönetillgångar utan endast att avkastningen av tillgångarna under visst år gives en samfälld användning.

I visst samband med frågan om den gemensamma avräkningen står frågan om höjning av det i kyrkofondslagen stadgade maximum för församlingsavgifterna.

Då KMU år 1946 framlade förslag om en sådan höjning — med 10 öre per skatte-krona — var detta förslag, från de förutsättningar som då förelåg, knappast annat än följdriktigt. Vid behandlingen av kyrkomusikerreformen vid nämnda års kyrkomöte ansåg jag mig också kunna godtaga detta förslag, åtminstone — såsom jag uttryckte det — som en lösning tillsvidare. Vad jag åsyftade med denna förslagens provisoriekaraktär var givetvis det bedömandet, att prästlönekommittén, som vid den tiden just påbörjat sitt arbete, icke skulle kunna undgå att taga hit-hörande invecklade spörsmål till omprövning i deras gemensamma och allsidiga sammanhang. Då jag likväl förordade KMU:s förslag på denna punkt, var det under antagandet, att kyrkomusikerreformen skulle kunnat få sin slutliga lösning redan vid 1947 års riksdag medan prästlönereformen skulle bli en fråga på väsentligt längre sikt. Intervallen mellan lagstiftningsetapperna för de båda reformerna har, såsom det aktuella läget visar, blivit väsentligen kortare än som beräknats. I planläggningen av prästlönekommitténs arbete är också förutsatt, att kommitténs slutliga förslag skola framläggas under loppet av innevarande år.

Med hänsyn till de omständigheter, som nu berörts, har jag funnit övervägande skäl tala för att, för den korta övergångstid varom här sannolikt kan bli fråga, icke göres rubbning i den gällande regleringen med avseende å maximeringen av församlingsavgifterna och relationen mellan dessa avgifter och allmänna kyrkoavgiften. Beträffande pastorat, som på grund av sitt svaga skatteunderlag redan nu uppbär tillskott från kyrkofonden, kommer kyrkomusikerkostnadernas finansiering tills vidare i enlighet med vad jag här förordat att medföra en icke ringa ekonomisk lättnad i förhållande till den sammanlagda kostnaden för pastoratet och däri ingående församlingar för nu utgående präst- och kyrkomusikerlöner. Det torde dock knappast behöva påpekas, att dessa pastorat icke kunna räkna med såsom säkert, att ett så gynnsamt utfall av den provisoriska regleringen får sin fulla motsvarighet vid den blivande allsidiga omprövningen av skatteutjämningen på det kyrkliga området.

Till den ovan under 3) angivna frågan om borttagande eller höjning av kyrkoavgiftens maximering togs i den ifrågavarande propositionen nr 231 ingen ståndpunkt. Därtill förelåg ej heller någon omedelbar anledning. I berörda proposition hade vissa kalkyler framlagts rörande den påverkan på den allmänna kyrkoavgiften, som de i propositionen förordade grunderna för finansieringen av kyrkomusikerlönekostnaderna kunde få under en övergångstid, intill dess prästlönereformen kunde tänkas bli genomförd. Dessa — visserligen starkt schematiserade — beräkningar hade givit vid handen, att den av *kyrkomusikerreformen* föranledda höjningen av den allmänna kyrkoavgiften skulle komma att inskränka sig till omkring 1,5 öre per skatte-krona. Då den allmänna kyrkoavgiften vid de senast — under hösten 1949 — gjorda avräkningarna mellan pastoraten och kyrkofonden icke behövt beräknas till högre öretal än 9, så saknade ju problemet om hur förfaras skulle, om belastningen på kyrkofonden överstege ett belopp, som svarade mot ett uttagande av kyrkoavgiften till dess för närvarande fastställda maximum eller 15 öre, för kyrkomusikerfrågan aktualitet.

Sedan första lagutskottet i utlåtande nr 29, som av riksdagen godkändes, uttalat, att de i propositionen nr 231 framlagda förslagen i finansieringsfrågorna syntes väl avvägda, anmälde riksdagen i skrivelse den 27 maj 1950,

nr 352, att den bifallit nämnda förslag. Jämväl förslaget om kyrkomusiker-reformens successiva ikraftträdande från och med den 1 juli 1950 godkändes av riksdagen.

Kommittén.

Rörande det gällande kyrkliga finansieringssystemets tekniska struktur och funktionssätt synas alltjämt på sina håll råda väsentliga missuppfattningar. De många faktorerna i systemet och dessas inbördes sammanhang äro ej heller så alldeles lätta att överblicka. Sammanfattningsvis kan systemet och dess verkningssätt — med en här ofrånkomlig schematisering — beskrivas sålunda.

Kostnaderna för prästernas avlöning och pensionering bestridas helt med publika medel, men dessa medel tillskjutas från källor av skilda slag. Det årliga medelsbehovet för ifrågavarande ändamål täckes sålunda i det väsentliga med: A) anslag å riksstaten (vilka tillföras kyrkofonden), B) kyrkofondens ränteavkastning, C) avkastningen till uppskattat belopp av de lokala prästlönetillgångarna, D) de s. k. församlingsavgifterna samt E) den allmänna kyrkoavgiften.

Riksstatsanslagen — tillhopa 5,05 milj. kronor — äro fasta och oföränderliga. Kyrkofondens ränteavkastning är i det hela konstant. Avkastningen av de lokala prästlönetillgångarna fluktuerar konjunkturmässigt för uppskattningsperioderna. Församlingsavgifterna och den allmänna kyrkoavgiften representera de i egentlig mening »rörliga» posterna eller — med andra ord — de äro de poster, varmed de för det aktuella medelsbehovets täckande tillgängliga medlen årligen fyllas ut till erforderligt belopp. Med avpassningen av församlingsavgifterna skola sålunda de enskilda pastoratens årliga avlöningsstater, med avpassningen av den allmänna kyrkoavgiften kyrkofondens årsbudget bringas att balansera.

Ehuru församlingsprästerna icke äro kommunala befattningshavare, så utgår dock den gällande lagstiftningen ifrån att de skola anses »i princip» vara kommunalavlönade, d. v. s. att det enskilda pastoratet skall betraktas såsom »lönegivaren» för i pastoratet anställda sådana präster. Denna konstruktion har gjorts praktiskt möjlig genom ett komplicerat system för utjämning av avlöningsbesväret pastoraten emellan. Denna utjämning sker över kyrkofonden och åstadkommes i huvudsak på ett tvåfaldigt sätt: dels därigenom att pastoraten befriats från det ekonomiska ansvaret för ett flertal i avlöningsbesväret ingående — delvis betydande — poster, vilka i stället betalas direkt ur kyrkofonden, och dels genom utanordnande från kyrkofonden till pastoraten av skatteutjämningsbidrag i egentlig mening (»tillskotten»). Huvudregeln för dessa skatteutjämningsbidrag är den, att om för täckande inom varje enskilt pastorat av dess prästlönekostnader skulle, sedan avkastningen av där befintliga prästlönetillgångar tagits i beräkning, erfordras en högre utdebitering av församlingsavgifter än efter

20 öre (under viss förutsättning ett lägre öretal), så bestrides den över-skjutande delen av dessa kostnader ur kyrkofonden.

Sammanlagda beloppet av de ur kyrkofonden *direkt* bestridda kostnaderna för församlingsprästernas avlöning (inkl. kostnad för pensionering) utgjorde för räkenskapsåret 1948/1949 omkring 16,5 milj. kronor. Sammanlagda beloppet av de egentliga skatteutjämningsbidragen (tillskotten) var för samma år omkring 2,3 milj. kronor. Summan av dessa två belopp eller omkring 18,8 milj. kronor skulle kunna betecknas såsom »prästlönekostnadernas utjämningsdel». Den huvudsakliga och utfyllande inkomstkällan för finansieringen av det sistnämnda utgiftsbeloppet är den *efter lika grund för alla pastoraten* utgående allmänna kyrkoavgiften.

Såsom en allmän förutsättning för genomförandet i närvarande läge av en reformerad prästlönelagstiftning förordades av kommittén i dess principbetänkande, att alla problem inom detta område, vilka icke hade ett tvingande samband med själva avlöningsreformen, tillsvidare skötes åt sidan. Denna av kommittén rekommenderade behandlingsordning blev genom 1949 års riksdagsbeslut i prästlönefrågan godtagen. De i kommitténs första betänkande framlagda förslagen i fråga om finansieringen av kostnaderna för lönerreformen hade också enbart karaktären av jämkningar på det gällande systemets grund. Förslagen hade huvudsakligen den innebörden, att visserligen en större andel av kostnaderna för församlingsprästernas avlöning lades omedelbart på pastoraten, *men under bibehållande av »20-öresgränsen» för skatteutjämningsbidragen (tillskotten)*. Verkan av en dylik omläggning bleve den, att en viss stegring av församlingsavgifterna — högst dock till 20-öresgränsen — komme att inträda för flertalet av de nu »självförsörjande» pastoraten. För det stora antalet ekonomiskt svagare pastorat komme däremot bidragens utjämningseffekt att bli icke blott bevarad utan principiellt sett väsentligt förstärkt. Förslagen blevo genom det år 1949 fattade beslutet i prästlönefrågan i princip godkända. Enligt de i sammanhang därmed framlagda kostnadskalkylerna för reformen beräknades den för kyrkofondens balansering erforderliga utdebiteringen av allmän kyrkoavgift komma att stiga med omkring 6 öre per skattekrona.

Genom 1950 års riksdags i anledning av propositionen nr 231 fattade beslut har finansieringen av avlöningskostnaderna för kyrkomusikerna på huvudsakliga punkter inkopplats på den för finansieringen av kostnaderna för församlingsprästernas avlöning gällande ordningen. Den nya kyrkomusikerorganisationen skall genomföras successivt från och med den 1 juli 1950. Såvitt regleringen för kyrkomusikerorganisationen avser finansieringsområdet har — med hänsyn till sambandet med prästlönerreformen och denna reformfrågas närvarande läge — åt hithörande bestämmelser måst givas en provisorisk karaktär. Den provisoriska regleringen innebär, att en gemensam avräkning med kyrkofonden för kyrkomusiker- och prästlönekostnaderna skall äga rum samt att det i kyrkofondslagen stadgade

maximum — »20-öresgränsen» — för församlingsavgifterna skall bibehållas oförändrat för båda utgiftsändamålen gemensamt.

Beträffande de särskilda frågor, som aktualiserats i förevarande sammanhang, får kommittén i korthet anföra följande.

Avräkningsmetoden. Den — med provisorisk giltighet — beslutade anordningen, varigenom avräkningen med kyrkofonden för kyrkomusiker- och prästlönekostnaderna skall ske gemensamt, är enligt kommitténs mening den i och för sig naturliga och den utifrån systemets grunder mest följdriktiga. Kommittén har ej heller funnit hinder möta för ett bibehållande av denna avräkningsmetod även sedan prästlönereformen genomförts.

»20-öresgränsen» för församlingsavgifterna. Religionsvårdens upprätthållande är — i och med den rättsliga ställning kyrkan intager i vårt land — en uppgift av nationellt-samhällelig karaktär. Den församlingsprästerliga organisationen i pastoraten faller helt inom kyrkostyrelsens (Kungl. Maj:ts) befogenhetsområde, och avlöningen åt dessa präster är i alla detaljer reglerad i av riksdagen antagna eller eljest godkända löneförfattningar. Från dessa utgångspunkter förordade 1927 års prästlönesakkunniga (SOU 1929: 39), att kostnaderna för församlingsprästernas kontanta avlöning, i den mån desamma måste täckas genom allmän beskattning, jämnt fördelades på rikets alla innevånare och därmed också helt utjämnades de kyrkliga kommunerna emellan. Förslaget vann icke statsmakternas gehör. I stället antogs — i sammanhang med den år 1932 genomförda omläggningen av prästlöneboställets förvaltning — det beskattningssystem, vars mekanism kommittén i det föregående försökt i grova drag beskriva och göra förståelig. Sistnämnda till sina grunder alltjämt gällande system medför en genomgående hårdare skattebelastning för ifrågavarande ändamål inom de ekonomiskt svagare pastoraten i riket. Företrädesvis drabbar denna hårdare skattebelastning småförsamlingarna på landsbygden. Förhållandet kan belysas med några sifferuppgifter. För år 1948 krävdes för gäldande av de å de kyrkliga samfälligheterna i Stockholm, Göteborg och Malmö ankommande kostnaderna för den kontanta avlöningen åt där anställda församlingspräster en utdebitering av allenast, i Stockholm cirka 3 öre samt i Göteborg och Malmö cirka 4 öre per skattekrona. Samtidigt måste i vart och ett av rikets 721 s. k. tillskottspastorat — såframt icke pastoraten undantagsvis hade större inkomster av lokala prästlönetillgångar än som beräknats vid bestämmandet av tillskottet — för samma ändamål utdebiteras 20 öre per skattekrona. Jämfört med huvudstadens församlingar hade sålunda de nämnda pastoraten att beskatta sig efter minst sexfaldigt högre taxa.

Det har satts i fråga, om ej — efter inläggandet av kostnaderna för kyrkomusikernas avlöning under det gällande systemet för finansieringen av församlingsprästernas avlöning — 20-öresgränsen för skatteutjämnings-

bidragen för de båda utgiftsändamålen tillhoppa borde höjas, förslagsvis till 30 öre per skattekrona. Av flera skäl får kommittén avstyrka en dylik åtgärd. Den totala utjämningen av beskattningen på ifrågavarande område låter sig icke genomföra utan en ingripande omläggning av själva finansieringssystemet såsom sådant. Men varje möjlighet, som här må erbjuda sig att genom jämkningar på det gällande systemets grund *mildra* den här allttjämt bestående ojämnheten i beskattningshänseende, synes böra tillvaratagas. Ett bibehållande av 20-öresgränsen för de för präst- och kyrkomusikerlönekostnaderna gemensamt utgående skatteutjämningsbidragen får här en verkan i den rätta riktningen. Även den av innevarande års riksdag — i anslutning till ortsavdragsreformen — beslutade statsbidragsregleringen för kompensering av primärkommunernas inkomstbortfall genom reformen får i fråga om den kyrkliga kommunalbeskattningen en skatteutjämnande effekt, om 20-öresgränsen bibehålles.

Den allmänna kyrkoavgiften. Enligt 5 § kyrkofondslagen utgör den allmänna kyrkoavgiftens »grundbelopp» femton öre för skattekrona. Kungl. Maj:t bestämmer årligen, »hur stor del av grundbeloppet skall för året uttagas». Vid detta årliga bestämmande skall enligt 8 § iakttagas — förutom en viss relation mellan församlingsavgifternas öretal och öretalet för den allmänna kyrkoavgiften — att kyrkofondens inkomster under året så vitt möjligt bliva lika stora som dess utgifter.

Sedan tillkomsten av den allmänna kyrkoavgiften har denna uttagits med varierande öretal, högst 15 och lägst 9.

Ordet »grundbelopp» kan verka förbryllande. Termen ifråga ingiver lätt nog föreställningen, att det här rör sig om ett »grundbelopp» i ungefär samma mening, vari ordet brukas i gällande förordning den 26 juli 1947 om statlig inkomstskatt. Enligt sistnämnda författning kan som bekant statlig inkomstskatt för visst år uttagas *med mer än 100 procent* av ett för olika fall beräknat »grundbelopp». Ordet »grundbelopp» får härmed en förståelig innebörd. De uttalanden i förarbetena till gällande lag om kyrkofond, som beröra den allmänna kyrkoavgiften, äro väl i flera hänseenden oklara. Tydligt är dock, att en tillämpning motsvarande den, som förutsetts beträffande den angivna regeln i inkomstskatteförordningen, icke varit åsyftad. I praxis har också bestämmelsen om den allmänna kyrkoavgiftens grundbelopp tolkats så, att Kungl. Maj:t icke äger för visst år bestämma ett uttagande av grundbeloppet till större »del» än »det hela» eller till högre öretal än femton öre per skattekrona.

Med sin strängt fasthållna grundsats att icke upptaga andra spörsmål berörande finansieringsregleringen än sådana, som hade ett tvingande samband med själva prästlönereformen, fann sig prästlönekommittén icke ha anledning att i sitt principbetänkande ingå på frågan om ändring i gällande bestämmelser rörande kyrkoavgiftens »grundbelopp». Kommittén

hade nämligen — på grundval av vissa kalkyler — ansett sig kunna räkna med att de ökade anspråk på kyrkofonden, som bleve en följd av kommitténs förslag till lönereglering och kostnadsfördelning mellan pastoraten och kyrkofonden, skulle kunna tillgodoses inom ramen för kyrkoavgiftens nuvarande maximum.

Läget i detta hänseende är numera ett annat. Redan enligt de kostnadsberäkningar, som framlades i propositionen nr 204/1949, syntes man nödsakad räkna med såsom möjligt, att kyrkofondens stat — under förutsättning att maximum för församlingsavgifterna ej höjdes — icke skulle kunna balanseras med en kyrkoavgift efter angivna öretal. Sedan kyrkofonden enligt statsmakternas innevarande år fattade beslut skall ha att bestrida skatteutjämningsbidrag till pastoraten jämväl för kyrkomusikernas avlöning, är det, åtminstone vad angår de närmaste åren, icke möjligt, att — under nyssnämnda förutsättning — en dylik balans skall kunna efter prästlönereformen åstadkommas. Härtill kommer, att de jämväl i år beslutade höjda kommunala ortsavdragen medföra en vid de tidigare beräkningarna icke förutsedd sänkning av det kommunala skatteunderlaget.

För att erhålla ett säkrare underlag för sina överväganden i fråga om allmänna kyrkoavgiftens reglering har kommittén genom specifika beräkningar sökt uppskatta den höjning av kyrkoavgiften för år 1949, som skulle ha inträtt, om såväl präst- och kyrkomusikerlöneregleringarna som ortsavdragsreformen genomförts redan från och med den 1 januari 1949. Tillvägagångssättet vid undersökningens utförande har i huvudsak varit följande.

Beräkning av pastoratens tillskott ur och överskott till kyrkofonden. För varje pastorat för sig har uträknats eventuellt tillskott ur kyrkofonden eller överskott att dit inbetala. — Härvid ha pastoratets prästlönekostnader exakt beräknats efter i detta betänkande föreslagna grunder. I fråga om kyrkomusikerlönekostnaderna (inberäknat pensionsavgifter) ha däremot svårigheter förelegat att framräkna lika säkra belopp, då den nya kyrkomusikerorganisationen vid tidpunkten för undersökningen (oktober 1950) icke var i något stift genomförd. De belopp, som upptagits för kyrkomusikernas avlöning, har kommittén erhållit från domkapitlen, som på kommitténs begäran verkställt approximativa beräkningar av lönekostnaderna för kyrkomusikerna i varje pastorat inom vederbörande stift. Beräkningarna ha av domkapitlen med erforderliga jämkningar baserats på de år 1947 upprättade preliminära förslagen till indelning av pastoraten i kyrkomusikerdistrikt och till inrättande av kyrkomusikertjänster därstädes. Lönekostnaderna för kyrkomusikerna ha vidare beräknats under den förutsättningen, att löneregleringen trätt i kraft i *samtliga* pastorat. Enligt vad flera domkapitel uppgivit kan dock ett nu ej angivbart antal kyrkomusiker (organister) förväntas av ålders- eller andra skäl icke övergå

på den nya löneregleringen. Då löneutgifterna för de kyrkomusiker, som välja att kvarstå på de äldre lönebestämmelserna, åvila församlingarna, komma härigenom pastoraten att tills vidare ej belastas med kostnader för motsvarande kyrkomusikertjänster i den nya organisationen. Vidare bör påpekas, att samtliga lönekostnader för präster och kyrkomusiker uträknats efter ett rörligt tillägg av 12 procent. — Av pastoratens inkomster för präst- och kyrkomusikerlönekostnadernas bestridande har avkastningen av prästlönetillgångarna ansetts kunna uppskattas till samma belopp som vid den i betänkande I (sid. 170 ff.) redovisade finansieringsundersökningen. Uppgifter angående boställsräntornas belopp ha infordrats från vederbörande domkapitel. Att verkställa någon invändningsfri beräkning av skatteunderlagens nedgång i pastoraten till följd av ortsavdragsreformen torde av flera skäl icke vara möjligt. I anslutning till en i ortsavdragskommitténs betänkande med förslag till ändrade kommunala ortsavdrag m. m. (SOU 1950:5 sid. 121 ff.) intagen specialundersökning angående det procentuella bortfallet av skattekronor vid det alternativa förslag till höjda ortsavdrag, som numera bifallits av statsmakterna,¹ har kommittén ansett sig lämpligen bära uppskatta minskningen till i landspastoraten 16,6 procent och i stadspastoraten 12,9 procent av skatteunderlagen enligt 1948 års taxering. För Stockholm, Göteborg och Malmö har nämnda procenttal — på grundval av utredningar, som verkställts av ifrågavarande städers egna förvaltningsorgan — antagits utgöra 8,4 respektive 10,3 och 10,5 procent av skatteunderlagen enligt samma års taxeringar. Med det sålunda särskilt för varje pastorat framräknade bortfallet har sedan det för vederbörande pastorat fastställda skatteunderlaget enligt 1950 års taxering minskats. Vad härefter återstår skulle utgöra det i pastoratet tillgängliga skatteunderlaget, om de höjda ortsavdragen tillämpats redan under år 1949. På detta skatteunderlag har därefter uträknats det belopp av församlingsavgifter, som motsvarar en utdebitering av 20 öre per skattekrona.

Sedan på angivet sätt för de olika pastoraten beräknats dels pastoratets präst- och kyrkomusikerlönekostnader, dels ock dess avkastning av präst- och kyrkomusikerlönetillgångar samt inkomst av församlingsavgifter, har kunnat fastställas pastoratet eventuellt tillkommande tillskott ur kyrkofonden. Vidare ha uträknats de överskott, som vissa pastorat ha att inbetala till kyrkofonden. Härvid har kommittén kunnat beräkna de för pastoraten sammanlagda beloppen av *tillskott* till omkring 16 650 000 kronor och av *överskott* till omkring 460 000 kronor.¹

Av undersökningen framgår tillika, att *pastoratens* sammanlagda *präst-*

¹ Se proposition nr 241/1950, bevillningsutskottets betänkande nr 57/1950, statsutskottets utlåtande nr 186/1950 och riksdagens skrivelse nr 196/1950.

² Av undersökningen framgår tillika, att av rikets 1 371 pastorat — inberäknat garnisons- och amiralitetsförsamlingarna — 1 164 skulle vara tillskottspastorat, 162 självförsörjande pastorat, 22 överskottspastorat samt 23 kombinerade tillskotts- och överskottspastorat.

och kyrkomusikerlönekostnader kunna uppskattas till omkring 42 160 000 kronor för år, varav 33 500 000 kronor utgöra utgifter för prästernas och 8 660 000 kronor utgifter för kyrkomusikernas avlönande. Enligt utredningen bestridas dessa lönekostnader ungefärligen med *dels* 5 430 000 kronor i avkastning av prästlönstillgångar (13 procent), *dels* 360 000 kronor i avkastning av kyrkomusikerlönstillgångar (1 procent), *dels* 19 720 000 kronor i församlingsavgifter (47 procent), *dels* ock 16 650 000 kronor i tillskott ur kyrkofonden (39 procent).

Beräkning av kyrkofondens årsbudget och av allmän kyrkoavgift. Vid beräkningen av kyrkofondens utgifter, förutom tillskotten, och inkomster, förutom överskotten, ha *dels* de avlönings- och pensionskostnader för prästerna, som skola direkt bestridas ur kyrkofonden, upptagits i överensstämmelse med de av kommittén verkställda kostnadsberäkningarna, *dels* ock fondens övriga utgifter och inkomster, vilka icke påverkas av löneregleringen, medtagits i huvudsak med de verkliga beloppen för år 1949 enligt fondens räkenskaper. Det belopp, som för år 1949 skolat täckas med allmän kyrkoavgift, skulle enligt den här verkställda beräkningen utgöra 29 080 812 kronor. Om detta belopp repartiseras på det genom ortsavdragsreformen minskade skatteunderlaget enligt 1950 års taxering i de territoriella och icke-territoriella pastorat, som omfattas av prästlöneregleringen, 151 959 500 skattekrönor, blir utdebiteringsbehövet för år 1949 noga räknat 19,14 öre. Utdebiteras i anledning härav närmast högre öretal, 20 öre, uppkommer en överbalansering av kyrkofonden med 1 311 088 kronor. Väljes däremot en utdebitering av 19 öre, uppstår i stället ett årsunderskott å 208 507 kronor, varmed fondkapitalet komme att åderlätas.

Den ovan redovisade undersökningen giver sålunda vid handen, att prästlöneregleringens genomförande — sedan den nya kyrkomusikerorganisationen i huvudsak blivit upplagd och de höjda kommunala ortsavdragen trätt i tillämpning — betingar en högre utdebitering av allmän kyrkoavgift än 15 öre per skattekröna, om kyrkofondens årliga utgifter och inkomster skola bringas att balansera. Därest man ej anser sig böra årligen taga i anspråk en del av fondkapitalet, måste följaktligen ett högre skatteuttag möjliggöras. Härvidlag synas tvenne alternativa lösningar möjliga. Den ena är att utsätta en ny maximigräns för kyrkoavgiften, som för den närmaste framtiden kan antagas säkerställa kyrkofondens årliga balansering. Den andra är att slopa kyrkoavgiftens maximering. Kyrkomusikerutredningen dryftade i sitt andra betänkande de båda alternativen. Härvid stannade utredningen för att föreslå ett upphävande av kyrkoavgiftens maximering. De av utredningen härför åberopade skälen kunna sammanfattas ungefär sålunda.

Då under riksdagsbehandlingen av 1932 års ecklesiastika boställslagstiftning kyrkoavgiftens maximum fixerades till 15 öre per skattekröna, skedde detta be-

stämmande på de lösaste grunder. Syftet med maximeringen var givetvis att åstadkomma en begränsning av de utgifter, som skulle genom ifrågavarande kyrkoskatt finansieras, en begränsning, som icke kunde utan riksdagens medgivande överskridas. På grund av kommunalskatteunderlagens fortgående stegring hade emellertid kyrkoavgiftens lagbestämda maximum i verkligheten icke kommit att verka såsom någon i och för sig utgiftsbegränsande faktor. Endast under två år, 1942 och 1943, hade ett uttag av maximiavgift varit erforderligt. En långt effektivare kontroll från riksdagens sida över utgifterna på det kyrkliga området kunde ernås genom att Kungl. Maj:t årligen delgäve riksdagen en detaljerad redogörelse för den kyrkliga organisationens omfattning och kostnaderna för densamma.

Kommittén har övervägt de av kyrkomusikerutredningen anförda synpunkterna i denna fråga. Ehuru vägande skäl kunna anföras för utredningens förslag, har kommittén dock icke ansett sig i nuvarande läge kunna förorda detsamma. Kommittén får i denna fråga ytterligare framhålla följande.

Det har i meningsutbytet om allmänna kyrkoavgiftens reglering gjorts gällande, att Kungl. Maj:ts befattning med kyrkoavgiftens bestämmande huvudsakligen inskränkte sig till en serie räkneoperationer, vars resultat gäve kyrkoavgiften för året. De många i uträkningen ingående faktorerna vore för varje år praktiskt sett givna. Den helt dominerande utgiftsposten vore här medelsbehovet för de ordinarie församlingsprästernas avlöning. De grunder, efter vilka denna avlöning utginge, vore till alla delar av riksdagen bestämda.

Kommittén får emellertid fästa uppmärksamheten på att medelsförbrukningen å förevarande avsnitt av den kyrkliga förvaltningen icke enbart är beroende av de utav riksdagen godkända grunderna för prästernas avlöning. En annan huvudfaktor, som här starkt påverkar medelsåtgången, är den församlingsprästerliga organisationens omfattning eller, med andra ord, det antal prästerliga befattningshavare i olika tjänstegrader, som fortgående anställas i pastoraten. Bestämmanderätten i hithörande frågor, som i regel äro nära förknippade med rikets kyrkligt-kommunala indelning, tillkommer av ålder Kungl. Maj:t.

Ett behov av fastare riktlinjer för det administrativa arbetet med den kyrkligt-kommunala indelningen har sedan länge förelegat. Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 mars 1950 ha särskilda sakkunniga tillkallats för att inom ecklesiastikdepartementet biträda med översyn av pastoratsindelningen och den församlingsprästerliga organisationen. De sakkunnigas blivande arbetsresultat torde komma att i sinom tid underställas riksdagens prövning.

Enligt kommitténs mening kunna vid den delegation av riksdagens beskattningsmakt åt Kungl. Maj:t, som på förevarande speciella område tillämpas, principiella skäl anföras mot att upphäva den gällande formella begränsningen för beskattningsrättens utövande, så länge reglerna för den lokala kyrkliga tjänsteorganisationens omfattning — och därmed vissa av de

för skattebehovet avgörande betingelserna — ej äro fastare än för närvarande bestämda. Med hänsyn härtill anser kommittén den slutliga prövningen av förslaget att slopa kyrkoavgiftens maximering böra anstå, till dess att den nyssnämnda sakkunnigutredningen framlagt förslag till närmare riktlinjer för den framtida pastoratsindelningen och församlingsprästerliga organisationen samt statsmakterna tagit ställning härtill.

Framhållas må därjämte, att i proposition nr 209/1950 med förslag till vissa ändringar i ecklesiastik boställsordning föredragande statsrådet förorddat ytterligare utredning av en rad betydelsefulla kyrkligt-ekonomiska frågor, av vilka flera direkt eller indirekt beröra grunderna för den kyrkliga beskattningen. Därtill kommer, att frågan om beskattningen av dissenters för närvarande utredes av särskilda sakkunniga. Den slutliga behandlingen av denna fråga kan möjligen komma att påverka den kyrkliga beskattningens utformning. Enligt kommitténs mening tala även dessa senare omständigheter mot att nu vidtaga den av kyrkomusikerutredningen förordade ändringen av den kyrkliga beskattningen på en av dess huvudpunkter.

I nuvarande läge anser kommittén i stället en ny maximiskattesats böra bestämmas. Beträffande storleken av den höjning, som bör ifrågakomma, får kommittén anföra följande.

Av avgörande betydelse, då det gäller att fastställa ett nytt maximum för kyrkoavgiften, är — förutom den blivande lönekostnaden för den kyrkliga tjänsteorganisationen — det kommunala skatteunderlagets framtida utveckling i stigande eller sjunkande riktning. Enligt för kommittén tillgängliga uppgifter har kommunalskatteunderlaget i riket under åren 1936—1950 stigit från 47 733 012 till 174 645 241 skattekronor eller med 266 procent. Den genomsnittliga årliga höjningen av skatteunderlaget under denna period utgör 10,22 procent, därav under åren 1936—1940 9,13 procent, åren 1941—1945 10,88 procent och åren 1946—1950 10,64 procent. En fortsatt stegring av skatteunderlaget läser kunna förutses även under de nu närmast följande åren. Jämväl i fråga om pastoratens och kyrkofondens löne- och pensionsutgifter torde under de närmaste åren ökningarna kunna förväntas. Framhållas må emellertid, att under en längre tidsperiod löne- och pensionskostnaderna på det kyrkliga förvaltningsområdet tenderat att öka i betydligt långsammare takt än skatteunderlaget. Sålunda ha utgifterna för församlingsprästerskapets avlöningsförmåner enligt av kommittén verkställda beräkningar under åren 1936—1948 stigit med omkring 70 procent.¹ Den under samma tid skedda höjningen av skatteunderlaget utgör däremot 226 procent.

Det har syns kommittén i detta sammanhang vara av intresse att genom

¹ I detta sammanhang må även nämnas, att den procentuella lönestegringen för sekreterar- och rådsgraderna tillhörande befattningshavare inom statsförvaltningen under åren 1936—1945 mycket väsentligt understeg den procentuella höjningen av skatteunderlaget under samma tid (jfr 1945 års lönekommittés betänkande I, SOU 1946: 48 sid. 157 ff.).

en schematisk undersökning söka beräkna den utdebitering av allmän kyrkoavgift, som under vissa antaganden med avseende å löne- och skatteunderlagsutvecklingen skulle erfordras för kyrkofondens balansering. Vid undersökningen, som baserats på förut beräknade löne- och pensionskostnader, intäkter av lönetillgångar, skatteunderlag m. m., ha såsom förutsättningar valts vissa — mellan 5 och 20 procent varierande — stegringar av löner, pensioner¹ och skatteunderlag. De närmare förutsättningarna för samt resultatet av undersökningen ha angivits i nedanstående sammanställning.

Antagen höjning av		Erforderlig utdebitering av kyrkoavgift öre
löne- och pensionskostnader %	skatteunderlag %	
5	5	19,53
5	10	18,13
5	15	17,03
5	20	16,01
10	5	20,81
10	10	19,53
10	15	18,37
10	20	17,29
15	10	20,94
15	15	19,71
15	20	18,58
20	15	21,05
20	20	19,86

De förut redovisade beräkningarna av allmänna kyrkoavgiften och vad ovan i övrigt anförts i denna fråga synes kommittén giva vid handen, att utdebitering av en till 20 öre maximerad kyrkoavgift kan antagas täcka det medelsbehov, som under de närmast aktuella åren erfordras för kyrkofondens balansering. Att det allmänna ekonomiska läget utvecklas i sådan riktning, att verkningarna härav för kyrkofonden leda till en underbalansering av fonden även vid ett utnyttjande av den nya maximiskattesatsen, får dock ej anses uteslutet. Av skäl, som kommittén icke torde närmare behöva utveckla, är det dock angeläget, att skattestegringen till följd av präst- och kyrkomusikerlöneregleringarna i den förhandenvarande situationen begränsas. Med hänsyn härtill och då — såsom kommittén understrukit — de många faktorer, som under de närmast följande åren bli bestämmande för den kyrkliga ekonomien, äro ytterligt osäkra, synes det i nuvarande läge vara en närliggande utväg att — om utdebiteringsbehovet, mot utfallet av de gjorda prognoserna, skulle överstiga 20 öre — taga i anspråk en del av kyrkofondens kapital. Den kapitalförbrukning, som under de närmaste åren sålunda skulle kunna bli nödvändig, lär knappast kunna bli av den stor-

¹ Härvid har hänsyn tagits till icke blott åt präster och kyrkomusiker utan även åt andra befattningshavare utgående löner, arvoden och pensioner, vilka belasta kyrkofonden (exemplvis löner till stiftsnämndernas personal).

leksordning, att kyrkofondens ställning därav märkbart påverkas. I avslutning till detta sitt förslag får kommittén därjämte framhålla följande.

För kyrkofonden — dess bildande, tillväxt och naturen av däri uppsamlade medel — har i en till principbetänkandet fogad bilaga (bil. 15) lämnats en ingående redogörelse. Några huvuddata rörande fonden må här meddelas.

Kyrkofondens kapital var vid fondens uppläggning år 1914 cirka 8 miljoner kronor. Beloppet utgjorde i allt väsentligt centraliserad avkastning (arrende- och skogsförsäljningsmedel) från prästlöneboställen. Från och med år 1914 och fram till den 30 juni 1932, då en ny rättslig grundval anordnades för fonden, steg fondens behållning med cirka 49 miljoner kronor. Någon kapitaltillväxt var i den hithörande lagstiftningen icke avsedd. Den berodde på en felkonstruktion i regleringen av fondens skatteutjämnande uppgift. Överfinansieringen uppkom nämligen genom en fastlåsning av den kyrkligt kommunala beskattningen (»församlingsavgifterna») vid en alltför hög skattekvot, varigenom de enskilda församlingarna (pastoraten) kommo att få bära en större del av utgifterna för prästernas avlöning än som åsyftats. — År 1941 tillfördes kyrkofonden ett kapitalbelopp av cirka 30 miljoner kronor, vilket av prästerskapets änke- och pupillkassa överlätits å staten i samband med statens övertagande av denna halvprivata pensionsinrättnings verksamhet. — Enligt bokslutet den 30 juni 1950 utgjorde kyrkofondens behållning cirka 87 miljoner kronor.¹

Vid tillkomsten av 1932 års kyrkligt-ekonomiska lagstiftning berördes från riksdagens sida frågan om lämpligt förfaringssätt för den händelse ett uttagande av allmän kyrkoavgift efter 15 öre per skattekrona skulle visa sig icke förslå för balansering av kyrkofondens utgifter och inkomster. I sammansatta andra lag- och jordbruksutskottets i denna del av riksdagen godkända utlåtande nr 8 anfördes sålunda följande:

Utskottet föreslår vidare, att den allmänna kyrkoavgiftens grundbelopp bestämmes till 15 öre för skattekrona. Skulle skatteunderlaget förminsкас så, att en utdebitering av detta belopp icke förslår, får man taga fondens kapital i anspråk, vilket även enligt övriga förslag förutsättes kunna ske vid svårare ekonomisk depression.

Av vissa utskottets utlåtanden i annat sammanhang kan slutas, att utskottet hyste betänkligheter mot en alltför kraftig åderlåtning av fondkapitalet. Till frågan, var gränsen härför lämpligen borde sättas, togs dock av utskottet ingen ståndpunkt.

Under återopande av vad i det föregående anförts får kommittén föreslå, att den i 5 § kyrkofondslagen stadgade maximeringen av allmänna kyrkoavgiften höjes från 15 till 20 öre per skattekrona. Skulle

¹ Av detta belopp voro vid samma tidpunkt placerade, i in-teckningslån cirka 30, i kommunallån cirka 1,6, i obligationer cirka 45 samt i statsskuld-sförbindelser cirka 2,7, allt miljoner kronor.

kyrkofondens medelsbehov — mot kommitténs antaganden — icke täckas vid en utdebitering av den nya maximiskattesatsen, förordar kommittén, att det av 1932 års riksdag anvisade förfarandet att taga i anspråk fondens kapital anlitas. I samband härmed får kommittén framhålla, att det bör ankomma på kammarkollegiet och statskontoret, vilka myndigheter ha att årligen till Kungl. Maj:t inkomma med förslag rörande kyrkoavgiftens beräkning, att med skärpt uppmärksamhet följa den blivande utvecklingen på ifrågavarande område och, därest kapitaluttagen bli av någon betydande omfattning, i god tid föreslå sådana åtgärder, som i en dylik situation kunna befinnas påkallade.

I anslutning härtill må nämnas, att kommittén icke ansett sig i samband med sitt förslag om den höjda maximigränsen för kyrkoavgiften böra föreslå någon ändring av kyrkofondslagens bestämmelser om förhållandet mellan kyrkoavgiftens och församlingsavgifternas öretal.

Avslutningsvis får kommittén framhålla, att den förordade höjningen av kyrkoavgiftens maximum i väsentlig mån är betingad av den sänkning av skatteunderlaget, som ortsavdragsreformen får antagas medföra. Enligt beräkningar, som kommittén låtit verkställa, skulle nämligen, under förutsättning att präst- och kyrkomusikerlönereglerna men ej ortsavdragsreformen genomförts den 1 januari 1949, för kyrkofondens balansering behöva utdebiteras allmän kyrkoavgift för år 1949 med allenast 15,57 öre per skattekrona. Den föreslagna höjningen med 5 öre av kyrkoavgiften kan sålunda i nuvarande läge sägas till omkring 3,5 öre vara föranledd av de höjda kommunala ortsavdragen.

4 Kap. Författningsregleringen.

Då reformen innebär, att det i statens allmänna avlöningsreglemente och statens löneplansförordning utformade lönesystemet skall tillämpas jämväl för prästernas avlöande, måste de nya prästlönebestämmelserna självfallet nära anpassas efter dessa båda författningar. Enligt kommitténs mening bör anpassningen efter den senare författningen ske på det sättet, att *löneplansförordningen* göres omedelbart tillämplig även å prästerna. I valet mellan att antingen inordna de övriga prästlönebestämmelserna i statens allmänna avlöningsreglemente eller att upptaga dem i en hänvisningsförfattning till samma reglemente eller att utforma bestämmelserna i en självständig författning av samma typ som de särskilda avlöningsreglementena för folkskolan, för kyrkomusikerna och för övningslärarna har kommittén stannat för att föreslå ett speciellt avlöningsreglemente för prästerna, benämnt *prästlöne-reglementet*. I fråga om de skäl, som för kommittén härvidlag varit avgörande, hänvisas till specialmotiveringen.

Kommitténs förslag till pensionsreglering upptagas i förslagen till *tjänste-*

pensionsreglemente för präster och nytt familjepensionsreglemente för präster.

En central ställning i författningsregleringen på det kyrkligt-ekonomiska området intager gällande *lag om kyrkofond*. Även om anledning icke saknas att företaga en allmän översyn av denna med betydande tekniska brister behäftade lag, har kommittén likväl — på i principbetänkandet närmare angivna skäl — icke ansett sig i förevarande sammanhang böra förorda andra och mera omfattande ändringar av lagen än som påkallats av avlöningsreformen.

Vissa av de nya reglerna rörande finansieringen av kostnaderna för församlingsprästernas avlöning låta sig icke lämpligen infoga i kyrkofondslagen. Kommittén föreslår, att här åsyftade speciella bestämmelser sammanföras i en ny författning, benämnd *prästlönekostnadsförordningen*.

Beträffande *övriga* av avlöningsreformen föranledda *författningsförslag* får kommittén hänvisa till specialmotiveringen.

Med hänsyn till grundvalarna för den av kommittén föreslagna författningsregleringen har kommittén ansett sig här böra beröra den av 1948 års kyrkomöte vid behandlingen av prästlönerreformen upptagna frågan om kyrkomötets medverkan i prästlönelagstiftningen.

I sitt betänkande (nr 1) över kommitténs principbetänkande anförde kyrkomötets särskilda utskott i detta hänseende följande.

Såsom utskottet inledningsvis framhållit, innebär det av kommittén föreslagna och av utskottet med ovan angivna jämkningar förordade nya avlöningssystemet icke någon ändring i den av ålder gällande grundsatsen, att de kyrkliga ämbetsmännens löner skola bestridas med avkastningen av kyrkans och annan för kyrkliga ändamål avsedd egendom samt med bidrag av kyrkoförsamlingarna, eller i den utjämning av församlingarnas kostnader, som äger rum genom kyrkofondens förmedling. Förslaget nödvändiggör däremot ändring i åtskilliga delar av 1910 års med kyrkomötets samtycke utfärdade lag om prästerskapets avlöning, i vilken det äldre avlöningssystemets principer finnas inskrivna, varjämte ett nytt reglemente angående prästerskapets avlöning blir erforderligt. Medan prästlönerreglemente givetvis kan såsom hittills utfärdas i administrativ väg, torde de nya huvudgrunderna i rättsförhållandet mellan församlingarna och deras prästerskap böra regleras i lag, vid vars tillkomst kyrkomötet medverkat (Sveriges riksdag, XIV, s. 74). På grund av tidens knapphet har förslag till ändringar i gällande prästlönelag eller en densamma ersättande ny lag icke kunnat av Kungl. Maj:t utarbetas och föreläggas kyrkomötet. För att då icke genomförandet av den välbehövliga avlöningsförbättringen för församlingsprästerskapet skall av formella skäl fördröjas, har utskottet ansett sig böra förorda det i och för sig mindre formenliga förfarandet, att kyrkomötet lämnar sin medverkan till att de bestämmelser i prästlönelagen, som finnas stridande mot kommitténs förslag med, i huvudsak, däri av utskottet förordade jämkningar, må suspenderas i avvaktan på att huvudgrunderna för den nya regleringen hinna fixeras i en lagtext, till vilken kyrkomötet sedan får tillfälle att giva sitt formella samtycke.

Utskottet hemställde, »att kyrkomötet måtte för sin del förklara, att på sätt utskottet angivit lagen den 9 december 1910 om reglering av präster-

skapets avlöning ej skall utgöra hinder mot att prästerskapets avlöning reglerades i huvudsaklig överensstämmelse med vad utskottet förordat».

Utskottets hemställan bifölls av kyrkomötet.

Utgångspunkten för de här återgivna uttalandena från kyrkomötets sida synes vara den uppfattningen, att författningsregleringen rörande präster-
nas avlöningsförhållanden tillhör *kyrkolagsområdet* (§ 87 mom. 2 rege-
ringsformen) samt att kyrkomötet till följd härav skulle vid tillkomsten av
den för lönereformen erforderliga författningsregleringen ha en medbeslu-
tanderätt. Kommittén får erinra om att den av kyrkomötet hävdade upp-
fattningen om den kyrkligt-ekonomiska lagstiftningens grundlagsenliga na-
tur blivit vid upprepade tillfällen efter senaste sekelskifte av Kungl. Maj:t
och riksdagen underkänd. Första gången så skedde var i sammanhang med
behandlingen vid 1908 års riksdag av det då framlagda förslaget till lag om
reglering av prästerskapets avlöning (se härom närmare prop. nr 88, s. 207
—210, första särskilda utskottets utlåtande nr 2, s. 130—136, första kamma-
rens prot. nr 22, s. 2—13, samt nr 57, s. 3—20, ävensom andra kamma-
rens prot. nr 65, s. 1—34). En andra gång, då denna grundlagsfråga kom
under diskussion, var vid behandlingen av 1936 års lönereglering för bisko-
parna (se härom prop. nr 242, s. 63—67, samt första lagutskottets utlåtande
nr 46, s. 16 och 17). En tredje gång, då Kungl. Maj:t och riksdagen hade an-
ledning att i ett allmännare sammanhang taga ställning till frågan, var vid
tillkomsten av lagen den 27 juni 1947, nr 275, om kyrkomusiker. På före-
kommen anledning blev frågan vid detta sistnämnda lagstiftningstillfälle
underställd lagrådets prövning. Lagrådets ståndpunkt framgår vid en sam-
manställning av remissens avfattning med lagrådets kortfattade svar; se
härom Kungl. Maj:ts skrivelse, nr 11, till 1946 års kyrkomöte, s. 12 och 16.

Emellertid aktualiseras här ett särskilt spörsmål av praktisk betydelse,
nämligen i vilken omfattning kyrkomötets yttrande framdeles bör inhäm-
tas över förslag till ändringar i den lagstiftning, som må framgå ur den nu-
mera i princip beslutade prästlönereformen. Kommittén återkommer till
denna fråga i specialmotiveringen.

AVDELNING II

SPECIALMOTIVERING

Förslaget till prästlönereglemente.

A. Avlöningsreglementets utformning, benämning m. m.

De för närvarande gällande egentliga prästlönebestämmelserna återfinnas i ett stort antal författningar, av vilka främst böra nämnas lagen den 9 december 1910 (nr 141 sid. 27) om reglering av prästerskapets avlöning, lagen den 13 december 1929 (nr 382) om provisorisk tilläggslönn åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat m. m., ecklesiastik boställordning den 30 augusti 1932 (nr 400), reglementet den 15 februari 1935 (nr 17) för prästerskapets avlöning och förordningen den 27 november 1936 (nr 578) med ändrade bestämmelser för biskoparnas avlöande jämte nya grunder för dispositionen av därtill avsedda medel.

Vid den föreslagna löneregleringens genomförande måste givetvis de i dessa författningar givna lönetekniska bestämmelserna, i den mån de strida mot löneregleringen, upphävas såvitt angår densamma underkastade befattningshavare.

Vad angår de för löneregleringens genomförande erforderliga nya löneförfattningarna, så måste dessa, då kommitténs förslag innebär en teknisk omläggning av prästlöneväsendet efter det i statens allmänna avlöningsreglemente och statens löneplansförordning utformade lönesystemet, rätt naturligt till såväl innehåll som form nära anpassas efter nämnda båda författningar. Att härvid anpassningen efter den senare författningen bör anordnas på det sättet, att löneplansförordningen även göres omedelbart tillämplig å prästerna, torde kunna anses såsom självklart. Beträffande utformningen av de övriga avlöningsbestämmelserna synas däremot olika alternativ teoretiskt möjliga.

Innan kommittén närmare ingår på sistnämnda fråga, får kommittén erinra om att i anslutning till den senaste allmänna löneregleringen för bl. a. statstjänstemännen och de vid det statsunderstödda kommunala skolväsendet anställda lärarna tidigare i en mångfald särskilda författningar meddelade avlöningsföreskrifter för ifrågavarande befattningshavare sammanfördes till allenast tre författningar, nämligen statens löneplansförordning den 30 juni 1947 (nr 376) samt de den 30 juni 1948 utfärdade statens allmänna avlöningsreglemente (nr 436) — i det följande be-

nämnt Saar — och avlöningsreglementet för folkskolan (nr 437) — i det följande benämnt Arf. I det förstnämnda reglementet ha givits avlöningsbestämmelser för huvudparten av de ordinarie och icke-ordinarie tjänstemännen (beställningshavarna, lärarna) vid den centrala och lokala civilförvaltningen, kommunikationsverken och de övriga affärsverken, försvaret, de statliga läroanstalterna samt de högre kommunala skolorna, ävensom för vissa befattningshavare vid hushållningssällskapen och skogsvårdsstyrelserna. Statens allmänna avlöningsreglemente omspannar sålunda en mångfald sinsemellan synnerligen olikartade grupper av befattningshavare i statlig eller icke-statlig tjänst *med avlöning enligt av Kungl. Maj:t och riksdagen bestämda grunder*. Vid den redaktionella utformningen av denna författning har därför inom de flesta av reglementets paragrafer verkställts en sådan uppdelning, att under en rubrik »A. Allmänna bestämmelser» upptagits huvudbestämmelserna i ämnet, medan däremot ifrågakommande tilläggs- och undantagsbestämmelser för vissa förvaltningsområden intagits under rubriken »B. Särskilda bestämmelser» med underbeteckning för det speciella förvaltningsområde särbestämmelserna avse.

Såvitt kommittén kan bedöma, lärer det i och för sig vara formellt möjligt att utvidga tillämpningsområdet för Saar till att även omfatta såväl biskoparna och övriga stiftspräster som församlingspräster. I de hänseenden detta reglementes allmänna bestämmelser icke skulle gälla för de prästerliga befattningshavarna kunde ifrågakommande sär föreskrifter — i likhet med de för andra specialgrupper meddelade — i reglementet upptagas under rubriken särskilda bestämmelser inom vederbörande författningsrum.

Vid utformandet av författningsbestämmelserna i anslutning till 1947 års löneroglering anfördes flera olika synpunkter till förmån för den i Saar genomförda koncentrationen av avlöningsbestämmelserna för de många skilda kategorier av statliga och kommunala tjänstemän med avlöning enligt av statsmakterna fastställda grunder. En mera allmän synpunkt, som härvid framhölls, var att avlöningsförfattningarna icke borde vara mera differentierade eller omfattande än att det vore möjligt även för den, som ej besutte fackkunskaper, att utan tidskrävande undersökning utröna vad för hela tjänstemannapersonalen i ett visst avseende gällde enligt det statliga lönesystemet. Vidare erinrades i detta sammanhang, att ett sammanförande av löneföreskrifterna till ett fåtal författningar skulle väsentligt underlätta det tekniska genomförandet av lönerogleringar, vilka framdeles kunde förväntas komma till stånd på en gång för hela den personal det statliga lönesystemet omfattade. En sådan koncentration medförde också den fördelen, att man tydligt kunde överblicka förefintliga skiljaktigheter i lönehänseende olika tjänstemannagrupper emellan, vilket i sin tur kunde bidra till ett undanröjande av icke tillräckligt motiverade särregleringar för vissa kategorier. En splittring av författningsbestämmelserna på flera reglementen däremot gäve anledning till en del särskilda spörsmål, som ej

uppkomme med ett gemensamt reglemente. För den händelse ett flertal särskilda reglementen utfärdades för de olika huvudgrupperna av befattningshavare, bleve sålunda särskilda bestämmelser erforderliga bland annat för att reglera tjänstemans övergång från det ena till det andra reglementets tillämpningsområde och för att reglera avlöningsförmånerna, då tjänsteman, som själv vore underkastad ett reglemente, uppehölle i annat reglemente avsedd tjänst.

I detta sammanhang må emellertid framhållas, att de innevarande år genomförda löneregleringarna för övningslärare och kyrkomusiker erhållit sin författningsmässiga utformning i tvänne särskilda den 9 juni 1950 utfärdade avlöningsreglementen, nämligen dels avlöningsreglementet för kyrkomusiker (nr 385) och dels avlöningsreglementet för övningslärare (nr 386). Av proposition nr 234/1950, varmed dessa avlöningsförfattningar förelades riksdagen, framgår, att föredragande statsrådet ställde sig tveksam till anordningen med tvänne nya avlöningsreglementen, vilka föreslagits av den sakkunnigutredning, som berett löneregleringarna, och godtagits vid remissbehandlingen av de sakkunnigas betänkanden. I den förhandenvarande situationen förklarade sig dock statsrådet vilja förorda förslaget om två särskilda reglementen. Härvid fäste han visst avseende vid det förhållandet, att man knappast utan att närmare erfarenhet vunnits kunde våga mera bestämt avgöra, huruvida den detaljreglering, som reglementena innehöller, i alla hänseenden vore den mest lämpliga. Frågan kunde enligt statsrådets mening komma att framdeles påkalla förnyat ståndpunkts-tagande i samband med kommande löneregleringar.

De i det föregående anförda synpunkterna till stöd för en koncentration av avlöningsbestämmelserna för olika befattningshavargrupper till en författning äga i och för sig giltighet även när det gäller att taga ställning till den lämpligaste formen för prästlöneregleringens författningsmässiga gestaltning. När kommittén likväl icke finner sig kunna förorda en lösning efter en dylik linje — innebärande en till det prästerliga löneområdet utvidgad tillämpning av det allmänna avlöningsreglementet, försett med härför erforderliga nya specialbestämmelser — så har detta sin grund däri, att enligt kommitténs mening i detta sammanhang tyngre vägande skäl tala emot en sådan författningsanordning.

De skäl, som på denna punkt varit bestämmande för kommitténs uppfattning, ha huvudsakligen praktisk innebörd. Kommittén får först erinra om att det skedda sammanförandet av avlöningsbestämmelserna till Saar enligt åtskilliga myndigheters åsikt, vilka ha att tillämpa denna författning, medfört att reglementet blivit alltför svåröverskådligt på grund av sin omfattning och mångfalden av specialbestämmelser för olika förvaltningsområden. Sedan riksdagens revisorer och statsutskottet anfört liknande synpunkter, har riksdagen instämt i utskottets tvekan angående den praktiska användbarheten av ett reglemente av en dylik karaktär. Med hänsyn

till den kritiska inställning, varmed det allmänna avlöningsreglementet i angivet hänseende sålunda bemötts, ställer sig kommittén självfallet betänksam mot en anordning, som rätt avsevärt skulle öka detta reglementes omfång och därigenom försvåra dess praktiska bruk.

Inom kommittén har ingående undersökts, i vilka avseenden ett inordnande av prästerna under Saar skulle föranleda en omarbetning av denna författning. Vid undersökningen har framgått, att en sådan anordning skulle nödvändiggöra *dels* omformuleringar i vissa hänseenden av de allmänna bestämmelserna för att giva dessa en ännu generellare innebörd än de för närvarande ha, *dels* ock en betydande mängd av speciellt för prästerna avsedda särskilda bestämmelser. Det kan sålunda framhållas, att av de i reglementet meddelade föreskrifterna av *administrativt innehåll*, bl. a. bestämmelserna om tjänsters inrättande, tjänstetillsättning, vikariatsförordnande, skyldighet att uppehålla annan tjänst, ordinarie prästs avgångsskyldighet, entledigande av icke-ordinarie präst m. m. icke kunna utan antingen generellare avfattning eller tilläggande av särbestämmelser göras tillämpliga på prästerna. Av de egentliga avlöningsbestämmelserna kräva stadgandena om rätt till avlöningsförmåner, avlöningsförmåner av olika slag, löneavdrag, vikariatsersättning m. m. (tjänstedubblersarvode), särskilda ersättningar m. m. och tjänstebostad m. m. redaktionell omarbetning på motsvarande sätt. Särskilda bestämmelser om språktillägg och bränslekostnadsgottgörelse få därjämte tilläggas. Vissa ordalag bli icke användbara: sålunda finge exempelvis uttrycket »av statsmedel» ersättas med »ur kyrkofonden» eller dylikt.

Kommittén har efter den företagna undersökningen fått den bestämda uppfattningen, att en utvidgning av det allmänna avlöningsreglementets tillämpningsområde skulle medföra sådana redaktionella ändringsåtgärder, att denna författning, som redan i sin nuvarande utformning är förhållandevis svåröverskådlig, härefter avsevärt mindre än för närvarande skulle tillgodose kravet på praktisk användbarhet. Svårigheter skulle framför allt uppkomma vid utläsandet av de för prästerna gällande avlöningsbestämmelserna. Olägenheterna härav komme av naturliga skäl att bli särskilt märkbara vid själva övergången till det nya avlöningssystemet och den närmaste tiden därefter.

Med hänsyn till de anförda förhållandena anser sig kommittén icke kunna föreslå en författningsanordning, som skulle innebära ett inordnande av prästerna under det allmänna avlöningsreglementet.

I stort sett samma synpunkter, som enligt kommitténs mening tala mot en till prästlöneområdet utvidgad tillämpning av Saar, anser kommittén också kunna anföras mot alternativet att anordna prästlönebestämmelserna som en hänvisningsförfattning till detta reglemente på samma sätt som 1947 års avlöningsreglemente för befattningshavare med anställning i viss statsunderstödd verksamhet till 1947 års allmänna avlöningsreglemente.

Kommittén får även erinra om, att under överarbetningen av 1947 års avlösningsförfattningar tungt vägande invändningar riktades från berörda myndigheters sida mot den praktiska användbarheten av den nyss åsyftade hänvisningsförfattningen av år 1947.

Påpekas må vidare i detta sammanhang, att de självständiga avlösningsreglementena för kyrkomusiker och övningslärare i ett betydelsefullt hänseende, nämligen beträffande löneklassplacering med hänsyn till tidigare innehavd tjänst (s. k. sneddnings), allenast innehålla hänvisningar till de i Saar härom meddelade bestämmelserna. Vid remissbehandlingen av reglementsförslagen uttalade statens lönenämnd betänkligheter mot en sådan anordning. I propositionen 234/1950 ansåg sig dock föredragande statsrådet — under framhållande att enligt hans mening skäl kunde anföras såväl för som emot det föreslagna hänvisningsförfarandet — icke böra motsätta sig förslagets genomförande. Då kommittén här framlägger en självständig, i övriga avseenden komplett avlösningsförfattning för prästerna, anser kommittén för sin del det lämpligast att häri även medtaga de s. k. sneddningsbestämmelserna. Eljest komme de som använde prästlöneordning — däribland befattningshavarna själva — att vid de i praktiken ofta inträffande 'sneddningsfallen' nödgas anskaffa och tillämpa även Saar. Härtill må också erinras om, att vid ett hänvisningsförfarande de i och för sig föga lättfattliga sneddningsreglerna i Saar bleve — som alltid då en motsvarande tillämpning av för ett annat område givna bestämmelser skall äga rum — än svårare att begagna på prästlöneområdet.

Det må här även framhållas, att en av anledningarna till att ett speciellt reglemente för folkskolan bibehölls vid 1948 års författningsreglering var de särskilda — från statstjänstemännens avvikande — lönebestämmelserna för folkskollärarkåren, såsom reglerna om det automatiska extra ordinarieblivandet samt löneklassuppflyttning och löneklassplacering med hänsyn till tidigare innehavd tjänst, vilka sistnämnda föreskrifter bygga på tillgodoräkningssystemet och ej på sneddningsprincipen.

Då kommittén på grund av förut anförda skäl icke anser sig kunna förorda ett inordnande av prästlönebestämmelserna i det allmänna reglementet eller deras upptagande i en hänvisningsförfattning till detta, kvarstår sålunda endast alternativet att utforma ifrågavarande bestämmelser i en särskild författning av samma typ som avlösningsreglementet för folkskolan. Med utfärdandet av ett speciellt reglemente, vilket givetvis liksom folkskollärarreglementet kan givas ett mera begränsat omfång än det allmänna reglementet, blir prästlöneförfattningens innehåll väsentligt lättare att överblicka. På grund härav synes det kommittén möjligt att i denna författning intaga även vissa sådana föreskrifter, till vilka omedelbar motsvarighet saknas i det allmänna reglementet, utan att kravet på överskådlighet åsidosättes. I sitt reglementsutkast har kommittén därför infört bestämmelser angående lönegraderna för samtliga såväl ordinarie som icke-ordinarie präster-

liga tjänster, varå reglementet äger tillämpning. Reglementet innehåller således även huvudgrunderna för den reglerade befordringsgången för pastoratsadjunkter. Genom införande av bestämmelser om de olika tjänsternas lönegradsplacering i själva reglementet anser kommittén detta vinna i praktisk användbarhet.

För allmänna statsförvaltningens del ha bestämmelser om reglerad befordringsgång för den rekryteringspersonal, som är närmast jämförlig med pastoratsadjunkterna, meddelats i kungörelsen den 30 juni 1947 (nr 436) angående reglerad befordringsgång för viss icke-ordinarie personal i statens tjänst (befordringskungörelsen). Dessa bestämmelser ha, sedan huvudgrunderna för befordringsgången redovisats för och godkänts av riksdagen, utfärdats i administrativ ordning.

Såsom nyss antyddes ha i kommitténs förslag till avlöningsreglemente allenast medtagits huvudgrunderna för pastoratsadjunkternas reglerade befordringsgång. Detaljbestämmelserna härutinnan synas kommittén lämpligen böra införas i de tilläggsbestämmelser till reglementet, i vilka tillämpningsföreskrifter i olika hänseenden till detta böra meddelas. Att huvudgrunderna för befordringsgången bindas i själva reglementet synes kommittén påkallat ur den synpunkten, att någon motsvarighet till riksdagens årliga prövning av allmänna statsförvaltningens medelsbehov för den icke-ordinarie personalens avlöande saknas för det kyrkliga förvaltningsområdets vidkommande. Kommittén får i detta sammanhang vidare erinra om att det nuvarande huvudstadgandet om pastoratsadjunkternas avlöningsförmåner återfinnes i 12 § prästlönerregleringslagen.

En av huvudpunkterna i kommitténs förslag till lönerreglering var att de i statens löneplansförordning intagna löneplanerna 1 och 2 ävensom författningens bestämmelser i övrigt skulle gälla jämväl för prästerna. Någon ändring av löneplansförordningen är dock icke erforderlig för att denna författning även skall bli tillämplig å de befattningshavare, vilka komma att hänföras under det nya avlöningsreglementet för prästerna. Enligt 1 § löneplansförordningen skola nämligen de löneplaner med tillhörande lönetabeller och särskilda föreskrifter, som förordningen innehåller, tillämpas i den utsträckning, som angives i avlöningsreglementen utfärdade av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut. Löneplansförordningen blir därför tillämplig å prästerna, om i det nya avlöningsreglementet — i analogi med vad som stadgas i 20, 26 och 27 §§ Saar — föreskrives, att de förekommande lönegraderna skola omfatta viss eller vissa löneklasser å någon av de i löneplansförordningen intagna löneplanerna och att lönerna för varje löneklass ävensom de olika slagen av löneavdrag framgå av förordningen.

Vad angår benämningen av det för prästerna föreslagna särskilda avlöningsreglementet så måste härvidlag beaktas kravet, att denna skall kunna bekvämt begagnas vid hänvisningar och citat. Enligt kommitténs mening

bör den nya avlöningsförfattningen lämpligen benämnas *prästlönereglementet* med förkortningen Pr. Kommittén får i detta sammanhang erinra om att den i det föregående omförmälda lagen den 9 december 1910 om regleringen av prästerskapets **avlöning** icke sällan i andra författningar — bland annat kungl. reglementet den 15 februari 1935 för prästerskapets avlöning — och eljest vid hänvisningar förkortas till prästlöneregleringslagen. Sistnämnda reglemente åter kallas — ehuru icke i någon författning — i officiella skrivelser och i dagligt tal oftast prästlönereglementet. Några svårigheter att övergångsvis skilja mellan detta och det föreslagna nya prästlönereglementet synas kommittén icke behöva befaras.

Det nya avlöningsreglementets disposition har i kommitténs förslag utformats så, att det i huvudsak överensstämmer med uppställningen av Saar. Dock har en avsevärd del av bestämmelserna i sistnämnda reglemente självfallet icke behövt medtagas i Pr. Sålunda saknas häri — med få undantag — motsvarighet till de i Saar såsom *särskilda bestämmelser* upptagna föreskrifterna. Framhållas må vidare, att därjämte åtskilliga av de i detta reglemente meddelade *allmänna bestämmelserna* avse sådana förhållanden, att anledning icke förelegat att överföra dem till Pr. Av dessa senare må här nämnas bestämmelserna om statens bostadsnämnd, löneklassplacering i vissa fall, övertidstjänstgöring, enslighetstillägg m. m. Å andra sidan ha i Pr införts vissa i det föregående berörda föreskrifter utan motsvarighet i Saar.

Pr har uppdelats på följande avdelningar och underavdelningar:

- 1 avd. *Inledande bestämmelser*, 1 och 2 §§;
- 2 avd. *Allmänna bestämmelser*, 3—14 §§;
- 3 avd. *Avlöningsbestämmelser*.
 - 1 kap. Grundläggande bestämmelser om avlöning, 15 och 16 §§.
 - 2 kap. Lönen, 17—25 §§.
 - 3 kap. Semester och semesterersättning, 26 och 27 §§.
 - 4 kap. Vikariatsersättning och tjänstedubblersarvode, 28 och 29 §§.
 - 5 kap. Särskilda ersättningar samt lönetillägg och prostarvoden 30—33 §§.
 - 6 kap. Tjänstebostad m. m., 34—36 §§.
 - 7 kap. Sjukvård, 37—44 §§.
 - 8 kap. Begravningshjälp, 45 §.
 - 9 kap. Beräkning och utbetalning av kontanta löneförmåner, 46 §.
 - 10 kap. Prästs skyldighet att underkasta sig ändring i avlöningsbestämmelserna, 47 §.
- 4 avd. *Bestämmande av avlöningsförmåner för innehavare av arvodesbefattning*, 48 §.

Kommittén får i detta sammanhang påpeka, att de i prästlönereglementets andra avdelning intagna bestämmelserna icke äro av löneteknisk natur

utan närmast av rent administrativ innebörd. Sett ur systematisk synpunkt hade dessa givetvis bort utmönstras ur en avlöningsförfattning som den ifrågavarande. Då dessa bestämmelser likväl icke kunna undvaras och de enligt kommitténs mening icke för närvarande — utan samband med en mera omfattande omarbetning av den kyrkliga förvaltningslagstiftningen¹ — kunna inpassas i annat lämpligare författningsmässigt sammanhang, anser kommittén, att de tillsvidare böra inrymmas i prästlönerementet. Föreskrifter av motsvarande administrativa karaktär ansågos vid författningsarbetet i anslutning till 1947 års allmänna löneroglering böra bibehållas i Saar i avbidan på tillskapandet av en för statsförvaltningen avsedd allmän verksstadga.

Innan kommittén ingår på frågan om riksdagens medverkan vid prästlönerementets utfärdande, skall här något beröras ett spörsmål, som äger ett nära samband med den legislativa behandlingen av en dylik författning. Kommittén får härutinnan anföra följande.

Å ena sidan tillhör en sådan författning som Pr området för den kyrkligt-ekonomiska lagstiftningen, i vilken kyrkomötet enligt konstitutionell sedvanerätt icke äger medbestämmande,² varav följer att författningen skall på samma sätt som den allmänna statsförvaltningens löneförfattningar, antagas genom samstämmiga beslut av endast Kungl. Maj:t och riksdagen. Men å andra sidan har i fråga om behandlingsordningen för kyrkligt-ekonomiska författningar utbildats en praxis, vilken får sin omedelbara betydelse vid antagande, ändring och upphävande av bestämmelserna angående prästernas avlöningsförmåner. Kommittén syftar härvid på de från gamla kyrkomötesförordningen till 1 § andra stycket i nya kyrkomötesförordningen överförda bestämmelserna angående kyrkomötets befattning med frågor av icke-kyrkolags natur och den praxis i fråga om tillämpningen av dessa bestämmelser, som vunnit stadga. Enligt detta författningsrum tillkommer det kyrkomötet — jämte dess lagstiftningsbefogenhet jämlikt § 87 mom. 2, § 88 och § 114 regeringsformen — bland annat att avgiva yttrande i de kyrkliga ärenden av icke-kyrkolags natur, som för sådant ändamål av Kungl. Maj:t hänskjutas till mötet. Någon formlig skyldighet i grundlag eller eljest för Kungl. Maj:t att inhämta sådant yttrande föreligger visserligen icke, men 1936 års riksdag har — på förslag av första lagutskottet i dess utlåtande den 3 juni 1936, nr 46 — gjort ett uttalande, som innebär en uppfordran till Kungl. Maj:t att i ärenden, i vilka kyrkomötet icke har något medbestämmande, inhämta mötets yttrande, så att detta må erhålla tillfälle att företräda de speciellt kyrkliga intressena.

¹ I särskilda skrivelser (nr 12 och 14) till Kungl. Maj:t har 1948 års kyrkomöte hemställt *dels* om omedelbart återupptagande av arbetet å kodifiering av gällande rätt på kyrkolagstiftningens område, *dels ock* om utfärdande av en instruktion rörande prästs ämbetsplikt. Ingendera skrivelserna har ännu föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

² Se härom närmare å sid. 94.

Dylika yttranden ha också därefter av Kungl. Maj:t regelmässigt infordrats.

En extensiv tolkning av detta uttalande från riksdagens sida skulle förleda, att någon — i vart fall väsentlig — bestämmelse i Pr icke kunde ändras, tilläggas eller upphävas utan att Kungl. Maj:t före förslagets framläggande för riksdagen låtit inhämta kyrkomötets yttrande i ärendet. Enligt kyrkomötesförordningen skall allmänt kyrkomöte hållas vart femte år, såvitt icke Kungl. Maj:t finner anledning sammankalla mötet oftare. Efter senaste sekelskiftet har kyrkomötet sammanträtt i genomsnitt vart tredje år. Med de regelmässigt förekommande längre mellantiderna för kyrkomötets sammankomster — i jämförelse med riksdagens — skulle en tillämpning av det nämnda riksdagsuttalandet sålunda kunna medföra, att i många fall en samtidig ändring av likformiga bestämmelser i exempelvis Saar, Arf och Pr icke kunde komma till stånd. Att härvid revisionen av Pr komme att eftersläpa ändringarna i de övriga avlöningsreglementena bleve sannolikt en allmän regel. En följd bleve också att ändringar i statens löneplansförordning — exempelvis med avseende å löneplanerna — icke bleve omedelbart tillämpliga å prästerna. Att sammankalla kyrkomötet enkom eller huvudsakligen för att kunna verkställa samtidig ändring av de för prästerna och allmänna statsförvaltningens tjänstemän gällande avlöningsbestämmelserna lär knappast vara möjligt.

Vid en genomförd tillämpning av det statliga lönesystemet på prästlöneområdet ha emellertid enligt kommitténs uppfattning de förutsättningar, varpå det omförmälda riksdagsuttalandet vilar, i viss mån förändrats. Ett förbehållslöst vidhållande av den grundsats, som kommit till uttryck i uttalandet, skulle också kunna medföra olägenheter både i administrativt hänseende och för de prästerliga befattningshavarna själva. Om nämligen statsmakterna ha beslutat, att det statliga lönesystemet skall tillämpas för prästernas avlöande, så måste ifrågasättas om det är nödvändigt eller praktiskt lämpligt att inhämta kyrkomötets mening beträffande föreslagna ändringar av detta system, därest dessa förslag icke innebära ett ifrågasättande av själva systemets huvudgrunder. Enligt kommitténs uppfattning bör exempelvis en ökning eller minskning av de i löneplanerna upptagna löneklassbeloppen eller en ändring av de i Pr innefattade sjukvårdsbestämmelserna kunna vidtagas utan att kyrkomötets utlåtande häröver behöver infordras. En förutsättning härför är givetvis, att ifrågavarande ändringar av löneplanerna och sjukvårdsbestämmelserna avse den stora huvudparten av statstjänstemännen. Samma synpunkter kunna enligt kommitténs mening jämväl anläggas beträffande ändringsförslag, som angå de i Pr intagna administrativa föreskrifterna, i den mån dessa äro likformiga med de för statsförvaltningens personal gällande.

Den nyss förordade reviderade behandlingsordningen för prästlönefrågorna komme icke att innebära, att de speciellt kyrkliga intressena, som

kyrkomötet givetvis företräder, framdeles bleve åsidosatta. Dessa komme självfallet vid frågornas remissbehandling allt framgent till uttryck i domkapitlens och stiftsnämndernas i ärendena avgivna yttranden. Kommittén förutsätter även, att de prästerliga personalorganisationerna komma att bli representerade vid de centrala förhandlingar i mera betydelsefulla lönefrågor, vilka kunna komma till stånd.

Från vad sålunda föreslagits vill kommittén likväl göra ett viktigt undantag. Kommittén anser nämligen, att ändringsförslag angående lönegradsplaceringarna vid de prästerliga tjänsterna fortfarande böra kunna hänskjutas till kyrkomötet för yttrande. Enligt kommitténs mening måste nämligen en dylik lönesättningsfråga, som på ett förhållandevis avgörande sätt kan antagas inverka på rekryteringen till prästbefattningarna och därigenom på kyrkans möjlighet att fullgöra sina uppgifter, vara av så stor betydelse, att kyrkomötet bör beredas tillfälle att häri uttala sig. Att den relativa lönesättningen för prästerna i förhållande till andra grupper av anställda i allmän tjänst även kan rubbas genom ändrade lönegradsplaceringar enbart inom dessa grupper, gör kommitténs förslag på denna punkt icke mindre bärande — bland annat med hänsyn till den kyrkomötet enligt 12 § kyrkomötesförordningen tillkommande befogenheten att hos Kungl. Maj:t anmäla föreställningar och önsknings.

Kommittén övergår härefter till frågan om riksdagens medverkan vid fastställande av avlöningsförmånerna för prästerliga befattningshavare. I den för närvarande gällande lagstiftningen kan härutinnan konstateras en markant skillnad mellan ordinarie präster, å ena, och — enligt nuvarande terminologi — extra ordinarie präster, å andra sidan. Medan sålunda de ordinarie befattningshavarnas avlöningsförmåner — såsom reglerad lön, provisorisk tilläggs-lön, ålderstillägg, ödebygdstillägg, nådårstillägg, dyrtidstillägg, kristillägg, provisoriskt lönetillägg, tjänstebostad, uppvärmningsbidrag, bränslekostnadsgottgörelse, fast resanslag och semesterkostnadsbidrag — antingen direkt till beloppet eller eljest med noggrant angivande av grunderna fastställts i vissa med stöd av riksdagens beslut utfärdade författningar, ha däremot de extra ordinarie prästernas förmåner allenast i begränsad utsträckning tillkommit med riksdagens medverkan. Således må framhållas, att prästlöneregleringslagens bestämmelser beträffande avlöning åt extra ordinarie präst inskränka sig till att bestämma, att ständig adjunkt (kyrkoadjunkt) och annan tjänstgörande adjunkt (pastoratsadjunkt) skall äga åtnjuta årligt adjunktsarvode, bostad, vivre och skjuts i tjänsteärenden samt att adjunktsarvodet icke får understiga visst belopp för år, 1 000 kronor. Den närmare regleringen av dessa och andra löneförmåner åt extra ordinarie präst har ägt rum i författningar av administrativ natur. Påpekas bör dock, att nådårstillägg och ödebygdstillägg åt kyrkoadjunkt samt dyrtidstillägg, kristillägg och provisoriskt lönetillägg åt extra ordinarie präst i allmänhet utgå efter av Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt

antagna grunder. Av de extra ordinarie prästerna intaga stifts- och kontraktsadjunkterna dock en särställning såtillvida, att grunderna för deras avlöning numera godkännas av riksdagen. I detta sammanhang synes jämväl böra uppmärksammas, att de närmare föreskrifterna om ordinarie och extra ordinarie prästs avlöning under tjänstledighet meddelats i administrativ ordning.

Av det anförda framgår, att riksdagen hittills i förhållandevis ringa mån medverkat vid bestämmande av avlöningsförmånerna åt icke-ordinarie präster. Detta förhållande åter får ses mot bakgrunden av den på ett speciellt sätt verkande begränsning av medelstillgången för dessa prästers avlöning, som anordnats genom de av Kungl. Maj:t och riksdagen samfällt beslutade reglerna om allmänna kyrkoavgiftens ävensom församlingsavgiftens maximibelopp.

I fråga om riksdagens medverkan vid tillkomsten av Saar må framhållas, att riksdagen med bifall till propositionen nr 225/1948, bemyndigade Kungl. Maj:t bland annat a) att utfärda statens allmänna avlöningsreglemente i huvudsaklig överensstämmelse med det till ifrågavarande riksdagsproposition hörande reglementsförslaget, b) att under de förutsättningar och i den omfattning, som i det till nämnda proposition bilagda statsrådsprotokollet¹ förordats, vidtaga ändring i detta reglemente och c) att med iakttagande av de huvudgrunder, som i samma statsrådsprotokoll förordats, utfärda erforderliga bestämmelser om övergång till sagda reglemente. Denna riksdagens medverkan vid utfärdandet av det allmänna avlöningsreglementet, vilket innehåller avlöningsbestämmelser gemensamma för ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare, innebar härigenom samma sakprövning från riksdagens sida av den ordinarie som den icke-ordinarie personalens avlöningsförmåner. I jämförelse med den ordning, som dittills tillämpats beträffande den civila och militära statsförvaltningens personal, betydde formen för reglementets utfärdande en utvidgad riksdagens medverkan vid fastställande av icke-ordinarie befattningshavares löneförmåner.

Det vid den senaste allmänna löneregleringen tillämpade förfarandet vid fastställandet av befattningshavarnas avlöningsförmåner har självfallet sin omedelbara betydelse för prästlöneregleringen vidkommande. Härtill kommer, att hänsyn i förevarande sammanhang jämväl måste tagas till dels de speciella lagbestämmelserna om finansieringen av — de icke över rikstaten reglerade — prästlönekostnaderna, och dels Kungl. Maj:ts befogenheter med avseende på den kyrkliga tjänsteorganisationen. På grund härav synes det kommittén icke kunna ifrågasättas, att riksdagens medverkan vid fastställande av de icke-ordinarie prästernas avlöningsförmåner vid prästlöneregleringen skall begränsas på snävare sätt än som skedde vid den senaste genomförda allmänna löneregleringen för huvuddelen av statstjänstemännen.

¹ Se proposition nr 225/1948 sid. 26 och 264.

Med stöd av vad ovan framhållits får kommittén föreslå, att Kungl. Maj:t för prästlöneregleringens genomförande inhämtar riksdagens bemyndigande *dels* att utfärda prästlönereglemente i huvudsaklig överensstämmelse med det förslag, som kommittén framlägger, och *dels* att med iakttagande av de huvudgrunder, som av riksdagen godkänts, utfärda erforderliga bestämmelser om övergång till nämnda reglemente. Någon befogenhet att utöver ramen i nyss angivna bemyndigande vidtaga ändringar i reglementet synes kommittén icke behövlig för det kyrkliga förvaltningsområdets vidkommande.

Såsom i det föregående antytts torde förutom prästlönereglementet behövas en särskild löneförfattning innehållande vissa utöver reglementets bestämmelser erforderliga detaljföreskrifter eller s. k. tilläggsbestämmelser. Befogenheten att meddela sådana särskilda föreskrifter skulle — såsom framgår av författningstexten under olika paragrafer i reglementsförslaget — tillkomma Kungl. Maj:t. Härigenom skulle för detta förvaltningsområde erhållas en viss motsvarighet till den i anslutning till Saar utfärdade kungörelsen den 30 juni 1948, nr 564, med tilläggsbestämmelser till nämnda reglemente. Den ifrågakvarande komplementförfattningen till prästlönereglementet torde i anseende till nu gällande prästlöneförfattningar närmast kunna jämföras med 1935 års reglemente för prästerskapets avlöning, vilket i många hänseenden kan sägas innehålla tilläggsbestämmelser till prästlöneruleringslagen.

B. Specialmotivering till prästlönereglementets olika paragrafer.

Det föreliggande förslaget till prästlönereglemente har utformats i nära anslutning till Saar. Till bestämmelserna i detta reglemente har i *Kungl. Maj:ts proposition nr 225 till 1948 års riksdag* lämnats en ingående specialmotivering. På grund av prästlönereglementets sålunda givna utformning äga självfallet de motiveringar och tolkningsanvisningar, för vilka redogjorts i nämnda proposition, i stor utsträckning giltighet även i fråga om bestämmelserna i sistnämnda reglemente. Att här återgiva nämnda specialmotivering har dock syntts kommittén onödigt.

I avd. Inledande bestämmelser.

1 §.

Reglementets tillämpningsområde.

Vid bestämmandet av prästlönereglementets tillämpningsområde har valts tillvägagångssättet att uppräknat samtliga de *kategorier* av inom svenska kyrkan tjänstgörande präster, vilka skola vara underkastade reglementet. Av författningstextens avfattning framgår, att ej enbart prästvigningen såsom sådan konstituerar det prästbegrepp, som tillämpas i Pr. Reglementet

gäller sålunda icke å annan inom svenska kyrkan prästvigd än den, som innehar någon i 1 § avsedd för stift, pastorat eller eljest inrättad tjänst eller befattning. Av de enligt nuvarande terminologi extra ordinarie prästerna falla under reglementets tillämpningsområde allenast de i 1 § 1 mom. första stycket under b) och d) angivna icke-ordinarie prästerna.

Enligt bestämmelserna i inledningsparagrafen kunna de i reglementet avsedda prästerna anställas med anlitage av fem alternativa anställningsformer. De tre huvudanställningsformerna: ordinarie-, extra ordinarie- och aspirantanställning skola självfallet i första hand tillämpas. Vid en jämförelse med bestämmelserna i 17 § reglementsförslaget framgår, vilken anställningsform, som är den för varje särskild prästtjänst reguljära. De två övriga anställningsformerna extra- och arvodesanställning äro avsedda att subsidiärt anlitas, då någon av huvudanställningsformerna av lönetekniska eller andra skäl icke kan ifrågakomma. Att de sistnämnda båda anställningsformerna nu medtagits i Pr är ett uttryck för en strävan att utforma reglementet så, att det även blir tillämpligt med avseende å mera undantagsvis uppkommande personella och tjänsteorganisatoriska förhållanden. Detta har synts kommittén vara av betydelse bl. a. ur den synpunkten att härigenom kunna undvikas framdeles eljest erforderliga kompletteringsbeslut från Kungl. Maj:ts sida för reglering av särfall samtidigt som härmed också vinnas en önskvärd decentralisering av beslutanderätten på de lokala stiftsorganen.

I fråga om de subsidiära anställningsformernas användning på det kyrkliga förvaltningsområdet får kommittén framhålla följande. Vad först angår den extra anställningsformen, så är denna bl. a. avsedd att tillämpas, då vid anställning å någon i den kyrkliga organisationen inrättad tjänst den ifrågakommande prästen av hälsoskäl icke kan anställas med anlitage av den för tjänsten reguljära anställningsformen. Enligt kommitténs mening ha nämligen de i kungörelsen den 30 juni 1948 (nr 564) med tilläggsbestämmelser till Saar under 4 § i punkt 4, genom ändringskungörelsen den 3 juni 1949, nr 322, meddelade anvisningarna angående anställning i statlig tjänst av personer, som förete anmärkning mot hälsotillståndet, i vissa hänseenden motsvarande giltighet för den kyrkliga tjänsteorganisationens vidkommande. Vid utfärdandet av tilläggsbestämmelserna till Pr synas här berörda spörsmål närmare böra övervägas.

Den extra anställningsformen bör vidare enligt kommitténs mening anlitas vid anställande av vikarier i vissa fall. Enligt 1 § reglementet äga de i 2 och 3 avdelningarna meddelade bestämmelserna endast tillämpning å den som är *innehavare* av i reglementet avsedd tjänst. De nämnda bestämmelserna bli sålunda icke tillämpliga å någon av den anledningen, att han förordnats att uppehålla en sådan tjänst. Om en läroverksadjunkt i Ca 26 förordnas att vikariera å en kyrkoherdetjänst i Ca 29, bli de nyss angivna bestämmelserna icke automatiskt tillämpliga för reglering av hans avlö-

ningsförmåner under vikariatet. Enligt kommitténs mening är det emellertid av betydelse, att dylika anställningsförhållanden regleras inom reglementets ram. Av denna anledning ha tillskapats bestämmelserna i 7 § 2 mom. i reglementet. Om till ett vikariatslöneförordnande bör ifrågakomma annan inom svenska kyrkan prästvigd än den, som redan innehar en i Pr avsedd lönegradsplacerad tjänst, skall han enligt dessa bestämmelser anställas som innehavare av extra tjänst i lönegrad med samma ordningsnummer, som gäller för den uppehållna tjänsten. Med tillämpning härav skulle i det nyss angivna fallet läroverksadjunkten under kyrkoherdeförordnandet, såvitt detta avser längre tid än sex månader, anställas som vice pastor i lönegrad Cg 29. Om vid kortare ledighet än sex månader å prästerlig tjänst annan än i reglementet avsedd präst förordnas som vikarie, kan han anställas som innehavare *antingen* av extra tjänst i en efter omständigheterna avpassad lönegrad *eller* av arvodesbefattning. I sistnämnda fall skola avlöningsförmånerna utgå enligt bestämmelserna i 4:e avdelningen av reglementet. Såsom innehavare av extra tjänst bör jämväl anställas pastoratsadjunkt, som icke inom tre år vinner befordran från aspirant till extra ordinarie befattningshavare, såvitt han över huvud anses böra kvarstå i tjänst.

Såsom nyss antyddes kan således arvodesanställning anlitas, då annan än innehavare av i reglementet avsedd tjänst förordnas såsom korttidsvikarie å sådan tjänst. Arvodesanställning kan därjämte begagnas i vissa fall, då en prästvigd, mot vars hälsotillstånd anmärkning föreligger, anställs å en i tjänsteorganisationen inrättad tjänst.

I det föregående ha anförts vissa synpunkter för reglering inom reglementets ram även av vissa mera undantagsvis uppkommande personal- och organisationsförhållanden. Till förmån för intagande i Pr av huvudbestämmelserna angående arvodesanställda korttidsvikarier m. fl. talar därjämte ett annat skäl. Vad kommittén härmed åsyftar är den enklare redigering av kyrkofondslagen, som härigenom möjliggöres. Om huvudstadgandena om arvodesbefattning införas i prästlöne-reglementet, behöver nämligen vid utformningen av de bestämmelser i kyrkofondslagen, som reglera de kyrkofonden åvilande prästlönekostnaderna, icke upptagas någon särskild punkt angående bestridande av avlöningsförmånerna vid nämnda arvodesbefattningar.

I betänkande I har kommittén — i samband med framläggande av förslag till semesterfrågans ordnande för prästerna — förordnat anställande i pastoratet av icke-prästvigd arbetskraft (assistenter) för fullgörande av vissa göromål, vartill icke kräves prästerlig behörighet. Då dessa assistenter avses skola förordnas endast för kortare perioder, böra de härunder, lönetekniskt sett, anställas i arvodesbefattning. Närmast av systematiska skäl har kommittén dock icke ansett det lämpligt att reglera assistenternas löneförmåner inom reglementets ram. Bestämmelser om ersättning åt dessa av dom-

kapitlen förordnade tjänstebiträden — vilka enligt kommitténs förslag skulle erhålla ett arvode av 400 kronor för månad — böra i stället meddelas i särskild ordning (nådigt brev e. d.). Det för Kungl. Maj:t erforderliga bemyndigandet att taga i anspråk kyrkofondens medel för assistenternas avlönande m. m. bör upptagas under en särskild punkt i 6 § kyrkofondslagen.

2 §.

Vissa för reglementet grundläggande bestämmelser.

Till 1 mom. ha överförts i huvudsak de bestämmelser, vilka för närvarande äro intagna i 1 kap. 3 § reglementet för prästerskapets avlöning. Bestämmelserna i 2 och 3 mom. motsvara föreskrifterna i 3 § 5 och 6 mom. Saar.

Det synes kommittén ofrånkomligt, att i och med omläggningen av prästlöneväsendet efter mönster av det för huvuddelen av statstjänstemännen gällande lönesystemet jämväl ärenden angående prästernas avlöningsförhållanden beredas av statens lönenämnd i enlighet med bestämmelserna i 4 mom. Härmed föreslår kommittén dock icke något upphävande av kammarkollegiets befattning med prästlöneärenden. Det kyrkliga förvaltningsområdet tillhörande löneärenden böra nämligen, såvitt de icke äro av rent löneteknisk natur, alltjämt även beredas av kollegiet. Att i detta sammanhang närmare ingå på frågan, huru den framtida beredningen av prästlöneärenden lämpligen bör anordnas, anser kommittén icke erforderligt.

Enligt den av Kungl. Maj:t den 9 juni 1950 fastställda instruktionen för lönenämnden (SFS 347/1950) skall nämnden arbeta på sektioner till det antal Kungl. Maj:t beslutar. Likaså skall verksamhetsområdet för var och en av sektionerna ävensom fördelningen av nämndens ledamöter på dessa bestämmas av Kungl. Maj:t. I detta sammanhang får kommittén, som icke anser sig böra framlägga något förslag om prästlöneärendenas hänförande till viss sektion, såsom sin mening uttala, att en representant för de prästerliga personalorganisationerna bör beredas säte och stämma i lönenämnden vid nämndens handläggning av prästerskapet berörande lönefrågor.

2 avd. Allmänna bestämmelser.

3 §.

Tjänsters inrättande.

Den i reglementsutkastet föreslagna formuleringen i fråga om inrättande av biskopstjänst har valts med hänsyn till att själva beslutet härom enligt gällande ordning fattas av Kungl. Maj:t på administrativ väg men att ett sådant beslut i sin tur förutsätter inrättandet av ett stift, vartill

erfordras riksdagens medverkan. Att i reglementet angiva kyrkomötets medverkan vid dylikt beslut lärer icke vara författningstekniskt påkallat.

De vederbörande församling icke åvilande kostnaderna för avlöning av dels de i reglementet avsedda garnisons- och amiralitetspräster och dels utlandskyrkoherdarna bestredos tidigare från vissa å riksstaten uppförda anslag. Genom ändringar av kyrkofondslagen den 28 november 1941 (nr 909) och den 15 maj 1942 (nr 236) ha emellertid ifrågavarande kostnader överflyttats å kyrkofonden. I fråga om överförandet på kyrkofonden av avlöningskostnaderna för utlandskyrkoherdarna hänvisas till Kungl. Maj:ts proposition nr 219/1941 och riksdagens skrivelse nr 313/1941 samt beträffande utgifterna för de nämnda militärpräster till Kungl. Maj:ts proposition nr 144/1941 och riksdagens skrivelse nr 193/1942.

Vad angår de ordinarie och extra ordinarie församlingsprästtjänsterna i de territoriella pastoraten, så äger Kungl. Maj:t en på sedvanerätt vilande befogenhet att inrätta dylika tjänster. Utövändet av nämnda befogenhet får givetvis ses i sammanhang med tillämpningen av gällande bestämmelser om ändring av ecklesiastik indelning.

Beträffande stifts- och kontraktsadjunkterna må framhållas, att Kungl. Maj:t tidigare disponerade ett anslag på 400 000 kronor ur fonden för dessa prästers avlöning enligt av riksdagen godkända grunder. Genom lagändring den 13 juni 1947 (nr 272) har anslagets maximering borttagits. Numera äger Kungl. Maj:t till tjänstgöring i rikets stift fördela av riksdagen medgivet antal sådana stiftspräster.

I fråga om inrättande av extra tjänster må framhållas, att dessa — i de relativt få fall de beräknas bli behövlige inom tjänsteorganisationen — oftast komma att inrättas av domkapitlet. Om till vikariatslöneförordnande å domprost- eller utlandspastorstjänst eller garnisonspastorstjänsten i Boden ifrågakommer annan än innehavare av i reglementet avsedd lönegradsplacerad präst, skall dock förordnande för honom att under vikariatet vara innehavare av extra tjänst i respektive Cg 37, Cg 33 och Cg 26 meddelas av Kungl. Maj:t. Då eljest vikarie skall förordnas till innehavare av extra tjänst eller den, som ifrågakommer för ordinarie, extra ordinarie eller aspiranttjänst, med hänsyn till företedd brist i hälsotillståndet skall anställas i extra tjänst, tillkommer det i anseende till normerna för den extra anställningsformens tillämpning i det statliga lönesystemet domkapitlet att inrätta den ifrågavarande extra tjänsten.

4 §.

Tjänstetillsättning.

Bestämmelserna om tillsättning av ärkebiskops- och biskopstjänsterna återfinnas i 29 § regeringsformen, 20 kap. kyrkolagen och kungl. förordningen den 30 maj 1759 om biskops- och superintendentsval.

Med stöd av 30 § regeringsformen ha i lagen den 7 december 1934 (nr

573) om tillsättning av prästerliga tjänster meddelats föreskrifter om val och utnämning av ordinarie präster i de territoriella församlingarna.

Rörande tillsättning av militärpräster äro bestämmelser bl. a. meddelade *dels* beträffande garnisonspastorn i Karlsborgs församling i Kungl. Maj:ts brev den 13 juni 1913 till domkapitlet i Skara angående ordnande av de kyrkliga förhållandena i Karlsborgs församling, *dels* i fråga om amiralitetsprästerna i Karlskrona amiralitetsförsamling i Kungl. Maj:ts förnyade reglemente den 24 maj 1864 för prästerskapet vid amiralitetsförsamlingen i Karlskrona, *dels ock* angående amiralitetspastorn i Skeppsholms församling i kungl. cirkulärbrevet till regementscheferna den 12 februari 1813. I fråga om garnisonspastorn i Boden ha hittills vid uppkomna ledigheter i varje särskilt fall utfärdats föreskrifter angående ordningen för tjänstens tillsättande.

Tillsättningsproceduren och utnämningen vid kyrkoherdetjänsterna i de svenska utlandsförsamlingarna regleras i de av Kungl. Maj:t för församlingarna fastställda kyrkoordningarna.

Om den för prästvigningen lägsta åldern finnas bestämmelser i 19 kap. 2 § kyrkolagen. Gällande föreskrifter i ämnet äro dock meddelade i kungl. cirkulärbrevet den 20 januari 1813 om bevis över inskrivning bland beväringmanskapet m. m. för dem, som inom beväringens åldern till präster skola ordineras, enligt vilket konsistorierna hädanefter som hittills äga att efter avlagda prov var och en till pastorsämbetet antaga, som fyllt 23 år eller erhållit Kungl. Maj:ts dispens i anseende till åldern, allenast en sådan företer bevis att han ibland beväringmanskapet blivit inskriven och antecknad. Enligt 7 § 1 mom. prästvalslagen må präst ej utan Kungl. Maj:ts dispens uppföras på förslag till kyrkoherdetjänst med mindre han vid ansökningstidens utgång eller vid kallelse till fjärde provpredikant fyllt 30 år. Med hänsyn till förefintligheten av de återgivna åldersbestämmelserna för prästvigning och kyrkoherdetjänst har kommittén icke ansett det erforderligt att i Pr härutöver upptaga särskilda föreskrifter angående lägsta ålder för innehav av viss tjänst.

De i kungl. kungörelsen den 18 maj 1945, nr 381, meddelade bestämmelserna angående skyldighet att förete läkarintyg för inträde i präst-ämbetet och för prästerlig anställning synas i samband med lönereglerns ikraftträdande böra omarbetas i vissa hänseenden. Erinras må i detta sammanhang, att även i 19 kap. 2 § kyrkolagen vissa villkor uppställas med avseende å hälsotillstånd för prästvigning.

5 §.

Förening av lönegradsplacerade tjänster m. m.

De i reglementsutkastet innefattade bestämmelserna om tjänsteförening m. m. överensstämman till sakinnehållet med de i 6 § Saar och 5 § Arf meddelade föreskrifterna.

Med hänsyn till de föreslagna lönegradsplaceringarna vid prästtjänsterna kan förening av olika i reglementet avsedda tjänster i praktiken uppkomma i ytterst ringa utsträckning. Framhållas må, att man även i någon omfattning kan räkna med förening av prästtjänster med i Saar avsedda ordinarie och icke-ordinarie tjänster vid de allmänna läroverken, högre kommunala skolorna, folkskoleseminarierna, fångvården m. m.

Frågan om föreningen av biskopstjänsten i Visby stift och kyrkoherdetjänsten i Visby pastorat avser kommittén att närmare behandla i specialmotiveringen till 15 §.

Prästernas avlönande enligt det statliga lönesystemet synes böra föranleda vissa mindre ändringar av formell natur i bland annat Saar (6 § 2 mom.).

Frågan om förening av domkyrkosysslomansbefattning — därest dessa befattningar fortfarande skola bestå — med i Pr avsedd tjänst torde böra upptagas vid beredningen inom ecklesiastikdepartementet av det den 15 november 1949 av 1946 års domkyrkosakkunniga avgivna betänkandet med förslag angående domkyrkornas förvaltning och ekonomi.

6 §.

Förening av tjänst med tjänstebefattning eller uppdrag.

De i 1 mom. meddelade föreskrifterna ansluta sig helt till de enligt Saar härutinnan gällande bestämmelserna för statstjänstemännen m. fl. Anmärkas bör, att kravet på tillstånd endast är föreskrivet för ordinarie och extra ordinarie präster.

Tillstånd för domprost, kyrkoherde i svensk församling i utlandet och garnisonspastorn i Boden har synts kommittén böra beviljas, icke av domkapitlet utan av Kungl. Maj:t med hänsyn till domprosts självskrivna ledamotskap i domkapitlet samt utlandspastors och garnisonspastors ställning i tjänsteorganisatoriskt hänseende.

Enligt Arf skall, innan lärare beviljas här avsett tillstånd, vederbörande skolstyrelse höras. Då församlingsprästen i förhållande till kyrkorådet intager en helt annan ställning än folkskolläraren till skolstyrelsen, har kommittén icke ansett sig kunna i Pr förorda en mot nyssnämnda bestämmelse svarande skyldighet att inhämta kyrkorådets yttrande över av församlingspräst begärt tillstånd. Med reglementsutkastets avfattning på ifrågavarande punkt har kommittén endast velat erinra om, att det för vinnande av erforderlig utredning i vissa fall kan befinnas lämpligt att inhämta vederbörande kyrkoråds yttrande.

Beträffande den omfattning, i vilken tillstånd bör beviljas, må framhållas, att enligt kommitténs mening anledning saknas att för prästernas vidkommande tillämpa de här ifrågavarande bestämmelserna snävare än för statsförvaltningens tjänstemän. Som de med prästtjänsterna förenade tjänste-

göromålen äro till en del av obligatorisk karaktär och till en del beroende på vederbörande prästs eget initiativ, varigenom denne själv i stor utsträckning bestämmer sin arbetsintensitet i tjänsten, ankommer det givetvis på biskop och domkapitel att tillse, att stiftets präster icke i rent förvärvssyfte åtaga sig så tidskrävande och maktpåliggande bisysslor att därigenom det prästerliga initiativarbetet — och långt mindre någon obligatorisk tjänsteuppgift — blir eftersatt. De sysslor vid sidan av tjänsten, som främst kunna ifrågakomma för prästerna, lära vara tjänstebefattningar som sjukhuspräst, fängelsepräst, militärpastor, timplärare vid allmänt läroverk, högre kommunal mellanskola och fortsättningsskola. Med hänsyn till vissa av tjänstebefattningarnas karaktär torde man kunna i princip utgå ifrån, att förordnande härå i allmänhet måste meddelas i reglementet avsedda präster.

Tillstånd att åtaga sig undervisning i läroanstalt synes böra medgivas präst i ungefärligen samma utsträckning som dylikt tillstånd enligt ett av kungl. skolöverstyrelsen den 6 maj 1943 utfärdat cirkulär till rektorsämbetena vid högre lärarinneseminarier, de allmänna läroverken, folk- och småskoleseminarierna samt de tekniska läroverken må av vederbörande rektor lämnas lärare till undervisning i annan läroanstalt.

De för biskop i reglementsutkastet föreslagna bestämmelserna motsvara de i Saar för landshövding meddelade.

Någon motsvarighet till de i 7 § 3 mom. Saar meddelade bestämmelserna angående förbud för tjänsteman att utöva viss verksamhet synes icke behöflig i Pr med hänsyn till det i 19 kap. 22 § kyrkolagen intagna stadgandet.

7 §.

Vikariatsförordnanden m. m.

Det lär för närvarande råda en nästan enhetlig praxis i stiftet att städse förordna vikarie vid inträffande ledigheter — i anledning av tjänstnehavarens semester eller tjänstledighet eller vid vakans — å de i tjänstorganisationen fast inrättade tjänsterna. Ifrågavarande praxis synes närmast ha utformats utifrån den principiella uppfattningen, att de vid en viss tjänst anslagna löneförmånerna i allmänhet icke böra förbli outnyttjade. Ett i stiftet nu icke sällan förekommande förfarande är sålunda, att kyrkoherde under semester eller tjänstledighet för en honom som stadigvarande ämbetsbiträde anvisad kyrkoadjunkt förordnas att jämte egen tjänst uppehålla ifrågavarande kyrkoadjunktur. Det lär yttermera inträffa, att en kyrkoherde av domkapitlet meddelas förordnande att, med bibehållen utövning av sin tjänst, samtidigt bestrida såväl en komministersom en kyrkoadjunktstjänst i eget pastorat. De i 1935 års reglemente för prästerskapets avlöning meddelade bestämmelserna angående avlöning under vikariat äro anordnade så, att de kunna tillämpas å nyss nämnda vikariatsförhållanden. Såsom kommittén i annat sammanhang påpekat

kunna dylika förordnanden för kyrkoherde, som bär det primära ansvaret för pastoralvården i dess helhet, icke betraktas annorlunda än som oformligheter.

Vid en genomförd omläggning av prästlöneväsendet efter det statliga lönesystemet kunna självfallet dylika inadvertenser icke längre tillåtas. Som en allmän regel enligt detta system får anses gälla, att en tjänstinnehavare, som förordnas att uppehålla en annan befattning, härigenom *formellt* förutsättes frånträda utövningen av sin egen tjänst. Vidare bygger detta lönesystem på den administrativa ordningen, att en tjänstinnehavare i allmänhet endast skall meddelas vikariatsförordnande å tjänst, som är *högre* än hans egen.

Enligt de för närvarande gällande bestämmelserna för prästerna bestridas de speciella vikariatsarvodena i regel av innehavaren av den tjänst, varå vikariatsförordnandet meddelas. Vid ett genomförande av kommitténs förslag komma emellertid de särskilda vikariatskostnaderna att utgå ur kyrkofonden. Med hänsyn härtill och de ökade kostnader i övrigt prästlönereformen föranleder, synes det kommittén angeläget, att återhållsamhet från stiftsledningarnas sida iakttages vid meddelande av vikariatsförordnanden. En för närvarande i sådan riktning naturligt verkande faktor är givetvis den begränsade tillgången på prästerlig arbetskraft. Enligt kommitténs mening bör vid uppkommande tjänstledigheter och eljest i varje särskilt fall noga övervägas, huruvida det kan anses nödvändigt för de kyrkliga göromålens utförande att vikariatsförordnande meddelas. Vid kortare ledigheter — även å kyrkoherdetjänst — synas i många fall på den ledige prästen eljest ankommande legalt föreskrivna tjänstebestyr utan större olägenheter kunna utan särskilt förordnande anförtros annan eller andra i pastoratet tjänstgörande präster. Det i fria former förekommande s. k. prästerliga initiativarbetet må härunder i erforderlig mån tillfälligt uppskjutas, såvitt detta utan allvarligare men kan ske. Även vid ledigheter av längre varaktighet än en eller annan vecka synes vikarie böra förordnas allenast, där sådan prövas behövlig för församlingsarbetets behöriga gång.

Å tjänster inom den för pastoratsadjunkterna fastställda reglerade beföringsgången, där befattningshavarens lönegradsplacering är beroende av hans anställningstid och icke av göromålens art, anser kommittén vikariatsförordnanden över huvud icke böra meddelas. Vad angår kyrkoadjunktstjänsterna, vid vilka lönesättningen är identisk med slutlönegraden i den nämnda beföringsgången, bör enligt kommitténs mening förordnande ifrågakomma endast under förutsättning, att Kungl. Maj:t bestämt särskilt tjänstgöringsområde för ifrågavarande kyrkoadjunkter på sätt i betänkande I (å sid. 83 och 84) angivits i fråga om komministerstjänst.¹ Med hänsyn till beskaffenheten av de innehavare av annan kyrkoadjunktur, å ena, och pastoratsadjunkt, å andra sidan, i allmänhet åvilande tjänstegöromålen

¹ Jämför även specialmotiveringen till § 9.

anser kommittén, att särskilt förordnande att vikariera icke bör meddelas pastoratsadjunkt vid ledighet för sådan kyrkoadjunkt. Att kyrkoadjunkt genom av domkapitlet fastställd arbetsfördelning tilldelats speciella arbetsuppgifter, kan enligt kommitténs mening icke anses påverka tjänstgöringens art i sådan mån, att vid honom beviljad ledighet pastoratsadjunkt bör med frånträdande av utövningen av egen tjänst förordnas att uppehålla kyrkoadjunktstjänsten. I dylikt fall bör pastoratsadjunkten i stället beordras att fullgöra de med kyrkoadjunkturen förenade göromålen även om ledigheten är av längre varaktighet. De av kommittén här framförda synpunkterna på vikariatsförordnande å pastorats- och kyrkoadjunktstjänsterna överensstämma med de härutinnan för närmast motsvarande tjänster inom allmänna statsförvaltningen anvisade riktlinjerna.

Prövas vid ledighet å stifts- och kontraktsadjunktstjänster, vilka äro placerade i 24:e lönegraden, ersättare erforderlig, bör enligt kommitténs mening med hänsyn till dessa tjänsters särskilda beskaffenhet hinder ej föreligga för meddelande av vikariatsförordnande.

I reglementsutkastet har vikariatsförordnande ansetts kunna begränsas till att avse ordinarie eller extra ordinarie tjänst. Har av viss anledning präst anställts med anlitan av den subsidiära extra anställningsformen, bör vid ledighet för ifrågavarande präst vikariatsförordnandet avse den för vederbörande tjänst reguljära — ordinarie eller extra ordinarie — anställningen. Om sålunda, i anledning av ledigförklarat vikariatslöneförordnande å en kyrkoherdetjänst i lönegrad Ca 29, vikarien med tillämpning av 7 § 2 mom. femte stycket Pr antagits som vice pastor i lönegrad Cg 29, skall vid ledighet för denne vikariatet avse den ordinarie kyrkoherdetjänsten.

Inom kommittén har undersökts, huruvida behov kan anses föreligga att i Pr införa det lönetekniska institutet *förordnande att bestrida göromål*. Enligt kommitténs mening skulle skäl i och för sig kunna föreligga att tillämpa ifrågavarande institut exempelvis med avseende å vissa en domprost i hans egenskap av kyrkoherde åvilande göromål, nämligen då domprosten, på grund av biskopens tjänstledighet eller av annan anledning, får under längre tid bl. a. såsom vice preses i domkapitlet övertaga vissa av stiftschefens tjänstebestyr och på grund härav en uppdelning av domprostens kyrkoherdegöromål lämpligen bör komma till stånd. I ett sådant läge anser kommittén dock den lämpligaste lösningen vara, att domkapitlet förordnar en pastoratsadjunkt att under berörda tid biträda domprosten. Erinras må att enligt nu gällande bestämmelser (se Statsliggaren för budgetåret 1950/51, sid. 460) Kungl. Maj:t kan på särskild framställning i här avsett fall tillerkänna domprost särskild ersättning, i vilken må inberäknas havda kostnader för ämbetsbiträde. Då kommittén kommit till den uppfattningen, att nämnda institut även i övrigt kan undvaras, ha bestämmelser om dylika förordnanden icke införts i reglementsutkastet.

I fråga om vikariatslöneförordnande har kommittén i sitt första betänkande (sid. 149) framhållit, att bestämmelserna härutinnan måste förutsättas på en väsentlig punkt avvika från motsvarande föreskrifter i Saar. Vikariatslöneförordnande å tjänst, som avsåges i lagen om tillsättning av prästerliga tjänster, kunde nämligen ej gärna tänkas böra meddelas i samma ordning, som vore stadgad för tjänstens tillsättande, på sätt i 8 § 1 mom. tredje stycket Saar föreskrevs. Rimligtvis kunde för dylikt förordnande ej vara påkallat att iakttaga den invecklade valprocedur, som enligt prästvalslagen krävdes i följd av sådan tjänsts ledigförklarande.

Sedan kommittén numera övertägt detaljutformningen av prästlönerglementets bestämmelser angående vikariatslöneförordnande, får kommittén härutinnan anföra följande. Beträffande kravet på förordnandets varaktighet anser kommittén tillräcklig anledning icke föreligga att här frångå den i Saar stadgade sexmånadersregeln. I fråga om ordningen för meddelande av vikariatslöneförordnande i sådana fall, där tjänstens tillsättning med innehavare skall föregås av ledigförklarande, bör uppställas en allmän föreskrift, att förordnande skall av domkapitlet genom offentligt anslag och genom tillkännagivande i allmänna tidningarna kungöras till ansökan ledigt med utsättande av lämplig ansökningstid. Framhållas må, att Kungl. Maj:t för närvarande i beslut angående långtidsvikariat med rätt till samtliga vid tjänsten förenade löneförmåner plägar föreskriva, att vikariatet skall tillsättas i nyss nämnd ordning. Syftet med ledigförklarande av visst förordnande är givetvis att skapa möjlighet för de härtill mest kvalificerade prästerna att inbördes tävla om förordnandet. Finner sig någon sökande vid förordnandets tillsättande med orätt förbigången, äger han att genom besvär söka ändring i domkapitlets beslut.

Som villkor för erhållande av sökt vikariatslöneförordnande har föreskrivits, att vederbörande präst enligt vad särskilt är stadgat, *dels* skolat vara behörig att uppföras å förslag till den tjänst förordnandet avser, därest — i stället för förordnandet — tjänsten ledigförklarats, och *dels* skall kunna anvisas tjänstgöring i tjänstgöringsområdet. Härigenom ha bestämmelserna i 4—8 §§ prästvalslagen givits motsvarande tillämpning vid meddelande av vikariatslöneförordnande; genom samma föreskrift har också i författningstexten uttryckligen angivits, att bestämmelsen i 21 § samma lag, enligt vilken tjänstgöring ej må anvisas präst i pastorat, där han söker prästerlig tjänst, även gäller vikariatslöneförordnande.

Inom kommittén har även övertägs, huruvida undantag från den föreslagna regeln om ledigförklarande av vikariatslöneförordnande borde kunna beslutas av domkapitlet självt. Enligt kommitténs mening lära nämligen situationer kunna uppkomma, då ett ur rättvisesynpunkt önskvärt iakttagande av de grundsatser, varpå nyssnämnda 21 § prästvalslagen är fotad, även i fall liknande det i lagrummet avsedda skulle för domkapitlet försvåras genom en regel om ledigförklarande av vikariatslöneförordnande,

varifrån stiftsstyrelsen icke ägde rätt att själv avvika. Då här berörda spörsmål emellertid snarare torde vara av prästvalsrättslig än av lönetekniskt-administrativ natur, synes det lämpligen böra närmare prövas vid den pågående översynen av prästvalslagstiftningen. Domkapitlets skyldighet att ledigförklara vikariatslöneförordnande har därför av kommittén ansetts tills vidare böra vara generell. Undantag från regeln om ledigförklarande har endast medgivits Kungl. Maj:t.

Om vid prövningen av inkomna ansökningar till ledigförklarat vikariatslöneförordnande eller eljest vid handläggningen av dylikt ärende den för förordnandet mest lämplige sökanden befinnes vara en i Pr ej avsedd präst, skall han i egenskap av vikarie, med tillämpning av 7 § 2 mom. femte stycket, anställas såsom innehavare av extra tjänst i lönegrad med samma ordningsnummer, som gäller för den uppehållna tjänsten. Vad här åsyftas äro de fall, då till förordnandet ifrågakommer exempelvis en prästvigd adjunkt eller lektor vid allmänt läroverk, folkskoleseminarium eller högre kommunal skola, en prästvigd tjänsteman inom fångvården, en inom svenska kyrkans missionsstyrelse, svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse eller svenska kyrkans diakonistyrelse anställd präst m. fl. Enligt kommitténs mening bör en sådan vikarierande präst, om hans tjänstgöring i stiftet beräknas bliva fortlöpande, vid uppkommande ledighet å någon i stiftet tillgänglig pastoratsadjunktjänst antagas å tjänst inom den reglerade beföringsgången, såvitt hinder ej möter till följd av bestämmelserna i 5 § prästlöneordningens reglementet. Efter antagning till pastoratsadjunkt utgår sedan under förordnandet vikariatslön enligt prästlöneordningens bestämmelser.

Till stöd för bestämmelsen i 7 § 2 mom. andra stycket angående vikariatslöneförordnanden å domprosttjänst, kyrkoherdetjänst i svensk församling i utlandet och garnisonspastorstjänsten i Boden åberopas samma synpunkter, som av kommittén anförts i andra stycket specialmotiveringen till 6 §.

Om vikariatslöneförordnande utlöper och behov föreligger av förlängning av förordnandet, bör det enligt kommitténs mening tillkomma domkapitlet att efter prövning av förhandenvarande omständigheter — oavsett vilken varaktighet det nya förordnandet förutses komma att erhålla och utan hinder av bestämmelserna om ledigförklarande av förordnande — besluta om eller, i förekommande fall, hos Kungl. Maj:t utverka förlängning av förordnandet. En föreskrift härom torde böra införas i tilläggsbestämmelserna till prästlöneordningens reglementet.

I det föregående har framhållits, att det statliga lönesystemets konstruktion bygger på den administrativa ordningen, att en tjänstinnehavare i allmänhet endast skall meddelas vikariatsförordnande å tjänst, som är högre än hans egen. Emellertid kunna i vissa undantagsfall uppkomma fullt legitima behov att förordna en tjänstinnehavare såsom vikarie å en tjänst, vilken är lika hög som eller rent av lägre än vederbörandes egen tjänst. Förordnande av sist angivet slag bör dock i möjligaste mån undvikas, då lönen

under vikariatet utgår efter vikariens lönegrad i stället för enligt den lönegrad, till vilken den uppehållna tjänsten är hänförd; därtill komma i vissa fall särskilda kostnader för uppehållande av vikariens egen tjänst. I anledning härav böra sådana förordnanden endast meddelas under förutsättning, att de uppenbarligen äro betingade av kyrkans intressen. Om församlingspräst under slutet av den tidsperiod av året, då konfirmationsundervisning pågår, utnämnts å högre tjänst i annat pastorat, får enligt kommitténs mening merendels anses föreligga ett sådant intresse. I här avsett fall bör den nyutnämnde kunna förordnas att uppehålla sin förra tjänst till nämnda periods slut eller annan därefter infallande lämplig tidpunkt.

8 §.

Stationeringsort. Ortsgrupper. Hyresgrupper.

Med hänsyn till prästlönereglementets förhållandevis enhetliga tillämpningsområde ha reglementets bestämmelser om stationeringsort — i likhet med folkskolereglementets — ansetts kunna givas en mera preciserande avfattning än motsvarande föreskrifter i Saar.

Bestämmelser, liknande de i 7 § 1 mom. kungl. kungörelsen den 30 juni 1948, nr 564, böra i särskild ordning meddelas jämväl med avseende å prästerna.

I tilläggsbestämmelserna till Pr bör införas ett stadgande att angående de olika orternas fördelning å ortsgrupper kungörelsen den 12 december 1947, nr 942, skall gälla och att beträffande hyresgruppsindelningen kungörelsen den 16 januari 1948, nr 12, skall äga motsvarande tillämpning.

9 §.

Tjänstgöringsföreskrifter.

Tjänstgöringsföreskrifter för prästerna äro meddelade bl. a. i kyrkolagen, reglementet den 31 januari 1896 (nr 3) för lappmarks ecklesiastikverk, de s. k. löneregleringsresolutionerna och de av domkapitlet för pastoraten fastställda arbetsordningarna.

I detta sammanhang må även erinras om, att 1948 års kyrkomöte (skrivelse nr 14) — i anledning av en vid kyrkomötet väckt motion (nr 40) — hos Kungl. Maj:t anhållit om utfärdande av en instruktion rörande prästs ämbetsplikt.

I anslutning till de under denna paragraf meddelade bestämmelserna, vilka närmast motsvara de i 10 § Saar utfärdade, må även framhållas, att enligt kommitténs mening tillräcklig anledning saknas att i samband med lönereglering införa föreskrifter om *deltidsanställning* på det kyrkliga förvaltningsområdet.

Frågan om skyldighet för präst att underkasta sig omreglering av pastorat har av kommittén berörts i betänkande I i samband med spörsmålet om

ordinarie prästs förflyttningsplikt. Med tjänstgöringsområde avses i paragrafen bl. a. sådan del av ett pastorat för vilken jämlikt Kungl. Maj:ts bestämmande komminister eller kyrkoadjunkt är anställd för handhavande av pastoralfvården därstädes. Sådant tjänstgöringsområde kan utgöras av en hel annexförsamling eller av två eller flera dylika församlingar eller av särskilt kyrkobokföringsdistrikt eller av annan del av pastoratet, som i nyss angivet syfte bestämts.

10 §.

Prästs skyldighet att uppehålla annan tjänst m. m.

Bestämmelserna i första stycket ansluta sig till de i 11 § Saar meddelade.

I fråga om den i paragrafens andra stycke stadgade tjänstedubblingsplikten får kommittén hänvisa till vad i betänkande I i semesterkapitlet (sid. 15 ff.) härom anförts. Skyldigheten för präst att jämte egen bestrida jämväl annan tjänst har ansetts böra begränsas till sådant fall, då ledigheten å tjänsten föranledes av tjänstinnehavaren beviljad *semester*.

Med högre tjänst (i första stycket) och annan tjänst (i andra stycket) inom samma stift avses tjänst i det stift, där prästen, som är skyldig mottaga förordnande, själv antingen innehar eller vikarierar å viss tjänst. Stiftstillshörigheten enligt prästvalslagen är således i detta sammanhang icke normerande.

11 §.

Prästs skyldighet att underkasta sig läkarundersökning.

De nuvarande bestämmelserna angående församlingsprästs skyldighet att underkasta sig läkarundersökning ävensom mottaga tjänstledighet eller avstängning i anledning härav, medelsanvisningen för de med undersökningen och avlöningsersättningen i vissa fall förbundna kostnaderna samt själva proceduren vid handläggningen av ifrågavarande ärenden äro meddelade *dels* i 5 kap. reglementet för prästerskapets avlöning (kungörelse den 18 maj 1945, nr 382), *dels ock* i kungl. brev till statskontoret den 5 oktober 1945, nr 663, angående fastställelse av formulär till läkarintyg för präster m. m.

De för huvudparten av statstjänstemännen meddelade bestämmelserna i samma ämne återfinnas bl. a. *dels* i 12 §, 28 § I 1 b) och III Saar, *dels* i 16 § tilläggsbestämmelserna till samma reglemente, *dels ock* i kungörelsen den 18 juli 1935, nr 459.

De nuvarande för församlingsprästerna gällande bestämmelserna om tvångsvis anordnad läkarundersökning äro till sitt materiella innehåll i huvudsak anpassade efter de för nämnda statstjänstemän meddelade föreskrifterna. De förefintliga mindre skiljaktigheterna härutinnan få anses i

det hela betingade av dels de prästerliga och statliga lönesystemens inbördes skiljaktigheter i rent tekniskt hänseende, dels ock de olika reglerna om undersöknings- och avlöningsersättningens bestridande.

Prästlönereglerns genomförande påkallar därför icke i och för sig någon betydande ändring av de för prästerna nu gällande bestämmelsernas sakliga innehåll. Dessa bestämmelser, som för närvarande endast avse församlingsprästerna, böra dock utsträckas till att omfatta samtliga i Pr angivna präster. Enligt kommitténs mening erfordras vid lönereglerns författningsmässiga utformning väsentligen endast en sådan omdisposition av de här avsedda bestämmelserna, att prästlönereglementets redigering på ifrågavarande punkt kommer att överensstämma med det allmänna avlöningsreglementets. Denna linje har av kommittén beaktats vid avfattningen av 11 § och 25 § II Pr. Ett sådant tillvägagångssätt förutsätter i sin tur att en särskild, prästerna avseende författning utfärdas, vari upptagas bestämmelser motsvarande dem, som för statstjänstemännens del givits i den förenämnda kungörelsen den 18 juli 1935, nr 459. I propositionen nr 225/1948 har uttalats, att denna kungörelse vore i behov av en viss översyn och att frågan om meddelande av nya bestämmelser vore föremål för övervägande inom vederbörande departement. Det förefaller kommittén lämpligt, att utformningen av den ovan åsyftade särskilda författningen för prästerna sker i anslutning till den förestående översynen av ifrågavarande kungörelse.

12 §.

Ordinarie prästs förflyttningsskyldighet.

Frågan om prästs förflyttningsplikt och vad därmed äger samband har ingående behandlats i betänkande I, kap. 24, vartill kommittén i detta sammanhang får hänvisa.

I fråga om bestämmelsernas praktiska tillämpning förutsätter kommittén, att ordinarie präst, som icke själv är vållande till sin förflyttning, om så är det möjligt, förflyttas till tjänst i innehavande tjänstegrad antingen inom samma stift eller, om han icke tillhör detta stift, inom hemstiftet.

De närmare bestämmelserna om själva det tekniska förfarandet vid förflyttning synas böra meddelas i administrativ ordning, sedan den av kommittén förutsatta revisionen av prästvalslagens hithörande stadganden blivit föremål för statsmakternas prövning.

13 §.

Ordinarie prästs avgångsskyldighet.

De i första momentet åsyftade bestämmelserna om ordinarie prästs avgångsskyldighet i samband med pensionering återfinnas i 4 § i kommitténs förslag till tjänstepensionsreglemente för präster.

Beträffande den i paragrafen stadgade skyldigheten för präst att avgå

jämväl på grund av andra av Kungl. Maj:t och riksdagen antagna bestämmelser än de i tjänstepensionsreglementet meddelade får kommittén framhålla följande.

I anslutning till det i principbetänkandet framlagda förslaget om införande av skyldighet för präst att låta sig förflytta, då lämplighetsskäl talade härför, påpekade kommittén, att behov måhända kunde föreligga jämväl av en anordning, som möjliggjorde avkoppling helt och hållet av en olämplig präst från tjänsten även i fall, där pensionering icke kunde äga rum. En sådan anordning hade på vissa förvaltningsområden genomförts, exempelvis genom inrättande av en disponibilitetsstat inom utrikesförvaltningen, en dylik stat och en avgångsstat inom försvarsväsendet samt en avgångsstat inom det statliga polisväsendet. Enligt kommitténs mening vore frågan om en motsvarande anordning på det prästerliga tjänsteområdet förtjänt att övervägas. Vid remissbehandlingen av betänkandet anslöto sig såväl kyrkomötet som övriga remissinstanser till den av kommittén framförda tanken på inrättande av särskild specialstat för prästerna. I propositionen nr 204/1949 i prästlönefrågan uttalade föredragande statsrådet, att spörsmålet om införande av en dylik specialstat borde närmare utredas i annat sammanhang. På grund härav ansåge han det lämpligt, att det vid löne regleringen stadgades skyldighet för ordinarie präst att låta sig överföra på avgångsstat i enlighet med de bestämmelser, som framdeles kunde bli antagna av Kungl. Maj:t och riksdagen. I sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 2/1949 uttalade sammansatta stats- och första lagutskottet sin anslutning till vad föredragande statsrådet på denna punkt förordade. Med anledning härav har kommittén i förevarande paragraf infört en bestämmelse, som möjliggör inrättande framdeles av en specialstat, varå prästlöne reglementet underkastade befattningshavare äro skyldiga att låta sig överföra. Det bör understrykas, att kommittén härvidlag förutsätter, att bestämmelserna beträffande en dylik stat i avseende å löneförmånernas storlek m. m. komma att nära ansluta sig till vad som gäller för andra förvaltningsområden.

Någon hänvisning till den i lagen den 30 juni 1948 (nr 489) om tillägg till kyrkolagen stadgade skyldigheten för präst, som övergiver kyrkans lära, att avgå från sin prästerliga befattning inom svenska kyrkan, har icke ansetts böra göras i författningstexten.

Det må här framhållas, att ordinarie anställning automatiskt upphör, då tjänstinnehavaren tillträder sådan annan tjänst, som enligt bestämmelserna i 5 § icke kan förenas med densamma.

I förevarande paragrafs andra moment ha införts föreskrifter om vilken myndighet — Kungl. Maj:t eller domkapitlet — som skall meddela avsked från de särskilda ordinarie tjänsterna.

I anslutning till de föreslagna bestämmelserna får kommittén anföra följande.

Enligt 5 § lagen om emeritilöner för präster, vilken äger tillämpning å *dels* ordinarie och extra ordinarie präster, som tjänstgöra i annat territoriellt pastorat än Karlsborgs pastorat, *dels* stifts- och kontraktsadjunkter, *dels* ock kyrkoherdar i svensk församling i utlandet utser Kungl. Maj:t innehavare av emeritilön. En motsvarande föreskrift finnes för biskoparnas vidkommande i 16:e punkten biskopsavlöningsförordningen. Beslut om emeritilön innebär tillika, att ifrågavarande präst meddelas avsked från och med den tidpunkt emeritilönen börjar utgå. Om beviljande av avsked, då detta icke sker i samband med emeritering, finnas icke några bestämmelser utöver det föräldrade och till sin räckvidd begränsade stadgandet i 24 kap. 29 § kyrkolagen. Enligt en hävdvunnen praxis ligger dock i domkapitlets hand att meddela avsked från ordinarie eller extra ordinarie prästerlig tjänst i stiftet, om avgången icke sker samtidigt med tilldelande av emeritilön.

Vid införandet av ett tidsenligt lönesystem för prästerna har det syns kommittén önskvärt, att för det kyrkliga förvaltningsområdet utfärdas uttryckliga, generella bestämmelser om avskedsbeviljande myndighet. I brist på annat för närvarande lämpligare författningssammanhang har kommittén ansett de här avsedda bestämmelserna böra intagas bland prästlöne-reglementets administrativa stadganden. Föreskrifter i ämnet ha därför av kommittén upptagits, i fråga om ordinarie präster, i 13 § 2 mom. och, såvitt angår icke-ordinarie präster, i 14 § 3 mom. Vid föreskrifternas utformning har kommittén i huvudsak iakttagit den i den offentliga förvaltningen gällande principen, att den myndighet, som tillsatt tjänsten, skall jämväl bevilja avsked från samma befattning. Kommitténs författningsförslag på denna punkt innebär avsteg från nämnda regel endast i fråga om de kyrkoherdar — visserligen i praktiken flertalet — för vilka fullmakt å tjänsten enligt prästvalslagens bestämmelser utfärdas av domkapitlet. Ifrågavarande avsteg har kommittén ansett betingat av önskvärdheten av att samtliga kyrkoherdar i förevarande hänseende behandlas likformigt. Ur principiell synpunkt synes avskedsbeviljandet vid kyrkoherdetjänsterna — såväl de av Kungl. Maj:t som de av domkapitlet tillsatta — vid sådant förhållande lämpligen böra ankomma på Kungl. Maj:t. Framhållas må också i detta sammanhang, att inom den allmänna statsförvaltningen avsked från tjänst med högre lönegradsplacering än Ca 26 regelmässigt beviljas av Kungl. Maj:t. Det må även påpekas, att avsked från ordinarie församlingsprästtjänster för närvarande i det ojämförligt största antalet fall — nämligen alltid vid avgång med emeritilön — beviljas av Kungl. Maj:t, något som får ses i samband med den ursprungligen stadgade — år 1937 upphävda — maximeringen av tillgängliga kyrkofondsmedel för emeritilöner åt rikets prästerskap. Den överflyttning av avskedsbeviljandet vid komministerstjänsterna på domkapitlet, vilken kommittén föreslår, innebär därför en åtgärd i decentraliserande riktning.

14 §.

Icke-ordinarie prästs entledigande.

Reglementsutkastets bestämmelser ansluta sig i huvudsak till det allmänna avlöningsreglementets. De ha dock ansetts i vissa hänseenden kunna förenklas i jämförelse med motsvarande föreskrifter i Saar. Sålunda har motsvarighet till de utförliga bestämmelserna i 15 § 1 mom. andra stycket och 2 mom. första stycket i det allmänna reglementet helt eller delvis utslutits i Pr. Därest särskilda förhållanden skulle påkalla längre uppsägningstermin än tre månader vid extra ordinarie prästtjänst i vissa fall, kan beslut om en utsträckning av uppsägningstiden fattas med stöd av 2 mom. i förevarande paragraf.

På grund av den noggranna och sorgfälliga individuella prövning av de olika prästkandidaternas lämplighet för prästämbetet, som biskoparna pläga anlägga vid rekryteringen av stiftens prästerskap, finnes grundad anledning antaga, att entledigande på grund av visad olämplighet för prästkallet kommer att i praktiken ske i ytterst ringa utsträckning.

I fråga om anledningen till och grunderna för den i paragrafens tredje moment införda bestämmelsen om myndighet, som skall meddela beslut om entledigande från icke-ordinarie tjänst, får kommittén hänvisa till vad härutinnan anförts i specialmotiveringen till 13 §. Konsekvensen av bestämmelsen i detta moment blir, att det tillkommer Kungl. Maj:t att bevilja entledigande från garnisonspastorstjänsten i Boden och från sådan extra tjänst, som enligt 7 § 2 mom. femte jämfört med andra stycket tillsättes av Kungl. Maj:t. I övrigt skall domkapitlet entlediga från icke-ordinarie tjänst.

3 avd. Avlöningsbestämmelser.**1 kap. Grundläggande bestämmelser om avlöning.**

15 §.

Prästs rätt till avlöningsförmåner.

Bestämmelserna i 1 mom. första stycket samt i 2, 3 och 5 mom. i förevarande paragraf överensstämmer med vad i 18 § Saar stadgats i ifrågasvarande hänseenden.

Föreskrifterna i 1 mom. andra stycket ha utformats i enlighet med den för det statliga lönesystemet grundläggande principen, att en tjänstnehavare icke skall kunna vid sidan av avlöningsreglementet och dess tilläggsbestämmelser beredas andra eller större förmåner såsom vederlag för utförande av honom åvilande tjänstegöromål än som av statsmakterna avsetts eller beslutats. Den i andra styckets första mening stadgade begränsningen

i Kungl. Maj:ts befogenhet att disponera kyrkofondens medel för medgivande av andra avlöningsförmåner än de i Pr förutsatta överensstämmer med vad som för närvarande gäller. De skäl, som betinga att denna begränsning jämväl omfattar de icke-ordinarie prästerna, sammanhänga med reglerna för prästlönekostnadernas finansiering. I fråga om förbudet för präst att mottaga kommunalt avlöningstillägg samt donations- och gåvomedel får kommittén hänvisa till vad i betänkande I (kapitel 14) härom anförts. Till andra stycket har vidare överförts det i 1 § andra stycket prästlönerregleringslagen och 6 § kungl. reglementet för prästerskapets avlöning för närvarande stadgade förbudet för präst att mottaga särskild ersättning för honom på grund av tjänsten åliggande förrättningar. Det har syntts kommittén påkallat att i detta sammanhang understryka vikten av att stiftsledningarna noggrant tillse efterlevnaden av nämnda förbud och, i händelse av överträdelser häremot, vidta åtgärder för dessas beivrande. I samband härmed må påpekas, att det ifrågavarande förbudet icke avser sådana förrättningar, som det ej åligger prästen att i sin tjänst utföra — exempelvis vigsel, där ingendera kontrahenten är prästens församlingsbo. I fråga om kyrkoherde i utlandet gäller, att han icke får mottaga särskild ersättning för honom på grund av tjänsten åliggande förrättningar, vare sig sådan förrättning avser i utlandsförsamlingen inskrivna medlemmar eller andra till därvarande svenska koloni hörande personer eller resande eller eljest på orten tillfälligt vistande landsmän.

I paragrafens fjärde moment har införts en specialbestämmelse angående avlöningsförmånerna vid biskopstjänsten i Visby stift, vars innehavare för närvarande såsom prebende innehar kyrkoherdetjänsten i Visby pastorat. Kommittén får i anslutning härtill erinra om, att i den nu gällande biskopsavlöningsförordningen nämnda biskopstjänst blivit i vissa hänseenden föremål för särreglering. Bestämmelser härom äro i förordningen intagna i 5:e punkten första stycket, 6:e punkten andra stycket, 7:e punkten samt 8:e punkten under a) och b). Här må framhållas, att enligt 6:e punkten andra stycket biskopen i Visby stift, som i egenskap av kyrkoherde i Visby pastorat uppbär avlöning utgående i därför stadgad särskild ordning, skall äga vid biskopstjänsten åtnjuta lönefyllnad så bestämd, att hans kontanta lön för året uppbäras till ett belopp av 21 000 kronor jämte dyrtidstillägg därå enligt samma bestämmelser, som gälla för övriga biskopar. Vid bestämmande av nämnda lönefyllnad skola vidare tagas i beräkning samtliga de för kyrkoherdebefattningen i prebendepastoratet fastställda kontanta allmänna löneförmåner, därå utgående dyrtidstillägg inberäknat, men må därvid avdrag ske — intill ett belopp av 170 kronor för månad — för vad biskopen visar sig hava för månaden avstått såsom ersättning till vikarie å eller ämbetsbiträde vid berörda befattning. I 8:e punkten har stadgats, att de däri intagna allmänna bestämmelserna angående beredande av tjänstebostad åt biskop å för ändamålet särskilt anvisad publik fastighet m. m. icke

skola gälla för biskopen i Visby stift, så länge han i egenskap av kyrkoherde i Visby pastorat äger åtnjuta förmån av prästgård enligt ecklesiastik boställsordning.

Beträffande de överväganden, som föregått här återgivna bestämmelsers utfärdande, får kommittén hänvisa till vad i Kungl. Maj:ts proposition nr 242/1936 och första lagutskottets utlåtande nr 36/1936 därom anförts. Kommittén har för sin del icke funnit anledning närmare ingå på frågan om bibehållandet av kyrkoherdetjänstens i Visby pastorat egenskap av prebende åt biskopen i Visby. Från kommitténs sida må i detta sammanhang endast framhållas, att det under beredningen av den närmast föregående allmänna biskopslöneregleringen till förmån för ett bibehållande av detta prebende anfördes, att prebendarien såsom biskop i rikets till areal och folkmängd minsta stift kunde påräknas i större omfattning än övriga stiftschefer deltaga i den egentliga församlingsvården.

Enligt för kommittén tillgängliga uppgifter har kyrkoherdetjänsten haft prebendekaraktär alltsedan 1592.¹

I sitt betänkande I har kommittén föreslagit, att biskopen i Visby stift skall vara placerad i lönegrad Co 20. Förslaget innebär, att biskopen i Visby skall i lönehänseende likställas med biskoparna i rikets övriga stift utom ärkestiftet. Vid utarbetandet av förslaget till prästlönereglemente har inom kommittén ingående övervägts alternativa lösningar för det rent lönetekniska bestämmandet av avlöningsförmånerna vid de förenade biskops- och kyrkoherdetjänsterna i Visby. En tänkbar konstruktion synes kommittén härvid vara att med viss anknytning till biskopsavlöningsförordningens nuvarande bestämmelser, enligt vilka avlöningen vid kyrkoherdetjänsten ligger så att säga i botten, bestämma, att biskopen-kyrkoherden skall å biskopsavlöningen vidkännas avdrag för vad han uppbar i egenskap av kyrkoherde. Denna lösning kan å ena sidan sägas väl korrespondera med tjänsteföreningens karaktär och grunderna för finansieringen av avlöningskostnaderna vid de förenade tjänsterna, men föranleder å andra sidan en i flera hänseenden betydande löneteknisk inveckling. Vid detta alternativ få nämligen i prästlönereglementets bestämmelser angående inplacering och uppflyttning i löneklass, löneavdrag, semester, prästdräktsersättning och sjukvård intagas speciella föreskrifter om undantag för kyrkoherdetjänsten i Visby. Därest kyrkoherdetjänsten icke undantages från bestämmelserna i 19 § Pr, komme biskopen-kyrkoherden — ju längre tjänstetid han uppnådde — genom löneklassuppflyttningar i kyrkoherdelönegraden att erhålla allt högre lön i denna befattning men samtidigt att vidkännas däremot svarande större avdrag å biskopslönen. Ett likartat förhållande skulle inträda vid tjänstledighet från kyrkoherdetjänsten, om de i 25 § meddelade

¹ Enligt öppet brev från danska konungen den 4 juni 1592 skulle superintendenten på Gotland David Hansen Bilefelt tillika vara sockenpräst i Visby, vilket ämbetes inkomster av tionden och annat han skulle åtnjuta som de tidigare sockenprästerna.

bestämmelserna skulle tillämpas å denna befattning. Avlöningsuträkningen vid tjänsteföreningen finge vid sådant förhållande mer eller mindre karaktär av självändamål. På anförda skäl har kommittén icke ansett sig kunna förorda den nyss angivna lönetekniska konstruktionen. Kommittén får i stället såsom en lösning av det här avsedda lönetekniska spørsmålet föreslå en bestämmelse av den innebörden, att biskopen i Visby stift, som tillika skall vara kyrkoherde i Visby pastorat, äger med undantag varom i 34 § stadgas (tjänstebostad), vid föreningen av förevarande tjänster allenast åtnjuta de med biskopstjänsten förenade avlöningsförmånerna. En sådan löneteknisk konstruktion, vilken medför enkelhet i reglementets utformning och dettas praktiska tillämpning, anser kommittén böra föredragas, även om den icke, på samma sätt som den gällande biskopsavlöningsförordningens föreskrifter, avspeglar tjänsteföreningens nuvarande organisatoriska natur och de bakomliggande finansieringsbestämmelserna.

16 §.

Avlöningsförmåner av olika slag. Sammanträffande av förmåner.

Bestämmelserna i 1—3 mom. motsvara föreskrifterna i 19 § 1, 4 och 5 mom. Saar. Förevarande paragrafs 4 och 5 mom. ha sin motsvarighet i 12 § 4 och 5 mom. Arf. I samband härmed bör anmärkas, att vid tillämpningen av olycksfallsförsäkringslagen pastoraten anses såsom arbetsgivare för församlingsprästerna. Beträffande föreskrifterna i 4 mom. får kommittén i övrigt hänvisa till vad 1941 års lärarlönesakkunniga i betänkande SOU 1942: 9 anført i fråga om motsvarande bestämmelser i Arf. Kommittén får i detta sammanhang även erinra om vad i proposition nr 234/1950 med förslag till avlöningsbestämmelser för övningslärare och kyrkomusiker m. m. (sid. 26) framhållits med avseende å olycksfallsersättningens lönetekniska reglering.

2 kap. Lönen.

17 §.

Lönegrader, löneklasser och löneplan.

I specialmotiveringen till denna paragraf skall kommittén till en början behandla frågan om löneavvägningen för *garnisons- och amiralitetsprästerna*.

I principbetänkandet föreslog kommittén, att de heltidsanställda garnisons- och amiralitetsprästerna skulle omfattas av löneregleringen och inplaceras i följande lönegrader: 1) i Karlskrona amiralitetsförsamling amiralitetspastorn i Ca 33, amiralitetspredikanten i Ca 28 och extra ordinarie amiralitetspredikanten¹ i Ce 26, 2) i Skeppsholms församling amiralitets-

¹ Den icke-ordinarie amiralitetspredikanten benämnes för närvarande extra amiralitetspredikant.

pastorn i Ca 33, 3) garnisonspastorn i Karlsborg, tillika kyrkoherde i Karlsborgs pastorat i Ca 33 samt 4) extra ordinarie garnisonspastorn i Boden i Ce 26.

Då kommittén föreslog, att de ifrågavarande fyra ordinarie prästtjänsterna skulle tagas med i den allmänna prästlönereregleringen, oaktat frågan om amiralitetsförsamlingarnas och Karlsborgs pastorats framtida bestånd i sin nuvarande form stode öppen, var kommitténs ståndpunkt främst grundad på det förhållandet, att tjänsternas inordnande i det nya lönereglementet komme att underlätta en framtida, dessa tjänster berörande omorganisation. Rörande samtliga här avsedda ordinarie och icke-ordinarie tjänster framhöll kommittén, att de föreslagna lönegradsplaceringarna utmätts med beaktande även av tjänsternas organisatoriska särställning.

Vid remissbehandlingen av principbetänkandet möttes den av kommittén föreslagna löneavvägningen vid ifrågavarande tjänster av kritik i några av remissyttrandena, varav en sammanfattning återfinnes i propositionen i prästlönefrågan (nr 204/1949, sid. 80). I samma proposition förklarade sig föredragande statsrådet, som förordade militärprästtjänsternas medtagande i lönereregleringen, icke för det dåvarande beredd att taga ställning till frågan om lönesättningen för tjänsterna. Detta uttalande lämnades av riksdagen utan erinran (sammansatta stats- och första lagutskottets utlåtande nr 2/1950, sid. 70).

Efter ytterligare överväganden i denna fråga får kommittén nu anföra följande.

Vad först angår prästerskapet i amiralitetsförsamlingen i Karlskrona, så regleras tjänste- och löneförhållandena i huvudsak i ett den 24 maj 1864, nr 32, utfärdat reglemente för prästerskapet i denna församling med de ändringar, som föranledas av den senaste, den 27 oktober 1939 meddelade lönereregleringen för församlingens prästerskap.

Församlingen hade den 31 december 1949 10 424 medlemmar. Enligt såväl den av kommittén ursprungligen föreslagna som dess nu framlagda, modifierade allmänna formel för kyrkoherdetjänsternas inplacering i lönegrad, komma kyrkoherdar i pastorat med motsvarande folkmängdstal att placeras i lönegrad Ca 33. Kommittén vidhåller därför den i det första betänkandet föreslagna löneställningen för amiralitetspastorn.

Enligt art. I § 2 i 1864 års reglemente motsvarar amiralitetspredikanten — i reglementet benämnd bataljonspredikant — en komminister i territoriell församling. Denna amiralitetspredikanttjänstens likställighet i tjänstehänseende med komminister synes kommittén alltjämt — bortsett från de särskilda organisatoriska förhållandena i församlingen — gälla med oförminskad giltighet. Med hänsyn härtill har kommittén vid förnyat övervägande funnit sig nu böra revidera sitt tidigare förslag angående tjänstens löneställning och i stället föreslå, att den placeras i den lönegrad, vartill tjänsten enligt de av statsmakterna antagna grunderna för komministers-

tjänsternas lönegradsplacering skulle ha hänförts om församlingen utgjort en territoriell stadsförsamling, d. v. s. i Ca 26.

Även för icke-ordinarie amiralitetspredikanten vill kommittén nu föreslå en annan lönegradsplacering än som föreslogs i principbetänkandet. Såsom kyrkomötet framhållit synes denne prästman i fråga om tjänsteställning närmast vara jämförlig med kyrkoadjunkt. På grund härav förordar kommittén, att den icke-ordinarie amiralitetspredikantstjänsten, som med hänsyn till sin stadigvarande karaktär och normerna för de olika anställningsformernas tillämpning i det statliga lönesystemet bör inrättas såsom extra ordinarie, inplaceras i den för kyrkoadjunktarna fastställda lönegraden, Ce 24.

Vad härefter beträffar amiralitetspastorstjänsten i Skeppsholms församling, så gäller för denna — förutom, i tillämpliga delar, för församlingsprästerskapet i allmänhet gällande författningar — dels de allmänt hållna bestämmelserna om religionsvård i 1947 års reglemente för marinen, del I A, 77 och 78 §§, samt kap. XII i en av chefen för ostkustens marin-distrikt utfärdad order, betecknad Mdo/noll 1948, dels ock i lönehänseende lönerегleringsresolution den 14 februari 1941. Då denna tjänst i alla väsentliga hänseenden är helt ensartad med amiralitetspastorstjänsten i Karlskrona, finner kommittén, oaktat folkmängden i Skeppsholms församling är något mindre — den 31 december 1949 6 988 personer — icke anledning till att densamma i lönehänseende skulle bedömas annorlunda än tjänsten i karlskronaförsamlingen.

Om den allmänna karaktären hos garnisonspastors-kyrkoherdetjänsten i Karlsborg har nuvarande tjänstinnehavaren i skrivelse till kommittén den 11 februari 1947 uttalat, att den från att ha varit en ren garnisonspastorstjänst utvecklats till att bli mer och mer lik en vanlig kyrkoherdetjänst; vidare hade antalet militärförband minskat, medan den civila församlingen tillvuxit avsevärt. Enligt kommitténs mening medgiver knappast det sätt, varpå kyrkoherdens lön i gällande lönerегleringsresolution bestämts (se härom principbetänkandet s. 37), att för tjänstens inplacering i lönegrad direkt tillämpas den av kommittén föreslagna allmänna metoden för kyrkoherdetjänsternas lönegradsplacering. Då folkmängden i pastoratet den 31 december 1949 utgjorde allenast 3 760 personer och då de till tjänsten hörande rent militärprästerliga åliggandena måste anses vara mindre omfattande, synes inplacering i lönegrad Ca 31 bäst överensstämma med de föreslagna allmänna grunderna för kyrkoherdarnas lönegradsplacering. Vid omprövning av frågan har kommittén därför stannat för att föreslå, att tjänsten placeras i nämnda lönegrad.

Den extra ordinarie garnisonspastorstjänsten i Boden, som tidigare utgjort en bisyssla för kyrkoherden i Överluleå pastorat, ombildades år 1936 till en extra ordinarie fulltidstjänst. Med bifall till av Kungl. Maj:t i proposition nr 130 framlagt förslag beslöt riksdagen år 1943 en höjning av arvudet vid tjänsten från 6 000 till 7 600 kronor, varå därjämte skulle utgå dyrtids-

kompensation. I propositionen lämnades en utförlig redogörelse för de arbetsuppgifter, som åvila garnisonspastorn, till vilken framställning kommittén får hänvisa. Vid arvodets bestämmande år 1943 synes främst ha beaktats, å ena sidan, garnisonspastorns — i jämförelse med stiftsadjunkternas — mera omfattande och ansvarsfulla arbetsuppgifter samt önskemålet, att garnisonspastorn finge en i förhållande till komministrarna i Överluleå pastorat skälig löneställning, och, å andra sidan, önskvärdheten av att befattningen innehades av en yngre prästman. Sitt tidigare förslag till lönegradsplacering — Ce 26 — har kommittén avvägt utifrån samma synpunkter. Med tillämpning av statsmakternas principbeslut i prästlönefrågan och folkmängdssiffran för pastoratet per den 31 december 1949 komma de två komministrarna i Överluleå pastorat att bli placerade i Ca 28. Kommittén finner sig därför nu — liksom i betänkande I — böra förorda, att garnisonspastorstjänsten inplaceras i lönegrad Ce 26.

Jämlikt förevarande paragrafs andra moment tillkommer det Kungl. Maj:t att i enlighet med av riksdagen beslutade grunder meddela närmare bestämmelser och beslut om fördelningen av kyrkoherde- och komministers-tjänsterna ävensom de därmed likställda amiralitets- och garnisonspräst-tjänsterna på de olika för dessa tjänster avsedda lönegraderna. Enligt kommitténs mening skulle det vara ur flera synpunkter olämpligt att i Pr medtaga bl. a. de omfattande och detaljerade inplaceringsreglerna för de ordinarie församlingstjänsterna. Bestämmelser härom synas kommittén böra i stället meddelas i särskild ordning.

Vidkommande lönegradsplaceringen av extra tjänster har i reglementet givits bestämmelser härom för visst fall (7 § 2 mom.). I övrigt lär den extra anställningsformen vinna föga användning på det kyrkliga förvaltningsområdet. Det torde ankomma på Kungl. Maj:t att med avseende å dessa senare fall utfärda närmare bestämmelser och anvisningar angående lönegradssättningen. Härvid förutsätter kommittén, att de inom den civila statsförvaltningen härutinnan tillämpade riktlinjerna kunna tjäna till vägledning.

Föreskrifterna i 3 mom. motsvara de i 20 § 1 mom. tredje stycket Saar meddelade. De i sistnämnda stycke intagna lönerumsbeteckningarna d_1 , d_2 , d_3 och d_4 ha synts kommittén icke böra införas i själva prästlöne-reglementet. Föreskrift om de olika lönerummens utmärkande genom särskilda koefficienter vid siffran för högsta löneklassen i varje lönegrad har lämnats i förtexten till den som bil. A till Pr fogade placeringstabellen.

18 §.

Reglerad befordringsgång för pastoratsadjunkter.

I den förut lämnade redogörelsen angående avlöningsreglementets utformning m. m. har kommittén framhållit lämpligheten av att i själva präst-

lönereglementet intaga de egentliga huvudgrunderna för den reglerade befördringsgången. De för befördringsgångens tillämpning därutöver erforderliga detaljföreskrifterna synas kommittén böra meddelas i tilläggsbestämmelserna till Pr.

Befördringsgången för pastoratsadjunkterna och de därmed sammanhängande spörsmålen ha av kommittén ingående behandlats i betänkande I (sid. 104 ff.). Därvid upptog kommittén icke till övervägande frågan om avvikelser från den föreslagna befördringsgången i andra fall än då vederbörande pastoratsadjunkt förvärvat teologie doktorsgrad eller avlagt teologie licentiatexamen. För pastoratsadjunkter med dylika lärdomsmeriter förordade kommittén en förkortning av väntetiden i vissa lönegrader.

Kommittén skall här något beröra frågan, om ytterligare avsteg från det normala befördringsschemat i pastoratsadjunktskarriären kunna anses påkallade. Bestämmelser angående avvikelser från den befördringsgång, som för närvarande gäller för den statliga amanuenspersonalen, ha meddelats i 7 § kungörelsen den 30 juni 1947 (nr 436) angående reglerad befördringsgång för viss icke-ordinarie personal i statens tjänst (den s. k. befördringskungörelsen). Enligt dessa bestämmelser skall myndighet, som finner anledning att för viss amanuens ifrågasätta tillämpning av högre begynnelselön eller förmånligare befördringsgång än den normala, inhämta yttrande i ärendet från en särskild av Kungl. Maj:t utsedd statens befördringsnämnd, bestående av ordförande och två ledamöter. Om nämnden biträder den av myndigheten ifrågasatta avvikelserna, må denna vidtagas. Anser sig nämnden däremot icke kunna godtaga myndighetens förslag, äger myndigheten underställa ärendet Kungl. Maj:t för avgörande. Grunderna för nämnda stadgandes tillämpning ha närmare berörts i 1944 års personalutrednings betänkande SOU 1946: 66 (sid. 77 ff.) och i den till 1947 års statsverksproposition fogade bilaga 2, innehållande för flera huvudtitlar gemensamma frågor (sid. 32—35 och 43—44). Härvid förutsattes, att avvikelser från befördringsgången i en för befattningshavaren förmånlig riktning borde ifrågakomma allenast under vissa särskilda betingelser, nämligen 1) då behov föreläge att inom visst verk anställa eller befordra befattningshavare med speciell utbildning eller 2) då visst verk i konkurrens med icke-statlig arbetsgivare önskade kvarhålla befattningshavare, som visat exceptionell duglighet.

Enligt kommitténs mening får den för teologie doktorer och teologie licentiat föreslagna förkortningen av väntetiden i vissa lönegrader anses för den kyrkliga tjänsteorganisationens vidkommande tillgodose — ehuru på ett mera generellt sätt — ett behov likartat det ovan under 1) angivna. Såvitt kommittén kan bedöma, läres inom kyrkan anledning saknas att därutöver medgiva avvikelser från den vanliga befördringsgången.

Då de i det föregående omförmälda speciella undantagen för pastoratsadjunkter med teologie doktorsgrad eller teologie licentiatexamen lämpligen

böra utformas i direkta föreskrifter härom i tilläggsbestämmelserna, synes den för närmast jämförlig personal inom allmänna statsförvaltningen inrättade befodringsnämnden icke behöva anlitas för det kyrkliga förvaltningsområdets del.

Såsom kommittén tidigare antytt, böra jämväl övriga för befodringsgångens tillämpning nödvändiga kompletteringsföreskrifter jämlikt förevarande paragrafs tredje stycke utfärdas av Kungl. Maj:t i administrativ väg, lämpligen i tilläggsbestämmelserna. Enligt kommitténs mening böra i dessa intagas bl. a. föreskrifter, vilka i huvudsak motsvara de i 2 § 2 punkten andra stycket och 4—6 punkterna samt 5 och 6 §§ befodringskungörelsen för den statliga amanuenspersonalen meddelade.

Kommittén får slutligen framhålla, att det bör ankomma på vederbörande domkapitel att under hänsynstagande till den ifrågavarande tjänstgöringens beskaffenhet självständigt pröva, om och i vilken utsträckning pastoratsadjunkt må för inplacering i befodringsgången tillgodoräkna tidigare anställning i verksamhet, som bedrivs av svenska kyrkans missionsstyrelse, svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse, svenska kyrkans diakonistyrelse, svenska kyrkans lekmannaskola i Sigtuna, Ersta diakonianstalt, samariterhemmet i Uppsala, Vårsta diakonissanstalt, Göteborgs diakonissanstalt, diakonissanstalten å Stora Sköndal och Stockholms stadsmission. Även annan likartad anställning bör kunna evalveras för bestämmande av lönegrads-placering (och löneklassplacering) såsom pastoratsadjunkt.

19 §.

Grundläggande bestämmelser om löneklassplacering.

Bestämmelserna i förevarande paragraf överensstämja till sitt innehåll helt med de i 21 § Saar meddelade. De för tillämpningen av sistnämnda paragraf utfärdade kompletteringsföreskrifterna i 11 § tilläggsbestämmelserna till Saar förutsätter kommittén skola erhålla sin motsvarighet i den tilltänkta supplementförfattningen till Pr.

20 §.

Löneklassplacering med hänsyn till tidigare innehavd tjänst m. m.

Denna paragraf innehåller bl. a. de för det statliga lönesystemet så betydelsefulla sneddningsreglerna. Ifrågavarande föreskrifter ha med hänsyn till prästlöneordningens mera enhetliga tillämpningsområde kunnat något förenklas i jämförelse med allmänna avlöningsordningens motsvarande bestämmelser (§ 22).

Det må framhållas, att präst, som tillträder ordinarie, extra ordinarie eller extra tjänst, skall inplaceras och uppflyttas i löneklass (lönerum) med hänsyn till tidigare anställning i enlighet med paragrafens bestämmelser icke endast om den tidigare tjänsten är i Pr avsedd tjänst med någon av löne-

gradsbeteckningarna Ca, Ce eller Cg utan även om prästen innehaft eller med vikariatslöneförordnande uppehållit i Saar, Arf, avlöningsreglementet för övningslärare eller avlöningsreglementet för kyrkomusiker avsedd tjänst med någon av dessa lönegradsbeteckningar. (Jämför prop. 225/1948, sid. 98 och 103.) Liksom i det allmänna avlöningsreglementet har bestämmningen av de tjänster, till vilka hänsyn skall tagas, ansetts kunna ske allenast genom angivande av själva lönegradsbeteckningarna.

I 1 mom. första stycket har föreskrivits, att vid paragrafens tillämpning hänsyn icke må tagas till ordinarie, extra ordinarie eller extra tjänst, efter vars frånträdande prästen under en sammanhängande tid av tre år icke vid något tillfälle innehaft någon i Pr avsedd lönegradsplacerad tjänst eller annan anställning, vilken enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser skall i förevarande hänseende jämsättas med tjänst av angivet slag. Sistnämnda bestämmelser förutsätter kommittén skola meddelas i tilläggsbestämmelserna till Pr. Kommittén anser sig i detta sammanhang böra framhålla, att enligt kommitténs mening starka skäl tala för att till sådan nyss avsedd annan anställning hänföres bl. a. tjänstgöring i befattning vid svenska kyrkans missionsstyrelse eller annat i specialmotiveringen till 18 § angivet organ.

21 §.

Löneklassplacering enligt särskilda beslut och bestämmelser.

Med tillämpning av förevarande paragraf, vilken motsvarar 24 § Saar, kan förmånligare placering och uppflyttning i löneklass än den normala medgivas — om detta prövas skäligt — med hänsyn till att prästen tidigare innehaft kommunal befattning eller i icke-statlig anställning utfört arbete av allmännyttig beskaffenhet. Till sådan icke-statlig anställning torde i och för sig kunna hänföras tjänstgöring i befattning vid svenska kyrkans missionsstyrelse eller annat av de organ, vilka närmare angivits vid 18 §. Enligt ifrågavarande paragraf förefinnes jämväl möjlighet för präst, som före tillträdet av i Pr avsedd lönegradsplacerad tjänst under längre tid innehaft arvodesanställning, som regleras i 4 avd. av detta reglemente eller 4 avd. Saar, att — om föreliggande omständigheter därtill föranleda — få tillgodoräkna helt eller delvis dylik anställningstid för vinnande av högre löneklassplacering än som skulle följa av reglerna i 19 och 20 §§.

22 §.

Lön enligt högre löneklass än den, vari prästen är placerad.

Förevarande paragraf motsvarar 25 § 2 mom. Saar. Enligt kommitténs mening saknas anledning att i Pr intaga motsvarighet till sistnämnda paragrafs första moment.

23 §.

Lönebeloppet inom vederbörande löneklass.

Denna paragraf är likalydande med 26 § 1 mom. Saar.

I detta sammanhang må framhållas, att enligt kommitténs mening tillräckliga skäl icke föreligga för att bereda präst, som på grund av prästvals-systemet ej vunnit befordran trots många tjänstår, särskild compensation i form av antingen lön efter högre löneklass än den, vari han är placerad, eller uppflyttning i högre lönegrad än den för ifrågavarande tjänst reguljära. Dylika särbestämmelser för prästerna skulle kunna föranleda motsvarande anspråk från personalhåll inom andra förvaltningsområden, där befodringsförhållandena — visserligen icke på grund av analoga men under i detta sammanhang jämförliga omständigheter — äro ojämma och ur vissa befattningshavares synpunkter otillfredsställande.

24 §.

Tid varunder lön utgår. Löneavdrag och avdragsgrupper.

Denna paragraf innehåller samma föreskrifter som 27 § Saar.

25 §.

De fall, då löneavdrag skall tillämpas.

I. *Tjänstledighet.* De i reglementsutkastet föreslagna bestämmelserna överensstämma i huvudsak med vad härutinnan stadgats i 28 § I Saar. Med hänsyn till för prästerna föreliggande speciella förhållanden synes det kommittén sannolikt, att vissa i förevarande punkt upptagna tjänstledighetsorsaker komma att i praktiken ytterst sällan inträffa. När kommittén likväl i sitt författningsförslag medtagit bestämmelser om nyss berörda — i övriga statliga avlöningsreglementen omförmälda — tjänstledigheter och löneförmånerna härunder, har den för kommittén härvidlag avgörande synpunkten varit önskvärdheten att undvika eljest nödvändiga särbeslut från Kungl. Maj:ts sida i eventuellt uppkommande tjänstledighetsfall av här avsedd natur. Anmärkas bör, att vunna erfarenheter efter löneregleringar, som genomförts på andra förvaltningsområden, tala till förmån för de av kommittén förordade mera uttömmande bestämmelserna.

Föreskrifterna under 1)–4) och 6)–10) motsvara helt bestämmelserna i 28 § I 1)–4), 6) och 8)–11) Saar. I fråga om de under 7) i reglementsutkastet upptagna bestämmelserna bör påpekas, att dessa icke äro tillämpliga, då prästen själv är sjuk, utan närmast avse sådana fall, då antingen någon nära anhörig till prästen lider av smittsam sjukdom eller prästen själv är s. k. bacillbärare.

De under punkt 5) föreslagna bestämmelserna angående löneförmåner under tjänstledighet för studier m. m. äro utformade efter förebild av de

för bl. a. läroverkslärarna i sådant hänseende givna föreskrifterna i Saar. Enligt kommitténs mening tala — vid prästernas inordnande i det statliga lönesystemet — flera vägande skäl för åvägabringande av likställighet mellan präster och lärare i förevarande avseende.

I anslutning till reglementsförslaget på denna punkt får kommittén därjämte anföra följande. Det torde böra understrykas, att de ifrågavarande tjänstledighetsbestämmelserna givetvis icke skola tillämpas vid prästs frånvaro från den omedelbara tjänstutövningen i pastoratet eller annat för honom fastställt tjänstgöringsområde *på grund av deltagande i det för församlingarna inom visst kontrakt eller stiftet gemensamma arbetet*. Den enskilde prästens medverkan i det här avsedda kontrakts- och stiftsarbetet faller givetvis inom ramen för hans tjänståligganden i vidare mening. Då en församlingspräst sålunda på grund av bestämmelserna i 25 kap. kyrkolagen och kungl. förordningen den 7 mars 1855 (nr 32) angående ändring i vissa delar av kyrkolagens stadganden om prästmöte bevisar det minst vart sjätte år av biskopen sammankallade prästmötet i stiftet, fullgör han därmed en obligatorisk förrättning i själva tjänsten. På liknande sätt måste betraktas prästens deltagande i vissa andra inom stiftet eller del därav anordnade sammankomster såsom stiftsmöten m. m. Kontraktskonvent och sammankomster mellan kontraktsprostarna inför biskopen måste i allmänhet också betraktas såsom hörande till vederbörande prästs tjänsteförrättningar. Det bör ankomma på domkapitlet att tillse, att nu angivna möten och sammankomster icke anordnas i större utsträckning än som prövas erforderligt med hänsyn till den kyrkliga verksamhetens bedrivande i stiftet. I detta sammanhang får kommittén även hänvisa till vad kommittén i ett senare avsnitt av detta betänkande föreslår i fråga om reseersättning för deltagande i här avsedda sammankomster.

Enligt kommitténs mening föreligga rätt så stora svårigheter att uppdraga bestämda riktlinjer för beviljande av tjänstledighet med oavkortad lön för iakttagelser, studier eller arbete av betydelse för kyrkan. Vid prövningen av de i praktiken uppkommande fallen, huruvida iakttagelserna m. m. äga ett sådant värde, att de böra anses på ett påtagligt sätt kunna tjäna kyrkans intressen, komma nämligen — såvitt kommittén kan förutse — att föreligga för de olika tjänstledighetsansökningarna speciella omständigheter av de mest skiftande slag, vartill hänsyn måste tagas. För att ernå enhetlighet och tillsyn beträffande förevarande bestämmelsers tillämpning har det synts kommittén lämpligt, att beslutanderätten i fråga om här avsedd tjänstledighet i princip lägges i Kungl. Maj:ts hand. Såsom av reglementsutkastet framgår, har kommittén dock ansett möjlighet böra beredas Kungl. Maj:t att delegera avgörandet till domkapitlet, i den mån en decentralisering kan befinnas ändamålsenlig. Enligt vad kommittén kan bedöma, lär i praktiken utbildas vissa typfall av tjänstledighet för iakttagelser och studier. Sedan dessa efter vederbörlig framställning kommit

under Kungl. Maj:ts prövning och ställning tagits till ifrågavarande typfalls betydelse för kyrkan, synes vid bifall till framställningen en delegation av beslutanderätten för ett vart sådant typfall kunna ske till de lokala stiftsorganen. Såvitt kommittén kan förutse, torde bland sådana typfall, som på angivet sätt få antagas komma under Kungl. Maj:ts precedensavgörande, kunna förväntas tjänstledighetsframställningar för deltagande i vissa av svenska kyrkans missionsstyrelse, svenska kyrkans diakonistyrelse, svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse, sigtunastiftelsen, Sveriges kyrkliga studieförbund m. fl. anordnade kurser, konferenser och andra sammankomster för olika ändamål. Den vid principprövningen av dessa framställningar bestämmande faktorn bör självfallet vara graden av kursämnenas samband med prästens församlingsarbete.

I vissa stift pläga dock för prästerskapet anordnas vissa kurser för iakttagelser och studier, vilka enligt kommitténs mening få anses vara av sådan beskaffenhet, att deras hänskjutande till Kungl. Maj:t för skapande av typfall icke synes vara erforderligt. Kommittén syftar härvid dels på de av prästerliga sammanslutningar i stiftet anordnade sammankomsterna med uppgift att vidmakthålla och öka medlemmarnas insikter i teologiska ämnen och dels på de förekommande s. k. teologisk-homiletiska seminarierna. För deltagande häri bör präst beviljas tjänstledighet med oavkortad lön. Dylig tjänstledighet bör även kunna ifrågakomma för författande av prästmötesavhandling. Med hänsyn till den relativt långa tid, som står till preses förfogande för arbetet med nämnda avhandling, bör dock tjänstledighet härför *i allmänhet* icke beviljas. Om på grund av avhandlingens beskaffenhet tjänstledighet i särskilda fall prövas erforderlig, bör denna icke omfatta längre tid än en månad.

Under tjänstledighet för studier för vinnande av högre lärdomsmeriter kan präst enligt reglementsförslaget medgivas lön med B-avdrag sammanlagt högst 360 dagar under loppet av tio på varandra följande kalenderår, dock högst 180 dagar av den tid, under vilken han innehar tjänst i samma lönegrad. Frågan huruvida prästerna för sistnämnda ändamål borde kunna beviljas längre sådan tjänstledighet än läroverkslärarna med hänsyn tagen till de senares långa ferier i jämförelse med de förras semester har varit föremål för överväganden inom kommittén. Tillräcklig anledning har emellertid icke ansetts föreligga att på grund härav ställa prästerna förmånligare än läroverkslärarna i fråga om ledighet för akademiska studier.

Med stöd av stadgandet om tjänstledighet för studier av betydelse för prästens kompetens för viss tjänst bör enligt kommitténs mening präst, som tjänstgör eller har för avsikt att söka prästtjänst i landets finsk- eller lapsktalande församlingar, kunna erhålla ovan avsedd tjänstledighet med B-avdrag för studier i dessa språk.

Tjänstledighet med B-avdrag bör givetvis icke beviljas för akademiska studier, om dessa utgöra förberedelser för prästens övergång till lärarbanan.

II. Avstängning från tjänstgöring m. m. Bestämmelserna under förevarande punkt överensstämma med föreskrifterna i 28 § III Saar. Då stadgandet i andra stycket innehåller bestämmelser om avlöning jämväl under avstängning, som avses i 13 § 3 mom. första stycket lagen om domkapitel, bör den i sagda moments tredje stycke innefattade regeln om löneförmåner under sådan avstängning vid prästlönereglementeis ikraftträdande upphävas.

Enligt kommitténs mening bör vid prövning av frågan om avlöning åt avstängd präst i första hand hänsyn tagas till huruvida han är familjeförsörjare eller eljest har försörjningsplikt mot anhöriga. Som regel torde vederbörande böra vidkännas B-avdrag, såvitt ej alldeles speciella skäl motivera mindre avdrag. Under avstängningen bör prästen fråntagas övriga med tjänsten förenade förmåner.

III. Prästen avhåller sig från tjänstgöring utan att hava erhållit ledighet eller kunna styrka giltigt förfall. I dylika fall skall präst, liksom i Saar avsedd tjänsteman, avstå från hela lönen.

3 kap. Semester och semesterersättning.

26 §.

Semester.

Frågan om beredande av semester åt präst och därmed sammanhängande spörsmål ha av kommittén ingående behandlats i betänkande I (sid. 115—122). I enlighet med kommitténs därvid framlagda förslag har i Pr semestern icke utformats såsom en prästen ovillkorligt tillkommande förmån. Efter förebild av de för civilstatstjänstemännen före den 1 juli 1939 gällande semesterbestämmelserna har i reglementsförslaget i stället föreskrivits, att präst äger erhålla efter tillämplig avdragsgrupp och lönegrad angiven semester, när det kan ske utan hinder av göromålen behöriga gång. Det tillkommer sålunda vederbörande domkapitel att pröva, huruvida begärd semester med hänsyn till de rådande tjänstgörings- och personalförhållandena skall beviljas. I överensstämmelse med vad kommittén i sitt första betänkande förordat, har vidare i reglementsförslaget domkapitlen bemyndigats att — om semester på grund av tjänstgöringsförhållandena icke kunnat uttagas under löpande kalenderår eller eljest skäl därtill i det enskilda fallet föreligga — medgiva, att präst må åtnjuta vid samma års utgång återstående semester under nästpåföljande år jämte semester för detta år.

I övrigt ha bestämmelserna i förevarande paragraf utformats i huvudsaklig överensstämmelse med föreskrifterna i 29 § Saar men kunnat något förenklas i jämförelse med dessa. Sålunda har i reglementsutkastet på

grund av prästernas speciella tjänstgöringsförhållanden icke behövt medtagas vad i sistnämnda paragraf stadgats om tjänstefria dagars inräknande i semestern.

Med avseende å bestämmelserna i 2 mom. b) andra stycket av förevarande paragraf må framhållas att, om en i tidigare — där åsyftad — anställning intjänat men ej åtnjuten semester är av ovillkorlig natur, ifrågasvarande antal semesterdagar bör betraktas som obligatoriskt jämväl i den nytillträdde, i Pr avsedda tjänsten.

27 §.

Semesterersättning.

Bestämmelserna äro av samma innehåll som föreskrifterna i 30 § Saar.

4 kap. Vikariatsersättning och tjänstedubblersarvode.

28 §.

Vikariatsersättning.

De i reglementsförslaget upptagna bestämmelserna om vikariatsersättning överensstämma i all huvudsak med motsvarande föreskrifter i 31 § Saar. Bestämmelserna i förevarande paragraf ha dock kunnat något förenklas i jämförelse med de i allmänna avlöningsreglementet meddelade vikariatsersättningsreglerna, beroende på dels att det i Pr — såsom i det föregående framhållits — icke befunnits erforderligt medtaga det lönetekniska institutet att bestrida göromål ankommande på tjänst i högre lönegrad, dels ock att vikariatsersättningens belopp i samtliga för prästernas vidkommande tänkbara fall framgår av den till statens löneplansförordning fogade bilaga C.

I specialmotiveringen till 7 § har anmärkts, att innehavare av tjänst inom den för pastoratsadjunkterna stadgade befordringsgången icke må meddelas vikariatsförordnande å högre tjänst i samma befordringsgång. Anledningen härtill angavs vara, att lönegradsplaceringen vid de olika tjänsterna inom befordringsgången i princip vore bestämd av tjänstinnehavarens anställningstid i pastoratsadjunktskarriären men icke av göromålets art. Enligt kommitténs mening bör formellt hinder dock icke föreligga för domkapitel att förordna aspirant å pastoratsadjunktstjänst att uppehålla exempelvis ordinarie församlingstjänst, om vikarie, som passerat aspirantstadiet, icke finnes att tillgå. Det ligger dock i sakens natur, att dylika utvägar så långt möjligt icke böra beträdas. En specialregel för bestämmande av vikariatsersättning i här avsedda fall har stadgats i 1 mom. andra stycket. Framhållas må, att bestämmelserna i nämnda stycke äro tillämpliga även i sådana fall, då extra pastoratsadjunkt i lönegrad Cg 18 undantagsvis förordnas att uppehålla tjänst med lägst lönegradsnummer 24.

Slutligen får kommittén påpeka, att bestämmelserna om vikariatsersättning icke avse sådana vikariatsförordnanden, som innebära s. k. tjänstedubbling och om vilka regler upptagits i 29 §.

29 §.

Tjänstedubblingsarvode.

I fråga om tjänstedubblingens utnyttjande och avvägningen av det särskilda tjänstedubblingsarvodet får kommittén hänvisa till vad i betänkande I (sid. 117 ff.) härom anförts.

Såsom i specialmotiveringen vid 28 § anmärkts, utgår under förordnande att jämte egen tjänst såsom vikarie uppehålla tjänst i närbeläget pastorat icke vikariatsersättning utan i stället tjänstedubblingsarvode i enlighet med bestämmelserna i förevarande paragraf.

För tillämpning av 29 § har bland annat uppställts den förutsättningen, att förordnandet skall avse tjänst i *annat* pastorat. Huruvida den uppehållna tjänsten är högre eller lägre än den, som vikarien själv innehar, saknar däremot betydelse. Ålägges komminister — enligt för närvarande i vederbörande lönerегleringsresolution meddelade administrativa föreskrifter — att med bibehållande av utövningen av innehavande tjänst tillika uppehålla annan i eget pastorat inrättad tjänst, komministratur eller kyrkoadjunktur, med samma eller lägre lönegradsplacering, utgår under ifrågasvarande vikariatsförordnande icke någon särskild ersättning. Är åter den uppehållna tjänsten åsatt högre lönegradsnummer än vikariens egen tjänst, är han berättigad till vikariatsersättning enligt bestämmelserna i 28 §.

5 kap. Särskilda ersättningar samt lönetillägg och prostarvoden.

30 §.

Särskilda ersättningar.

I denna paragraf ha sammanförts bestämmelser om vissa slag av ersättningar. Paragrafens närmaste motsvarighet i Saar är denna författnings 33 §, vari dock saknas motsvarighet till bestämmelserna i förevarande paragraf om prästdräktsbidrag och prästdräktsersättning samt om biträdesersättning till ärkebiskopen. Med hänsyn till att prästernas delvis fria tjänstedrätt icke har karaktären av en naturaförmån, ha bestämmelserna härom ansetts böra intagas i detta sammanhang och icke — såsom i allmänna avlöningsreglementet — i en särskild paragraf i 6 kap.

1 mom. Prästdräktsbidrag m. m.

I betänkande I framlade kommittén förslag om att särskild gottgörelse för hållande av tjänstedrätt skulle utgå till präst i form av dels ett bidrag

å 500 kronor till första anskaffningen av den egentliga prästdräkten, dels ock en årlig ersättning å 75 kronor för underhåll och förnyelse av denna dräkt. Förstnämnda belopp skulle utbetalas vid antagningen till icke-ordinarie pastoratsadjunkt i stiftet.

Yttranden.

I sina över kommitténs principbetänkande avgivna yttranden ha *kammarkollegiet*, *riksräkenskapsverket* samt *domkapitlen i Luleå* och *Göteborgs stift* avstyrkt här avsedda löneförmåner, den senare stiftsstyrelsen dock endast med avseende å underhållsbidraget. *Domkapitlet i Karlstads stift* har föreslagit, att gottgörelse för anskaffning och underhåll av prästdräkt skall utgå efter samma grunder, som gälla för officerare. Kommitténs förslag har däremot biträttts av *kyrkomötet*, *övriga domkapitel* och *de prästerliga personalorganisationerna*. Anmärkas bör, att kyrkomötets särskilda utskott i sitt över betänkandet avgivna utlåtande motsatte sig de föreslagna anskaffnings- och underhållsbidragen av principiella skäl. Prästdräkten vore icke — yttrade utskottet — i vanlig mening en uniform för prästen såsom befattningshavare. Prästdräkten bures sålunda icke allenast av de präster, som erhöle befattningar, å vilka det blivande prästlöneordningens kommissioner skulle komma att äga tillämpning, utan av var och en som hade vigts till präst, oavsett om han innehade dylik tjänst eller icke.

Statens lönenämnd har ansett det tveksamt, om prästerna borde tillerkännas här ifrågavarande löneförmån. Lönenämnden vore nämligen icke övertygad om, att begagnandet av prästdräkten medförde, att prästerna finge vidkännas nämnvärt högre klädkostnader än statstjänstemän i motsvarande tjänsteställning. I varje fall borde bidraget begränsas till att avse den första anskaffningen av prästdräkten. Därest denna begränsning vidtoges, syntes det föreslagna bidragsbeloppet — 500 kronor — kunna godtagas.

Statskontoret har lämnat förevarande del av förslaget utan erinran.

K o m m i t t é n.

Enligt kommitténs mening saknar det förhållandet, att även andra präster än de i kyrkoorganisationen tjänstgörande äga behörighet att anlägga den speciella prästdräkten, i detta sammanhang reell betydelse. Det avgörande för frågan om införande av prästdräktsbidrag måste givetvis vara, huruvida det för statskyrkans aktiva befattningshavare existerar en faktisk bundenhet att begagna den särskilda prästdräkten och härigenom tillika för dem uppkomma högre klädkostnader än för i offentlig tjänst anställda tjänstemän i allmänhet. Denna frågeställning synes kommittén icke kunna besvaras annat än jakande. Ett allmänt bedömande av bundenhetens omfattning samt merkostnadernas storlek i och för sig anser kommittén tala för, att kompensationen för prästdräkt skäligen bör avvägas till de av kommittén föreslagna beloppen.

I reglementsförslaget har engångsbeloppet å 500 kronor, som skall utbetalas vid tillträdet av den första anställningen — alltså i allmänhet i avslutning till prästvigningen — ansetts böra benämnas *prästräktsbidrag*. Det mindre årliga beloppet å 75 kronor har betecknats *prästräktsersättning*. De olika benämningarna å dessa båda löneförmåner ha motiverats av praktiska skäl. Med hänsyn till avlöningsredogörarnas arbete har föreskrivits, att prästräktsersättning skall utanordnas vid en och samma tidpunkt för alla präster, även om härigenom vissa befattningshavare kunna få vänta intill två år på första prästräktsersättningens utbetalande.

2 mom. Resersättning.

A. Församlingsprästerna.

I sitt principbetänkande framlade kommittén förslag till nya grunder för reseersättning åt präster. Kommittén påpekade härvid, att övergången till det nya avlöningsystemet förutsatte en översyn av de gällande reseersättningsbestämmelserna. Men jämväl väsentliga brister i själva den gällande ordningen med fasta och tillfälliga resanslag påkallade en omprövning av hela reseersättningsfrågan. Efter att ha anfört vissa på frågan inverkan synpunkter föreslog kommittén, att ordinarie och icke-ordinarie församlingspräster skulle i första hand tilldelas ett *årligt resanslag* såsom gottgörelse för sådana tjänsteresor, vilka med nöjaktig tillförlitlighet kunde på förhand förutses. Härmed avsågos resor för hållande av allmänna gudstjänster, konfirmationsundervisning och mottagning å pastorsexpedition. För övriga tjänsteresor skulle reseersättning utgå enligt allmänna resereglementets bestämmelser efter ingiven reseräkning.

Enligt kommittéförslaget skulle vidare det *årliga resanslaget* fastställas av domkapitlet med tillämpning av de i allmänna resereglementet stadgade grunderna för *resekostnadsersättnings* beräkande.

Förutom resekostnadsersättning skulle även *traktamentsersättning* utgå under vissa — i jämförelse med allmänna resereglementets bestämmelser — snävare villkor. Vid tjänsteresa inom eget pastorat skulle sålunda präst icke vara berättigad till traktamentsersättning för det första dygnets bortovaro utan allenast för därpå följande dagar och nätter samt därvid endast med hälften av de i reglementet stadgade beloppen. En viss inskränkning i traktamentsbeloppen skulle gälla även för präst som på grund av tjänstedubbling företoge resa till och från samt inom det pastorat, där den uppehållna tjänsten vore inrättad.

Kommittén framlade även förslag i fråga om rätten att företa tjänsteresa.

Vidare förordade kommittén, att reseräkning skulle ingivas till vederbörande kontraktsprost för attestering, varefter denne hade att insända räkningen till domkapitlet för slutlig granskning och utbetalning genom stiftsnämnden.

Y t t r a n d e n.

De öfver kommittébetänkandet avgivna remissyttrandena innehålla — såvitt angår reseersättningsfrågan — i huvudsak följande.

Kyrkomötet har framhållit, att den njugghet, som präglade den nuvarande ordningen, i många fall befunnits hindersam för såväl effektivitet som planmässighet i församlingsarbetet. Mot den av kommittén förordade lösningen av prästernas reseersättningsfråga har kyrkomötet gjort följande erinringar.

Kyrkomötet vore icke övertygat om att — som kommittén förmenade — de tjänsteresor, för vilka reseersättning skulle utgå i form av årligt resanslag, kunde på förhand med nöjaktig tillförlitlighet förutses. Med hänsyn härtill förordade kyrkomötet, att reseersättning i samtliga fall borde utgå enhetligt efter reseräkning enligt allmänna resereglementet. Samtidigt erinrade kyrkomötet om möjligheten att enligt resereglementet erhålla reseförskott. I fråga om rätten att företaga tjänsteresor, biträdde kyrkomötet i huvudsak kommitténs förslag. Beträffande rätten till traktamentsersättning ansåge sig kyrkomötet, som icke ville ställa sig i princip avvisande till en viss inskränkning härutinnan, böra — då den av kommittén föreslagna besparingsbestämmelsen åtminstone inom vissa delar av landet skulle kunna medföra icke obetydliga okompenserade utgifter för en på tjänsteresa stadd präst — ifrågasätta, huruvida icke 8 timmars späretid för åtnjutande av traktamentsersättning skulle kunna vara tillfyllest. Att traktamentsersättning utginge med hälften av det i allmänna resereglementet stadgade beloppet, finge med hänsyn till föreliggande förhållanden anses skäligt. Förutom av tjänstedubblering föranledda resor syntes jämväl vissa andra resor i tjänsteärenden utom det egna tjänstgöringsområdet böra betraktas såsom tjänsteresor i egentlig mening och ersättning härför följaktligen utgå. Så borde vara fallet, då präst enligt fastställd arbetsordning för hållande av gudstjänst besökte för hans egen och andra kommuner gemensamt ålderdomshem, vilket vore beläget utanför det egna pastoratet. Likaledes syntes befogat, att präster inom ett kontrakt, vilka på kallelse av kontraktsprosten sammankommo för överläggning om någon kontraktets angelägenhet, finge räkna dylika resor såsom tjänsteresor, dock högst två per år. Kyrkomötet ansåg sig slutligen förvissat om, att bruket av tjänsteresor komme att ske under ansvar och aktsamhet samt att resereglementets föreskrift om kombination av olika tjänsteuppgifter vid en och samma tjänsteresa komme att beaktas.

Domkapitlen i Uppsala, Linköpings, Skara, Västerås, Växjö, Karlstads, Luleå och Visby stift, stiftsnämnderna i Uppsala, Linköpings, Västerås, Växjö och Karlstads stift, allmänna svenska prästföreningen och Sveriges yngre prästers förbund ha i huvudsak instämt i vad kyrkomötet i förevarande fråga anfört. Vissa av dessa myndigheter och sammanslutningar ha härutöver framfört ytterligare synpunkter på kommittéförslaget.

Domkapitlet ävensom *stiftsnämnden i Västerås stift* ha föreslagit, att reseräkning borde av församlingspräst insändas direkt till domkapitlet, när räkningens översändande till kontraktsprosten för attestering innebure en onödig omgång med ty åtföljande tidsspillan.

Sistnämnda stiftsnämnd har i fråga om kyrkoherdarnas fördelning på löne- och traktamentsklasser påpekat, att genom den föreslagna indelningen

av kyrkoherdetjänsterna i tre tjänsteklasser med placering i respektive lönegrad Ca 29, 31 och 33 skulle kyrkoherde, vilkens lön utginge enligt Ca 33, tillhöra rese- och traktamentsklass I A, under det att kyrkoherde med lön enligt Ca 29 eller 31 skulle erhålla sådan ersättning enligt klass II B, vilket förefölle mindre lämpligt. Alla kyrkoherdar borde enligt stiftsnämndens mening likställas i fråga om rese- och traktamentsersättning.

Enligt *domkapitlet i Visby stift* och *allmänna svenska prästföreningen* skulle arbetet med förhandsberäkningarna av de årliga resanslagen enligt kommittéförslaget bli för domkapitlen synnerligen betungande och troligen kräva åtminstone temporärt utökad arbetskraft å expeditionerna; därjämte komme hela förfaringssättet att hänga i luften, då det vore praktiskt taget omöjligt att på förhand beräkna det för de olika resorna lämpliga och möjliga färdssättet. Enligt domkapitlet och prästföreningen syntes den enda möjliga vägen här vara, att samtliga resor gottgjordes efter kvartalsvis insända reseräkningar.

Stiftsnämnden i Karlstads stift och *Sveriges yngre prästers förbund* ha ansett prästtjänstens särskilda karaktär förhindra, att komminister och kyrkoadjunkt utan eget tjänstgöringsområde ålades begära kyrkoherdes tillstånd för varje tjänsteresa, då ofta brådskande åligganden krävde prästens närvaro. Därjämte har stiftsnämnden och förbundet — ävensom *domkapitlet i Stockholms stift* — i reseersättningsfrågan anfört i huvudsak följande.

Uttrycklig bestämmelse borde givas, att resekostnadsersättning finge utgå vid färd genom stads, köpings eller därmed jämförligt samhälles planlagda område, även där färden företoges annorlunda än med järnväg, fartyg, spårväg eller omnibus. Det vore ofta i dessa samhällen nödvändigt att anlita bil för att medhinna resor till begravningsplats eller till förrättningar i hemmen och det skulle icke vara rimligt, att prästerna med egna medel skulle bestrida merkostnaden för sådana resor. För närvarande åtnjöte också ifrågavarande präst sådan resekostnadsersättning genom fastställt resanslag.

Domkapitlen i Lunds och Härnösands stift ha i huvudsak tillstyrkt kommitténs förslag. Såsom tjänsteresor syntes nämnda stiftsstyrelser även böra betraktas resor utanför tjänstgöringsområdet för hållande av tingspredikan, meddelande av själavård åt församlingsbo å sjukhus eller ålderdomshem, deltagande i kontraktskonferens och prästmöte samt för därmed jämförliga ändamål.

En förtjänst med den nu gällande ordningen med fasta och tillfälliga resanslag har synts *kammarkollegiet* vara dess förhållandevis stora enkelhet i tillämpningen.

Att såsom kommittén i detta sammanhang tala om drastiskt omständliga regler förefölle kollegiet vara att skjuta över målet. För de allra flesta prästerna torde det en gång bestämda fasta resanslaget vara tillfyllest. Sannolikt lämnade ej sällan det nuvarande systemet rum för en viss marginal för utjämning mellan olika

år. Endast ett mindre antal präster inom stiftet brukade årligen ansöka om och tilldelas tillfälligt resanslag. Inom Uppsala stift, vilket enligt kommitténs statistik hade 229 präster med fast resanslag, uppbyrå för åren 1946 och 1947 endast respektive 13 och 20 präster tillfälligt resanslag. Motsvarande siffror för vissa andra sticketvis valda stift vore inom Linköpings stift 188 samt 21 och 27, Skara stift 210 samt 45 och 61, Växjö stift 257 samt 22 och 26, Lunds stift 312 samt 46 och 51 ävensom Härnösands stift 168 samt 13 och 14. Det nuvarande systemet kunde ej heller med fog påstås innebära någon njuggighet emot prästerna, då ju varje präst, som hade fast resanslag, ägde få tillfälligt resanslag, i den mån de skäligen resutgifterna överstege det fasta resanslaget. Kommitténs förslag syntes kammarkollegiet vid jämförelse härmed invecklat och skulle ge upphov till en tyngande administration. Sålunda skulle alla de präster, som nu vore befriade från dylika besvär, nödgas prestera reseräkningar och därvid ha att tillämpa resereglementets icke alltför lättillgängliga bestämmelser. Reseräkningsförfarandet komme därjämte att kompliceras genom de understundom korta resavstånden, kravet på lämplig kombination av tjänsteresorna, kanske samtida resor i kommunala ärenden och dylikt. Förutom det att kontraktsprostarna enligt förslaget skulle utnyttjas som mellanled vid granskningen av reseräkningarna, skulle vidare domkapitelsexpeditionerna betungas med att granska och utanordna de talrika reseräkningarna. För präster i städer och andra tätorter skulle resereglementet ofta icke utan vidare kunna tillämpas utan särskilda föreskrifter bleve här nödvändiga. Slutligen skulle den kontroll över det allmännas kostnad för här ifrågasvarande ändamål, som det nuvarande systemet möjliggjorde, gå förlorad. Kollegiet ansåge därför starka skäl föreligga att till övervägande upptaga frågan, huruvida icke det nuvarande systemet med fasta och tillfälliga resanslag i någon form borde bibehållas. En av de olägenheter, som tidigare varit förknippade med systemet, nämligen den ofta fördröjda utbetalningen av de tillfälliga resanslagen, vore numera hjälpt genom provisoriska regler om förskottering av dylika resanslag. Vissa andra förbättringar kunde tänkas. Nuvarande maximum för det fasta resanslaget 500 kronor syntes sålunda kunna slopas. Där ett stadigvarande behov av högre resanslag inom en ej alltför växlande kostnadsram visat sig föreligga, skulle det fasta resanslaget kunna anpassas därefter. Härigenom kunde man eventuellt nedbringa antalet av de fall, då tillfälligt resanslag måste sökas.

Den av kommittén anförda kritiken mot det nuvarande systemet med fasta och tillfälliga resanslag har *statskontoret* icke funnit sig helt kunna biträda.

Det syntes ämbetsverket visserligen icke kunna bestridas, att ett system med fast resanslag kunde premiera den hemmasittande prästmannen. Då detta anslag emellertid icke i något fall finge överstiga 42 kronor per månad och ej sällan understige detta belopp, måste dock den eventuella »vinsten» belöpa sig till ganska blygsamma belopp. Att merutgifter skulle uppstå enligt nuvarande system för den mera verksamma prästen, torde som regel sammanhånga med att i de fall, där redan i den reglerade lönen medräknats en viss gottgörelse för resekostnader, avdrag stundom gjorts i det prästmannen tillkommande tillfälliga resanslaget. Det angivna skälet torde vid övergången till det nya avlöningssystemet helt förlora sin giltighet. Mot ett system med en — för huvuddelen av tjänsteresorna — efter räkning utgående ersättning hyste statskontoret däremot betänkligheter med hänsyn framför allt till det synnerliga besvär, som skulle föranledas av reseräkningarnas granskning. För Lunds stift, där antalet församlingspräster icke torde understiga 400, skulle troligen, därest reseräkningarna inlämnades förslags-

vis minst en gång i kvartalet, minst 350 av dessa prästmän äga rätt till dylik ersättning för varje kvartal. Domkapitlet i Lund skulle med denna utgångspunkt hava att granska icke mindre än 1 400 reseräkningar per år. I stift med mera begränsat antal prästmän borde visserligen arbetsbördan bli mindre. I många fall, framför allt i Norrland, torde emellertid detta förhållande motverkas av mer omfattande reseverksamhet. På grund av det anförda förordade statskontoret, att de huvudprinciper, som legat till grund för den nuvarande lagstiftningen, alltjämt borde upprätthållas vid utformningen av de bestämmelser, som skulle träda i dess ställe.

Kommitténs förslag till reseersättningsfrågans lösning har *statens lönenämnd* förklarat sig i huvudsak kunna tillstyrka. Därest vid tjänstedubbletering arvode skulle utgå med 5 kronor för dag, syntes lönenämnden tillräcklig anledning icke föreligga att utbetala traktamentsersättning vid förrättning i grannpastoratet i vidare mån än vid förrättning i eget pastorat.

Med hänsyn till den speciella arten av församlingsprästernas verksamhet och vanskligheten att bedöma, vilka resor som vore av beskaffenhet att böra hänföras till tjänsteresor, har *riksräkenskapsverket* ifrågasatt, huruvida icke ersättning för samtliga resor inom det egna tjänstgöringsområdet borde utgå i form av ett fast årligt resekostnadsanslag, avpassat efter varje pastorats speciella förhållanden, varvid en omprövning av anslagsbeloppet torde böra ske med vissa års mellanrum. Riksräkenskapsverket har även påpekat, att en liknande anordning funnes genomförd inom domänverket för vissa kategorier av tjänstemän (resereglementet för domänverket den 19 juni 1942).

Då den i kommunallagarna angivna ersättningen för deltagande i sammanträde endast utginge till vald ledamot, har *svenska landskommunernas förbund* ansett sig böra framhålla, att prästs deltagande i sammanträde med barnavårdsnämnd och fattigvårdsstyrelse under vissa i respektive lagar angivna förutsättningar finge betraktas såsom del av prästens församlingsarbete och sålunda berättiga honom till ersättning i likhet med övriga församlingsresor.

K o m m i t t é n.

Såsom framhållits i principbetänkandet, har kommittén avsett att i samband med avgivande av förslag till prästlönerreglemente upptaga reseersättningsfrågan till förnyad behandling. Vid denna behandling har kommittén underkastat det sedan länge såsom svårlöst ansedda spörsmålet om prästernas resekostnads- och traktamentsersättning en förutsättningslös omprövning med beaktande av vad i remissyttrandena anförts.

Av remissinstanserna ha kammarkollegiet, statskontoret och riksräkenskapsverket ifrågasatt, huruvida icke systemet med fasta och såsom komplettering härtill tillfälliga resanslag borde i reviderad form bibehållas. Samtidigt ha kollegiet och riksräkenskapsverket påpekat, att vid fortsatt tillämpning av det nuvarande systemet en uppräknig av de fasta resansla-

gens belopp borde äga rum under vissa förutsättningar. Härigenom skulle enligt ämbetsverkens mening antalet ansökningar om tillfälliga resanslag nedbringas. Kommittén får i samband härmed tillägga, att vid ett bibehållande av — såsom de tre nyssnämnda ämbetsverken tillstyrka — metoden med, i mån av behov, uppräknade fasta resanslag en förenkling och upp- mjukning av reglerna om tillfälliga resanslag skulle kunna vidtagas. De nuvarande föreskrifterna om sådant resanslag äro nämligen i hög grad utvecklade, och förutsättningen för utbekommande av tilläggsersättning beroende av även andra faktorer än havda reseutgifter och uppbyret fast resanslag.

Kommittén har i principbetänkandet understrukt, att den gällande — av ämbetsverken förordade — ordningen för reseersättningens utgående gynnar den av det fria församlingsarbetet mindre intresserade och i övrigt föga verksamme prästen. Att en sådan motsättning mellan ersättningsreglernas syfte och verkningar i möjligaste mån elimineras måste anses önskvärt. Vid en förhöjning av de fasta resanslagen synes denna inkonsekvens under vissa betingelser i stället kunna skärpas. Den vid en återhållsam reseverksamhet möjliga inbesparingen på det fasta resanslaget kan härigenom bli större än den av statskontoret antydda.

Mot det nuvarande huvudsättet med resekostnadernas ersättande genom ett fast resekostnadsanslag kan vidare anmärkas, att möjlighet saknas att med tillfredsställande noggrannhet beräkna prästens årliga reseutgifter. Den utveckling, som på många håll ägt rum beträffande de prästerliga arbetsuppgifterna, har medfört att församlingsprästerskapets verksamhet alltmer kommit att präglas av prästens individuellt betonade och i friare former bedrivna arbete för församlingens utveckling. Att härigenom möjligheten minskats att på förhand beräkna hans totala reseomkostnader för år, är självklart. Av samma anledning ha de för närvarande tillämpade schematiska grunderna för de fasta resanslagens bestämmande — såsom pastoratets areal, duplikationsskyldighet, pastorsexpeditionens läge och avlägset liggande predikoställen — blivit i viss mån inadekvata. De inrymma icke heller något beaktande av de olika befattningshavarnas *individuella* beredvillighet att å sammankomster och eljest runt omkring i pastoraten verka bland sina församlingsbor.

Mot den nuvarande metoden för de fasta resanslagens fastställande kunna även riktas anmärkningar av rent teknisk natur. Sålunda kunna färdsätten för tjänsteresorna icke alltid förutses. Förändringar i järnvägs- eller buss- turlistorna kunna inträffa under anslagsperioden. Innehav av egen bil är också en varierande ersättningsfaktor, vartill hänsyn bör men icke alltid kan tagas.

Härtill kommer att såväl nyavvägningen vid löneregleringens ikraftträdande som de därefter tid efter annan återkommande omprövningarna av de fasta resanslagens belopp skulle av förut angivna förhållanden medföra

betydande administrativa svårigheter, samtidigt som nämnda anslag enligt kommitténs mening bleve alltför grovt tillskurna.

I fråga om den av riksräkenskapsverket påpekade, inom ett annat förvaltningsområde genomförda anordningen med fasta resekostnadsanslag må framhållas, att de praktiska förutsättningarna inom denna och den kyrkliga förvaltningen enligt kommitténs mening äro alltför olikartade för en analog reglering för församlingsprästerna.

Av de anförda skälen anser sig kommittén icke kunna biträda det av kammarkollegiet, statskontoret och riksräkenskapsverket framförda förslaget att i reviderad form bibehålla den nuvarande metoden med fasta och — under vissa förutsättningar uppräknade — tillfälliga resanslag.

De av kommittén föreslagna nya bestämmelserna för reseersättningsens utgående baserades på den principiella uppfattningen, att prästerna — i motsats till vad nu är fallet — å ena sidan borde garanteras full gottgörelse för sina reseutgifter men å andra sidan icke beredas möjlighet till oberättigade nettoinkomster å de fasta resanslagen. Redan vid de tidigare överväganden, som gjordes före principbetänkandets framläggande, stod det för kommittén klart, att prästernas reseersättningsfråga — om man bortsågo från de administrativa konsekvenserna för stiftsmyndigheterna — enklast och rättvisast löstes genom att låta resekostnadsersättningen för tjänsteresor utgå efter reseräkning enligt allmänna resereglementets bestämmelser. Kommitténs förslag kan också sägas vara en lösning efter en sådan linje. Den av kommittén härutinnan förordade modifikationen, nämligen förslaget om bestämmande av ett årligt resanslag för vissa »obligatoriska» tjänsteresor, var endast betingad av organisatoriska skäl. Härmed avsågs endast att om möjligt något minska stiftsmyndigheternas besvär med reseräkningarnas granskning och likvidering. Därvid var dock kommittén underkunnig om att endast en förhållandevis ringa del av de totala resekostnaderna komme att bestridas genom de årliga resanslagen, varför den angivna vinsten i administrativt hänseende icke bleve betydande.

Mot ett system med årliga resanslag till vissa tjänsteresor kan riktas den invändningen, att det icke alltid går att med tillräcklig tillförlitlighet på förhand beräkna de sammanlagda kostnaderna för dessa resor. Det förutsedda antalet resor kan förändras exempelvis vid tjänstgöringshinder på grund av sjukdom. Vidare kunna ändringar i kommunikationerna under anslagsperioden rätt avsevärt förskjuta kostnaderna för dessa resor. Därjämte kan anmärkas, att förhandsberäkningen av kostnaderna för här avsedda resor ansetts bli tidsödande och kräva temporärt ökad arbetskraft å domkapitels-expeditionerna.

Vid framläggandet av sitt förslag räknade kommittén med, att ändringar av de förutsedda färdsätten ävensom andra förhållanden kunde medföra, att de årliga resanslagen icke exakt täckte de verkliga resekostnaderna. Vidare var kommittén medveten om, att det icke vore möjligt att alltid beräkna

kostnaderna för gudstjänstresorna, då på många håll vederbörande präst håller flera gudstjänster än de i kyrkolagen och löneredgeringsresolutionerna stadgade. Kommittén förutsatte emellertid, att erforderliga jämkningar av huvudreglerna här skulle vidtagas och avsåg att närmare behandla dessa frågor i samband med sitt förslag till författningsreglering.

Vid den nu vidtagna omprövningen av de ur såväl församlingsarbetets som stiftsadministrationens synpunkt i praktiken viktiga reglerna för reseersättningens utgående har kommittén detaljundersökt dels alternativet med resekostnadsersättning för samtliga tjänsteresor efter reseräkning enligt allmänna resereglementet och dels alternativet med årliga resanslag för vissa tjänsteresor samt gottgörelse för övriga resor efter räkning enligt reglementet. Kommittén har därvid funnit övervägande skäl tala för det förstnämnda alternativet. Kommittén föreslår därför nu, att reseersättning åt församlingsprästerna skall, med vissa smärre jämkningar, utgå efter reseräkning jämlikt föreskrifterna i allmänna resereglementet. Till de med en sådan reglering förbundna administrativa frågorna skall kommittén senare återkomma.

Enligt 5 § resereglementet må resekostnadsersättning icke utgå för färd, som ej överstiger 1 kilometer. I speciella besparingsreglementen för vissa statliga förvaltningsområden har genom utökning av angivna minimivägsträcka rätten till resekostnadsersättning begränsats. Uti 1935 års reglemente för prästerskapets avlöning har i 3 kap. 3 § stadgats, att resekostnad för prästs resa mellan bostad och förrättningsställe må, då avståndet understiger 2 kilometer, ej utan synnerliga skäl tagas i beräkning vid bestämmande av tillfälligt resanslag. Enligt kommitténs mening tala vägande skäl för att i särskilda bestämmelser för prästerna upptaga en föreskrift om att resekostnadsersättning, såvitt ej särskilda förhållanden föreligga, allenast utgår vid längre resor än sammanlagt 4 kilometer. Efter förebild för vissa andra statliga bestämmelser synes ersättning vidare böra utgå för färd med velociped eller motorcykel eller på skidor efter dragare (tolkning) endast då den sammanlagda väglängden överstiger 5 kilometer och därvid för färd med velociped med högst 10 öre per kilometer. Ersättning bör över huvud icke medgivas för färd till fots eller på skidor (då tolkning ej förekommit). Framhållas må, att enligt allmänna resereglementet ersättning för färd med velociped eller motorcykel eller på skidor eller till fots, då färdsträckan överstiger 1 kilometer, utgår med 20 öre per kilometer.

Vid färd annorledes än med järnväg, fartyg, spårväg eller buss inom stads, köpings eller därmed jämförligt samhälles planlagda område må enligt allmänna resereglementet resekostnadsersättning icke utgå, med mindre Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, vederbörande myndighet prövar skäligt medgiva sådan ersättning. Under framhållande att det ofta i dessa samhällen är nödvändigt för församlingsprästerna att anlita bil för att medhinna resor till begravningsplats och till förrättningar i hemmen,

ha vissa remissinstanser förordat särskilda bestämmelser, som berättigade prästerna till gottgörelse för sådana resor. Enligt vad prästlönekommittén erfarit, komma emellertid berörda bestämmelser att omprövas av 1949 års reseersättningskommitté, som har till uppgift att bl. a. verkställa en översyn av allmänna reglementet. Av denna anledning anser sig kommittén icke nu böra upptaga nämnda detaljspörsmål till särskild behandling.

Mot de av kommittén förordade reglerna om traktamentsersättning ha från remissinstansernas sida framställts erinringar i tvenne hänseenden. Härvid har i uppmjukande syfte föreslagits, att den av kommittén för resor i eget pastorat föreslagna minimitiden av ett dygn för traktamentsersättnings utgående borde förkortas till 8 timmar. Men även en skärpning av kommitténs förslag har ifrågasatts, såtillvida att vid resor, som föranleddes av tjänstedubbling, ersättning ansetts böra medgivas först efter 24 timmars bortovaro från resans anträdande. Vid sin förnyade behandling av traktamentsersättningsbestämmelserna har kommittén även prövat nämnda ändringsförslag. Kommittén har efter dessa överväganden funnit sig icke böra förorda annan jämkning i sitt ursprungliga förslag än att ersättning föreslås vid resor inom eget pastorat böra utgå även för det första dygnet, därest resan tager i anspråk längre tid än 24 timmar.

Det i ett av remissyttrandena framförda förslaget att hänföra samtliga kyrkoherdar till samma rese- och traktamentsklass anser sig kommittén icke böra biträda. Enligt kommitténs mening saknas tillräcklig anledning att vid övergången till det statliga lönesystemet för detta speciella fall göra undantag från lönesystemets regel att anknyta rese- och traktamentsklassindelningen till tjänsternas lönegradsplacering. Ett specialbeslut för kyrkoherdarnas vidkommande skulle kunna föranleda förslag till liknande jämkningsåtgärder på andra förvaltningsområden.

Vad kommittén i sitt principbetänkande anfört angående tjänsteresor inom det egna tjänstgöringsområdet, har i huvudsak lämnats utan erinran under remissbehandlingen. I anslutning härtill må framhållas, att kommittén delar den av svenska landskommunernas förbund framförda uppfattningen, att prästs deltagande i barnavårdsnämnds eller fattigvårdsstyrelsers sammanträde under vissa i barnavårds- och fattigvårdslagarna angivna betingelser får betraktas såsom en del av hans församlingsarbete och att härav föranledd resa bör anses såsom tjänsteresa (se 3 kap. 13 § fattigvårdslagen samt 3 och 7 §§ barnavårdslagen).

Frågan om tjänsteresor utom tjänstgöringsområdet — med undantag för tjänstedubblingsresorna — har av kommittén lämnats öppen i principbetänkandet. I vissa av yttrandena har däremot anförts exempel på dylika resor, vilka enligt vederbörande remissinstanser borde betraktas såsom resor i tjänstären.

Med hänsyn till församlingsprästerskapets mångskiftande arbetsuppgifter möter självfallet svårighet att uttömmande ange sådana utanför tjänst-

göringsområdet förekommande resor, som skola anses såsom tjänsteresor och för vilka reseersättning därför skall utgå.

Kommittén anser sålunda en fullständig uppräknning av här avsedda resor icke möjlig. Enligt kommitténs mening böra dock följande slag av resor utom tjänstgöringsområdet hänföras till tjänsteresor, nämligen resor a) för hållande av tingspredikan, b) till mantalsskrivningsförrättning, c) såsom valförrättare vid prästval, d) för val av biskop, e) för val av prästerligt ombud vid kyrkomöte, f) för val av prästerlig ledamot i domkapitel, g) för meddelande av själavård åt församlingsbo intagen å sjukhus, ålderdomshem, fångvårdsanstalt eller motsvarande inrättning, h) till av kontraktprost anordnad sammankomst för kontraktets präster för dryftande av gemensamma frågor i församlingsarbetet, kontraktskonvent, i) till prästmöte¹ och j) till sammanträde med biskop eller domkapitel, vartill biskop för visst ärendes handläggning kallar.

Bestämmelser beträffande tingspredikan återfinnas i ett flertal författningar, bl. a. i 2 kap. 13 § kyrkolagen.

Att länsstyrelse kan utsätta mantalsskrivningsförrättning — vid vilken pastor vid behov skall närvara — till ställe beläget utanför mantalsskrivningsdistriktet stadgas i 47 och 48 §§ folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469).

Enligt 22 § prästvalslagen (se även KK 576/1934) skall reseersättning till valförrättare och biträdande valförrättare ävensom suppleant för dem gäldas av vederbörande församling.

I fråga om biskopsval må framhållas, att kungl. förordningen den 30 maj 1759 om biskops- och superintendentsval förutsätter personlig inställelse till kontraktvis anordnade valförrättningar men medgiver, vid sjukdom eller annat laga förfall, jämväl röstning genom insändande av voteringsedel.

Angående val av prästerlig ledamot vid kyrkomöte stadgas i 5 § kyrkomötesförordningen den 22 april 1949, vari föreskrives, att valet skall förättas i den ordning domkapitlet bestämmer. Av ett utav särskilda sakkunniga inom ecklesiastikdepartementet år 1946 avgivet betänkande med förslag till förordning angående allmänt kyrkomöte m. m. (SOU 1946:32 sid. 114 ff) framgår, att i inemot hälften av stiftens val av prästerligt kyrkomötesombud enligt vederbörande domkapitels beslut då ägde rum vid kontraktvis anordnade valförrättningar, därvid för rösträtts utövande personlig inställelse vore föreskriven. I övriga stift plägade däremot icke sistnämnda röstningsvillkor uppställas. För sin del ansågo de sakkunniga det värdefullt, om valen framdeles kunde ske genom för stiftet gemensam valförrättning. En sådan anordning skulle nämligen enligt de sakkunnigas

¹ Frågan om reseersättning åt präst för deltagande i prästmöte har även upptagits i ett den 9 mars 1950 av docenten Helge Ljungberg — i egenskap av särskilt tillkallad sakkunnig inom ecklesiastikdepartementet — avgivet betänkande med förslag till lag om prästmöte och stiftsmöte m. m.

mening medföra stora fördelar. Att utan anknytning till prästmöte eller dylikt föreskriva valsammankomst på centralt belägen plats inom stiftet hade dock sina svårigheter. I så fall torde något större valdeltagande icke kunna påräknas, därest icke resekostnadsersättning tillerkändes prästerna. De sakkunniga ansågo sig emellertid icke böra för detta speciella fall föreslå införande av reseersättning. Denna fråga borde i stället upptagas i samband med en blivande revision av det prästerliga avlöningssystemet. Med hänsyn till vad de sakkunniga anfört, funno de sig icke böra förordna någon ändring i den gällande bestämmelsen, att de prästerliga kyrkomötesombuden skulle väljas i den ordning domkapitlet förordnade.

Vad angår val av prästerlig ledamot i domkapitlet, finnas bestämmelser meddelade i 3 § lagen den 13 november 1936 om domkapitel. Där fyllnadsval icke kan anstå till prästmöte, varå de ordinära valen äga rum, skall kompletteringsvalet anordnas å kontraktvis hållna valförrättningar. Till dessa skola kontraktets präster komma personligen tillstädes, såvitt ej laga förfall kan åberopas; i sistnämnt fall må valsedel insändas till valförrättningen. Personlig inställelse vid valförrättningen har sålunda ansetts såsom den normala valordningen.

Det må framhållas, att kostnaderna för resa till valförrättning för val av biskop, prästerligt ombud vid kyrkomöte och prästerlig ledamot i domkapitel icke må enligt gällande bestämmelser tagas i beräkning vid bestämmande av tillfälligt resanslag.

I likhet med vad nämnda sakkunniga framhållit med avseende å val av prästerligt kyrkomötesombud anser kommittén det vara betydelsefullt, att prästerskapet före sådant val beredes tillfälle till allmän orientering och överläggning i valärendet å gemensam sammankomst. Enligt kommitténs mening gäller detta även beträffande biskopsval och fyllnadsval av prästerlig ledamot i domkapitel. Det synes kommittén dock icke nödvändigt att före dylika val anordna för hela stiftets prästerskap gemensamma sammanträden. Det förut angivna syftet med sammankomsterna torde nämligen i erforderlig mån kunna uppnås genom kontraktvis anordnade möten i anslutning till valförrättningarna. Kommittén föreslår därför, att reseersättning utgår till präst för personlig inställelse vid här avsedda inom kontraktet anordnade valförrättningar.

Å sjukhus intagna personers behov av självvård tillgodoses för närvarande genom församlingsprästerskapet i det pastorat, där sjukhuset är beläget, dock att i vissa fall särskild sjukhuspräst finnes anställd. Enligt kommitténs mening synes endast under alldeles speciella förhållanden och efter prövning av stiftsledningen i varje särskilt fall böra förekomma, att präst erhåller ersättning för resa för meddelande av självvård åt en till hans församling hörande person, som är intagen på sjukhus i annan församling och som begärt att prästen skulle inställa sig på sjukhuset.

Församlingspräst synes även vara berättigad att i en av omständigheterna

betingad omfattning — för hållande av gudstjänst m. m. — företaga tjänsteresor till utanför tjänstgöringsområdet beläget ålderdomshem, som är gemensamt för flera kommuner och varå medlemmar av hans församling vårdas.

Rätt att utfå reseersättning för deltagande i de förut nämnda kontraktskonventen bör enligt kommittén begränsas till gottgörelse för förslagsvis en eller två dylika resor per år. Här avsedda sammankomster torde om möjligt kombineras med i det föregående berörda kontraktsvis anordnade valförrättningar.

Bestämmelser motsvarande de i 3 kap. 6 § 1935 års prästlönereglemente givna böra utfärdas vid löneregleringens genomförande. Präst, som förordnas att biträda vid tvenne befattningar i olika pastorat, bör givetvis även erhålla reseersättning för de mellan pastoraten företagna resorna.

Frågan om reseersättning för deltagande i stiftsmöte och därmed jämförliga sammankomster har kommittén ansett sig icke böra upptaga till behandling, då detta spörsmål nyligen varit föremål för utredning av särskild sakkunnig, till vars förslag Kungl. Maj:t ännu icke tagit ställning.¹

Kommittén har jämväl övervägt frågan, huruvida reseersättning bör utgå till präst vid resa för avläggande av predikoprov, som avses i 17 § prästvalslagen. Enligt vad kommittén erfarit, förekommer det numera mångenstädes, att pastoraten — utan att ha skyldighet härtill — ersätta provpredikanterna deras reseutgifter. Som emellertid eventuella bestämmelser om reseersättning till provpredikant lämpligen böra införas i prästvalslagen eller till denna ansluten författning samt då prästvalslagstiftningen för närvarande är föremål för en översyn av 1950 års prästvalskommitté, synes frågan om dylik reseersättning närmare böra prövas i detta senare sammanhang.

Tillräcklig anledning att bereda reseersättning åt präst, som assisterar vid prästvigning eller ämbetsinstallation, har icke synts kommittén föreligga.

I fråga om rätten att företaga tjänsteresa får kommittén — utöver vad härom framhållits i principbetänkandet — tillägga, att komminister och kyrkoadjunkt, som ej har av Kungl. Maj:t bestämt tjänstgöringsområde, bör äga befogenhet att utan kyrkoherdens särskilda tillstånd göra tjänsteresor, som äro föranledda av föreskrifter i för pastoratet fastställd arbetsordning.

Kommittén övergår härefter till den organisatoriska sidan av det föreslagna systemet med reseersättning enligt reseräkning. Såväl vid 1925 års omreglering av den prästerliga ämbetsskjutsen som ock i vissa av yttrandena över kommitténs första betänkande har betonats det administrativa besvär, som bleve förenat med reseräkningarnas granskning och likvidering. Framhållas må emellertid, att den nuvarande metoden med fasta och tillfälliga resanslag är — även den — ur administrativ synpunkt arbetskrä-

¹ Jämför noten å sid. 149.

vande, då de årliga framställningarna om tillfälliga resanslag skola prövas av stiftsmyndigheterna, kammarkollegiet och Kungl. Maj:t. Att reseräkningssystemets införande kommer att något öka stiftsadministrationens arbete i detta avseende är dock tydligt. Denna organisatoriska nackdel, som ej får överdrivas, har kommittén dock ansett klart uppvägas av systemets förut nämnda, betydelsefulla fördelar.

Möjligheterna att förenkla reseräkningssystemets praktiska användning på förevarande förvaltningsområde böra självfallet tillvaratagas. I detta syfte föreslår kommittén nu, att reseräkningarna böra — i likhet med vad som tillämpas på vissa håll inom statsförvaltningen — insändas till domkapitlet i form av utdrag av resedagbok enligt fastställt formulär. Vidare synes det icke vara nödvändigt, att reseräkningarna för attest skola passera kontraktsprostarna. Vederbörande kyrkoherdes attestering torde vara tillräcklig beträffande övriga församlingsprästers reseräkningar. Någon attestering av kyrkoherdes reseräkning torde över huvud icke vara erforderlig. Resedagboksutdragen böra insändas halvårsvis, varigenom domkapitlens gransknings- och stiftsnämndernas utanordningsarbete nedbringas. Till prästerna böra, likaledes halvårsvis, utanordnas reseförskott å förslagsvis 80 procent — avrundat till närmast lägre hela tiotal kronor — av det i senast granskade halvårsräkning upptagna godkända beloppet. Påpekas bör, att granskningsarbetet torde väsentligt underlättas därav, att åtskilliga av de i resedagboksutdragen upptagna beloppen — exempelvis för gudstjänstresorna — komma att utgöras av återkommande oförändrade poster.

B. Kontraktsprostarna.

Gällande bestämmelser om reseersättning åt kontraktsprost äro meddelade i 3 kap. 8 § reglementet för prästerskapets avlöning (senaste lydelse SFS 309/1947). Kommittén förordar — i överensstämmelse med vad som föreslagits beträffande församlingsprästerna — det tillägget till bestämmelserna, att reseersättning skall utgå jämväl för resa till kontraktskonvent. Härjämte förordar kommittén, att kontraktsprost, som för närvarande tillhör rese- och traktamentsklass II B, skall i denna egenskap åtnjuta resekostnads- och traktamentsersättning enligt klass I A. Med hänsyn till att kyrkoherde i lönegrad Ca 33 kommer att hänföras till klass I A tala enligt kommitténs mening vägande skäl för att låta reseersättning åt kontraktsprost utgå efter sistnämnda resekostnads- och traktamentsklass. Reseräkning bör av kontraktsprost insändas till domkapitlet i form av resedagboksutdrag varje halvår. Reseförskott bör kunna utgå.

C. Stifts- och kontraktsadjunkterna.

Enligt 2 kap. 5 § nyssnämnda reglemente skola stifts- och kontraktsadjunkterna äga uppbära ersättning med vad Kungl. Maj:t för varje särskilt stift bestämmer, antingen i form av visst belopp för år eller i form av resekostnadsersättning, eventuellt även traktamentsersättning, jämlikt all-

männa resereglementets bestämmelser (klass II B). Reseersättning till samtliga stifts- och kontraktsadjunkter må enligt av riksdagen innevarande år bestämda grunder tills vidare utgå med högst 110 000 kronor för år.

Det må i detta sammanhang erinras om, att riksdagen vid behandlingen i år av stifts- och kontraktsadjunkternas reseersättningsfråga — med instämmande i ett första lagutskottets uttalande (utl. nr 20/1950) — framhöll, att ifrågavarande adjunkters styrkta resekostnader i tjänsten i princip borde ersättas samt att statsmakterna icke borde genom för snävt utmätta resanslag begränsa dessa prästers resemöjligheter.

Efter att ha övervägt, efter vilka grunder reseersättning åt stifts- och kontraktsadjunkterna lämpligen bör utgå, har kommittén funnit sig böra föreslå, att jämväl ersättning åt dessa präster skall utgå efter reseräkning enligt allmänna resereglementet. Härvid böra dock i besparingssyfte föreskrivas sådana jämkningar i reglementets ersättningsbelopp, som kunna befinnas skäligen.

Stifts- och kontraktsadjunkternas reseräkningar böra kvartalsvis insändas till domkapitlet i form av utdrag ur resedagbok. Lämpligt avvägda reseförskott böra utgå. Reseräkningarna böra attesteras av biskopen.

D. Biskoparna.

Enligt punkt 7 i nådiga cirkuläret den 30 april 1937 angående biskopsgårdsförvaltning m. m. äger biskop rätt till reseersättning enligt allmänna resereglementet dels för av honom i mån av behov företagna tjänsteresor inom stiftet, dels ock för högst tolv tjänsteresor årligen från stiftsstadens till Stockholm och åter. I fråga om reseersättning till biskopen i Visby stift skall dock iakttagas, att sådan ersättning icke må utgå för resor, för vilka biskopen äger åtnjuta resanslag i egenskap av kyrkoherde i Visby pastorat.

I dessa bestämmelser föreslår kommittén ej annan ändring än att särskrifterna för biskopen-kyrkoherden i Visby böra — med hänsyn till vad kommittén förordat med avseende å reseersättning åt församlingspräst — såsom obehövligen utgå.

Kommittén övergår härefter till övriga i 30 § intagna stadganden.

3 mom. Föreskrifterna i detta moment motsvara bestämmelserna i 33 § 2 mom. Saar.

4 mom. I sistnämnda författning återfinnes huvudstadgandet angående tjänstgöringstraktamente åt civilstatstjänstemän m. fl. i 33 § 3 mom. Detaljbestämmelserna härutinnan äro meddelade i 20 § 3 mom. tilläggsbestämmelserna till Saar. Enligt kommitténs mening böra i den tilltänkta supplementförfattningen till Pr intagas närmare tillämpningsföreskrifter angående tjänstgöringstraktamente åt präst med i huvudsak samma innehåll som de i nyssnämnda tilläggsbestämmelser utformade.

5 mom. Såsom i betänkande I kap. 25 framhållits, bör präst medgivas rätt till flyttningkostnadsersättning. Enligt kommitténs mening tala över-

vägande skäl för att regleringen härav i huvudsak anpassas efter de för folkskollärarna gällande bestämmelserna (Arf 25 §, SFS 565/1948 4 och 13 §§ samt SFS 382/1944). Med hänsyn till att med prästtjänsterna som regel följer tjänstebostad, torde en eventuell rätt till omplaceringstraktamente få ringa betydelse för prästerna. Kommittén anser därför lämpligt att detta spörsmål, om så finnes erforderligt, upptages till närmare behandling först sedan verkningarna av prästernas förflyttningsskyldighet kunna överblickas.

6 mom. I fråga om representationsbidrag åt biskoparna får kommittén hänvisa till betänkande I (sid. 151), proposition 204/1949 (sid. 80) samt sammansatta stats- och första lagutskottets utlåtande 2/1949 (sid. 74). Allmänna avlöningsreglementets motsvarande föreskrifter finnas i dess 33 § 6 mom. och de i denna paragraf meddelade särskilda bestämmelserna.

7 mom. Bestämmelserna i detta moment äro överflyttade från 9:e punkten biskopsavlöningsförordningen. Vissa tillämpningsföreskrifter till detta stadgande äro nu meddelade i 7:e punkten kungl. cirkuläret den 30 april 1937 angående biskopsgårds förvaltning m. m. Ärkebiskopens biträdesersättning är för närvarande maximerad till 7 000 kronor för år. Då ifrågasättande ersättning till sin natur icke är någon egentlig avlöningsförmån, kan ifrågasättas, huruvida bestämmelser härom borde intagas i Pr. Liknande invändningar kunna emellertid även göras mot vissa andra i detta reglemente reglerade ersättningar. Framhållas må också i detta sammanhang, att Saar exempelvis innehåller vissa föreskrifter om expensersättningar till förste provinsialläkare. Då ett införande av bestämmelser om biträdesersättningen i prästlönerglementet i sin tur möjliggör en enklare avfattning av 6 § kyrkofondslagen, har kommittén låtit ett huvudstadgande om denna ersättning inflyta i förevarande moment. Biträdesersättningens belopp anser kommittén lämpligast böra regleras i tilläggsbestämmelserna till prästlönerglementet. Till frågan om beloppets storlek har kommittén icke anledning att taga ställning.

8 mom. De för innevarande budgetår gällande bestämmelserna om avlöningsförmånerna vid kyrkoherdetjänsterna i de svenska församlingarna i utlandet äro meddelade i nådigt brev till statskontoret den 19 maj 1950 angående avlöning till pastorer vid svenska församlingar i utlandet. Enligt nämnda brev utgår till här avsedda kyrkoherdar *tillfälligt utlandstillägg* med årliga grundbelopp, varierande mellan 1 600—2 600 kronor. Dessa grundbelopp kunna efter Kungl. Maj:ts särskilda prövning provisoriskt förhöjas. Kommittén anser sig sakna anledning att i samband med lönereglering på grund av rådande valutaförhållanden m. m. föreslå någon ändring av dessa belopp. I mån av behov synas de, liksom för närvarande, kunna provisoriskt upphjälpas. Vid bedömande av skäligheten av utlandstilläggens storlek bör hänsyn tagas därtill, att för utlandskyrkoherdarna föreslagits

rätt till fri tjänstebostad. I likhet med de inom utrikesförvaltningen förekommande ortstilläggen böra utlandstilläggens grundbelopp icke fixeras i avlöningsreglementet. Bestämmelserna om dessa tillägg synas kommittén böra meddelas i särskild ordning.

Vad i förevarande moments andra stycke föreskrivits om barntillägg motsvarar nu gällande bestämmelser.

De i fjärde och femte styckena föreslagna löneförmånerna, flyttningsbidrag och resebidrag, tillkomma för närvarande icke de svenska utlandskyrkoherdarna. Till utrikesförvaltningens personal utgå emellertid motsvarande förmåner. Enligt kommitténs mening tala goda skäl för att dessa bidrag även böra medgivas de svenska utlandspastorerna.

Kommittén har emellertid icke ansett tillräckliga skäl föreligga att för kyrkoherden i Buenos Aires införa motsvarighet till utrikesrepresentationens utomeuropeiska tillägg. Skulle anledning därtill framdeles uppkomma, synes detta kunna tekniskt anordnas genom en motsvarande förhöjning av utlandstillägget.

Enligt för närvarande gällande bestämmelser skall utlandskyrkoherde, som jämte honom tillkommande prästerlig avlöning uppbär särskilt arvode eller annan fast ersättning för tjänsteuppdrag vid sidan av pastorstjänsten, för tid, varunder dylik ersättning utgår, vidkännas en häremot svarande minskning av utlandstilläggets grundbelopp. Enligt kommitténs mening bortfalla genom prästlönereglementets bestämmelser om förening av tjänst med tjänstebefattning eller uppdrag grunderna för nyss angivna specialstadgande.

31 §.

Kallortstillägg.

Att kallortstillägg enligt det statliga lönesystemet skulle tillerkännas prästerna vid löne regleringen förutsattes i principbetänkandet såsom självklart. Däremot syntes det kommittén icke kunna ifrågakomma — främst med hänsyn till de i samma eller närbelägna orter stationerade statstjänstemännen och kommunalanställda lärarna — att för prästernas vidkommande tillämpa, jämte kallortstillägg, även ett från det gamla lönesystemet i arvetaget speciellt prästerligt ödebygdstillägg.

Y t t r a n d e n.

I fråga om kommitténs förslag i denna del har från *kyrkomötets* sida understrukits, att ett borttagande av de nu utgående ödebygdstilläggen skulle, trots det föreslagna lönesystemets kallortstillägg, innebära en relativ sänkning av lönestandarden vid de flesta ödemarkstjänsterna. Härigenom skulle rekryteringen till förstnämnda tjänster med deras för befattningshavarna besvärliga och pressande tjänstgöringsförhållanden allvarligt äventyras. Efter att hava betonat, att rekryteringen av ödemarkstjänsterna hit-

tills främjats genom ödebygdstilläggen, vilka verksamt bidragit till att unga präster av ekonomiska skäl sökt sådana tjänster, har kyrkomötet vidare framhållit i huvudsak följande.

Givetvis kunde kallortstilläggen bereda viss kompensation, men kyrkomötet ville framhäva, att dessa tillägg, vilka också utginge vid tjänster i städer och andra icke ödebygdsbetonade orter med betydligt gynnsammare tjänstgöringsförhållanden, icke följde ödebygdstilläggens gradering. Sålunda kunde det exempelvis hända, att vid tjänst, där ödebygdstillägg nu utginge med 1 200 kronor jämte dyrtids- och kristillägg, tjänstinnehavaren skulle uppbära kallortstillägg med endast 240 kronor, under det att vid tjänst, där ödebygdstillägg nu helt saknades, tjänstinnehavaren likaledes skulle erhålla 240 kronor i kallortstillägg. Detta visade, att kallortstilläggen såsom kompensation icke fyllde samma uppgift som de nu utgående ödebygdstilläggen.

Visserligen kunde det sägas, att den av kommittén föreslagna metoden för inplacering av kyrkoherdebefattningarna i tjänsteklass liksom i någon mån även den av kyrkomötet förordade inplaceringen av komministertjänsterna i viss utsträckning toge hänsyn till övre Norrlands särskilda förhållanden. Detta borde verka till förmån för prästrekryteringen i allmänhet i de båda nordligaste stiftmen stärkte icke tillräckligt de egentliga ödebygdstjänsternas ställning i förhållande till övriga befattningar inom dessa stift. För kyrkomötet stode det därför klart, att särskild kompensation vore erforderlig vid de prästerliga befattningarna i ödebygden. Vad åter anginge formen för en dylik kompensation, funne kyrkomötet enklast och naturligtast vara att i princip bibehålla de redan existerande och efter förhållandena avpassade ödebygdstilläggen. Om dessa utginge efter nuvarande grunder men utan tillägg och med avdrag av beloppen för de blivande kallortstilläggen — som givetvis skulle tillkomma alla präster, vilka enligt reglerna för sådana tillägg åt statstjänstemän vore på grund av sin stationeringsort därtill berättigade — så skulle de sålunda reducerade ödebygdstilläggen för de båda stift, som det här gällde, komma att uppgå till omkring 50 000 kronor. Befunnes emellertid denna väg oframkomlig, syntes det kyrkomötet ligga närmast tillhands att tillerkänna ödebygdsprästerna en gynnsammare tjänstårsberäkning. Ett tillägg av t. ex. 50 % av den i verkligheten intjänta tiden torde därvid kunna anses skäligt.

Domkapitlet i Härnösand, som anført i huvudsak samma synpunkter med avseende å kallortstilläggen som kyrkomötet, har dessutom framhållit, att enligt verkställd utredning ett borttagande av ödebygdstilläggen och införande av kallortstilläggen skulle för de elva ödebygdsprästerna i Härnösands stift, *om hänsyn toges till endast dessa båda slag av lönetillägg*, medföra en årlig löneminskning på högst 1 633 och lägst 644 kronor.

Kammarkollegiet, domkapitlet i Luleå stift och de prästerliga personalorganisationerna ha anslutit sig till vad kyrkomötet yttrat rörande kommittéförslaget i förevarande del.

Statens lönenämnd — liksom även *riksräkenskapsverket* — har ansett sig i huvudsak kunna biträda kommitténs förslag på denna punkt. I anslutning härtill må också framhållas, att lönenämnden i annat sammanhang understrukit, att i och med att samma lönesystem tillämpades å präster och statstjänstemän eventuella särbestämmelser för prästerna kunde få conse-

kvenser i fråga om jämförliga statliga tjänstemannagrupper. Sådana särbestämmelser borde därför enligt lönenämndens mening såvitt möjligt undvikas.

K o m m i t t é n.

Det har i vissa remissyttranden gjorts gällande, att de nuvarande ödebygdstilläggs ersättning med kallortstillägg skulle medföra en sänkning av ödebygdspästrernas lönestandard i förhållande till övriga prästers i de båda norrlandsstiften. En dylik nedpressning av den relativa lönenivån vid de svårrekryterade ödebygdstjänsterna synes kommittén böra om möjligt undvikas. För att erhålla klarhet i denna fråga har kommittén genom en särskild utredning undersökt, huruvida löneregleringen i verkligheten får det påstådda, för ödebygdspästrerna jämförelsevis oförmånliga utfallet. Kommittén har härvid till en början låtit beräkna avlöningen vid varje kyrkoherde- och komministerstjänst i Härnösands och Luleå stift *dels* enligt gällande bestämmelser¹, *dels* ock efter löneregleringen.² De nuvarande och blivande spännvidderna mellan den högsta och lägsta av kyrkoherdelönerna och av komministerslönerna har härefter uträknats. Envar av de härvid framkomna spännvidderna har sedan jämnt delats i fem löneskikt. Spännvidderna och löneskikten framgå av nedanstående sammanställning.

Enligt gällande bestämmelser.

Befattningshavare	Spännvidd	L ö n e s k i k t				
		1	2	3	4	5
Kyrkoherdar	5 498 kr.	12 328—	13 428—	14 528—	15 628—	16 728—
		13 427	14 527	15 627	16 727	17 826
Komministrar	4 342 kr.	10 133—	11 003—	11 871—	12 739—	13 607—
		11 002	11 870	12 738	13 606	14 475

Enligt löneregleringen.

Befattningshavare	Spännvidd	L ö n e s k i k t				
		1	2	3	4	5
Kyrkoherdar	5 790 kr.	14 352—	15 510—	16 668—	17 826—	18 984—
		15 509	16 667	17 825	18 983	20 142
Komministrar	3 672 kr.	12 972—	13 704—	14 439—	15 174—	15 909—
		13 703	14 438	15 173	15 908	16 644

¹ I den nuvarande avlöningen har inräknats: grundavlöning, provisorisk tilläggs-lön, ödebygdstillägg, nådårstillägg, dyrtidstillägg, kristillägg, provisoriskt lönetillägg, uppvärmningsbidrag och förmån av hyresfri bostad med samma belopp som bostadsavdraget enligt prästlönekommitténs förslag; härefter har familjepensionsavdraget frånräknats.

² Avlöningen har härvid beräknats efter lönen i respektive tjänsts tredje löneklass, då enligt den senast tillgängliga officiella lönestatistiken denna löneklass är den i praktiken genomsnittliga. Kostnadsberäkningarna i prästlönepropositionen verkställdes också under antagandet, att prästerna i genomsnitt vore placerade i tredje löneklassen. Språktillägg ingå efter de i detta betänkande föreslagna grunderna.

Alltefter den uträknade avlöningen vid vederbörande tjänst ha sedan samtliga ordinarie församlingspräster — uppdelade på innehavare av *dels* ödebygdstjänster¹, *dels ock icke-ödebygdstjänster* — inplacerats i det för varje kyrkoherde eller komminister tillämpliga löneskiktet. Resultatet av denna differentiering redovisas i efterföljande tablå 1.

I tablåen har angivits, huru många av samtliga tjänster i ett visst löneskikt, som äro ödebygdstjänster och icke-ödebygdstjänster. Huruvida löne-regleringen medför en relativ förbättring eller försämring, framgår vid en jämförelse mellan procentalen i kol. a och b. Vid en dylik jämförelse kan fastställas, att löne-regleringen icke medför någon försämring av ödebygdspjästernas relativa lönestandard utan tvärtom en mindre förbättring. Efter löne-regleringen komma sålunda samtliga tjänster i högsta löneskiktet att vara ödebygdstjänster, medan före löne-regleringen dylika tjänster allenast utgöra 85 procent av tjänsterna i samma löneskikt. Vidare utgöra i näst högsta löneskiktet ödebygdstjänsterna före löne-regleringen 44 procent men efter densamma 57 procent av tjänsterna i detta löneskikt.

Den verkställda utredningen utvisar därjämte, att den genomsnittliga löneökningen genom löne-regleringen blir, om man utgår från en medelplacering i tredje löneklassen, för ödebygdspjäst 2 128 kronor och för icke-ödebygdspjäst 1 926 kronor för år.

Framhållas må även, att de vid löne-regleringen tillämpliga grunderna för inplacering av kyrkoherdar och komministrar i lönegrader verka synnerligen förmånligt för ödebygdspjästerna i jämförelse med rikets ordinarie församlingspräster i övrigt. Av ödebygdskyrkoherdarna komma nämligen 46 (14) procent att tillhöra Ca 33, 50 (17) procent Ca 31, 4 (55) procent Ca 29 och icke någon (14) Ca 27 samt av ödebygdskomministrarna 74 (13) procent Ca 28, 24 (21) procent Ca 27, 2 (39) procent Ca 26 och icke någon (27) Ca 25. (De inom parentes angivna procentalen avse rikets kyrkoherdar respektive komministrar i övrigt.)

Med hänsyn till bl. a. här anförda förhållanden kan kommittén för sin del icke förorda, att de speciellt prästerliga ödebygdstilläggen bibehållas i någon form.

Det av kyrkomötet framförda alternativa förslaget att medgiva förmånligare tjänstårsberäkning för ödebygdspjästerna synes kommittén närmast vara av beskaffenhet att — om det anses böra till prövning upptagas — böra övervägas vid den pågående översynen av prästvalsagstiftningen.

De för civilstatstjänstemännen gällande föreskrifterna om kallortstillägg äro meddelade i 34 § Saar, 21 § tilläggsbestämmelserna till samma reglemente och kungl. kungörelsen den 30 juni 1948 (nr 533) med vissa bestämmelser om kallortstillägg. Sistnämnda författning bör göras tillämplig även för prästerna.

¹ Med ödebygdstjänster avses här sådana tjänster, vid vilka ödebygdstillägg f. n. utgå.

Tablå 1. Löneavvägningen vid kyrkoherde- och komministerstjänsterna i Härnösands och Luleå stift.

Löneskikt (5 för vardera kyrkoherdar och komministrar)	Härnösands stift				Luleå stift				Båda stift en			
	Ödebygds-tjänster		Övriga tjänster		Ödebygds-tjänster		Övriga tjänster		Ödebygds-tjänster		Övriga tjänster	
	Enligt gäll. best.	Enligt löne-regl.	Enligt gäll. best.	Enligt löne-regl.	Enligt gäll. best.	Enligt löne-regl.	Enligt gäll. best.	Enligt löne-regl.	Enligt gäll. best.	Enligt löne-regl.	Enligt gäll. best.	Enligt löne-regl.
	Procenttal		Procenttal		Procenttal		Procenttal		Procenttal		Procenttal	
	a	b	c	d	a	b	c	d	a	b	c	d
Lägsta . . .	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100
Näst lägsta	0	0	100	100	0	5	100	95	0	1	100	99
Mellersta ..	12	6	88	94	9	13	91	87	10	9	90	91
Näst högsta	20	28	80	72	56	66	44	34	44	57	56	43
Högsta . . .	0	0	100	100	90	100	10	0	85	100	15	0

32 §.

Språktillägg.

Ett särskilt språktillägg å 150 kronor för år skulle enligt vad kommittén föreslog i principbetänkandet utgå till prästerna i Norrbottens och Lappmarkens finsk- eller lapsktalande församlingar. Vid det föreslagna lönetilläggets avvägning ansåg sig kommittén böra taga hänsyn till att det vissa folk- och småskollärare inom rikets nordligaste gränssorter f. n. tillkommande språktillägget utginge med nyssnämnda belopp.

Y t t r a n d e n.

Det föreslagna språktillägget har *kyrkomötet* ansett böra väsentligt höjas, därest detta speciella lönetillägg över huvud skulle utgöra en faktor ägnad att stimulera rekryteringen till de arbetstyngda prästbeställningarna i övre Norrlands två- och trespråkiga bygder. Särskilda utskottet har i sitt — på ifrågavarande punkt av kyrkomötet godtagna — utlåtande anfört i huvudsak följande.

Det syntes icke kunna förnekas, att användandet i tjänsten av språk, så främmande för vårt eget tungomål som finskan och lapskan, måste bliva för tjänst-innehavaren särskilt betungande. De prästerliga tjänsterna i dessa trakter måste bliva föga eftertraktade, om de ej gäve skäligen gottgörelse för den betungande tjänstgöringen och nedlagda kostnader för inlärandet av språket. Om språktilläggen skulle kunna verka för en bättre rekrytering av präster till bygderna i fråga, måste de dock utgå med avsevärt högre belopp än det föreslagna. Kommitténs jämförelse mellan ett prästerna tillkommande språktillägg och det tillägg, som på grund av pedagogiska svårigheter utginge till vissa av finnbygdens lärare, funne utskottet näppeligen hållbar. Prästerna måste i motsats till lärarna behärska och använda finska — i färre fall lapska — språket. Detta innebure i och för sig en hård arbetsbelastning och betydde i en mängd fall en faktisk tjänstedubble-ring, eftersom vid gudstjänsterna, både i kyrkan och särskilt i byarna, prästerna

mycket ofta måste predika på såväl finska eller lapska som svenska. Utskottet ansåge sig därför i anslutning till en i ämnet väckt motion böra förorda en väsentlig höjning av de föreslagna språktilläggen, men funne skäl tala för att de utginge med ett enhetligt belopp av 900 kronor för år och icke — såsom i motionen föreslagits — differentierade i tre olika belopp.

Domkapitlet i Luleå har understrukit behovet av särskilda språktillägg åt stiftets finsk- och lapsktalande församlingspräster och vidare framhållit.

Man finge ej heller glömma bort, att prästerna ofta haft betydande kostnader för inlärandet av språket. Många gånger hände det, att de vistades en tid i Finland för att riktigt lära sig finska. Domkapitlet ansåg det för sin del nödvändigt att påyrka en betydande höjning av språktilläggen, om de skulle fylla sitt ändamål. Med hänsyn till att begagnandet av det främmande språket vid de olika tjänsterna vore betydligt skiftande, kunde det ifrågasättas, huruvida icke tilläggen borde differentieras. För sådant fall ville domkapitlet föreslå, att de finge utgå med 800, 1 000 och 1 200 kronor efter domkapitlets bedömning. Ansågs differentiering ej böra ifrågakomma, borde tillägget utgå med lägst 1 000 kronor.

Av de prästerliga personalorganisationerna har *allmänna svenska prästföreningen* tillstyrkt kyrkomötets yrkande och *Sveriges yngre prästers förbund* domkapitlets i Luleå förslag på ifrågavarande punkt; förbundet har därjämte ansett, att vid bruk av två främmande språk (finska och lapska) borde för det andra främmande språket ett ytterligare, reducerat språktillägg kunna utgå.

Statens lönenämnd har uttalat, att i de fall då präst måste kunna förätta gudstjänst och utföra andra prästerliga bestyr med begagnande av finska eller lapska språken, kraven på hans färdighet i språket i fråga finge anses så stora, att det vore befogat med ett språktillägg, som utginge med större belopp än motsvarande löneförmån för lärarna i finnbygdens skoldistrikt. Lönenämnden förordade därför för sin del, att språktillägget till prästerna fastställdes till 600 kronor.

Kammarkollegiet har framhållit, att vad kyrkomötet anfört i denna fråga syntes motivera en höjning av det föreslagna språktillägget för vissa präster i Luleå stift.

Riksräkenskapsverket, som ifrågasatt, huruvida språktillägg å 150 kronor för år kunde ha någon nämnvärd betydelse för rekryteringen av präster till de flerspråkiga församlingarna, har förordat, att nämnda lönetillägg, därest de ansåges erforderliga, måtte bestämmas till högre belopp än kommittén föreslagit.

K o m m i t t é n.

Såsom kommittén i principbetänkandet framhållit, måste de av språkförhållandena föranledda speciella kvalifikationskraven och arbetskrävande tjänstgöringsbetingelserna för församlingsprästerna i Norrbottens och Lappmarkens finsk- eller lapsktalande bygder på ett påtagligt sätt motivera in-

förandet av ett särskilt språktillägg för vissa av dessa präster. Vid avgivandet av sitt förslag till denna speciella löneförmån för prästerna var kommittén också underkunnig om, att de för tillskapandet av ett prästerligt språktillägg i betänkandet anförda skälen finge anses vara av en helt annan beskaffenhet och styrka än de, som åberopas för finnbygdslärares lika-benämnda lönetillägg. Att en begränsning av språktillägget för finn- och lapppräster till samma belopp som lärarlönetillägget i viss mån innebure en underkompensation av de merprestationer, som den åsyftade löneförmånen avsåg att gottgöra, därom var kommittén även medveten. Med hänsyn härtill och till önskemålet att säkerställa rekryteringen till ödebygds-tjänsterna i det nordligaste stiftet vill kommittén icke motsätta sig en höjning — såsom bland annat statens lönenämnd förordat — av de föreslagna prästerliga språktilläggen.

I fråga om lämpligheten av en differentiering av språktillägget må framhållas, att å ena sidan tilläggets natur av ersättning för kostnad och tids-spillan för språkkunskapernas förvärvande och bibehållande talar för ett enhetligt tillägg, varför även lönetekniska synpunkter kunna anföras. Å andra sidan läser man näppeligen kunna bortse från att finska eller lapska språken i praktiken måste begagnas av ifrågavarande präster i mycket olika omfattning under ämbetsutövningen alltefter församlingarnas struktur i språkligt hänseende. Då förrättnings hållande på något av dessa språk givetvis kräver en betydligt större insats i fråga om förberedelse än eljest, anser kommittén, att vid en höjning av språktilläggets belopp skäl föreligga för en differentiering av språktillägget efter den mycket skiftande frekvensen av sådana förrättningar. Härtill kommer, att vissa församlingspräster äro hänvisade till att i sin tjänstutövning använda både finska och lapska språken. På grund härav och av vad kommittén nyss framhållit med avseende å språktilläggets avvägning anser sig kommittén böra föreslå, att språktillägget differentieras i tre belopp, vilka skäligen böra bestämmas till 200, 400 och 600 kronor för år. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att, efter förslag av vederbörande domkapitel, bestämma de olika språktilläggsbeloppens tillämpning vid ifrågavarande tjänster. Med en sådan avvägning av språktillägget torde denna löneförmån kunna i någon mån bidra till att lätta de nuvarande rekryteringssvårigheterna vid ifrågavarande tjänster.

Enligt verkställd beräkning kommer den av kommittén föreslagna höjningen av språktilläggets belopp att föranleda en utgiftsökning med allernäst omkring 4 000 kronor.

Bestämmelserna i förevarande paragraf motsvara närmast föreskrifterna i 23 § Arf. I prästlönereglementets supplementförfattning bör införas motsvarighet till de i 12 § tilläggsbestämmelserna till Arf meddelade tillämpningsföreskrifterna angående språktillägg.

Prostarvoden.

I fråga om arvoden åt kontraktsprostarna föreslog kommittén i principbetänkandet, att dessa befattningsarvoden skulle — med frångående av de för närvarande tillämpade grunderna — utgå efter antalet ordinarie präster och kyrkoadjunkter i kontraktet, kontraktister, samt differentieras i tre olika årsbelopp. Prostarvudet, vilket icke borde vara automatiskt dyrtidsreglerat och ej heller pensionsgrundande, skulle i kontrakt med färre än 15 kontraktister utgöra 1 200 kronor, i kontrakt med 15—25 kontraktister 1 500 kronor och i kontrakt med flera än 25 kontraktister 1 800 kronor. Med hänsyn till att ojämnheten i den nuvarande kontraktsindelningen påkallade en översyn av denna, ansåg kommittén, att den föreslagna arvodesregleringen endast borde ha provisorisk karaktär.

Yttranden.

I sitt över kommitténs betänkande avgivna utlåtande har *kammarkollegiet*, såvitt angår förslaget om prostarvoden, i huvudsak anfört följande.

Genom kommitténs förslag skulle arvodenas storlek avsevärt ökas, i vissa fall, där stora fyllnadsbelopp för kontraktets areal inginge i arvudet, till flerdubbelt det nuvarande beloppet, om man renodlade detta från vad som kunde anses utgöra ersättning för resekostnad. Något skäl för den föreslagna ökningen hade kommittén ej anfört. Det kunde i detta sammanhang vara anledning att erinra, hurusom på grund av 1932 års omläggning av boställsförvaltningen och systemet för prästlönernas finansiering kontraktsprostarnas åligganden med avseende å syner och ekonomiska besiktningar å prästlöneboställen och prästgårdar samt arrendeuppskattningar å löneboställen ävensom granskningen av avräkningarna mellan pastoratet och kyrkofonden bortfallit. Genom avvecklingen av klockarboställena bortföll även kontraktsprostens skyldighet att närvara såsom konsistorieombud vid syner och ekonomiska besiktningar å dylika boställen. Även i vissa andra avseenden skulle kontraktsprostarnas arbetsbördor eventuellt kunna minskas. Kollegiet hade sålunda i annat sammanhang ifrågasatt nödvändigheten av att kontraktsprosten fungerade som mellaninstans vid kollektredovisningen. Utvecklingen inom det kyrkliga livet hade visserligen föranlett stiftsledningarna att pålägga kontraktsprostarna nya uppgifter, men detta torde i och för sig knappast motivera den föreslagna stora höjningen av prostarvodena, vilka även jämförda med de befattningsarvoden, som utginge till vissa statstjänstemän enligt bilaga D till kungörelsen med tilläggsbestämmelser till statens allmänna avlöningsreglemente (1948: 564), föreföllo alltför höga.

På grund av det anförda avstyrkte kollegiet kommitténs förslag till arvodesreglering för kontraktsprostarna. En mera genomgripande förändring av de nuvarande bestämmelserna om kontraktsprostarnas arvoden och reseersättningar torde böra föregås av en översyn och reglering icke bara av kontraktsindelningen utan även av hela kontraktsprostinstitutionen. Såvitt denna institution för sitt upprätthållande vore beroende av ökade bidrag av allmänna medel, syntes nämligen en fortsatt utveckling av densamma utanför annan kontroll än domkapitelns ej vara tillräddlig.

Jämväl *statskontoret* har intagit en starkt kritisk ställning mot kommitténs förslag i denna del, varöver ämbetsverket anfört i huvudsak följande.

Då kyrkolagens stadganden om kontraktsprostarna numera vore mycket föråldrade, finnes någon tidsenlig reglering av prostarnas ämbetsåligganden allenast i de inom vissa stift av domkapitlet utfärdade prostinstruktionerna. I regel torde dessa utgöra en sammanfattning av den praxis inom detta område, som på senare tid utbildat sig inom stiftet. Dessa åligganden vore sålunda icke ensartade utan kunde variera inom de olika stiftet. En närmare granskning av dessa kvarstående ämbetsåligganden syntes giva vid handen, att ämbetets betydelse numera så starkt nedgått, att tillräckliga skäl knappast finnes för dess bibehållande, i vart fall i dess nuvarande form. Statskontoret ville i detta sammanhang erinra om vad kyrkolagsutskottet i betänkande nr 21 vid 1934 års kyrkomöte anfört angående kontraktsprostarnas arbetsuppgifter. Utskottets härvid gjorda uttalande syntes vitsorda, att de arbetsuppgifter, som numera åvilade kontraktsprostarna, näppe-ligen vore av så maktpåliggande beskaffenhet, att särskild ersättning härför kunde anses motiverad. På grund härav föreslog statskontoret, att Kungl. Maj:t, innan prostarvodena slutligt reglerades, föranstaltade om icke blott en översyn av kontraktsindelningen i riket utan även en utredning om prostämbetets bibehållande överhuvud. Därest prostämbetet skulle anses böra bibehållas, borde en stadga för rikets kontraktsprostar utfärdas, vilken lämnade klart besked om de ämbetsåligganden, som åvilade prostarna.

Med hänsyn till vad ämbetsverket anfört om prostarnas arbetsuppgifter och då de av kommittén föreslagna beloppen i många fall högst avsevärt överstege de nu utgående, ansåg sig ämbetsverket icke kunna tillstyrka förslaget i denna del. Statskontoret förordade i stället att, i avvaktan på resultatet av den av ämbetsverket förordade utredningen, arvudet bestämdes till ett för alla prostar lika belopp å förslagsvis 500 kronor om året.

Statens lönenämnd har funnit det tveksamt, om en sådan höjning av prostarvodena, som kommitténs förslag i flertalet fall innebure, vore motiverad, och har därför ifrågasatt, huruvida icke arvodena — i avbidan på en översyn av kontraktsindelningen i riket — kunde fastställas till förslagsvis 900, 1 200 respektive 1 500 kronor. I varje fall syntes anledning icke föreligga att höja prostarvodena i de minsta kontrakten till 1 200 kronor. I detta sammanhang ville lönenämnden även ifrågasätta lämpligheten av att taga antalet kontraktister till utgångspunkt för beräkandet av prostarvodenas storlek. Kontraktets areal och antalet pastorat inom kontraktet förefölle nämligen lönenämnden ha direkt inverkan på kontraktsprostens arbetsuppgifter.

Den av kommittén föreslagna uppräknings av prostarvodena har *riksräkenskapsverket* icke ansett tillräckligt motiverad, varför ämbetsverket föreslagit, att arvodena måtte avvägas i närmare anslutning till nu utgående belopp.

Kyrkomötet samt *domkapitlet* och *stiftsnämnderna* i samtliga stift ävensom de *prästerliga personalorganisationerna* ha tillstyrkt kommittéförslaget på denna punkt. Domkapitlet i Lunds stift har beträffande prostarvodena framhållit följande.

Även inom den kyrkliga förvaltningen borde allt göras för genomförande av en önskad decentralisering. Domkapitlet föreställde sig, att kontraktsprostarna härvid komme att spela en icke oväsentlig roll. Åtskilliga förvaltningsangelägenheter, som nu ankomme på domkapitlet, kunde med förtroende överlämnas till prostarna för avgörande. I annat sammanhang hade domkapitlet sålunda hos Kungl. Maj:t framställt förslag om ökade befogenheter för prostarna vid tillsättning av ordinarie prästerliga tjänster samt vid kollektredovisningen. Enligt domkapitlets mening torde kontraktsprostarna även böra erhålla i uppdrag att var och en för sitt kontrakt uppgöra förslag till semesterlista för inom kontraktet tjänstgörande präster, för kortare tidsperiod bevilja ledighet från prästerlig tjänst, inkomma med förslag å lämpliga personer som assistenter m. m. Allt detta gjorde, att prostämbetet högst avsevärt komme att öka i betydelse för den kyrkliga förvaltningen. Självfallet borde prostarvodena bestämmas med hänsyn härtill.

K o m m i t t é n.

I flera av remissyttrandena har anmärkts, att kontraktsprosts ämbetsåligganden icke äro — fränsett kyrkolagens föräldrade och delvis obsoleta stadganden härom — bestämda i någon av Kungl. Maj:t utfärdad författning. En av kommittén verkställd undersökning har givit vid handen, att i tio av rikets stift prostinstruktioner — i stort sett likalydande — finnas av vederbörande biskop eller domkapitel fastställda (varav den för ärkestiftets kontraktsprostar gällande återgivits å bilaga 3 till betänkande I). I övriga tre stift ankomma enligt stadgad praxis på prostarna i huvudsak samma göromål, som upptagits i nämnda instruktioner. Enligt kommitténs mening torde därför kontraktsprostbestyren i praktiken vara tillräckligt fixerade för att utgöra grundval för en provisorisk reglering av arvodena. Samtidigt anser kommittén emellertid vägande skäl tala för att den i vissa remissyttrandena förutsatta utredningen angående kontraktsprostinstitutionens framtida utformning upptages i samband med den av kommittén förordade revisionen av kontraktsindelningen.

Som en väsentlig del av de nuvarande prostarvodena äro avsedda att utgöra ersättning för resekostnader vid prostuppdragets fullgörande och då reseersättning efter prästlönereformens genomförande föreslås skola utgå till kontraktsprostarna enligt allmänna resereglementet, kunna självfallet de gällande bestämmelserna för arvodenas utmätande icke längre tillämpas. Då vid principbetänkandets remissbehandling enligt kommitténs mening icke framförts några egentliga förslag till lämpligare grunder för arvodesbeloppens bestämmande än de av kommittén förut förordade, finner sig kommittén böra vidhålla sitt härutinnan avgivna förslag.

I fråga om själva avvägningen av prostarvodena, vilka i lönetekniskt hänseende hänföras till de s. k. befattningsarvodena, får kommittén framhålla, att deras relativa nivå i förhållande till övriga befattningsarvoden synes böra prövas vid den i proposition nr 225/1948 av föredragande statsrådet förordade allmänna översynen av hithörande slag av lönetillägg. Med hänsyn härtill anser sig kommittén lämpligen böra ansluta sig till den av statens

lönenämnd föreslagna nedskärningen av prostarvodenas belopp till 900, 1 200 och 1 500 kronor om året. Den härav uppkommande kostnadsminskningen belöper sig till cirka 55 000 kronor.

6 kap. Tjänstebostad m. m.

34 §.

Tjänstebostad.

Beträffande de ordinarie prästernas tjänstebostäder och därmed sammanhängande frågor hänvisas till vad kommittén härutinnan föreslagit i betänkande I kap. 16, 28 och 30.

De i förevarande paragraf föreslagna bestämmelserna utgöra, såvitt angår 1—9 mom., en — med iakttagande av vad kommittén i nyssnämnda kapitel förordat — verkställd sammanställning av gällande stadganden angående tjänstebostad i biskopsavlöningsförordningen, cirkuläret angående biskopsgårds förvaltning, prästlöneregleringslagen, ecklesiastik boställsordning och statens allmänna avlöningsreglemente.

I fråga om bestämmelserna i 1 mom. sjunde stycket angående fri bostadstelefon må framhållas, att föreskrifter härom för närvarande finnas bl. a. i 12:e punkten biskopsavlöningsförordningen. Som skäl för dessa bestämmelsers medtagande i Pr, ehuru föreskrifter om fria bostadstelefoner för vissa civilstatstjänstemän icke finnas intagna i statens allmänna avlöningsreglemente, åberopas synpunkter liknande dem, som anförts i specialmotiveringen till 29 § 7 mom.

Kommittén har i 2 mom. andra stycket föreslagit fri tjänstebostad för kyrkoherdarna i de svenska utlandsförsamlingarna. Som i specialmotiveringen vid 29 § 8 mom. antytts, har kommittén vid sitt ställningstagande till utlandstilläggens storlek, vilkas grundbelopp föreslås icke skola ändras vid löneregleringen, beaktat utlandspastorernas förmån av fri bostad. Med hänsyn till grunderna för finansieringen av utlandskyrkoherdarnas avlöning saknas enligt kommitténs mening vidare anledning att låta utlandsförsamlingarna — i likhet med pastoraten i riket — bekomma de belopp, som befattningshavarna vid ett bruttolönesystem skulle få vidkännas å lönen i form av bostadsavdrag.

35 §.

Bränslekostnadsgottgörelse, ersättning för gulden fastighetsskatt m. m.

1 mom. Bränslekostnadsgottgörelse.

I sitt första betänkande framlade kommittén i anslutning till regleringen av tjänstebostäderna även förslag om särskild bränslekostnadsgottgörelse åt innehavare av överdimensionerade sådana bostäder. Om kyrkoherdebostad innehölle mer än sex rum och kök samt komministersbostad mer än fem rum och kök, skulle enligt förslaget bostadsinnehavaren av pastoratet

erhålla bränslekostnadsgottgörelse med ett årligt belopp av 90 kronor för varje överskjutande rum utöver nämnda antal. Ombesörjde pastoratet centraluppvärmning av tjänstebostaden, borde bostadsinnehavaren erlägga ersättning allenast för den del av bränslekostnaderna, som belöpte på nyss angivet rumsantal.

Yttranden m. m.

Kommittéförslaget möttes i vissa remissyttranden av kritik, för vilken en redogörelse lämnats i prästlönepropositionen (sid. 116). Här må framhållas, att *kyrkomötet* föreslog en begränsning av prästens sammanlagda kostnader för bostadsavdrag och bränslekostnader till högst en femtedel av avlöningen i sådana fall, där tjänstebostaden uppvärmdes genom pastoratets försorg. Enligt *domkapitlet i Stockholms stift* komme den föreslagna regleringen med bränslekostnadsgottgörelse utmätt per rumsenhet att verka ojämnt och orättvist. Sålunda erhöles exempelvis en kyrkoherde med prästgård på tio medelstora rum en årlig gottgörelse med 360 kronor, medan däremot en kyrkoherde med lika stor eller större prästgård men med endast åtta rum uppbure bidrag med allenast 180 kronor för år. För sin del ansåge domkapitlet den lämpligaste ordningen vara, att bränslekostnadsgottgörelse beräknades efter det antal kubikmeter, varmed tjänstebostadens volym översköte en bostad av normal storlek. I en till domkapitlets yttrande fogad skrivelse har *prästerskapet i Stockholm* bl. a. anfört följande.

Vid en tillämpning av kommitténs förslag skulle kyrkoherden i Kungsholms pastorat, som vore anvisad en tjänstebostad om 339 m², vilken uppvärmdes av pastoratet, med nuvarande bränslepriser erlägga en årlig ersättning för bränsle och varmvatten med 2 125 kronor, vartill komme ett särskilt tillägg för den stora rumshöjden, 3,3 m. Härigenom skulle bostadsavdraget jämte bränslekostnaderna för kyrkoherden komma att utgöra minst en tredjedel av hans lön. Vidare skulle en komminister i Engelbrekts pastorat få för en tjänstebostad om 5 rum och kök med en våningsyta av 253 m² betala bränsleersättning med minst 1 588 kronor för år. Samma ersättning skulle för en komminister i S:t Jacobs pastorat belöpa sig till 1 337 kronor för en tjänstebostad om 5 rum och kök med en golvyta av 213 m². Stockholmsprästerskapet ansåge därför tungt vägande skäl tala för den av kyrkomötet föreslagna 20-procentsspärren.

Socialstyrelsen har i sitt utlåtande påpekat, att den av kyrkomötet förordade maximeringen av bostads- och bränslekostnaderna torde leda till oegentliga resultat i vissa fall.

Enligt prästlönepropositionen förklarade föredragande statsrådet sig å ena sidan ense med kommittén om att särskild bränslekostnadsgottgörelse borde utgå åt innehavare av överdimensionerade prästbostäder men å andra sidan icke beredd att för det dåvarande taga slutlig ställning till den beräkningsgrund, som för ersättningens avvägning borde tillämpas. Huruvida bostadsavdragets och uppvärmningskostnadens sammanlagda belopp borde begränsas till viss andel av lönen, vore en fråga, som syntes föredraganden böra av kommittén övervägas.

K o m m i t t é n.

Vid framläggandet av sitt förslag om särskild kompensation åt präster, som till följd av sina exceptionellt stora tjänstebostäder finge vidkännas onormalt höga bränslekostnader, ansåg sig kommittén böra tillvarata möjligheten att — liksom i fråga om bostadsavdraget — avväga bränslekostnadsgottgörelsen efter schematiska grunder för att därigenom vinna enkelhet i tillämpningen.

För att förhindra oskäligen verkningar i vissa fall av den föreslagna schematiska ersättningsmetoden har bl. a. kyrkomötet förordat en begränsning av bostads- och uppvärmningskostnaderna till en viss andel, en femtedel, av lönen. Kommittén har låtit undersöka verkningarna av en dylik maximeringsregel. Av undersökningen framgår, att den föreslagna 20-procentspärren skulle — såsom socialstyrelsen i sitt yttrande avsåg — verka avsevärt mera gynnsamt för huvudstadens präster än för landsortsprästerna i allmänhet. På grund härav anser sig kommittén icke kunna biträda den av kyrkomötet förordade spärregeln.

Ojämnheterna vid bränslekostnadsgottgörelse efter rumsenhet kunna emellertid i praktiken bli så påtagliga, att det synes kommittén påkallat att ompröva de i principbetänkandet föreslagna ersättningsnormerna. Vid en sådan omprövning synes det ligga närmast till hands att undersöka, huruvida icke — såsom domkapitlet i Stockholms stift föreslagit — tjänstebostadens volym i stället för rumsantalet lämpligen kunde läggas till grund för gottgörelsens beräkning. Framhållas må, att de i boställsordningen för folkskolans lärare meddelade bestämmelserna om bränsleersättning, som skall erläggas av lärare med av skoldistriktet uppvärmd tjänstebostad, äro utformade enligt det här antydda alternativet. Enligt 18 § boställsordningen skall nämligen ersättningen utgöra så stor del av skoldistriktets kostnad för det i värmeledningssystemet använda bränslet, beräknat efter självkostnadspris, som tjänstebostadens volym utgör av hela den uppvärmda volymen (i vilken kan ingå exempelvis en skollokal). Vid beräkning av tjänstebostadens volym skall i fråga om bostad, som anvisats ordinarie lärare, hänsyn icke tagas till större våningshöjd än 3 meter eller till större golvyta än 100 m². Det bör här tilläggas, att ordinarie folkskollärares tjänstebostad skall omfatta en golvyta av omkring 90 m², lämpligt fördelad på minst tre rum. Såvitt kommittén kan bedöma, torde liknande ersättningsgrunder och — i fall då befattningshavaren själv uppvärmer tjänstebostaden — häremot svarande kompensationsregler med fördel kunna tillämpas i fråga om prästernas tjänstebostäder. Härigenom skulle de i det föregående angivna ojämnheter kunna undvikas. Kommittén föreslår därför, att präst, som bebor av pastoratet uppvärmd tjänstebostad, skall deltaga i bränslekostnaderna för fastighetens uppvärmning med den del härav, som belöper på bostadsvolymen i förhållande till hela det uppvärmda fastighetsutrymmet. Anparten skall dock, där prästen anvisats en onormalt stor tjänstebostad,

begränsas till en viss volym. Enligt kommittén synes maximivolymen lämpligen böra bestämmas till förslagsvis för kyrkoherdebostad 675 m³ och komministersbostad 540 m³, vilka volymer beräknats efter en golvyta av 225 respektive 180 m² och en våningshöjd av 3 m. Efter motsvarande grunder bör bränslekostnadsgottgörelse utgå till präst, som själv har att uppvärma en överrymlig tjänstebostad. I sådana fall synes prästen böra av pastoratet gottgöras den del av den verifierade bränslekostnaden, som belöper på den uppvärmda lägenhetsvolymen utöver 675 m³ av kyrkoherdebostad och 540 m³ av komministersbostad.

De nu föreslagna reglerna utmärka sig icke för sådan enkelhet i tillämpningen som de i principbetänkandet förordade bestämmelserna om bränslekostnadsgottgörelse. Sålunda erfordras enligt det nya systemet en uppmätning av de aktuella tjänstebostädernas volym. Det bör emellertid påpekas, att detta endast är en engångsåtgärd. De årliga uträkningarna av vad pastoratet har att fordra i bränsleersättning respektive bostadsinnehavaren i bränslekostnadsgottgörelse torde icke komma att kräva särskilt omfattande arbete.

Enligt kommitténs mening böra de här föreslagna detaljerade bestämmelserna icke intagas i själva prästlönereglementet. Endast huvudstadgandena synas böra införas i Pr, medan detaljföreskrifterna lämpligen böra meddelas i supplementförfattningen till reglementet. De två erforderliga huvudstadgandena ha upptagits *dels* i 34 § 5 mom. sista stycket, *dels ock* i förevarande paragrafs första moment.

2 mom. Ersättning för gulden fastighetsskatt m. m.

Beträffande ersättning för gulden fastighetsskatt m. m., varom bestämmelser meddelats i denna paragrafs andra moment, får kommittén hänvisa till vad som anförts härom i principbetänkandet (sid. 102).

36 §.

Fri inkvartering.

Föreskrifterna i denna paragraf motsvara närmast bestämmelserna i 40 § 2 mom. Saar.

7 kap. Sjukvård.

37—44 §§.

Kommittén föreslog i sitt principbetänkande, att prästerna vid löneregleringen skulle medgivas rätt till sjukavlönning och sjukvårdsförmåner efter i huvudsak samma bestämmelser, som enligt Saar gälla för statstjänstemännen i allmänhet. Vidare skulle enligt kommitténs förslag den för meddelande av sjukvård åt statsanställd personal m. m. tillskapade verksläkarorganisationen även utnyttjas för prästernas vidkommande.

Yttranden.

Kyrkomötet, samtliga domkapitel och de prästerliga personalorganisationerna ha tillstyrkt kommittéförslaget i denna del. *Riksräkenskapsverket* har ansett starka skäl tala för att prästerna i fråga om rätt till sjukvårdsförmåner jämföras med lärarna vid det statsunderstödda kommunala skolväsendet, icke minst med hänsyn till de fördelar ur administrativ synpunkt, som vore förenade med detta system. Däremot har *medicinalstyrelsen* biträtt den av kommittén uttalade meningen om lämpligheten av att verksläkarinstitutionen utnyttjas jämväl för prästerna. Kommittéförslaget har lämnats utan erinran av *statens lönenämnd, kammarkollegiet och statskontoret*.

K o m m i t t é n.

I sitt principbetänkande har kommittén — bl. a. under beaktande av den år 1946 av statsmakterna beslutade sjukförsäkringsreformen — närmare diskuterat frågan om införande för prästernas del av fria sjukvårdsförmåner i tjänsten. Efter betänkandets avlämnande har sjukförsäkringslagens ikraftträdande, som tidigare förutsatts kunna äga rum den 1 juli 1951 — enligt en av statsministern under vårsessionen av innevarande års riksdag avgiven deklaration — ansetts böra uppskjutas till en senare tidpunkt än den nyss angivna, varom proposition skulle avlåtas till riksdagen under den nästföljande höstsessionen.

Vad angår det av riksräkenskapsverket förordade förslaget, att bestämmelserna om prästernas sjukvårdsförmåner borde anpassas efter nu gällande regler för de kommunalanställda lärarna, må erinras om att detta alternativ — såsom framgår av principbetänkandet — ingående övervägts av kommittén men på där anförda skäl funnits böra vika för det av kommittén föreslagna.

Som kommittén i betänkandet framhållit, kunna de organisatoriska konsekvenser, som betinga en begränsning av lärarnas sjukvårdsförmåner, icke åberopas i fråga om prästerna. Vidare synas kommittén betydande administrativa vinster kunna göras genom att den redan utbyggda verksläkarorganisationen jämväl utnyttjas för meddelande av sjukvård åt prästerna. Utnyttjandet lär nämligen i allmänhet icke tarva annan åtgärd än att en redan såsom verksläkare för statlig personal tjänstgörande läkare av medicinalstyrelsen förordnas att jämväl vara verksläkare för viss eller vissa präster i hans praktikområde. Genom verksläkarorganisationens ianspråktagande lösas enklast frågorna om prövning av sjukledighetsbehov, läkarsättning och taxationsgranskning av apoteksräkningar samt undvikas en centralisering av hithörande ärendens handläggning, för vilken speciell läkarexpertis skulle behöva anlitas. På grund av vad kommittén sålunda anfört anser sig kommittén böra vidhålla sitt förslag angående sjukvårdsförmåner m. m. i sin helhet.

Med undantag för ett i 35 § 1 mom. första stycket infört tillägg med hänsyn till olycksfallsförsäkringslagens tillämpning å vissa präster motsvara föreskrifterna i förevarande kapitel helt bestämmelserna i 41—48 §§ Saar.

8 kap. Begravningshjälp m. m.

45 §.

Såsom antytts i betänkande I, kap. 25, föreslår kommittén, att motsvarighet till de i Saar givna föreskrifterna om begravningshjälp m. m. skall införas i Pr.

9 kap. Beräkning och utbetalning av kontanta löneförmåner.

46 §.

Bestämmelserna i denna paragraf motsvara i all huvudsak föreskrifterna i 50 § Saar.

I betänkande I (sid. 169) har kommittén — med hänsyn till bl. a. vad som där förordats i fråga om avräkningsförfarande mellan kyrkofonden och pastoraten — föreslagit, att alla präster efter avlöningsreformens genomförande skola få samtliga sina kontanta avlöningsförmåner, med undantag av bränslekostnadsgottgörelse, utbetalda från ett och samma utbetalningsorgan. Ehuru detta icke direkt framhölls, var det kommitténs avsikt att det skulle ankomma på stiftsnämnderna (i Stockholms stift statskontoret) att ombesörja avlöningsutbetalningen för alla grupper av prästerliga befattningshavare.

Vid remissbehandlingen av kommitténs första betänkande förordade *kyrkomötet*, att församlingsprästerskapets avlöning i sin helhet skulle utbetalas av pastoraten, medan av *domkapitlen* och *stiftsnämnderna* vissa uttalade sig för pastoraten och andra för stiftsnämnderna såsom utbetalningsorgan. Framhållas må, att *svenska landskommunernas förbund* tillstyrkte avlöningsutbetalningens läggande på stiftsnämnderna.

Enligt kommitténs mening skulle efter de nya avlönings- och avräkningsbestämmelsernas genomförande — med hänsyn till den tekniska apparat, som därmed skapas — en avsevärd inveckling uppkomma, om exempelvis utbetalningen av församlingsprästers avlöning uppdelades mellan stiftsnämnden och pastoratskyrkorådet på ett sätt, som närmast motsvarade vad som för närvarande gäller. Att låta pastoratskyrkoråden utbetala församlingsprästers hela avlöning skulle också på grund av bl. a. att det är domkapitlet som beviljar tjänstledighet, meddelar vikariatsförordnanden o. s. v. samt med hänsyn till bestämmelserna om finansiering och avräkning medföra en onödig tillkrångling. För att på förevarande område vinna största möjliga rationalisering och säkerhet vill kommittén därför föreslå, att

avlöningsutbetalningen i sin helhet lägges i stiftsnämndens (statskontorets) hand.

Frågan om domkapitels- och stiftsnämndsexpeditionernas personalbehov med hänsyn till de nya arbetsuppgifter, som genom prästlönereformen — och även kyrkomusikerreformen — påläggas dessa myndigheter, har kommittén icke ansett sig böra närmare undersöka. Enligt kommitténs mening bör frågan om stiftsstyrelseexpeditionernas framtida organisation, varom — enligt vad kommittén erfarit — vederbörande personalorganisation hos Kungl. Maj:t påkallat omedelbar utredning, göras till föremål för en särskild undersökning.

10 kap. Prästs skyldighet att underkasta sig ändring i avlöningsbestämmelserna.

47 §.

Bestämmelserna överensstämma med motsvarande föreskrifter i Saar och Arf.

4 avd. Bestämmande av avlöningsförmåner för innehavare av arvodesbefattning.

48 §.

Bestämmelserna motsvara i huvudsak föreskrifterna i 4 avd. Saar.

I specialmotiveringen till 1 § har kommittén bl. a. berört frågan om arvodestjänstens användning på det kyrkliga förvaltningsområdet. Därvid framhölls, att denna anställningsform kunde anlitas i tvenne tyfäll, nämligen dels då vid korttidsvikariat å någon i reglementet avsedd lönegradsplacerad tjänst ifrågakomme annan än innehavare av sådan tjänst, och dels i vissa fall, om en prästman, mot vars hälsotillstånd anmärkning föreläge, anställdes å en i tjänsteorganisationen inrättad tjänst. De fall, som sist avsågos, voro personalförhållanden liknande dem, för vilkas behandling på den allmänna statsförvaltningens område närmare riktlinjer utfärdats i punkt 4 sjätte stycket anvisningarna till 4 § tilläggsbestämmelserna till Saar (SFS 322/1949). Av det sagda framgår sålunda, att arvodesbefattningarna endast äro avsedda som ersättning för någon viss i tjänsteorganisationen fast inrättad lönegradsplacerad ordinarie eller icke-ordinarie tjänst, vilken på grund av vakans, tjänstinnehavarens ledighet eller eljest för tillfället icke uppehålls med tillämpning av de i reglementets andra och tredje avdelningar innefattade bestämmelserna. Arvodestjänsten är däremot icke avsedd att möjliggöra en reell utvidgning av de i tjänsteorganisationen fast inrättade tjänsternas antal.

Enligt kommitténs mening bör det ankomma på Kungl. Maj:t att vid behov i administrativ ordning till ledning för domkapitlen utfärda närmare bestämmelser angående arvodesersättningen vid ovan avsedda korttidsvikariat, därvid de på allmänna statsförvaltningens område härutinnan tillämpade normerna böra vara vägledande.

Övergångsregleringen.

I principbetänkandet angåvos de huvudlinjer, vilka enligt kommitténs mening borde vara normerande vid övergången till det nya lönesystemet. Vid utformningen av övergångsanordningarna borde å ena sidan tillgodoses befattningshavarnas anspråk på en härutinnan skälig avvägning och å andra sidan undvikas för löneadministrationen alltför invecklade och tidsödande omräkningar. Med beaktande härav föreslog kommittén, att de enligt löneplan 1 avlönade prästerna skulle medgivas rätt att för inplacering och uppflyttning i högre löneklass i den vid löneregleringen innehavda tjänsten tillgodoräkna tjänstgöring i tidigare innehavd prästerlig tjänst i viss begränsad omfattning (se bet. I, sid. 173 och 174).

Vidare föreslog kommittén, att i tjänst varande befattningshavare borde vid övergången till de nya avlöningsbestämmelserna erhålla garanti mot löneminskning. Vid den härför erforderliga jämförelsen mellan nuvarande och blivande lön borde vissa av de nu utgående löneförmånerna beräknas enligt särskilda i betänkandet (sid. 174) angivna grunder.

Vid principbetänkandets remissbehandling lämnades kommitténs förslag angående löneklassplacering vid övergången i huvudsak utan erinran. *Kammarkollegiet* ifrågasatte dock, huruvida icke föregående tjänstgöring i respektive tjänstegrad — om detta vore förenligt med lönetekniska principer — kunde få tillgodoräknas såsom tjänstetid i den lönegrad, som tilldelades vederbörande vid första inplaceringen i tjänstegrad. Enligt *statens lönenämnd* borde vid övergångsbestämmelsernas utfärdande särskilt tillses, att reglerna icke medförde ojämnheter i befattningshavarnas inbördes lönetur.

Mot den av kommittén förordade beräkningen av den nuvarande reallönen, varpå fastställandet av eventuell lönefyllnad skulle baseras, restes invändningar av *kyrkomötet* samt *domkapitlen i Göteborgs och Stockholms stift*. Av dessa remissinstanser påyrkades nämligen, att den nuvarande förmånen av fri bostad i prästgård eller annorstädes skulle i orter, där vissa av prästerna hade dylik bostad men andra uppbyure av Kungl. Maj:t fastställd hyresersättning beräknas icke till bostadsavdragens belopp — såsom kommittén föreslagit — utan i stället till hyresersättningarnas årsbelopp. Härvid borde dock tjänstebostadsförmån för präst bosatt i huvudstaden, där hyresersättning till kyrkoherde utginge med 3 200 kronor för år, värderas

till den för kyrkoherde i Göteborg bestämda årliga ersättningen, 4 500 kronor.¹

I prästlönepropositionen förordade föredragande statsrådet, att övergångsregleringen företoges i huvudsaklig överensstämmelse med kommittéförslaget. Vad kyrkomötet och vissa domkapitel påyrkat i fråga om den nuvarande reallönens beräkning för bestämmande av eventuell lönefyllnad borde av kommittén närmare prövas vid utredningsuppdragets fullföljande.

K o m m i t t é n.

I ett föregående avsnitt av detta betänkande har kommittén ånyo behandlat frågan om metoden för kyrkoherdetjänsternas första inplacering i tjänsteklass. Härvid har kommittén föreslagit, att den nuvarande för varje kyrkoherde individuellt fastställda »reglerade lönen», som är avgörande för hans inplacering i tjänsteklass och därmed även i lönegrad, skall korrigeras jämväl under vissa andra betingelser än de i principbetänkandet angivna.

De utökade korrektionsreglerna åter ha givit kommittén anledning att ompröva de förut föreslagna grunderna för ordinarie församlingsprästs rätt att vid övergången tillgodoräkna tidigare tjänstgöring för inplacering i löneklass. Enligt dessa grunder skulle prästen äga tillgodoräkna tjänstetid icke blott i innehavande tjänst utan även i tidigare innehavd prästerlig tjänst i samma eller högre tjänstegrad. Lönegradsplaceringen för sistnämnda tjänst skulle fixeras med tillämpning av de föreslagna normerna för fördelningen av kyrkoherde- och komministerstjänsterna på lönegrader, varefter löneklassplaceringen i sådan tidigare och i innehavande tjänst skulle bestämmas enligt föreskrifterna i 19 och 20 §§ Pr. För tillämpningen av dessa övergångsregler erfordrades sålunda ett retroaktivt bestämmande av lönegradsplaceringen vid tidigare innehavd tjänst. Till grund härför skulle givetvis ligga, i fråga om kyrkoherdetjänst, den reglerade lönen och, såvitt angår komministerstjänst, de speciella differentieringsfaktorerna vid — den ibland långt tillbakaliggande — tiden för tjänstinnehavet.

Enligt kommitténs mening ha de tillagda korrektionsreglerna på ett avgörande sätt ändrat förutsättningarna för en tillämpning av de nyss återgivna övergångsbestämmelserna. Det torde nämligen stå ganska klart, att dessa föreskrifters användning i praktiken skulle ytterligt försvåras just genom de nytillkomna fallen, då en justering av den reglerade lönen skall äga rum. För att undvika en sådan komplicering av övergångsregleringen anser sig kommittén böra frångå de tidigare föreslagna grunderna för de ordinarie församlingsprästernas löneklassinplacering vid övergången.

Vid ett frånträdande av sistnämnda förslag kan det synas ligga nära till hands att — såsom kammarkollegiet förordat — låta befattningshavarna tillgodoräkna all tidigare tjänstgöring i samma eller högre tjänstegrad. Mot

¹ Det av kommittén föreslagna och av statsmakterna beslutade bostadsavdraget för kyrkoherde utgör i Stockholm 3 012 kronor och i Göteborg 2 172 kronor.

en sådan regel, som utmärker sig för enkelhet i tillämpningen, kan emellertid invändas, att den verkar alltför förmånligt i vissa fall. Sålunda får exempelvis enligt denna regel en kyrkoherde, som vid övergången hänföres till Ca 31, tillgodoräkna hela tjänstetiden i en förut innehavd kyrkoherdetjänst, även om sistnämnda tjänst vid lönereglerns ikraftträdande inplaceras i Ca 27. Därjämte har samma regel även den nackdelen, att den med säkerhet kommer att medföra markerade ojämnheter i befattningshavarnas inbördes lönetur. Såsom exempel härpå kunna framhållas följande fingerade fall. En präst har efter tjänstgöring såsom pastoratsadjunkt den 1/4 1935—den 31/8 1938 och komminister den 1/9 1938—den 30/9 1942 befordrats till kyrkoherde från och med den 1 oktober 1942. En annan präst har efter förordnande såsom pastoratsadjunkt den 1/3 1924—den 30/11 1926 utnämnts till komminister från och med den 1/12 1926 och kyrkoherde från och med den 1/7 1950. Om lönereglern tänkes träda i kraft den 1 januari 1952 och båda här ifrågavarande kyrkoherdetjänster hänföras till lönegrad Ca 29, kommer den förstnämnde kyrkoherden att inplaceras i löneklass (Ca 29:) 32, medan den sistnämnde skall inplaceras i löneklass (Ca 29:) 29. I det senare fallet tages icke någon hänsyn till en mer än 23-årig tjänstgöring såsom komminister, vilket givetvis måste anses oskäligt. Därest föreskrifterna i 19 och 20 §§ Pr tillämpats under den sist avsedde kyrkoherdens hela prästerliga tjänstgöring skulle han, även om komministerstjänsten hänförts till den lägsta lönegraden för tjänstegraden eller Ca 25, vid lönerreformens ikraftträdande såsom kyrkoherde placeras i Ca 29:32. Liknande ojämnheter kunna jämväl inträffa i fråga om kyrkoherdar och komministrar, som under åren närmast före lönereglerns genomförande utnämnts å innehavande tjänst och dessförinnan under lång tid tjänstgjort såsom kyrkoadjunkt (pastoratsadjunkt). Kommittén syftar här närmast på sådana präster, som på grund av prästvalssystemets ibland ojämna verkningar tvingats gå såsom obefordrade under många år men sedan utnämnts å ordinarie tjänst. Med hänsyn till de för befattningshavarna i vissa fall påtagligt gynnsamma och i andra fall påtagligt ogynnsamma verkningar, som här påvisats kunna uppkomma vid en tillämpning av den utav kammarkollegiet föreslagna regeln, anser sig kommittén icke kunna förordadensamma.

På grund av de erfarenheter, som vunnits vid vissa under senare år på andra förvaltningsområden genomförda lönereglern, har kommittén ansett det nödvändigt att ingående överväga möjligheterna att finna en övergångsreglering som icke medför några mera markerade ojämnheter i befattningshavarnas inbördes lönetur. Härvid har kommittén låtit verkställa försöksinplacering av stifts- och församlingsprästerna i ett av stiftet (Karlstads stift) för att kunna i detalj bedöma verkningarna av olika alternativa inplaceringsmetoder.

Efter dessa undersökningar har kommittén kommit till den uppfatt-

ningen, att en skälig och likformig övergångsreglering endast vinnes, om en omräkning verkställes av varje prästs hela lönetur med tillämpning av de i Pr och därtill anslutna författningar meddelade bestämmelserna angående reglerad befordring, lönegradsplaceringar i övrigt, placering och uppflyttning i löneklass samt tjänstledighet. För att av förutberörda skäl undvika ett retroaktivt bestämmande av lönegradsplacering vid annan komministers- och kyrkoherdetjänst — ävensom därmed likställd garnisons- och amiralitetsprästtjänst — än den, som av vederbörande präst innehaves vid löne regleringens ikraftträdande, anser kommittén det nödvändigt, att för envar av dessa båda tjänstegrader en enhetlig lönegradsplacering fastställs speciellt för omräkningen. Enligt kommitténs mening synas härvid icke kunna ifrågakomma andra lönegradsplaceringar än de för dessa tjänster lägsta, nämligen Ca 25 för komministerstjänstegraden och Ca 27 för kyrkoherdetjänstegraden. I fråga om annan ordinarie församlingsprästtjänst än sådan, som innehaves vid löne regleringens ikraftträdande, får kommittén sålunda föreslå, att den vid omräkning av prästens lönetur — i förekommande fall — anses placerad, komministerstjänst ävensom därmed likställd garnisons- och amiralitetsprästtjänst i Ca 25 samt kyrkoherdetjänst ävensom därmed likställd garnisons- och amiralitetsprästtjänst i Ca 27. Tjänst i komministers- och kyrkoherdetjänstegraderna, som innehaves vid löne reformens genomförande, skall givetvis vid omräkningen anses under hela tjänst innehavet ha varit placerad i den lönegrad, vartill tjänsten hänföres vid löne regleringen. Om prästen tidigare innehafvt annan än i Pr avsedd lönegradsplacerad tjänst, vid vilken avlöning utgår enligt av Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser — exempelvis adjunkts- eller lektorstjänst vid läroverk, folkskoleseminarium eller högre kommunal skola — skall hänsyn tagas till sådan tjänst i analogi med vad som härom stadgas i Pr.

Vid framläggandet av sitt förslag om fullständig omräkning av löneturen för präst, varå Pr blir tillämpligt, har kommittén varit väl underkunnig om den tidsspillan och de svårigheter, som äro förenade med ett sådant förfarande, även om detta förenklas genom enhetliga lönegradsplaceringar för de två största tjänstekategorierna. Kommittén har emellertid den uppfattningen, att denna olägenhet uppväges av att sådana ojämnheter i befattningshavarnas inbördes lönetur undvikas, som eljest kunde vara ägnade att skapa irritation och föranleda framställningar från enskilda befattningshavare om rättelse av opåkallade olikheter i löneklassplacering.

Vad härefter angår frågan om värdering av tjänstebostadsförmån vid beräkning av eventuell lönefyllnad, så har kommittén, med hänsyn till remissinstansernas invändningar mot förslaget i denna del, ansett sig böra ompröva de i principbetänkandet härutinnan förordade grunderna. För att härvid erhålla ett säkert underlag för sina överbäganden har kommittén låtit undersöka de verkliga hyreskostnaderna för de i större och medelstora stä-

der bosatta församlingspräster, som för närvarande åtnjuta hyresersättning i stället för tjänstebostad. Undersökningen, vilken avsett 14 kyrkoherdar och 30 komministrar, har givit vid handen, att de från uppvärmningskostnader renodlade hyror, som ifrågavarande präster erlægga för sina förhyrda bostäder, i det stora flertalet fall väsentligt understiga dem tillerkända hyresersättningar. De nu utgående hyresersättningarna utgöra därför — givetvis i strid mot de nuvarande bestämmelsernas syfte — för många präster i verkligheten förtäckta lönetillägg till icke obetydliga belopp, som exempelvis i Göteborg torde kunna uppskattas för en av kyrkoherdarna till cirka 2 100 kronor och en av komministrarna till 1 400 kronor samt i genomsnitt för kyrkoherdarna till cirka 1 300 kronor och för komministrarna till cirka 900 kronor för år.

Enligt kommitténs mening bör i detta sammanhang beaktas, att de här avsedda hyresersättningarna, vilka av Kungl. Maj:t endast fastställts att utgå tillsvidare, lika litet som exempelvis de särskilda kommunala lönetilläggen ha karaktären av någon till beloppet garanterad löneförmån. Anledning saknas därför att vid den för beräkning av eventuell lönefyllnad erforderliga jämförelsen mellan nuvarande och blivande bruttolöner taga speciell hänsyn till dessa hyresersättningar, vilka för övrigt, såsom nämnt, i verkligheten delvis utgöra förtäckta lönetillägg. Kommittén kan ej heller i övrigt finna några bärande skäl, varför de kyrkoherdar och komministrar, som nu uppbära hyresersättning, och givetvis långt mindre å samma orter bosatta präster med fri tjänstebostad, böra i fråga om rätt till eventuell personlig lönefyllnad vid övergången sättas i ett förmånligare läge än övriga församlingspräster. På grund härav förordar kommittén i fråga om beräkning av eventuell lönefyllnad, *dels* att i nuvarande avlöning ingående förmån av hyresfri tjänstebostad uppskattas till samma belopp, som enligt Pr skall erläggas i bostadsavdrag för samma bostad, *dels ock* att i de fall, där hyresersättning utgår, den nuvarande bruttolönen bestämmes såsom om ersättning utgått med det belopp, vartill bostadsavdraget i den ifrågavarande hyresgruppen uppgår för präst i samma tjänstegrad med tjänstebostad.

För tydlighets skull får kommittén i förevarande sammanhang även framhålla — då detta endast indirekt framgår av betänkande I — att enligt kommitténs mening någon hänsyn till nu utgående kommunala lönetillägg icke bör tagas vid beräkning av eventuell personlig lönefyllnad.

Enligt kommitténs mening måste det förutsättas, att utöver vad som i principbetänkandet och ovan föreslagits i fråga om övergångsregleringen åtskilliga andra övergångsbestämmelser bli erforderliga. Dessa senare övergångsanordningar torde emellertid icke vara av beskaffenhet att böra här upptagas. Med hänsyn till att lönereformen innebär, att ett lönesystem ersättes med ett annat, som till sin tekniska struktur har intet eller föga gemensamt med det förstnämnda, torde det för övrigt vara ogörligt att i detta sammanhang uttömmande angiva alla de detaljföreskrifter, som komma att

påkallas vid löneregleringen. Det bemyndigande, som Kungl. Maj:t torde böra inhämta av riksdagen med avseende å övergångsanordningarna, synes därför böra bli förhållandevis vidsträckt. På grund härav föreslår kommittén, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande, *dels att* utfärda övergångsbestämmelser i huvudsaklig överensstämmelse med de av kommittén förordade huvudgrunderna, *dels ock att* i övrigt meddela de föreskrifter, som bli erforderliga vid övergången.

Förslagen till pensionsreglementen.

I kommitténs betänkande, del I, har framhållits att ett inordnande av prästerna under det statliga pensionssystemet borde ske med anslutning till den för civilstatstjänstemännen m. fl. gällande allmänna pensionsregleringen. Detta tänkte kommittén skulle ordnas genom antagande av ett tjänstepensionsreglemente och ett familjepensionsreglemente för präster med allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena såsom förebilder. Det förutsattes, att statskontoret, såsom handhavare av den hittillsvarande prästerliga pensioneringen, skulle bli pensionsprövande myndighet. Kommittén har ej funnit anledning att frågå denna ståndpunkt.

I den följande motiveringen för de skilda författningsrummen ha i regel endast sådana spörsmål berörts, vilka sakna motsvarighet på det statliga pensionsområdet. Stadganden, vilka intagits i reglementena eller övergångsbestämmelserna och som — ofta likalydande — återfinnas i de nuvarande statliga pensionsreglementena respektive tillhörande övergångsbestämmelser, ha däremot icke ansetts kräva några förklaringar i detta sammanhang.

Tjänstepensionsreglementet.

4 §.

Enligt Kungl. Maj:ts och riksdagens principbeslut skall anstånd med avgång efter uppnådd pensionsålder kunna erhållas för en sammanlagd tid av fem år eller två år längre än som eljest i allmänhet gäller för befattningshavare med statligt ordnad pensionsrätt.

I förenklande syfte har under de senare åren beträffande vissa grupper av befattningshavare, t. ex. kyrkomusiker och övningslärare, rätten till prövning av frågor om anstånd med avgång efter uppnådd pensionsålder helt lagts i handen på den myndighet, som äger att från tjänsten avskeda. Kommittén har dock beträffande prästerna icke funnit anledning att i den avskedsbeviljande myndighetens hand lägga avgörandet i dessa frågor i större utsträckning än som gäller för statsanställda i allmänhet.

5 §.

I fråga om pensionsåldern har en ingående motivering lämnats i principbetänkandet.

10 §.

2 mom. Detta moment kan komma i tillämpning t. ex. då befattning nedflyttas i lönegradshänseende eller vid befattningshavares tvångsförflyttning.

12 §.

1 mom. Detta moment motsvarar i huvudsak 15 § 1 mom. allmänna tjänstepensionsreglementet. Föreskriften att tid, under vilken befattningshavare varit tjänstledig för att uppehålla annan med tjänstepensionsrätt förenad befattning, icke skall medföra avdrag vid tjänstårsberäkningen innebär bl. a., att församlingspräst med tjänstledighet för att vikariera i sådan befattning inom diakonien, missionen eller sjömansvården, å vilken SPA-reglementet är tillämpligt, äger i pensionshänseende tillgodoräkna denna tjänstledighetstid.

Har tjänstledighet som medför avdrag varit partiell, bör avdraget ske i förhållande till den omfattning, vari tjänstgöringstiden nedsatts. Bestämelse härom synes kunna intagas i tillämpningsföreskrifterna.

2 mom. Detta stadgande innebär i huvudsak, att vid bestämmande av tjänstårens antal hänsyn skall tagas även till sådan tid, under vilken allmänna tjänstepensionsreglementets bestämmelser eller andra av Kungl. Maj:t och riksdagen antagna tjänstepensionsbestämmelser varit tillämpliga på befattningshavaren. Motsvarande stadgande återfinnes i bl. a. allmänna tjänstepensionsreglementet.

Mot att tjänståren medfölja befattningshavare, som övergår från ett förvaltningsområde till ett annat, synes intet vara att erinra när fråga är om flyttning mellan tvenne områden, vilkas pensionskostnader finansieras genom anslag från statsbudgeten. Ur finansieringssynpunkt kunde det vara tveksamt, om här ifrågavarande grundregel bör gälla vid övergång mellan statstjänst å ena sidan till anställning med rätt till pension från kyrkofonden å andra sidan. Med hänsyn till att sådana flyttningar kunna väntas bli i stort sett lika ofta förekommande i båda riktningarna och att därför staten kan antagas komma att få övertaga pensionsförpliktelser från kyrkofonden i ungefär lika omfattning som kyrkofonden från staten, synes knappast någon invändning kunna göras mot en regel, enligt vilken prästerna i likhet med statstjänstemännen m. fl. i pensionshänseende generellt få tillgodoräkna anställningstid i befattningar, för vilka gällt av Kungl. Maj:t och riksdagen fastställda tjänstepensionsbestämmelser.

Övergångsbestämmelserna till tjänstepensionsreglementet.

Punkterna 1—3. Här ifrågavarande stadganden reglera den successiva pensionsålderssänkning, som kommittén föreslagit och motiverat i betänkandet, del I. Därvid har likväl förutsatts, att anståndstiden för avgång ur tjänst efter uppnådd pensionsålder enligt huvudbestämmelserna kommer att bliva 5 år i stället för, såsom kommittén i principbetänkandet föreslagit, 3 år.

Punkt 4. Även beträffande dessa bestämmelser har kommittén lämnat motivering i principbetänkandet.

Punkt 6. Denna bestämmelse avser att övergångsvis tillförsäkra befattningshavaren rätt att såsom tjänstår räkna så lång tid tillbaka, att denna tid utökad med de tjänstår, som han har möjlighet att ytterligare förvärva till pensionsåldern, uppgår till 30 år.

Exempel 1: En vid de nya pensionsreglementenas ikraftträdande 55-årig präst har i femton år innehaft i emeritilönelagen avsedd befattning. Han har tio år kvar till pensionsåldern. Utan tjänstårsgarantiregeln kan han således till pensionsåldern förvärva endast 25 tjänstår och således erhålla $\frac{25}{30}$ av hel pension. Garantiregeln ger honom ytterligare fem tjänstår och således möjlighet att erhålla hel pension.

Exempel 2: En vid de nya pensionsreglementenas ikraftträdande 35-årig präst har möjlighet att till pensionsåldern förvärva ytterligare trettio tjänstår. Garantiregeln ger honom 0 tjänstår. Om det antages, att han under den återstående tjänstetiden kommer att åtnjuta på tjänstårsberäkningen inverkan ledighet fem (tio) år, blir pensionen således $\frac{25}{30}$ ($\frac{20}{30}$) av hel pension.

Mot den föreslagna tjänstårsgarantin har statskontoret invänt, att den vore för gynnsam och att den borde ersättas med en regel, enligt vilken pensionen skulle beräknas enligt vanliga avkortningsnormer men dock skulle uppgå till lägst nyreglerad emeritilön. En liknande anmärkning har kammarkollegiet gjort. Övriga remissmyndigheter ha på denna punkt lämnat förslaget utan erinran.

I propositionen biträdde föredraganden kommitténs förslag och erinrade om, att den av ämbetsverken föreslagna regeln skulle, utan hänsyn till nuvarande ålder, tillförsäkra befattningshavarna en av tjänstårens antal oberoende minimipension.

Utskottet fann icke nödvändigt taga slutgiltig ställning till frågan utan förordade, att den ytterligare övervägdes.

De framförda betänkligheterna ha icke ställt behovet av en garantiregel i tvivelsmål. Tveksamheten har gällt valet av regel. Härvidlag har anförts, att tjänstårsgarantin vore för gynnsam och att den borde ersättas med en bestämmelse om viss minimipension. Enligt verkställd undersökning torde man kunna utgå från, att denna minimipension genomsnittligt motsvarar ungefär $\frac{26}{30}$ av hel tjänstepension enligt de föreslagna tjänstepensions-

bestämmelserna. Med denna utgångspunkt ge de båda reglerna, ställda vid sidan av varandra, följande garanti, uttryckt i 30-delar av hel tjänstepension, för olika åldrar.

Nuvarande ålder	Kommitténs regel	Ämbetsverkens regel
70 år	$\frac{30}{30}$	$\frac{26}{30}$
60 år	$\frac{25}{30}$	$\frac{26}{30}$
50 år	$\frac{15}{30}$	$\frac{26}{30}$
40 år	$\frac{5}{30}$	$\frac{26}{30}$
30 år	0	$\frac{26}{30}$

Ovanstående sammanställning visar, att den av kommittén föreslagna regeln, i jämförelse med ämbetsverkens, endast för de allra högsta åldrarna medför gynnsammare resultat än ämbetsverkens — skillnaden är dock högst $\frac{4}{30}$ av hel tjänstepension — under det att den senare regeln från åldern 60 år och nedåt garanterar högre pension än kommitténs regel.

Kommittén finner det emellertid angeläget framhålla, att man icke kan draga några generella slutsatser angående den ena eller andra regelns gynnsamhet för befattningshavaren. Man kan nämligen i det särskilda fallet icke förutsäga omfattningen av de framtida avbrotten i tjänstårsberäkningen och således icke nu beräkna, om och i vad mån pensionen enligt ämbetsverkens regel en gång kommer att grunda sig på den garanterade rätten. Det torde emellertid kunna antagas, att antalet präster, som komma att beröras av garantiregeln, i båda fallen kommer att bli obetydligt. Kommittén anser det dock föga tilltalande att, såsom ämbetsverken förordat, i fråga om pensionens storlek göra utfästelser utan hänsyn till befattningshavarnas nuvarande levnadsålder. I varje fall lärer anledning saknas att för präster, som icke uppnått 35 års ålder, lämna någon som helst förbindelse om minimipension enligt det nya tjänstepensionsreglementet. Ej heller finner kommittén ur praktiska synpunkter ändamålsenligt att välja en sådan lösning av förevarande spörsmål, som under en avsevärd tidrymd förutsätter fortsatt tillämpning av emeritilönelagens antikverade regler för beräkning av pension. På dessa grunder har kommittén ansett övervägande skäl tala för att vidhålla det i principbetänkandet framlagda förslaget till denna frågas lösning: en efter uppnådd levnadsålder graderad tjänstårsgaranti på det nu gällande statliga pensionssystemets grund.

Punkterna 5, 7 och 8. Med dessa punkter korresponderande stadganden finnas i bl. a. övergångsbestämmelserna till nuvarande tjänstepensionsreglemente för de högre kommunala skolornas lärare. De ha här icke synts kräva särskild motivering.

Övergångsbestämmelserna till familjepensionsreglementet.

Punkt 1. I överenskommelsen om statens övertagande av prästänkekas-san gjordes vissa förbehåll beträffande kassadelägarnas rättigheter efter övergång till familjepensionsreglementet för prästerskapet. Härav nu påkallade bestämmelser hava sammanförts i denna punkt i huvudsaklig överensstämmelse med vad kommittén förordat i principbetänkandet. Vad särskilt angår den under a) andra stycket omnämnda prövningen torde i tillämpningsföreskrifterna böra intagas en bestämmelse om att befattningshavare, som med stöd av ifrågavarande stadgande önskar statskontorets prövning av familjepensionsunderlaget, har att före viss dag till statskontoret anmäla sin önskan härom.

Punkt 2. Det nuvarande familjepensionsreglementet stadgar generellt, att ordinarie präst efter övergång till befattning med lägre familjepensionsunderlag icke skall vidkännas någon försämring i familjepensionshänseende. Motsvarigheten till denna bestämmelse i det nu framlagda förslaget till familjepensionsreglemente — 8 § 2 mom. — gäller endast det fallet, att ordinarie befattningshavare utan något sitt förvällande förflyttas till befattning med lägre familjepensionsunderlag. Med hänsyn till vad som övergångsvis gäller för statstjänstemännen i motsvarande hänseende har sådan präst, vilken av annan anledning än som nyss sagts övergått till befattning med lägre familjepensionsunderlag, ansetts böra få behålla sin särställning i familjepensionshänseende även under det blivande reglementets giltighetstid.

Enligt det nuvarande familjepensionsreglementet gäller vidare att för präst, vilken i sin befattning på grund av donation av enskild uppbär särskild förmån utöver lönen, efter Kungl. Maj:ts prövning kan bestämmas högre familjepensionsunderlag än grundavlöningen motiverar. Under förutsättning att, på sätt kommittén föreslagit, befattningshavaren äger att kvarstå på hittills gällande familjepensionsbestämmelser, finns det visserligen intet formellt hinder att häva verkan av en dylik särbestämmelse. Vid de statliga familjepensionsregleringarna har emellertid praxis varit att icke av befattningshavarna kräva avstående från redan befintliga förmåner såsom villkor för att övergå till de nya pensionsbestämmelserna. Med hänsyn härtill har kommittén ansett det skäligt att även i nu förevarande hänseende bibehålla den förmånsställning, som kan vara förvärvad, när det nya reglementet träder i tillämpning.

Till förebyggande av missförstånd må framhållas, att här stadgade undantag upphöra att gälla, om befattningshavaren byter befattning, i vilket fall huvudförfattningens bestämmelser angående familjepensionsunderlag träda i tillämpning.

Punkt 3. Av denna punkt kräver den förra delen icke någon kommentar. Stadgandet i den senare delen är påkallat av att enligt det nuvarande familjepensionsreglementet pensionsåldern skall anses vara 65 år för ordi-

narie befattningshavare och 60 år för extra ordinarie befattningshavare. Då såsom tjänstår endast räknas tid före uppnådd pensionsålder, skulle vid tjänstårsberäkning med utgångspunkt från det nuvarande reglementets bestämmelser tjänstetid efter angivna åldrar i vissa fall komma att lämnas obeaktad, vilket förhindras genom den föreslagna bestämmelsen.

Punkterna 4 och 5. Dessa stadganden motsvara bestämmelserna i punkterna 6 respektive 2 i övergångsbestämmelserna till 1947 års allmänna familjepensionsreglemente.

Vid 1947 års allmänna pensionsreglering underställdes de nya reglementena riksdagen för godkännande. Någon anledning att härvidlag tillämpa ett annat förfarande i fråga om de nya pensionsreglementena för präster synes icke finnas. Då emellertid den definitiva detaljutformningen i formellt hänseende av prästlönerreglementet avses skola ankomma på Kungl. Maj:t, torde — på sätt jämväl skedde år 1947 — Kungl. Maj:t böra för sig utverka bemyndigande att vid pensionsreglementenas utfärdande i dem vidtagna sådana huvudsakligen redaktionella ändringar, som kunna visa sig påkallade av lönerreglementets slutliga avfattning eller eljest.

De av kommittén framlagda förslagen till huvudbestämmelser för övergångsregleringen på pensionsområdet äro avsedda att på samma sätt underställas riksdagen för godkännande. Då emellertid ytterligare föreskrifter kunna bli erforderliga vid övergången, föreslår kommittén, att Kungl. Maj:t utverkar bemyndigande att meddela de ytterligare övergångsstadganden, som i anslutning till förslaget huvudgrunder kunna visa sig påkallade.

Förslaget till lag om upphävande av lagen den 9 december 1910 etc.

Prästlönerreformen förutsätter att ett stort antal speciella författningar, som för närvarande reglera av reformen berörda prästers avlönings- och pensionsförhållanden, upphävas. Flertalet av dessa författningar äro antagna av riksdagen. Vissa av dem innehålla såväl lönebestämmelser som stadganden rörande finansieringen av lönekostnaderna. Det skulle med hänsyn till denna de äldre författningarnas blandade natur vara från formell synpunkt mindre tillfredsställande att upphäva dem genom någon viss av de författningar, vari den nya regleringen delvis utformats. Kommittén föreslår, att hela det gällande författningskomplexet på detta område upphäves genom en särskild lag.

Förslaget till prästlönekostnadsförordning.

1 §.

1 mom. Enligt statsmakternas principbeslut skola avlönings- och pensioneringskostnaderna för de tre garnisons- och amiralitetsförsamlingarnas präster bestridas i samma ordning som för prästerskapet i de territoriella

pastoraten i gemen. Med den av kommittén föreslagna författningstexten kunna framdeles även andra icke-territoriella församlingar i riket föras in under förordningen utan att denna behöver ändras. Förordningen blir icke tillämplig å utlandsförsamlingarna.

En mot stadgandet i andra stycket om kyrkliga samfälligheter svarande bestämmelse finnes väl i 16 § kyrkofondslagen; men med hänsyn till att pastoratens kostnader för tjänstebostäderna icke skola ingå i avräkningarna med kyrkofonden, synes en bestämmelse om dessa samfälligheter böra finnas även i prästlönekostnadsförordningen.

2 mom. I principbetänkandet inbegrep kommittén i vissa sammanhang under termen »församlingspräster» även pastoratsadjunkterna. Vid utformningen av de för reformen erforderliga författningarna har dock visat sig lämpligt att under denna sammanfattande beteckning endast inrymma de präster i tjänsteorganisationen för pastoraten, vilka där ha en fastare anställning.

2 §.

Beslutanderätten i fråga om ändring i pastoratsindelning och i tjänsteorganisationen för pastorat har av ålder sedvanerättsligt tillkommit Kungl. Maj:t. Med hänsyn härtill skulle behövligheten av det i paragrafen införda stadgandet kunna ifrågasättas. Då emellertid denna befogenhet för närvarande är lagfäst i 23 § prästlönerегleringslagen samt då beslut om ändringar i indelning och organisation regelmässigt ha ekonomiska verkningar såväl för kyrkofonden som för pastoraten, har ett motsvarande — här förenklat — stadgande upptagits i prästlönekostnadsförordningen.

3 §.

2 mom. De faktiska kostnaderna för avlöningen under visst år av de i ett pastorat anställda församlingsprästerna komma regelmässigt att icke oväsentligt överstiga »pastoratets prästlönekostnad». Undantagsvis, t. ex. vid vakans på församlingsprästerlig tjänst, kan dock komma att inträffa, att de faktiska kostnaderna för ett år understiga det normaliserade kostnadsbidraget. Ett dylikt förhållande skall likväl icke inverka på det belopp, som pastoratet har att för året utgöra.

Rörande den föreslagna fixeringen av i pastorats prästlönekostnad ingående rörligt tillägg till viss för hela avlöningsåret gällande procentsats får kommittén erinra om föredragande statsrådets uttalande i propositionen nr 204/1949 (sid. 169). Sedan detta uttalande gjordes, har väl sättet för avräkningarna mellan pastoraten och kyrkofonden omlagts därhän, att avräkningarna numera ske i efterhand d. v. s. efter avlöningsårets utgång, men den av statsrådet förordade fixeringen av procenttalet synes detta oaktat vara ägnad att förenkla avräkningsförfarandet. Då denna fixering

härjämte ligger väl i linje med den schematiska bestämning av pastorats prästlönekostnad, som valet av lägsta löneklass utgör, har kommittén bibehållit berörda förslag. Om en tjänst tillkommit eller indragits vid annan tidpunkt än vid kalenderårsskifte, framgår det av författningstexten, att lönekostnaden endast skall beräknas för den del av året tjänsten varit inrättad.

Innehavaren av de förenade biskops- och kyrkoherdetjänsterna i Visby skall enligt prästlöneordningen i huvudsak uppbära avlöningsförmåner efter samma grunder som övriga biskopar. Ett särskilt bestämmande kräves därför rörande huru stor del av biskopen-kyrkoherdens lön, som skall åvila pastoratet. Ett tänkbart sätt att bestämma denna andel vore att göra en »fingerad» lönegradsplacering av kyrkoherdetjänsten enligt metoden för lönegradsplacering av övriga kyrkoherdetjänster. Förfaringsättet har dock synts kommittén mindre lämpligt. Då kombinationen av biskops- och kyrkoherdetjänst endast förefinnes i detta fall, synes hinder ej böra möta att mera skönsmässigt bestämma det belopp, varmed pastoratet skall delta i kostnaderna för tjänst innehavarens avlöning. Vid ett dylikt bestämmande bör hänsyn tagas till, å ena sidan, att pastoratet kan räkna med att, så länge tjänstekombinationen består, erhålla en högt kvalificerad prästman till kyrkoherde och, å andra sidan, att biskopen-kyrkoherden icke kan i samma utsträckning som andra kyrkoherdar ägna tid och krafter åt pastoratet samt att pastoratet icke skall äga uppbära någon ersättning för tjänstebostaden. Kommittén föreslår, att vid bestämmandet av detta pastorats prästlönekostnader kyrkoherdetjänsten avseende belopp skall utgöra 10 000 kronor.

I övrigt får kommittén beträffande detta moment hänvisa till sitt principbetänkande.

4 §.

De skäl, som föranlett kommittén att föreslå att bostadsavdraget tillgodoföres pastoratet, redovisades i principbetänkandet.

5 §.

Enligt 19 § prästlöneordningens lag i detta lagrums ursprungliga lydelse skulle till bestridande av de pastoratet åvilande prästlönekostnaderna, i den mån sådant erfordrades, användas »i nedan nämnd ordning»: 1) församlingsavgifter till visst belopp (»första treöringen»), 2) avkastningen av lönetillgångar i pastoratet, samt 3) ytterligare församlingsavgifter (»andra treöringen»). Vid omläggningen år 1932 av det kyrkliga finansieringssystemet ändrades detta därhän, att till bestridande av samma kostnader skulle »i nedan nämnd ordning» användas: 1) avkastningen av prästlönetillgångarna och 2) andra tillgängliga medel ävensom församlingsavgifter till erforderligt belopp.

Dessa bestämmelser om att vissa pastoratens inkomster skola »läggas i botten» eller i första hand användas ha emellertid utformats på sådant sätt, att de enligt ordalagen fått en vidare innebörd än som kan ha varit avsett. Syftet med bestämmelserna kan nämligen icke förutsättas ha varit att giva pastoraten bindande direktiv om en viss ordning för ianspråktagande av medel, som äro tillgängliga för eller kunna anskaffas av pastoraten för gäldandet av prästlönekostnaderna. Bestämmelsen — i gällande lagtext — om att boställsavkastningen skall »läggas i botten» måste antagas rätteligen avse endast den *beräkningsgrund*, som enligt 4 och 7 §§ kyrkofondslagen skall tillämpas vid de årliga avräkningarna mellan kyrkofonden och pastoraten eller, med andra ord, för fastställande av, huruvida vederbörande pastorat skall ha att inleverera överskottsmedel till fonden eller att därifrån erhålla tillskott.

Det har synts kommittén att den oegentlighet, som här föreligger, lämpligen bör i förevarande sammanhang rättas till. Uppmärksammas bör emellertid, att den år 1947 tillkomna kyrkomusikerlagen upptager stadganden, vilkas avfattning anslutits till det här återgivna skrivsättet i prästlöne-regleringslagen. Kommittén föreslår, att en motsvarande ändring göres i kyrkomusikerlagen.

6 §.

Denna paragraf innehåller en uppräknig av förekommande olika slag av lokala prästlönetillgångar.

I sammanhang med frågan om borttagande av församlingsprästernas hit-tillsvarande rätt att utöver lönen uppbära avkomst av donerad avlöningstillgång berörde kommittén i sitt principbetänkande även spörsmålet, hur lämpligen borde förfaras med de s. k. 7 §-tillgångarna. Kommittén tänkte sig härvid (s. 90 f.) den lösningen, att dessa tillgångar — i de fåtaliga fall varom här vore fråga — omdisponerades enligt vissa närmare angivna regler, varigenom åt vederbörande pastorat, respektive församling — efter Kungl. Maj:ts särskilda beprövande — inrymdes en viss friare rätt att använda tillgångarnas avkastning för kyrkliga ändamål. Härvid förutsatte kommittén att det i regel komme att ligga närmast till hands, att sådan avkastning tillades pastoratet till lättnad i den pastoratet åvilande skatt-skyldigheten för där anställda prästers avlöning, för prästgårdsbesväret samt för den allmänna kyrkoavgiften. Avkastningen skulle därvid givetvis icke ingå i avräkningen med kyrkofonden.

Genom statsmakternas principbeslut togs icke ställning till denna sär-skilda fråga. Kommittén har emellertid icke funnit anledning att härut-innan frånfalla sitt förslag.

Då tillgång, som tillägges visst pastorat till lättnad i dess utdebitering för prästlöneändamål, enligt kommitténs förslag — såsom nämnt — icke skall ingå i avräkning mellan pastoratet och kyrkofonden, ha »pastorats

prästlönetillgångar» bestämts på sådant sätt, att dylik särskild tillgång icke faller därunder. I fråga om fast egendom framgår detta vid en jämförelse mellan punkten 1) och 1 § ecklesiastik boställsordning i dess av kommittén föreslagna nya lydelse och beträffande annan tillgång vid en sammanställning av punkten 2) och 7 § förslaget till prästlönekostnadsförordning.

Kommittén vill understryka, att från tillämpning av reglerna i denna förordning och kyrkofondslagen endast undantagas tillgångar, varav avkomsten *vid förordningens ikraftträdande* tillkommer tjänst innehavare såsom förmån över lönen.

Kommittén föreslår, att sådana genom enskild donation tillkomna prästänkesäten och andra tillgångar, varav avkastningen vid nyssnämnda tidpunkt tillkommer prästänka eller, om änka ej finnes, prästerlig tjänst innehavare utöver lönen, erhålla en reglering helt analog med den, som föreslås för de s. k. 7 §-tillgångarna.

7 §.

1 mom. Stadgandet om fondering av expropriationsersättning motsvarar 22 § 1. prästlöneruleringslagen. Fonderingsskyldigheten har i förslaget angivits avse även med expropriationsmedel jämförlig ersättning; detta innebär dock ingen saklig nyhet, enär detsamma utan lagbestämmelse otvivelaktigt redan nu gäller.

3 mom. Bestämmelserna i detta moment äro hämtade från 22 § 2. prästlöneruleringslagen. Stadgandet i 22 § 3. samma lag om pastorats skyldighet att årligen lämna domkapitlet uppgift om sådan fonds kapital, placering och avkastning torde böra ersättas av en bestämmelse i ecklesiastikt medelsförvaltningsreglemente om lämnande av uppgift härom till vederbörande stiftsmyndighet. (Jämför SFS 1950: 470 3 § sista stycket.)

4 mom. Eventuellt erforderliga bestämmelser om sådana medels förvaltning har kommittén tänkt sig skola meddelas i permutationsbeslutet.

Förslaget till lag angående ändring i kyrkofondslagen.

3 §.

Omläggningen av familjepensionssystemet för präster föranleder att punkten 6) utgår. Ändringarna i övrigt i paragrafen äro av enbart redaktionell art och syfta till en förenkling av lagtexten. Härvid har nuvarande punkten 5) fått utgå, enär däri omförmäld ersättning givetvis icke utgör någon verklig inkomst för kyrkofonden samt ett flertal med denna ersättning helt analoga ersättningar icke äro upptagna i uppräknningen av fondens inkomster (jämför härom 6 kap. 2 § ecklesiastikt medelsförvaltningsreglemente).

4 §.

Beträffande uteslutandet ur denna paragraf av hittillsvarande särbestämelse om de s. k. 7 §-tillgångarna hänvisas till vad kommittén härom anfört i motiveringen till 6 § prästlönekostnadsförordningen. Bestämmelsen om prästänka tillkommande donationsavkastning har uteslutits, enär i det nya familjepensionsreglementet förutsatts, att dylik särskild förmån icke längre skall tillkomma prästänka.

Orden »och för pastoratet disponibel» åsyfta främst det förhållandet, att den behållna avkastningen av stifts prästlönejordsfond eller prästlönefondshemman icke nödvändigtvis helt utdelas till pastoraten.

5 §.

I 3 kap. av detta betänkande har kommittén framhållit, hurusom beteckningen »kyrkoavgiftens grundbelopp» för avgiftens maximum kan verka förbryllande och ingiva den oriktiga föreställningen att avgiften för visst år skulle kunna bestämmas till högre belopp än i lagrummet angivet öretal. Kommittén föreslår därför att maximeringsregeln nu gives en entydig formulering.

6 §.

Rörande den föreslagna punkten 5) får kommittén hänvisa till specialmotiveringen till 1 § prästlönerreglementet.

De i nuvarande punkterna 5), 6) och 9) avsedda anslagen utgå i huvudsak till avlönande av följande befattningshavare: anslaget under 5) till stifts- och kontraktsadjunkter, studentprästerna samt befattningshavare hos diakonistyrelsen, anslaget under 6) till utlandspastorerna och sjömanspräster samt anslaget under 9) till amiralitets- och garnisonsprästerna samt de s. k. militärpastorerna. Då avlöningen till en stor del av dessa präster genom lönereformen kommer att föras in under prästlönerreglementet, ha nämnda punkter ansetts kunna sammanföras till en, som i förslaget erhållit nummer 4. Härigenom vinnes också att lagtextens omfång minskas.

I övrigt förhålla sig de nummerade punkterna i förslaget till punkterna i paragrafens nuvarande lydelse på följande sätt. Punkterna 1) och 2) äro nytillkomna och motsvara — förutom nuvarande punkten 2) — ur första stycket uteslutna stadganden. De nuvarande punkterna 3), 4), 7) och 10) ha placerats under resp. 7), 3), 6) och 8). Ändringen i sistnämnda punkt är rent redaktionell. Den nuvarande punkten 1) har kunnat uteslutas genom omskrivning av ingressen till andra stycket. Stadgandet om anslag för extra utgifter har återförts till sin ursprungliga och naturliga plats som slutstadgande. För att icke en framtida höjning av detta anslag skall nödvändiggöra ändring av lagtexten har anslagsbeloppets storlek därvid uteslutits.

Ändringen, som är rent redaktionell, är en konsekvens av den föreslagna omformuleringen av 5 §.

Omläggningen av lönesystemet för präster nödvändiggör tämligen omfattande ändringar i ecklesiastikt medelsförvaltningsreglemente den 15 februari 1935. Särskilt måste, därest kommitténs förslag om utbetalning av församlingsprästernas löner genom stiftsnämnderna vinner bifall, en viss omläggning ske av bestämmelserna om avräkning och likvider mellan pastoraten och kyrkofonden.

Övriga författningsförslag.

Kyrkomusikerlagen. I 2 § ha insatts termerna »pastorats kyrkomusikerlönekostnad» och »pastorats kyrkomusikerlönetillgångar». Rörande den föreslagna ändringen i övrigt av paragrafen får kommittén hänvisa till vad kommittén anfört i specialmotiveringen till 5 § prästlönekostnadsförordningen.

Ecklesiastik boställsordning. Ur bestämningarna i 1 § av »boställe» och »löneboställe» ha prästänkesätena uteslutits. För skälet härtill får kommittén hänvisa till vad kommittén anfört i motiveringen till 4 § kyrkofondslagen. — Ett fjärde stycke har tillagts avseende fast egendom, som nu utgör s. k. 7 §-tillgång eller av enskild donerat prästänkesäte. Sådan egendom kommer framdeles, oavsett för vilket ändamål dess avkastning skall disponeras, icke att utgöra löneboställe. Därest avkastningen tillägges pastorat till lättnad i dess utdebitering för prästlöneändamål, kan det komma att te sig naturligt, att egendomen förvaltas enligt boställsordningens regler om löneboställen. Enligt kommitténs förslag skall Kungl. Maj:t särskilt för varje sådan tillgång meddela beslut om sättet för förvaltningen, lämpligen i sammanhang med permutationsbeslutet. I övrigt får kommittén rörande dessa tillgångar hänvisa till vad kommittén anfört rörande 6 § i förslaget till prästlönekostnadsförordning.

I principbetänkandet (s. 95) förordade kommittén, att bestämmelserna i 17 och 18 §§ boställsordningen, på visst sätt kompletterade, utbrötes ur berörda författning och upptoges i avlöningsreglementet. Ifrågavarande bestämmelser ha intagits i 34 § förslaget till prästlönerreglemente. Efter upphävandet av förstnämnda paragrafer i boställsordningen och ett godkännande av den i propositionen nr 209/1950 föreslagna ändringen av 31 § boställsordningen kommer den allmänna regeln i 20 § i realiteten endast att innebära, att vad som stadgas i 19 § om tjänstinnehavare jämväl skall gälla om avliden tjänstinnehavares dödsbo. Kommittén föreslår därför även den ändringen i boställsordningen, att 20 § upphäves och 19 § så ändras, att den kommer att avse även dödsbo.

Församlingsstyrelselagen. Då motsvarighet till bestämmelserna i 9 och 10 §§ prästlönerregleringslagen saknas i den föreslagna prästlönelagstiftningen, föreslår kommittén, att stadgandet under punkt b) i 5 § lagen om församlingsstyrelse upphäves.

Domkapitelslagen. Då det föreslagna stadgandet i 25 § II andra stycket prästlönerreglementet innehåller bestämmelser om avlöning jämväl under avstängning, som avses i 13 § 3 mom. första stycket lagen om domkapitel, bör — såsom kommittén erinrat i specialmotiveringen till förstnämnda författningsrum — den i sistnämnda moments tredje stycke innefattade regeln om löneförmåner under sådan avstängning i detta sammanhang upphävas.

Lagen angående anlåtande av kyrkofonden för uppförande av prästgårdar inom vissa delar av Härnösands och Luleå stift. Ändringen i denna lag för-
anledes därav, att med löner reformen hittills förekommande särskilda löne-
tillägg vid »ödebygdstjänster» komma att upphöra.

Särskilda yttranden.

A. angående detaljer i kommitténs förslag.

Herr Berger:

Jag kan icke biträda kommitténs förslag, att församlingsprästernas löner skola utbetalas av stiftsnämnderna, utan anser att utbetalningen skall ske genom pastoraten. Härigenom komme prästens ställning som församlingens tjänare att framhävas. Då prästernas och kyrkomusikernas löner finansieras på i huvudsak samma sätt, och de senares löner utbetalas av pastoratet, bör här konsekvens förefinnas ifråga om utbetalande myndighet. Utbetalning genom stiftsnämnderna torde komma att medföra behov av personalförstärkning å stiftsnämndernas expeditioner. Så gott som samtliga stiftsnämnder ha år 1946 i yttrande över en framställning om utbetalning månadsvis av prästernas dyrtidstillägg uttalat, att en sådan reform icke är möjlig med nuvarande personal. Lägges löneutbetalningen å pastoraten, stannar kostnaden för ifrågavarande bestyr å dessa.

Herrar Berger och Helander:

Vi ha i vissa uttalanden och beslut icke kunnat följa kommitténs majoritet utan måste anföra avvikande mening:

1. Bestämmelsen i 12 § prästlönereglementet angående förflyttning av präst, innebärande bl. a. förflyttning av kyrkoherde till komministerstjänst, strider mot 3 § prästerskapets privilegier. Dessa kunna jämlikt § 114 regeringsformen icke ändras eller upphävas utan kyrkomötets bifall.

2. I 29 § Pr omnämnt tjänstedubblersarvode bör utgå vid tjänstgöring i angränsande distrikt (se 31 § Saar B. Provinsialläkar- och veterinärstaten). Om det i Saar använda uttrycket kommer till användning, erhåller kyrkoherde, som uppehåller tjänst åt komminister med eget distrikt, tjänstedubblersarvode, vilket vi också anse rätt och billigt.

3. I specialmotiveringen till 30 § 2 mom. Pr föreslås vissa inskränkningar i rätten till reseersättning. Ersättning skall alltså icke utgå vid kortare färd än 4 km och vid vissa färdsätt med lägre ersättning än resereglementets bestämmelser. Kommittén har dock kraftigt understrukit, att prästerna böra ha full ersättning för sina resekostnader. Med hänsyn till det fullt riktiga i denna princip, kunna vi icke biträda förslaget om de nämnda inskränkningarna. Ersättning för havda resor bör utgå enligt resereglementets bestämmelser och jämväl traktamentsbestämmelserna böra avpassas efter nämnda reglemente.

4. I fråga om språktilläggen, där statens lönenämnd föreslagit ett enhetligt belopp av kr. 600:—, föreslå vi ett differentierat tillägg av kr. 400:—, 600:— och 800:—.

5. I fråga om bränslekostnadsgottgörelse enligt 35 § Pr måste vi, med hänsyn till de för prästerna ytterst betungande bränslekostnaderna i onormalt stora bostäder, föreslå att gottgörelse skall utgå för kyrkoherdebostad med en volym över 600 kbm. och för komministerbostad över 450 kbm. I jämförelse med för folkskollärarna gällande bestämmelser anse vi nu nämnda siffror riktigare än de av majoriteten föreslagna.

Herrar *Berger, Helander* och *Rubbestad*:

Vid uppgörandet av förslag till vissa nya lagar, som sammanhånga med ikraftträdandet av prästlöneregleringen, har kommittén satt den 1 januari 1952 som datum för ikraftträdandet. Då prästerna längre än andra samhällsgrupper måst vänta på lönerglering och då riksdagen dessutom uttalat, att lönergleringen borde genomföras i samband med lönestoppets upphörande, anse vi att kommittén bort utgå ifrån att lönergleringen bör träda i kraft senast den 1 juli 1951. Om mot detta den invändningen skulle resas, att prästlöneregleringen bör träda i kraft vid början av det kommunala budgetåret, erinra vi om att så icke är fallet ifråga om lönergleringen för kyrkomusikerna, vilkas löner dock finansieras på i huvudsak samma sätt som prästernas.

Herr *Helander*, med instämmande i allmänhet i vad kyrkomötet uttalat bl. a. rörande ödebygdstilläggen:

1. I 3 § förslaget till prästlönereglernente säges att biskopstjänst »inrättas av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut».

För kyrkan är frågan om inrättandet av ett biskopsämbete något som berör kyrkans väsen. Som ett uttryck därför föreskrives bl. a. att en vanlig präst icke utan vidare kan fungera som biskop utan måste särskilt därför vigas.

I Prästerskapets privilegier av 1723 4 § heter det att alla biskopar skola efter gammal hävd oförändrat behålla sina biskopsstift. Därav följer att en bestämmelse av det slag, som kommitterade nu söka införa, står i strid med gällande bestämmelse. I varje fall kan den icke införas utan kyrkomötets hörande.

Kungl. Maj:t och riksdagen ha även förut uppfattat frågor om biskopsämbetet såsom tillhörande kyrkolagstiftningens område. Ett par belägg därpå må anföras.

Vid riksdagen 1856—58 gjorde konstitutionsutskottet ett uttalande om biskopsval, vari det heter att »frågans egen beskaffenhet själv tillräckligt hänvisar henne till kyrkolagstiftningens område» (Nr 58).

I Kungl. Maj:ts proposition nr 47 till riksdagen år 1893 förekommer ett utdrag ur statsrådsprotokollet den 17 mars 1893, vari det heter att jämlikt prästerskapets privilegier fordras bifall av både riksdag och kyrkomöte för bildandet av nytt stift. Detta väckte icke någon gensaga i riksdagen.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 44 till riksdagen 1903 förekommer likaledes ett utdrag ur statsrådsprotokollet den 19 dec. 1902, vari det hänvisas till prästerskapets privilegier, varefter det tillägges att därav »lärer följa, att en förändring av den genomgripande beskaffenhet, som nu är ifrågasatt, icke kan ske i annan ordning än den 114 § regeringsformen föreskriver. För genomförande av såväl stiftsdelning som stiftssammanslagning erfordras det alltså ej blott Riksdagens, utan ock allmänna kyrkomötets medverkan.»

Ett flertal likartade belägg kunde anföras. I varje fall torde det av det anförda vara tydligt att den ifrågasatta bestämmelsen strider mot prästerskapets privilegier och mot Kungl. Maj:ts och riksdagens vid flera tillfällen uttalade mening.

Härtill kan fogas att kyrkomötets godkännande inforrades vid upprättandet av Luleå och Stockholms stift och vid indragandet av Kalmar stift.

2. Vad som säges i 34 § 1 mom. 2 förslaget till prästlönereglernente om biskopsflyttningsskyldighet bör underställas kyrkomötets prövning.

3. Ersättningen av 75 kronor per år åt prästerna för tjänstedräkt anser jag vara tillmätt i knappaste laget. Efter de prisstegringar som ägt rum, borde beloppet ha ökats.

4. Vad prostarvodena beträffar försiggick en debatt i kommittén före fattandet

av det beslut som kom till synes i kommitterades betänkande del 1. Det finnes icke någon anledning att frångå detta beslut. Det kvalificerade, betydelsefulla och omfattande arbete som av kontraktsprostarna utföres motiverar väl ett fasthållande av de belopp, varom kommitterade ursprungligen varit ense.

5. Om prästmötesavhandlingar säges i detta betänkande: »Om på grund av avhandlingens beskaffenhet tjänstledighet i särskilda fall prövas erforderlig, bör den icke omfatta längre tid än en månad.»

Detta uttalande strider mot föreliggande verklighet. Då en präst erhållit uppdrag att skriva en prästmötesavhandling, brukar i regel så tillgå att han har åtskilliga konferenser med biskopen i ärendet. Vidare har han konferenser med professorerna vid det universitet där han erhållit utbildning. Den litteratur han behöver finnes vanligen icke på den plats han är verksam. Han blir därför nödsakad att företaga flera resor till bibliotek och där bedriva omfattande forskning.

De avhandlingar som framläggas vittna även därom. Som exempel kan anföras att den sista prästmötesavhandlingen i Västerås stift från år 1949 av Ernst Enochson, Den kyrkliga seden, omfattade 382 sidor, varav förteckningen över källor och litteratur upptog 12 sidor. Den sista prästmötesavhandlingen i Lund från i år vittnar även om ett mycket omfattande arbete. Det är fullständigt otänkbart att sådana arbeten skulle kunna fullbordas med en enda månads tjänstledighet.

Till detta kommer att man även måste taga hänsyn till de församlingar, i vilka präster som skriva på avhandlingar, tjänstgöra. Man kan ju icke vissa tider plötsligen inställa en mängd arbete i församlingen därför att kyrkoherden är nödsakad fullfölja sitt arbete med att skriva en avhandling som han blivit ålagd. Därigenom bleve ju församlingarnas berättigade krav och intressen åsidosatta.

Nu kan man naturligtvis icke gå huru långt som helst i fråga om rätt till tjänstledighet. Därigenom skulle åtminstone juridiskt sett en annan lika stor orimlighet uppstå. En prövning av tjänstledighetens storlek måste äga rum. Därtill kommer att avhandlingar kunna vara olikartade. För somliga avhandlingar kan t. ex. mera biblioteksforskningar vara nödvändiga än för andra. Det säkraste är utan tvivel att överlåta denna prövning åt vederbörande domkapitel, som efter granskande av de skäl, som förebringas, har att bestämma om tjänstledighetens längd.

Jag yrkar alltså att ifrågavarande stycke utgår och ersättes med följande: »När på grund av avhandlingens beskaffenhet tjänstledighet för präst prövas erforderlig, må sådan beviljas av vederbörande domkapitel.»

Då statsmakterna för övrigt uppmuntra all fortbildningsverksamhet, synes det inskränkande i prästerskapets nuvarande fortbildning, som majoriteten här föreslår, stå i strid med den allmänna tendensen på detta område.

6. Emedan ändring föreslås i lagen om domkapitel, vill jag erinra om att denna lag är antagen av riksdag och kyrkomöte och hör till kyrkolagstiftningens område, varav följer att föreslagen ändring ej utan kyrkomötes godkännande kan göras.

7. Det tillägg av 300 kronor som de skånska prästerna erhållit måste anses dels som en kompensation för de löneförmåner de hade under den danska tiden, vilka den svenska staten lovat respektera, dels som en ersättning för speciella tjänsteförhållanden. Därtill hör framför allt ringa areal och befolkningstal, vilka i allmänhet reducera lönerna för de skånska prästerna. Likaväl som hänsyn toges till de norrländska prästernas särskilda förhållanden, böra även de skånska prästernas svårigheter beaktas. Anslaget bör alltså inräknas vid löneinplaceringen.

Herr *Mårtensson*:

Då en prästman icke är skyldig att bära tjänstedräkt annat än vid vissa förrättningar och då dessa för flertalet präster inskränka sig till en eller ett par dagar i veckan, är det enligt min uppfattning icke motiverat, att dessa tjänstemän skola erhålla ett årligt bidrag å 75 kronor, *prästdräktersättning*, till underhåll och förnyelse av prästdräkten.

Då det däremot kan vara förenat med ekonomiska svårigheter för ett flertal prästmän, att vid tillträde av prästtjänst anskaffa tjänstedräkt, kan det vara berättigat med ett visst bidrag för den första anskaffningen av prästdräkten. Detta bidrag, *prästdräktsbidrag*, bör lämpligen fastställas till 500 kronor.

Till vissa folk- och småskollärare vid skolor inom rikets nordligaste gränssorter, utgår för närvarande ett *språktillägg* å 150 kronor per år. Kommittén föreslår i 32 § Pr, att till vissa i pastorat inom Härnösands och Luleå stift anställda präster, som hålla gudstjänst eller utföra annan förrättning jämväl på finska eller lapska språket eller på båda dessa språk, skall utgå språktillägg med 200, 400 eller 600 kronor för år enligt de närmare bestämmelser, som meddelas av Kungl. Maj:t.

Det är enligt min mening icke lämpligt att fastställa ett högre språktillägg för prästerna än det för närvarande till vissa lärare utgående, förrän frågan om en rättvis avvägning av språktilläggen mellan de olika tjänstegrupperna blivit helt klarlagd.

I anslutning till vad jag ovan anfört beträffande prästdräktersättning och språktillägg får jag därför föreslå, att 30 § 1 mom. och 32 § Pr erhålla följande lydelse:

30 §.

Särskilda ersättningar.

1 mom. Till präst utgår vid tillträde av första anställning såsom pastoratsadjunkt *prästdräktsbidrag* med 500 kronor till anskaffning av dylik dräkt enligt de närmare bestämmelser, som meddelas av Kungl. Maj:t.

32 §.

Språktillägg.

Till sådana präster inom Härnösands och Luleå stift, som hålla gudstjänst eller utföra annan förrättning jämväl på finska eller lapska språket eller på båda dessa språk, utgår språktillägg med 150 kronor för år enligt de närmare bestämmelser, som meddelas av Kungl. Maj:t.

Språktillägg skall avstås för tid, varunder prästen vidkännes C-avdrag å lönen.

I föreliggande betänkande har kommittén framlagt detaljförslag angående särskilda bidrag, *bränlekostnadsgottgörelse* m. m., till sådana präster, som anvisats överdimensionerade tjänstebostäder i prästgård eller annorstädes. Enligt min mening finnas bärande skäl för att här avsedda bidrag utgå, enär eljest uppvärmningskostnaderna skulle bli för tjänst innehavarna alltför betungande. I anslutning till detta förslag anser jag emellertid, att kommittén hade bort göra ett uttalande av innebörd, att utrymmen i dessa överrymliga tjänstebostäder borde efter undersökning i varje särskilt fall kunna få disponeras av församlingen eller den borgerliga kommunen för något dess ändamål. Med hänsyn till den stora bristen på sammanträdes- och samlingslokaler borde nämnda fråga närmare undersökas. Möjlighet att efter löneregleringen införa erforderliga bestämmelser för frågans lösning föreligger, då den föreslagna avfattningen av 47 § Pr förpliktar präst att underkasta sig ändrade bestämmelser om bl. a. tjänstebostad.

B. angående vissa rättsliga frågor.

Herr *Wohlin*:

Jag önskar framhålla vikten av att för närvarande pågående lagstiftningsarbete inom skilda delar av kyrkorätten fotas på samma rättsliga grundval. Till sakens närmare belysning får jag hänvisa till innehållet i en härvid fogad promemoria.¹

Herrar *Berger* och *Helander*:

Vi kunna icke biträda majoritetens uttalanden angående kyrkomötets ställning till den kyrkligt-ekonomiska lagstiftningen. Till klarläggande av vår mening hänvisa vi till innehållet i bilagda, av mig Helander författade promemoria², varav framgår att prästlönelagstiftningen rätteligen är av kyrkolags natur.

¹ Intagen härefter såsom Bilaga 1.

² » » » Bilaga 2.

P. M.

angående prästlönereformen och dissenterlagstiftningen.

Vid tidpunkten för prästlönekommitténs tillsättande — mars 1946 — hade kyrkomusikerutredningen, som varit i arbete alltsedan juli 1942 och som den 13 april 1945 avgivit ett första betänkande, ännu ej slutfört sitt uppdrag. Ett flertal frågor av såväl organisatorisk som ekonomisk innebörd, till vilka de båda sakkunnigberedningarna var för sig hade att taga ställning, hade ett nära, i vissa delar oupplösligt samband. Och framför allt måste förslagen, om de skulle kunna var för sig läggas till grund för en efterföljande lagstiftning, bygga på en överensstämmelse i grunduppfattning om det kyrkliga förvaltningsområdets *rättsliga* ställning. För tillgodoseende av önskemålet om gemensamma utgångspunkter i detta hänseende insattes i prästlönekommittén en ledamot i den parallellt arbetande kyrkomusikerutredningen.

Genom beslut den 29 oktober 1943 hade chefen för justitiedepartementet tillkallat särskilda sakkunniga att verkställa utredning rörande ny dissenterlagstiftning och därmed sammanhängande spørsmål. Några direktiv för utredningen lämnades icke. Det låg emellertid i sakens natur, att det åt de ifrågavarande sakkunniga, dissenterlagskommittén, givna uppdraget måste, ehuru sammanhanget här var ett annat, aktualisera rättsproblem, varmed de inom ecklesiastikdepartementet arbetande sakkunnigberedningarna hade att brottas. Vid en hänvändelse härom under hand vid något tillfälle under år 1946 upplystes, att de åsyftade — gemensamma — rättsproblemen då ännu icke varit föremål för något fastare ställningstagande från dissenterlagskommitténs sida men lämnades tillika det beskedet, att nämnda kommitté övervägde att föranstalta om ett samråd i någon form rörande de hithörande spørsmålen. Tanken på ett dylikt samråd synes sedermera ha förfallit.

Kyrkomusikerreformen är numera, i huvudsak på grundval av kyrkomusikerutredningens förslag, förd i hamn. Den länge förberedda omläggningen av prästernas avlöningsförhållanden är också — på grundval av prästlönekommitténs förslag — av statsmakterna godkänd i princip. Medan propositionen i sistnämnda fråga vilade på riksdagens bord, avlämnade dissenterlagskommittén med skrivelse den 21 maj 1949 sitt betänkande, innefattande bland annat förslag till *religionsfrihetslag* och till *lag om viss lindring i skattskyldigheten för dem, vilka icke tillhöra svenska kyrkan*. Enligt 4 § i förstnämnda lagförslag skall vad som innefattas under det i § 28 regeringsformen förekommande uttrycket »svenska kyrkan» — i dagligt tal kallat statskyrkan — vara att anse såsom ett *trossamfund*, såsom sådant sidoställt med de särskilda rättsliga sammanslutningar av främmande trosbekännare, som här i landet ha offentlig religionsutövning. Det andra här nämnda lagförslaget ansluter sig till lagen den 16 oktober 1908 angående lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet till svenska kyrkan samt hennes prästerskap och betjäning. I lagförslaget utbygges detta skattelindringsinstitut än vidare. — Dissenterlagskommitténs betänkande och förslag äro — i avvaktan på vissa ytterligare utredningar rörande den föreslagna partiella skattebefrielsen — beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Då jag delar ansvaret för hållbarheten av de rättsliga grunder, varpå prästlönereformen fotats, finner jag mig pliktig fästa uppmärksamheten på att dissenterlagskommitténs förslag på nyss angivna punkter illa förlika sig med dessa grunder.

Uttrycket »svenska kyrkan» — populärt statskyrkan — har en dubbel innebörd: en teologisk och en juridisk. De båda betydelseerna måste med all stränghet hållas i sär. Uttryckets teologiska innebörd skall ej här beröras. Till klarläggande av innebörden i beteckningen »svenska kyrkan» såsom en företeelse inom rättslivet får jag förutskicka några allmänna erinringar.

Är »svenska kyrkan» ett rättssubjekt, d. v. s. här en juridisk person? Begreppet *rättssubjekt* har som bekant såväl i den privata som den offentliga rätten största vikt och betydelse. Kan sålunda »svenska kyrkan» såsom offentligträttslig organisation vara bärare av rättigheter och ikläda sig skyldigheter och kan den följaktligen, i likhet med andra rättssubjekt, få sina anspråk — och givetvis då även anspråk gentemot staten — pröva av allmän domstol? Eller har »svenska kyrkan» icke denna rättsliga ställning?

»Svenska kyrkans» rättsställning är icke i grundlag eller annan författning definierad. Klarhet om det gällande rättsläget har förty icke kunnat vinnas på annat sätt än genom tolkning av ett vidlyftigt såväl historiskt-politiskt som rättsligt urkundsmaterial. Efter representationsreformen och det allmänna kyrkomötets tillkomst ha skilda meningar framförts i denna fråga. Den ovisshet, som här förelegat, måste emellertid numera sedan rätt länge anses skingrad. Frågan har vid skilda tillfällen varit föremål för riksdagens prövning. Jag får härom erinra om följande.

I prop. nr 88 framlades för 1908 års riksdag ett omfattande förslag till omgestaltning från grunden av prästernas avlöningsförhållanden samt om sättet för anskaffningen av de därför erforderliga medlen m. m.

I *statsrättsligt* hänseende byggde reformförslaget på två huvudtankar:

1. avskaffande av privilegierna i avseende å prästerskapets avlöningsförmåner;
2. »svenska kyrkan» skulle i lag konstitueras såsom en juridisk person, och såsom sådan insättas såsom *ägare* till den fond — benämnd kyrkofonden — till vilken enligt reformförslaget »tiondeersättningen» från staten och avkastningen av vissa andra s. k. gemensamma avlöningstillgångar skulle ingå. — En bestämmelse härom upptogs i 1 § i det vid propositionen fogade förslaget till *lag om kyrkofond*.

Riksdagens kamrar stannade i *privilegiefrågan* i olika beslut. Reformfrågan var därmed för det året bragt på fall.

Proposition i ämnet återkom vid 1909 års riksdag. De statsrättsliga utgångspunkterna för den föreslagna reformen voro i propositionen oförändrade. De kommo emellertid icke under debatt. Reformförslaget föll återigen, nu på meningsskiljaktigheter mellan kamrarna i frågor av annan natur.

Reformförslaget framlades för tredje och sista gången för 1910 års riksdag. De statsrättsliga utgångspunkterna voro alltjämt desamma, men denna gång vände sig riksdagen mot propositionens förslag om konstituerande av »svenska kyrkan» såsom juridisk person. Förslaget härom avvisades av *båda* kamrarna. [Se härom Särskilda Utskottets (Nr 1) Utlåtande Nr 1 sid. 65 f.] Riksdagens ståndpunkt på denna fundamentala punkt blev, genom godkännande av den av riksdagen för dess del antagna lydelse av 1 § i förslaget till lag om kyrkofond, av Kungl. Maj:t sanktionerad. Det omfattande lagstiftningsarbetet resulterade i ett flertal den 9 december 1910 utfärdade författningar.

Riksdagen fick tio år senare återigen anledning taga ställning till frågan om statskyrkans rättssubjektivitet, denna gång i den ordning som gäller för stiftande, ändring eller förklaring av grundlag. I motion av *Arthur Engberg* (II kam., nr 316) hemställdes, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning av frågan, i vad mån kyrkomötets rätt att med Konungen och riksdagen lagstifta i kyrkolagsfrågor skulle kunna avskaffas och ersättas av en rätt att i

dylika frågor avgiva utlåtande. Ett inträngande bedömande av det i motionen framställda förslaget kunde givetvis icke ske utan ett ståndpunktstagande till frågan om statskyrkans rättsliga ställning. Under riksdagsbehandlingen kommo följande två definitioner att ställas mot varandra:

1) statskyrkan är att anse såsom en statsinstitution eller, närmare bestämt, såsom staten organiserad för dess religiösa verksamhet (definition 1);

2) statskyrkan är att betrakta såsom en med relativ föreningsfrihet utrustad organisation, över vilken staten förbehåller sig uppsiktsrätt (definition 2).

Konstitutionsutskottet anslöt sig till definition 1. Andra kammaren biträdde utskottets mening. Första kammarens ståndpunktstagande kan svårigen anses i sak skilja sig från medkammarens. (Se konstitutionsutskottets utlåtande nr 49 samt första kammarens protokoll nr 54 s. 1 ff och andra kammarens protokoll nr 66 s. 43 ff.)

Riksdagen biföll skrivelseförslaget. (Se riksdagens skrivelse nr 337.)

Lagen den 16 oktober 1908 angående lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet till svenska kyrkan samt hennes prästerskap och betjäning — i dagligt tal kallad dissenterskattelagen — tillkom genom ett tekniskt missöde av ovanligt slag. Händelseförloppet var följande.

Lagen i fråga grundade sig på propositionen i ämnet till 1908 års riksdag, nr 85, daterad samma dag som den i det föregående omnämnda »stora» propositionen i prästlönefrågan, nr 88. Om statskyrkan vore att anse såsom en statsinstitution — en organisation som följaktligen i avseende å sin principiellt-rättsliga ställning icke skiljer sig från den som, exempelvis, skolväsendet intager — skulle givetvis en partiell skattebefrielse som i propositionen nr 85 föreslogs icke kunnat från *principiella* synpunkter försvaras. Men det med propositionen nr 85 framlagda lagförslaget byggde icke på berörda rättsuppfattning. Det byggde i stället, såsom naturligt var, på samma statsrättsliga tanke, som låg till grund för den samtidigt avlåtna propositionen nr 88: »svenska kyrkan» skulle konstitueras såsom ett eget rätts- (och ägande-) subjekt (se ovan). Förslagen i de båda propositionerna hade även i avseende å avlöningsreformen i övrigt ett omedelbart inbördes samband (se bl. a. propositionen nr 85 s. 17, 53 och 66). Detta samband mellan propositionerna blev vid riksdagsbehandlingen icke uppmärksammat. Propositionen nr 85 blev av riksdagen bifallen. Den därefter utfärdade dissenterskattelagen kom, då avlöningsreformen hade för den gången fallit, redan härigenom att bli — så att säga — hängande i luften. Och två år senare (1910) avvisade riksdagen uttryckligen, såsom i det föregående påvisats, förslaget om statskyrkans konstituerande såsom ett rättssubjekt.

Lagstiftningen på det kyrkliga förvaltningsområdet har efter år 1910 genomgående fotats på rättsuppfattningen enligt 1920 års »definition 1»: statskyrkan är en statsinstitution eller staten organiserad för dess religiösa verksamhet. Redan en flyktig blick på den utformning, som den nu beslutade avlöningsreformen erhållit, lär göra det tydligt, att denna reform vilar på samma grund.

Dissenterlagskommittén föreslår, som jag inledningsvis erinrat om, ett intagande — för första gången — i lag av en bestämmelse, innefattande en definition av uttrycket »svenska kyrkan»: svenska kyrkan är ett *trossamfund*. Definitionen synes till innebörden sammanfalla med den under den tidigare riksdagsbehandlingen av denna fråga formulerade »definitionen 2». Den föreslagna lagdefinitionen må utifrån teologiska begreppsbestämningar vara riktig. Med framställningen i det föregående torde vara påvisat, att den från juridisk synpunkt saknar varje fotfäste i gällande rättsläge.

Stockholm den 14 oktober 1950.

TOM WOHLIN

P. M.

angående den legislativa behandlingen av den kyrkligt-ekonomiska lagstiftningen.

Inledning.

Det betänkande som nu framlägges skiljer sig på ett fundamentalt sätt från det föregående och kan i själva verket betraktas såsom *ett i principiellt hänseende nytt betänkande*.

Denna egendomliga situation har uppkommit på följande sätt: Vid författandet av det föregående betänkandet ansågo sig kommitterade böra bestämt söka från-skilja alla kyrkorättsliga principiella ställningstaganden och i stället inrikta arbetet på att söka ersätta den gamla prästlönelagen med en ny. Man ville, såsom uttrycket en gång präglades »hålla ifrån livet» allt annat, då man insåg att förhållandet mellan stat och kyrka, förhållandet mellan Kungl. Maj:t, riksdag och kyrkomöte, finansieringen av prästlöner o. s. v. i sig involverade problem som voro ytterst komplicerade och svårbedömbara.

Så mycket mer är det ägnat att förvåna att kommitterade nu frångått sin fastslagna princip. Man tager ställning till de mest invecklade kyrkorättsliga frågor vars utredande skulle ha fordrat mycket noggranna undersökningar, man gör uttalanden och framlägger förslag till lagstiftning som på ett revolutionerande sätt ingriper i kyrkorättens handhavande o. s. v. Man anser att det är nödvändigt att »giva råd», om huru Kungl. Maj:t skall kyrkorättsligt handlägga olika ärenden. Därvid synes majoritetens grundprincip vara att kyrkomötet saknar all befogenhet att deltaga i lagstiftningen om prästlöner.

Det resultat som uppnås är uppseendeväckande. Genom sitt nya principiella ställningstagande förklarar majoriteten:

1. *Kungl. Maj:t har vid ett flertal tillfällen felaktigt handlagt prästlönefrågorna.*
2. *Riksdagen har upprepade gånger fattat felaktiga beslut och därtill letts av felaktiga principer.*
3. *Kyrkomötets ställning till prästlönefrågorna är likaledes felaktig både i fråga om grundprinciper och i fråga om de beslut som fattas.*
4. *De centrala myndigheter som under tidernas lopp avgivit yttranden i prästlönefrågorna ha gjort sig skyldiga till felaktigheter av mycket svår grad.*

Man kan icke undgå att lägga märke till att i princip kommitterades uttalanden överensstämma med de tankar i ämnet som framlagts av kammarrådet T. Wohlin i Förvaltningsrättslig tidskrift 1945—46. Vi skola här icke granska denna ståndpunkts historiska genesis, men fästa uppmärksamheten på att den i icke ringa grad synes erinra om den svenska filosofen Boströms († 1866) system. Ej heller ingå vi här på den kritik som riktats mot den Wohlinska ståndpunkten.

Redan i sitt första betänkande borde kommitterade ha tagit ställning till hit-hörande kyrkorättsliga problem om detta ansetts önskvärt och behövt. Att efteråt ändra ståndpunkt anser jag vara oriktigt. Därtill kommer att kommitterade nu huvudsakligen ha att verkställa de praktiska konsekvenserna av riksdagens och kyrkomötets beslut i ärendet. Att då intaga en ny principiell ståndpunkt har icke någon av dessa myndigheter anhållit om.

I. Kyrkans frihet.

A. En allmän synpunkt.

Den svenska kyrkan existerade redan före den svenska staten. När sedan staten uppkom ägde kyrkan sin lagstiftning, sin beskattningsrätt, sin egendom jämte åtskilligt annat som var skilt från staten. Under historiens gång ha sedan kyrka, riksdag och konungamakt haft olika relationer till varandra. I allmänhet sett har detta förhållande varit förtroendefullt och icke utmärkts av svårigheter. Att dylika ha förekommit bör dock icke fördöljas. Så har varit fallet när en enväldig konungamakt nedpressat både kyrka och riksdag. Det har då varit kyrkan angeläget att söka hävda den självständighet den sedan urminnes tider haft. Detta har icke skett i någon egenvillighet utan för att fullt fritt låta det religiösa livet hållas vid makt och i övertygelsen om att landets bästa i religiöst hänseende därigenom främjades. Det har även skett i överensstämmelse med bekännelse-skriftens ord att icke »många andliga och världsliga ting» med varandra.

Då man nu icke inser riktigheten av denna ståndpunkt som skapats som ett resultat av seklers utveckling utan vill vrida sönder hela utvecklingslinjen och kasta om denna och beröva kyrkan dess frihet och självständighet, så sker därigenom ett övergrepp mot de principiella grunderna för kyrkans verksamhet.

I föreliggande fall tager sig detta uttryck däri, att man vill beröva kyrkan dess rätt att deltaga i bestämmandet om huru avkastningen av dess egendom skall disponeras. Man vill betrakta kyrkan ungefär som ett ämbetsverk och man vill att riksdag och konungamakt uteslutande skola bestämma däröver. Man fattar icke att här är det fråga om en religiös självständighet och en kyrklig rätt att i förtroendefullt samarbete med riksdag och konungamakt bestämma.

Detta innebär även en felaktig grundsyn på kyrkomötet. Man kan för att taga ett citat med rätta uttrycka kyrkomötets ställning sålunda: »konung, riksdag och kyrkomöte få ej anses såsom tre med varandra koordinerade faktorer. Det är folkets lagstiftningsrätt, som är tudelad, utövad icke av riksdagen allena, ej heller av kyrkomötet allena, utan av båda dessa efter olika grunder valda och samman-satta representationer gemensamt, så att de måste vara eniga om det beslut som skall framläggas för konungen såsom svenska folkets beslut.» (G. Thulin, Om konungens ekonomiska lagstiftning, sid. 91.) Man kan då icke betrakta kyrko-mötet såsom ett ämbetsverk från vilket yttrande i en sådan fråga som präster-skapets löner och disponeringen av kyrkans egendom infordras.

B. Till de elementära rättigheterna hör äganderätten (*jus possidendi*).

Att denna rätt i det moderna samhället blivit genom åtskilliga bestämmelser inskränkt är tydligt, men de kunna icke sägas på något vis upphäva den elementära äganderätten. Den som är ägare har rätten till egendomen och därmed även rätten till dess disposition. Grundfrågan blir då i detta sammanhang: Har kyrkan rätt till sin egendom och till att själv fatta beslut om dispositionen därav eller vill man förneka detta?

Kommittémajoriteten vill nu upphäva kyrkans rätt, påstående att avkastningen av kyrkans egendom skall uteslutande av Kungl. Maj:t och riksdag disponeras. När, var och hur har kyrkan avstått sin rätt?

Den ståndpunkt majoriteten intager, innebär alltså att kyrkan berövas sin ur-gamla egendomsrätt. Detta vore ett beslut som strider mot de mest elementära demokratiska rättigheterna.

C. Majoritetens historiska felaktigheter.

För att söka verifiera sin egen ståndpunkt går majoriteten i Kap. 4. Författningsregleringen över till en historisk undersökning. Majoriteten anser med all rätt att kyrkomötet hävdade »den uppfattningen, att författningsregleringen rörande prästernas avlöningsförhållande tillhör *kyrkolags*området (§ 87 mom. 2 rege- ringsformen) samt att kyrkomötet till följd härav skulle vid tillkomsten av den för löneformen erforderliga författningsregleringen ha en medbeslutanderätt». På denna punkt har majoriteten säkerligen fattat situationen riktigt. Därefter fortsätter majoriteten: »Kommittén får erinra om att den av kyrkomötet hävdade uppfattningen av den kyrkligt-ekonomiska lagstiftningens grundlagsenliga natur blivit vid upprepade tillfällen efter senaste sekelskifte av Kungl. Maj:t och riksdag underkänd.» Majoriteten anför därefter de tre gånger detta skulle ha skett.

Första gången skedde detta enligt majoritetens uppfattning vid riksdagen 1908 vid framläggandet av förslag till lag om prästerskapets avlöning.

Kontra detta kan man nu sätta vad som i verkligheten skedde. Prästlöneförslaget föll. Enligt vanlig logisk regel kan man i allmänhet ur ett negativt förhållande ej draga någon särskild positiv slutsats. Just detta gör majoriteten, då den påstår att riksdagen skulle genom olika beslut i kamrarna ha intagit en särskild ståndpunkt i frågan om kyrkomötets beslutanderätt i prästlönefrågor.

Eventuellt skulle majoritetens mening varit något mera historiskt riktig om man sagt att 1908 års riksdags principer godkändes vid 1910 års beslut i prästlönefrågan. Något dylikt säges icke i riksdagens skrivelse.

Till detta kommer en annan omständighet. Man kan icke taga ut prästlönelagens behandling vid 1908 års riksdag och betrakta den såsom ett isolerat faktum. Lagen var nämligen kombinerad med andra lagar. Man måste följaktligen gå till hela det komplex som då framlades och undersöka dess principiella struktur. Särskilt bör då påpekas att det i riksdagen var fråga om att giva lagen om kyrkofond privilegienatur. Då man vet huru nära prästlönelagen och finansieringen av prästlönerna från kyrkofonden äro med varandra kombinerade, framstår alltså majoritetens historieforskning på denna punkt som felaktig.

Den andra gången då riksdagen skulle ha tagit ställning kontra kyrkomötets uppfattning säges ha varit vid riksdagen 1936.

Kungl. Maj:t avgav en proposition ang. ändrade bestämmelser för biskoparnas avlöningar m. m. I denna lägger man märke bl. a. till en bilaga författad av kamrarrådet T. Wohlin. Vi skola här icke ingå därpå. Där är nog att i stället gå på vad första lagutskottet i ärendet framhöll. Här göres nämligen först ett uttalande om kyrkomötets kompetens i fråga om ändringar i prästlönelagen. Därom heter det:

»I föreliggande sammanhang har man jämväl, på sätt i promemorian utförligt berörts, att beakta, huruledes, när det gällt den legislativa behandlingen av efter år 1910 genomförda förslag till ändringar av eller tillägg till den då antagna prästerliga löne- och boställslagstiftningen, yttrande av allmänt kyrkomöte städse blivit av Kungl. Maj:t inhämtat, vare sig nu denna hänvändelse till kyrkomötet föregått eller följt efter riksdagens i frågan fattade beslut. Något avbrott i sålunda följd praxis har med tillkomsten av 1932 års ecklesiastiska boställsreform icke ägt rum. Fall, då från kyrkomötets sida vägrats godkännande av ett utav riksdagen biträtt förslag till ändrad reglering på det omförmälda lagstiftningsområdet, har icke förekommit.» (Spärr. av undertecknad.)

Detta är alltså ett konstaterande av faktum, vilket väl överensstämmer med

den redogörelse för rättspraxis på ifrågavarande område som vi i annat sammanhang skola redovisa. Av särskilt intresse är ju att lagutskottet utan vidare konstaterar att kyrkomötet icke vägrat att godkänna ett av riksdagen biträtt förslag till reglering i fråga om prästlöner. Då detta särskilt upptages till konstaterande måste ju förutsättas att det låg inom kyrkomötets kompetensområde att vägra. Annars hade ju konstaterandet varit meningslöst.

Utskottets fortsättning är särskilt värd att lägga märke till:

»Då trängande skäl nu påkalla en modernisering av bestämmelserna om biskoparnas löneförhållanden, bör enligt utskottets uppfattning den härför erforderliga författningsregleringen icke leda till en annan behandlingsordning för framtiden i avseende å ändringar i eller tillägg till denna reglering än den, som anses riktig och ändamålsenlig för genomförande av reformförslag inom området för det territoriella församlingsprästerskapets avlöningsväsende. Härvid får anses önskvärdt, att den praxis, som enligt vad nyss sagts, hittills följts i avseende å författningsändringar inom det sistnämnda rättsområdet även framgent upprätthålles, så att kyrkomötet må få tillfälle att företräda de speciellt kyrkliga intressena jämväl på förevarande förvaltningsområden.»

Avståndstagandet från regeringens proposition markeras ytterligare av att första lagutskottet hemställde »att riksdagen måtte, under förklarande att Kungl. Maj:ts förslag icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, för sin del antaga följande förslag till» etc. och därpå följer lagutskottets förslag.

Ytterligare bör omnämnas att riksdagen i 3 och 6 §§ kyrkofondslagen utbytte de i propositionen föreslagna uttrycken »jämlikt av Konungen och riksdagen antagna bestämmelser för biskoparnas avlöning» resp. »de av Konungen och riksdagen antagna bestämmelser för biskoparnas avlöning» mot »jämlikt punkt 21: 0 av de år 1936 antagna ändrade bestämmelser för biskoparnas avlöning» resp. »bestämmelserna för biskoparnas avlöning».

Nu kunna vi alltså sammanfattningsvis besvara frågan vad som hände vid 1936 års riksdag med att säga att lagutskottet och riksdagen uttalade sig för att kyrkomötets yttrande skulle inhämtas i överensstämmelse med sedvanlig praxis och att lagutskottet förutsatte att kyrkomötet skulle ha haft möjlighet att vägra godkänna ett av riksdagen biträtt förslag.

Mot bakgrunden av det nu sagda framträder med all önskvärd tydlighet att beslutet vid 1936 års riksdag icke kan åberopas på det sätt majoriteten gjort i sitt yttrande, så att man däri inläser ett uttalande kontra kyrkomötets beslutanderätt i prästlönefrågor. I stället kan man säga att beslutet vederlägger majoritetens uppfattning.

Den tredje gången som riksdagen skulle ha uttalat sig kontra kyrkomötets beslutanderätt i prästlönefrågor säges vara vid riksdagen 1947.

Först och främst må påpekas att det vid denna riksdag var fråga om kyrkomusiker och deras avlöning icke om prästlönelagen. Detta är två helt olika saker.

Vidare bör erinras om att enligt musikerutredningen och enligt vederbörande statsråds bestämda uttalanden skulle icke merkostnaderna för kyrkomusikernas löner gäldas på annat vis än att allmänna kyrkoavgiften skulle höjas, varigenom de högre lönerna helt skulle gäldas. Härav blir tydligt att det sakligt sett icke heller var fråga om prästlöner, vilka alltså icke berördes genom beslutet.

Majoriteten hänvisar även här till lagrådets ståndpunkt. På grund av ovan framhållna förhållanden torde icke denna ståndpunkt direkt kunna sägas hava med prästlöner att göra. Om så skulle ha varit fallet så skedde här något liknande som vid tillkomsten av 1910 års prästlönelag, vilken ej heller behandlades av lag-

rådet utan att man därutav kan draga någon som helst slutsats i den riktning som majoriteten påstår. Vi skola i annat sammanhang återkomma härtill.

Sammanfattningsvis kunna vi alltså fastslå att majoritetens historiska undersökningar både ifråga om historisk metod och ifråga om relaterande av fakta icke kunna godtagas.

Därtill kommer en annan omständighet. Majoriteten har förbigått alla de tillfällen då både Kungl. Maj:t och riksdagen uttalat sig för kyrkomötets medbestämmanderätt. Detta har skett vid ett flertal tillfällen, vilket vi i annat sammanhang skola ingå på. Därigenom gives från allmän synpunkt sett en snedvriden framställning av den historiska verkligheten. Vi ingå icke här på något bedömande av de principer för historieforskning som majoriteten tillämpar.

II. Den kyrkorättsliga grunden vid fattandet av beslutet om de nya prästlönelagarna år 1910.

A. En huvudfråga är om en remiss ägt rum till lagrådet eller ej.

Grunden till intresset härför ligger i det sakförhållandet att jämlikt regeringsformen § 87 mom. 2 bestämmes att vid stiftande, upphävande eller förändrande av kyrkolag lagrådets tankar skola inhämtas. Har nu, så argumenterar man, bevisligen icke en remiss ägt rum, så måste detta innebära, att Kungl. Maj:t ansett att prästlönelagen av 1910 icke haft kyrkolags natur. Å andra sidan måste en remiss till lagrådet ha inneburit att Kungl. Maj:t ansett att lagen haft eller möjligen haft kyrkolags natur.

Samtliga tryckta handlingar i ärendet hava icke något att upplysa om en sådan remiss. Därvid bör även beaktas att lagen blev föremål för en mycket stark kritik och att oppositionen som sökte efter angreppspunkter knappast skulle ha kunnat undgå att märka om en påfallande olaglighet ägt rum.

Vi kunna komplettera detta med en undersökning av diarierna i ecklesiastikdepartementet för ifrågavarande år och diarierna i kyrkobyran vilka ej veta något om en remiss eller kommunikering av något slag. Högsta domstolens protokoll och diaries i lagärenden från 1905 och lagrådets följande protokoll och dagbok från 1909 hava även med negativt resultat genomgåts.

B. Vad innebär det att lagrådets yttrande ej infordrats.

Det enklaste är givetvis att antaga att prästlönelagen ej hade kyrkolags karaktär. Men — det är icke alltid som det enklaste är det riktiga.

Olika möjligheter synas här öppna sig.

1. Närmast ligger det att antaga att vi här stå inför ett fall av ekonomisk lagstiftning.

Prästlönelagen och därtill hörande komplex äro av ekonomisk natur. Frågan uppstår då om icke det var denna omständighet som gjorde att prästlönelagen av år 1910 icke remitterades till lagrådet.

2. Då det gällde ett ärende som hade privilegienatur torde ärendet ha hänvisats till kyrkomötet jämlikt § 114 regeringsformen, där det gäller »ändring eller upphävande» av prästeståndets privilegier, även om någon dylik relation icke göres i Kungl. Maj:ts skrivelse till kyrkomötet 1910 (Nr 3). Om man nu antager att enligt t. ex. Reuterskiölds mening kyrkolagstiftning kan äga rum på så vis att ett privilegium förändras eller upphäves och att därvid ej lagrådets yttrande

behöver inhämtas, så förefaller det vara naturligt att någon remiss till lagrådet ej skedde.

Vad som speciellt talar för att vi här stå inför en ekonomisk lagstiftning, där lagrådets yttrande ej behöver inhämtas, är att Kungl. Maj:t vid upprepade tillfällen både inför riksdag och kyrkomöte framlagt förslag om ändringar i prästlönelagen av 1910 under direkt hänvisning till regeringsformen § 87 mom. 2 och samtidigt underlåtit att inhämta lagrådets yttrande. Detta belyses ytterligare i denna reservations redogörelse för kyrkorättslig praxis.

C. Prästlönelagens behandling vid kyrkomötet 1910.

För att förstå hithörande problem torde det vara nödvändigt att gå tillbaka till Kungl. Maj:ts prop. nr 88 vid riksdagen 1908. I denna redogöres för den remiss som hade skett av prästlönelagarna. Kammarkollegium hade därvid framhållit att om nu kyrkan skulle avstå vad henne tillkommer på grund av en lagstiftning som skyddas genom prästerskapets privilegier så torde det ligga i sakens natur, att kyrkans rätt till det, som givits i vederlag, måste hägnas med ett skydd av samma värde som privilegierna, vilka ju enligt § 114 regeringsformen ej kunna ändras eller upphävas utan bifall av allmänt kyrkomöte. Kammarkollegium tillägger att »måhända ingen annan utväg finnes att i grundlagsenlig ordning bereda ett sådant skydd, än att prästerskapets privilegier i behörig ordning underkastas nödig jämkning med hänsyn till innehållet i den av kommittén föreslagna lagstiftningen».

Kammarkollegium hade möjligen föranletts att taga upp dessa överväganden på grund av att prästlönekommitterade i sitt förslag försett en del bestämmelser med tillägget att för upphävande eller ändrande fordrades bifall av kyrkomötet.

Därtill kom ett problem som upptagits av Kungl. Befallningshavande i Kopparbergs län som anmärkte på att de prästerliga lönebestämmelserna icke räknats till kyrkolagsområdet. Prästerskapets privilegier inneburo för kyrkomötet rätt »att antingen förklara hinder icke från privilegii synpunkt möta för lagarnas trädande i kraft i de delar de berörde sagda privilegier, eller ock motsätta sig detta». Att däremot förändra de nu befintliga privilegierna till en rätt för kyrkomötet att deltaga i förändring eller upphävande av vissa lagar torde icke, utan grundlagsändring kunna äga rum.

Statsrådet förklarade att han ansåg den av prästlönekommitterade föreslagna formen för betryggande av kyrkans medbestämmanderätt i fråga om de förmåner som nu äro på grund av privilegierna tillförsäkrade prästerskapet eller som träda i deras ställe, icke kunde vara med grundlagens bestämmelser förenlig.

Vi behöva icke här referera den mycket temperamentsfyllda debatten i riksdagen utan kunna sluta med att riksdagen avslag propositionen.

Då prästlönelagen antogs vid kyrkomötet 1910 är beslutets formulering av avgörande betydelse. Kyrkomötet förklarar i sin skrivelse (Nr 4) att det var fråga om »synnerligen djupgående och vittomfattande förändringar i fråga om såväl skyldigheten att bidra till prästerskapets underhåll som fördelningen och sätet för förvaltningen av de prästerliga avlöningsmedlen». Därefter antog kyrkomötet de i Kungl. Maj:ts skrivelse till mötet framlagda lagförslagen. Här är särskilt att lägga märke till att kyrkomötet säger sig uttryckligen antaga förslagen efter att ha konstaterat att de inneburo »förändringar». *Kyrkomötet har alltså uppfattat remissen såsom en remiss enligt § 114 regeringsformen, vilket i Kungl. Maj:ts skrivelse ej uttryckligen säges, och gick med på ändring av privilegiet. Privilegiet är alltså icke upphävt utan ändrat.*

En intressant historisk iakttagelse må här bifogas. En av de mest genomgripande förändringarna i prästlönelagstiftningen ägde med prästeståndets bifall rum år 1862. Därigenom ändrades åtskilliga av de gamla bestämmelserna av år 1681. Genom denna genomgripande ändring ägde dock icke enligt Kungl. Maj:ts, riksdagens och prästeståndets uppfattning någon ändring rum i privilegiekaraktären. Redan vid 1862—63 års riksdag var en detalj i prästlönebestämmelserna före och då voro tydligen alla parter överens om att prästlönebestämmelserna voro av privilegiekaraktär. Samma sak kan man även säga var även förhållandet vid framläggandet av 1910 års lag för antagande. Ändringen av 1862 medförde icke upphävande utan endast ändring i privilegiekaraktären.

Ett par andra exempel som i detta sammanhang ha betydelse må även omnämnas.

Genom skrivelse till kyrkomötet 1873 framlades under hänvisning till privilegierna 1723 frågan om upphävandet av bl. a. prästänkors rätt till nådår. Ärendet hade förut förevarit vid riksdagen 1873. I den proposition som överlämnats till riksdagen finnes icke något yttrande från Högsta domstolen. (Proposition nr 2 vid riksdagen 1873.)

Genom skrivelse till kyrkomötet 1898 framlades frågan om avskrivning av tionde och ersättning av statsmedel i vissa fall. Ärendet hade förut varit före vid riksdagen 1898 genom en proposition som icke innehåller något yttrande från Högsta domstolen. (Prop. nr 52 vid riksdagen 1898.)

Genom skrivelse till kyrkomötet 1908 (Nr 5) framlades frågan om ändring i grunderna för upphörande av landskyld under hänvisning till § 114. I propositionen till riksdagen 1908 förekommer icke något yttrande från Högsta domstolen. (Prop. nr 201 vid riksdagen 1908.)

Genom skrivelse till kyrkomötet 1910 (Nr 9) ang. upphörande av viss tjänste-årsrätt för stärbhus efter ämneslärare mot inbetalande av vederlag av statsmedel begärdes under hänvisning till prästerskapets privilegier kyrkomötets medgivande. Till skrivelsen finnes icke något yttrande från lagrådet.

Av särskilt intresse är naturligtvis det nämnda exemplet på ändring av ett privilegium utan yttrande från Högsta domstolen.

Vi övergå nu till frågan om prästlönelagens karaktär av kyrkolag. Kommitterades förslag till 1910 års prästlönelag hade velat skydda lagen genom att i densamma intaga bestämmelser om att lagen i vissa fall vore av sådan karaktär att den icke utan kyrkomötets bifall kunde upphävas eller förändras.

Från allmän synpunkt sett förefaller det vara självklart att en så betydande lag måste hava kyrkolags karaktär. Söker man sig tillbaka till de kyrkolagsförslag som utgivits kan man i dem finna en viss ledning för bedömande. Svårigheten ligger dock naturligtvis i att prästerskapets löner ansetts vara av privilegienatur, när kyrkolagsförslagen utgävos. Som exempel kan nämnas att 1846 års kyrkolagsförslag såsom kyrkolag ansåg

- a) allmänna konstitutiva stadganden
- b) speciella konstitutiva stadganden
- c) stadganden angående utövningen av kyrkans privaträttigheter eller anvisningar för dem som fått sig dessas vård uppdragen.

Kyrkolagsförslaget 1873 har icke direkt i princip fixerat några gränser mellan kyrkolag och kyrkostadga. Av förslagets ställningstagande i enskilda fall kan man dock deducera fram att kommitterade i allmänhet menat att kyrkolag omfattar ärenden av större betydelse, medan kyrkostadgar gälla mindre betydande ärenden.

I bägge fallen kan man alltså säga att det principiella avvägandet innebär att

om prästlönerna icke hade hört till privilegieärenden så borde de hört till området för kyrkolag.

Vidare må framhållas att man icke sällan hör det påståendet att prästerskapets löneförmåner icke höra till området för 1686 års kyrkolag och överhuvudtaget icke behandlas i denna lag. Detta är icke exakt. I Kap. 24 § 29 förekomma åtskilliga bestämmelser rörande prästerskapets löner. Där säges sålunda att kyrkoherde och kapellan skola i vissa fall vara skyldiga att taga adjunkt, vilken skall underhållas av dem med kost och lön. Vidare lämnas föreskrift om vad på modernt språk kunde kallas prästerskapets pensionering.

Dessa bestämmelser beröra uppenbarligen löneförhållanden. Därest man nu anser att prästerskapets löner hava mist privilegieskydd så ligger ju i sakens natur, att om andra lönebestämmelser fogas till de gamla så böra även de hava kyrkolags natur.

III. Rättslig praxis vid behandling av prästlönelagen av år 1910.

I det föregående ha ett par förhållanden på detta område redan berörts. Då det material som föreligger är så pass omfattande skall här ej någon fullständig redogörelse för samtliga hithörande förhållanden givas utan endast några betydande synpunkter. Då ärendena sammanfalla med kyrkomötesbesluten torde vara enklast att uppordna dem därefter.

Kyrkomötet 1915.

Vid detta kyrkomöte framlades genom Kungl. Maj:ts skrivelse (nr 4) frågan om ändrad lydelse av 27 § i prästlönelagen. Riksdagen hade förut haft ärendet och då uttalat att en ändring syntes önskvärd, men hade riksdagen icke funnit detta vara att påräkna förr än 1915, emedan »kyrkomötets bifall — — — syntes vara erforderligt och att urtima kyrkomöte skäligen ej borde av denna anledning sammankallas». I nämnda skrivelse till kyrkomötet säges att Kungl. Maj:t ville inhämta kyrkomötets yttrande, huruvida kyrkomötet godkände samma förslag. Kyrkomötet anmälde i sin skrivelse att det »godkänt» förslaget. (Skrivelse nr 14.)

Kyrkomötet 1918.

Kyrkomötet 1918 är av större intresse på grund av de mera ingående uttalanden som då gjordes. Kungl. Maj:t föreslog i en skrivelse (nr 4) ändring i prästlönelagen och i lagen om kyrkofond. Yttrande hade infordrats av kyrkofondskommittén som framhöll att för de ifrågasatta ändringarna »fordras hänvändelse till såväl riksdag som kyrkomöte, vilka båda representationer deltaga i stiftande av de lagar som gälla på området». Då det nu vore fråga om beviljandet av årliga tillägg till prästerskapet med anledning av krigstiden skulle egentligen fordras årliga hänvändelser och årliga kyrkomöten. För att undvika detta gjorde man ett särskilt förslag. Kammarkollegium och statskontoret tillstyrkte vad kyrkofondskommittén föreslagit. De särskilt tillkallade departementssakkunniga framhöll: »Den nya lagstiftningen fordrar hänvändelse till riksdag och kyrkomöte, en hänvändelse som ju rätteligen borde ske årligen.» Sakkunniga anvisa en utväg för undgående därav. Departementschefen uttalade att vid ändring av de båda lagarna skola — — — medverka »såväl riksdag som kyrkomöte». I skrivelsen till kyrkomötet gjordes hänvisning till § 87 mom. 2 regeringsformen.

Kyrkomötet godkände de gjorda förslagen och uttalade sitt förväntande av att vid nästa kyrkomöte som skulle hållas 1920 frågan om nytt krigstillägg skulle föreläggas kyrkomötet »för att kyrkomötets lagenliga rätt att deltaga i avgörande av hithörande frågor varder iakttagen». (Skrivelse nr 9.)

Enligt tillgängliga tryckta handlingar hade lagrådets yttrande icke infordrats.

Kyrkomötet 1920.

Vid kyrkomötet 1920 komma åter flera i föreliggande fall intressanta omständigheter. Kungl. Maj:ts skrivelse nr 4 innebär förslag till lag om ändrad lydelse av 4 § i lagen om reglering av prästerskapets avlöning den 9 dec. 1910. Jämlikt statsrådsprotokollet den 23 jan. 1920 beslöt Kungl. Maj:t avlåta proposition till riksdagen och *departementschefen* uttalade då att »*den ifrågasatta lagändringen erfordrade jämväl kyrkomötets bifall*». Sedan riksdagen bifallit lagen kom ärendet på nytt före i statsråd den 28 maj 1920, då *departementschefen* hemställde att »då det av riksdagen antagna lagförslaget avsåge ändring i lag av kyrkolags natur, kyrkomötets yttrande, huruvida kyrkomötet godkänner lagförslaget, måtte jämlikt § 87 mom. 2 *regeringsformen* inhämtas».

I Kungl. Maj:ts nyssberörda skrivelse till kyrkomötet förekommer även en hänvisning till nämnda ställe i *regeringsformen*.

Kungl. Maj:ts skrivelse nr 5 är även av intresse, emedan den innehåller förslag till lag om ändrad lydelse av 10 § i prästlönelagen. I statsrådsprotokollet den 31 dec. 1919 uttalas av *departementschefen* att *det erfordrades för ändring av omförmälda lag »vilken stiftats av konungen och riksdagen med samtycke jämväl av allmänt kyrkomöte, även bifall av kyrkomötet*». Riksdagen biföll den avgivna propositionen. I statsrådsprotokollet den 28 maj 1920 var ärendet på nytt före i statsråd då »det täcktes Hans Maj:t Konungen förordna att jämlikt § 87 mom. 2 *regeringsformen* skulle genom skrivelse — — — inhämtas kyrkomötets yttrande, huruvida kyrkomötet för sin del antager omförmälda lagförslag».

Kungl. Maj:ts skrivelse nr 6 rör frågan om emeritilön åt en extra ordinarie präst. Skara domkapitel hade hemställt därom i en skrivelse och kammarkollegium och statskontoret avgåvo den 11 nov. 1918 ett gemensamt uttalande, vari bl. a. anfördes att Kungl. Maj:t därest riksdagen bifaller en proposition om emeritilön borde »*till näst sammanträdande kyrkomöte hemställa om dess godkännande av riksdagens beslut i ämnet*».

Kyrkofondskommittén avgav även den 23 maj 1919 ett utlåtande vari hemställdes att »Kungl. Maj:t ville till riksdag och kyrkomöte avlåta förslag om beviljande — — — av emeritilön». I statsrådsprotokollet uttalade *departementschefen* att saken kunde »ordnas genom framställning till riksdag och kyrkomöte». Sedan riksdagen bifallit propositionen kom ärendet på nytt före i statsråd den 28 juni 1920, då *departementschefen* hemställde »det täcktes Kungl. Maj:t inhämta kyrkomötets yttrande, huruvida kyrkomötet för sin del medgiver» att nämnda pension måtte utgå. I den nämnda skrivelserna nr 6 användes samma formulering.

Kungl. Maj:ts skrivelse nr 7 vid samma kyrkomöte 1920 är även av betydelse. Den innebar förslag till lag angående tillfällig löneförbättring åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt åt kontraktsprostar och vissa extra ordinarie präster. Kyrkofondskommittén hade avgivit yttrande i ärendet och förklarade då att med stöd av 6 § mom. 7 jämfört med 12 § i prästlöne-regleringslagen var det icke något hinder för Kungl. Maj:t att med anlitande av kyrkofondens medel tillgodose det extra ordinarie prästerskapets behov av löneförbättring med undantag av de ständiga adjunkterna. Likaså kunde Kungl.

Maj:t besluta om förhöjning av vikariearvoden. Sedan heter det: »Däremot innefattar kyrkofondslagen med dess nuvarande lydelse hinder för beviljande av tillfällig löneförbättring såväl åt ordinarie präster, för vilka lönereglering enligt den nya lagen trätt i tillämpning, och till dem, som under s. k. långvakans uppehålla befattning i sådant pastorat, som ock åt s. k. ständiga adjunkter i pastorat av nyssnämnda beskaffenhet och åt kontraktsprostar.» Man fortsätter: »För att kunna ur kyrkofonden bereda ordinarie präster, långvakanspräster, ständiga adjunkter och kontraktsprostar, varom nu är fråga, tillfällig löneförbättring varder alltså nödigt att i samma ordning, vari kyrkofondslagen tillkommit, meddela stadgande av innebörd, att av kyrkofonden må utgöras tillfällig löneförbättring till präster, som nu sagts. Vidare kräves för genomförandet av förslaget att tillförbinda pastoraten skyldighet att bidraga till löneförbättringens utgörande ändring i eller tillägg till löneregleringslagen.» Som ett slutresultat av de gjorda övervägandena kommer följande sats: »För den sålunda ifrågasatta lagstiftningen fordras *hänvändelse till såväl riksdag som kyrkomöte, vilka båda representationer deltaga i stiftandet av de lagar som gälla på området.*»

På grundvalen av detta framlägges ett *lagförslag* i vars första paragraf det heter att »*jämlikt av Konung, riksdag och kyrkomöte beslutade grunder*» skulle en löneförbättring utgå för ecklesiastikåret 1920—1921. I andra paragrafen heter det: »För tiden efter ecklesiastikåret 1920—1921 skall därest löneförbättring av tillfällig eller stadigvarande natur beviljats statens befattningshavare, tillfällig löneförbättring, jämlikt av Konungen och riksdagen beslutade grunder och enligt av Konungen utfärdade närmare bestämmelser, utgå till de i 1 § omfördälda präster.» För departementschefen var det även enligt statsrådsprotokollet den 19 maj 1920 självklart att ärendet måste underställas Kungl. Maj:t, riksdagen och kyrkomöte. (Se skrivelsen sid. 43.) Problemet var endast huru man skulle undvika att få årliga kyrkomöten. Departementschefen anslöt då till det förslag som framlagts såsom det mest ändamålsenliga.

Proposition avläts till riksdagen som för sin del biföll densamma. Då ärendet på nytt föredrogs i statsråd den 28 maj 1920 hemställde *statsrådet* att Hans Maj:t Konungen skulle förordna »*att jämlikt § 87 mom. 2 regeringsformen*» *kyrkomötets yttrande skulle infordras* »*huruvida kyrkomötet för sin del godkände*» *lagförslaget*. I skrivelsen till kyrkomötet hemställdes att kyrkomötet vars yttrande Kungl. Maj:t under hänvisning till regeringsformen § 87 mom. 2 inhämtade, ville för sin del godkänna förslaget.

Kyrkomötet beslöt att godkänna förslaget. (Kyrkomötets skrivelse nr 5.)

Kungl. Maj:ts skrivelse nr 8 gällde förslag till lag angående dyrtidstillägg åt kontraktsprostar. Jämlikt statsrådsprotokollet den 19 mars 1920 hade Kungl. Maj:t till bl. a. kyrkofondskommittén remitterat ett ärende ang. nämnt tillägg till kontraktsprostar. Det lagförslag som uppgjorts av kommittén ansåg *departementschefen* »*böra framläggas för riksdagen och kyrkomötet*». Sedan riksdagen bifallit lagen upptogs ärendet på nytt i *statsråd* den 28 maj 1920, då *beslut fattades att jämlikt § 87 mom. 2 regeringsformen inhämta kyrkamötets yttrande* om detsamma för sin del godkände det av riksdagen antagna lagförslaget.

Kungl. Maj:ts skrivelse nr 9 gällde lönетillskott åt vissa prästmän såsom ersättning för mistad förhöjning av dyrtidstillägg. Enligt *statsrådsprotokollet* den 22 juni 1920 hemställde departementschefen att kyrkomötets yttrande skulle inhämtas *om kyrkomötet medgav Kungl. Maj:t rätt att tilldela ifrågavarande personer tillägg*.

Kungl. Maj:ts skrivelse nr 22 ang. ändring i lagen av den 30 aug. 1918 ang. krigstidsunderstöd åt präster i nyreglerade pastorat samt åt vissa eo präster och innehavare av prästerliga emeritilöner är även av betydelse. Det gällde en ändring

i 5 § i nämnda lag om reglering av de kyrkofondsmedel som skulle utgå för bestridande av dessa tillägg. *Kyrkofondskommittén* som fått ärendet på remiss hade hemställt att Kungl. Maj:t skulle föreslå *riksdagen och kyrkomötet* att antaga en ändring av nämnda paragraf 5. *Kammarkollegium och statskontoret* avgåvo ett gemensamt utlåtande den 8 okt. 1920 vari de tillstyrkte kommitténs förslag. Departementschefen hemställde enligt utdrag ur statsrådsprotokollet den 29 okt. 1920 att kyrkomötets yttrande skulle infordras om kyrkomötet för sin del godkände ifrågavarande lagförslag.

Kyrkomötet beslöt att godkänna Kungl. Maj:ts skrivelse nr 4 (Kyrkomötets skrivelse nr 2), skrivelsen nr 5 (Kyrkomötets skrivelse nr 3), skrivelsen nr 6 (Kyrkomötets skrivelse nr 4), skrivelsen nr 7 (Kyrkomötets skrivelse nr 5), skrivelsen nr 8 (Kyrkomötets skrivelse nr 6), skrivelsen nr 9 (Kyrkomötets skrivelse nr 7), skrivelsen nr 22 (Kyrkomötets skrivelse nr 34).

Kyrkomötet 1925.

Till 1925 års kyrkomöte avgavs ett par skrivelser från Kungl. Maj:t som böra observeras i föreliggande sammanhang.

I skrivelsen nr 10 framlades förslag till lag om ödebygdstillägg och om anlåtande av kyrkofonden för uppförande av prästgårdar. *Kammarkollegiet* som haft ärendet på remiss yttrade att medgivande borde inhämtas hos *riksdag och kyrkomöte*. Enligt statsrådsprotokollet den 26 sept. 1925 beslöt Kungl. Maj:t under hänvisning till § 87 mom. 2 regeringsformen att inhämta kyrkomötets godkännande.

I skrivelsen nr 11 framlägges förslag till ändring av lydelsen av 12 och 14 §§ i prästlönerregleringslagen. I statsrådsprotokollet den 20 mars 1925 uttalar departementschefen att »jämväl kyrkomötets bifall måste inhämtas» och Kungl. Maj:t beslöt under hänvisning till regeringsformen § 87 mom. 2 att inhämta kyrkomötets godkännande, vilket även kommer till synes i formuleringen av skrivelsen.

I skrivelsen nr 12 framlägges förslag till lag om ändring i ecklesiastika boställsordningen m. m. bland vilket man särskilt observerar fast reseanslag till präster i nyreglerade pastorat. Efter riksdagens beslut inhämtade Kungl. Maj:t kyrkomötets godkännande.

Kyrkomötet beslöt godkänna Kungl. Maj:ts skrivelse nr 10 (Kyrkomötets skrivelse nr 8), nr 11 (Kyrkomötets skrivelse nr 9), nr 12 (Kyrkomötets skrivelse nr 28.)

Kyrkomötet 1926.

Till kyrkomötet 1926 avgåvos ett flertal skrivelser från Kungl. Maj:t vari ändringar i prästlönebestämmelserna ifrågasattes. Detta skedde genom skrivelserna nr 7, 8, 9, 11 och 12.

Genom skrivelsen nr 7 beslöt Kungl. Maj:t inhämta kyrkomötets godkännande av ändring i prästlönelagens 19 §. Ärendet hade förut varit före vid riksdagen år 1926 genom proposition nr 88, vartill fogas ett utdrag av statsrådsprotokollet den 12 febr. 1926, vari *departementschefen* gör följande uttalande: »Enligt uttrycklig föreskrift i nämnda lagrum skall ifrågavarande skogsmedelsbelopp fastställas av Kungl. Maj:t. För att beslutanderätten skall kunna överflyttas till underordnad myndighet, erfordras följaktligen, *enär prästlönelagen tillkommit under medverkan av riksdag och kyrkomöte, samstämmigt beslut härom av Kungl. Maj:t och nämnda båda representationer.*» *Första lagutskottet* tog upp detta yttrande och *hade icke något att erinra däremot* (nr 23). *Riksdagen gjorde ej*

heller någon invändning utan accepterade på nytt denna princip. (Riksdagens skrivelse nr 153.)

Genom skrivelsen nr 8 ang. befrielse från inbetalning till kyrkofonden av vissa för avlöning åt extraordinarie präster i Stockholm utbekomna medel beslöt Kungl. Maj:t inhämta kyrkomötets yttrande om kyrkomötet lämnade det av departementschefen omförmälda medgivandet. Ärendet hade förut varit före vid riksdagen 1926 genom prop. nr 138. *Riksdagen* uttalade att *den »för sin del» lämnat det av Kungl. Maj:t begärda medgivandet.*

I skrivelsen nr 9 ang. ändrad lydelse i lagen den 9 dec. 1910 om emeritilön åt präster beslöt Kungl. Maj:t inhämta kyrkomötets godkännande av förslaget. *Kammarkollegiet och statskontoret* hade den 27 maj 1926 avgivit yttrande och förklarat: »Frågan om att i form av förhöjning av emeritilönerna bereda prästerliga emeriti kompensation för minskning i förmån till följd av förändrade grunder för beräkning av dyrtidstillägget är av beskaffenhet att *kräva medgivande av såväl riksdag som kyrkomötet.* I ämnet erforderlig bestämmelse torde lämpligen böra meddelas genom lag.»

Skrivelsen nr 11 gäller fråga om nådår och innehåller begäran om kyrkomötets medgivande och *godkännande.*

Skrivelsen nr 12 gäller förslag till lag om ändrad lydelse av 19, 20 och 21 §§ i prästlönelagen, där Kungl. Maj:t inhämtar kyrkomötets *godkännande.*

Kyrkomötet beslöt godkänna Kungl. Maj:ts skrivelse nr 7 (Kyrkomötets skrivelse nr 4), nr 8 (Kyrkomötets skrivelse nr 5), nr 9 (Kyrkomötets skrivelse nr 35), nr 11 (Kyrkomötets skrivelse nr 8) med förslag till viss mindre ändring och ett särskilt uttalande att det föreslagna vederlaget för rätten till nådår skulle bibehålla samma privilegienatur som nådåret och slutligen nr 12 (Kyrkomötets skrivelse nr 24).

Kyrkomötet 1929.

Till kyrkomötet ankom en skrivelse om provisoriskt lönetillägg åt vissa präster m. m. (Skrivelse nr 2). Kungl. Maj:t infortrade kyrkomötets *godkännande* av lagförslagen.

I skrivelsen nr 3 om provisorisk tilläggs-lön åt kyrkoherdar och komministrar m. m. infortrades kyrkomötets yttrande huruvida kyrkomötet för sin del *godkände* lagförslaget.

I skrivelsen nr 4 ang. ändring i lag om kyrkofond infortrades yttrande om mötet *godkände* förslaget.

Samtliga skrivelser godkändes av kyrkomötet. (Skrivelse nr 1, nr 2, nr 3 resp.)

Kyrkomötet 1932.

Vid detta kyrkomöte bör särskilt observeras skrivelserna nr 4, om gäldande ur kyrkofonden av pensionsavgift m. m. och nr 11 ang. ändring i lagen om emeritilöner åt präster.

I den första skrivelsen infortrades kyrkomötets yttrande om detsamma *godkände* föreliggande lagförslag och om det medgav att pensionsavgift i vissa fall finge gäldas ur biskopslöneregleringsfonden. Kyrkomötet biföll detta. (Skrivelse nr 30.)

Den andra skrivelsen infortrade kyrkomötets yttrande huruvida mötet *godkände* förslaget om vissa ändringar i emeritilagen, vilket kyrkomötet även gjorde. (Skrivelse nr 29.)

Kyrkomötet 1934.

Till kyrkomötet avgavs en skrivelse ang. ändring i prästlönelagen och kyrkomötets yttrande infordrades huruvida kyrkomötet för sin del *godkände* lagförslaget, vilket kyrkomötet även gjorde. (Kungl. Maj:ts skrivelse nr 4, kyrkomötets skrivelse nr 3.)

Vidare upptogs i en annan skrivelse frågan om emeritilön åt vissa präster. I skrivelsen infordras kyrkomötets yttrande huruvida mötet för sin del *godkände* lagförslaget, vilket även skedde. (Kungl. Maj:ts skrivelse nr 7, kyrkomötets skrivelse nr 11.)

Kyrkomötet 1936.

Till kyrkomötet 1936 avlätos skrivelserna nr 3, 7, 8 och 9, vilka i detta sammanhang böra observeras.

I skrivelsen nr 3 framlägges begäran om kyrkomötets *godkännande* av vissa av riksdagen antagna förslag till ändring i biskoparnas löneförmåner och förvaltningen av de för biskoparnas avlönande anslagna fastigheter, ändring i 3 och 6 §§ av lag den 30 aug. 1932 om kyrkofond, samt ändring i bestämmelser ang. kyrkans jord, vilka sistnämnda här icke behöva särskilt upptagas.

I skrivelsen nr 7 ang. ändring av 11 § i prästlönelagen begäres kyrkomötets *godkännande*.

I skrivelsen nr 8 om upphävande av 3 § i lag av den 9 dec. 1910 ang. emeritilöner åt präster inhämtas kyrkomötets yttrande huruvida kyrkomötet *godkände* ändringen.

I skrivelsen nr 9 ang. reseanslag inhämtas kyrkomötets *godkännande*.

Kungl. Maj:ts skrivelser antogos sedan av kyrkomötet: nr 3 (Kyrkomötets skrivelse nr 23), nr 7 (Kyrkomötets skrivelse nr 17), nr 8 (Kyrkomötets skrivelse nr 18) och slutligen nr 9 (Kyrkomötets skrivelse nr 19).

Kyrkomötet 1938.

Kan i detta sammanhang förbigås.

Kyrkomötet 1941.

I skrivelsen nr 10 ang. prästerskapets familjepensionsväsende inhämtas yttrande ang. ett förslag i nämnda ärende och vidare begäres yttrande om kyrkomötet såvitt prästerskapets privilegier därav beröras lämna sitt bifall till upphörande av vissa prästerskapets rättigheter och förmåner. Kyrkomötet förklarade sig icke ha något att erinra mot förslaget till reglering av familjepensionsväsendet och lämnade sitt bifall till upphävande av privilegierna på ifrågakvarande punkter såvitt dessa privilegier därav berördes.

I skrivelsen nr 11 inhämtas kyrkomötets yttrande om ändrad lydelse i lag om emeritilöner för präster. Kyrkomötet förklarade sig icke hava något att erinra mot ifrågakvarande förslag. (Skrivelse nr 25.)

I skrivelsen nr 13 inhämtas kyrkomötets yttrande ang. prästs avlöning under tjänstledighet m. m. Kyrkomötet förklarade sig icke hava något att erinra mot vad som föreslagits. (Kyrkomötets skrivelse nr 7.)

I skrivelse nr 15 inhämtas kyrkomötets yttrande om avlöning ur kyrkofonden för militärpastorer. Kyrkomötet förklarade sig icke hava något att erinra däremot.

I skrivelsen nr 16 inhämtas kyrkomötets yttrande ang. användandet av kyrkofonden i vissa fall m. m. Kyrkomötet förklarar sig icke ha något att erinra emot förslagen. (Skrivelse nr 28.)

Kyrkomötet 1946.

I Kungl. Maj:ts skrivelse nr 3 inforas kyrkomötets yttrande om ett förslag till ändrad lydelse av lagen om kyrkofond. Kyrkomötet förklarade att det icke hade något att erinra mot ifrågavarande förslag. (Kyrkomötets skrivelse nr 4.)

I Kungl. Maj:ts skrivelse nr 4 ang. ändring i lagen om emeritlön för präster m. m. inforades kyrkomötets yttrande. Kyrkomötet förklarade sig icke hava något att erinra mot lagförslagen. (Kyrkomötets skrivelse nr 5.)

I Kungl. Maj:ts skrivelse nr 6 inforas kyrkomötets yttrande om ändrad lydelse av 17 § i prästlönelagen. Kyrkomötet förklarade sig icke hava något att erinra mot vad som föreslagits. (Skrivelse nr 3.)

Kyrkomötet 1948.

Har behandlats i annat sammanhang (se ovan).

Sammanfattande kan man alltså säga att ända fram till år 1941 föreligger en fast tradition. Kungl. Maj:t, riksdag, kyrkomöte jämte de centrala myndigheter som yttra sig äro därom ense att ändring av prästlönelagen fordrar samstämmigt beslut av Kungl. Maj:t, riksdag och kyrkomöte.

År 1941 äger en obetydlig ändring rum i Kungl. Maj:ts skrivsätt, vilken man i allmänhet knappast torde ha lagt märke till. Riksdagen hade icke någon anledning att taga ställning därtill och kyrkomötet torde ej ha observerat den. Orsaken till att den obetydliga ändringen ej observerats torde ha legat däri att Kungl. Maj:t nu använder ett skrivsätt som kunde tolkas så att det sammanföll med innebörden i det gamla skrivsättet. För att taga ett exempel må hänvisas till att Kungl. Maj:t år 1932 beslöt inhämta kyrkomötets yttrande om kyrkomötet godkände ett förslag om ändring i prästlönelagen, medan Kungl. Maj:t 1941 inforas kyrkomötets yttrande om ett förslag rörande ändrad lydelse av lag om emeritlöner för präster. Nu kan i ordet »yttrande» ligga en allmän innebörd, d. v. s. att samtliga hithörande faktorer skola observeras och därvid även kyrkomötets rätt att delta i lagstiftningen på området. Så torde ärendet ha uppfattats i kyrkomötet som icke hade någon anledning att med misstro betrakta Kungl. Maj:ts ändring i skrivsättet.

Nu visar det sig emellertid att avsikten varit en annan. Enligt kommittémajoritetens mening har däri legat en ändring av genomgripande kyrkorättslig innebörd. Resultatet har blivit att kommittén vad beträffar handläggning av prästlönefrågor före 1941 anklagar Kungl. Maj:t för att ha handlagt ärendena på ett felaktigt sätt, att riksdagen anklagas, särskilt riksdagen år 1936 och dess utskott för ett olagligt förfaringsätt och lagstridiga uttalanden, att kyrkomötet har medverkat jämte riksdagen till denna olaglighet och att de centrala myndigheterna ha tagit fullständigt miste i de remissyttranden som avgivits. Dit hör bl. a. kammarkollegium och statskontoret.

Till detta må fogas att praxis visar att den annars allmänt gällande tesen att de myndigheter som medverkat vid tillkomsten av en lag även skola medverka vid ändring i lagen hållits i helgd till 1941.

Anmärkningsvärt är i detta sammanhang att inom justitiedepartementet en annan uppfattning än inom ecklesiastikdepartementet synes vara rådande.

Innan vi lämna detta område må även påpekas att både ecklesiastika boställsordningen och kyrkliga försäljningslagen ha kyrkolags karaktär, men att man med icke ringa överraskning kan iakttaga att lagrådets yttrande på senare tid ej inforas vid ändring av dessa lagar. Som en parallell kan framhållas att ensittarelagen som motsvarar kyrkliga försäljningslagen har civillags karaktär och icke kan ändras utan lagrådets hörande. Dessa förhållanden falla dock utanför prästlönelagen av år 1910.

IV. Bedömning av prästlönelagen av år 1910 i den kyrkorättsliga litteraturen.

Vid övervägande av hithörande problem är av intresse att taga del av den vetenskapliga debatten om prästlönelagen av år 1910. Den knappa tid som stått till förfogande har nödvändiggjort att vi här endast uttaga några mera markanta exempel därpå.

I det utskottsbetänkande som avgavs i kyrkomötet 1948 vid behandling av prästlönelagen förekommer en hänvisning till sammilverket Sveriges riksdag. Framställningen är författad av den kände utgivaren av Sveriges grundlag Robert Malmgren som där skriver: »Om man nu till en början frågar efter kyrkolag i motsats till borgerlig lag, torde man kunna enas om att till kyrkolag hänföra lagar, som reglera kyrkans speciella organisation och verksamhet. Dit höra alltså stadganden om villkor för medlemskap, om de kyrkliga ämbetena och deras tillsättande, om församlingsprästerskapets avlöning och vad därmed äger samband, om bekännelse, kulthandlingar och religionsvård.» (A. a. bd XIV sid. 74.)

Kyrkomötets utskott skulle säkerligen ha kunnat komplettera denna litteraturhänvisning med ett flertal andra likartade omdömen. Några sådana må här anföras. Vi taga dem i bokstavsordning.

Ärkebiskop Y. Brilioth har i sitt betydande arbete Svensk kyrkokunskap tagit upp frågan om karaktären av de bestämmelser som röra prästerskapets avlöning och räknar utan vidare prästlönelagarna till kyrkolagsfrågor. (A. a. 2 uppl. sid. 398.)

Sigurd Hansson har i sin avhandling Den svenska kyrkomötesinstitutionen i en särskild avdelning tagit upp frågan om kyrkomötets rätt i avseende på prästerskapets privilegier och är naturligtvis även av den uppfattningen att lagstiftning kan äga rum enligt § 114. Som ett belägg må endast anföras: »Ofta lämnar kyrkomötet sitt samtycke till föreslagna bestämmelser om de ärenden, vilka i privilegierna omhandlas, i form av ett medgivande, att vad som föreslagits må stadgas utan hinder av vad privilegierna innehålla. I sådant fall kan i den skedda lagstiftningen ingen ändring ske utan kyrkomötets förnyade samtycke.» (A. a. sid. 163.)

C. A. Reuterskiöld har i Festskrift för frih. R. A. Wrede gått in på hithörande frågor och uttalat att den nya lagstiftningen av 1910 innebar formellt att privilegienturen rörande kyrkojord och kyrklig inkomst i vissa delar upphörde och »bestämmelserna fingo vanlig kyrkolags natur». (A. a. sid. 57.)

I föreläsningar i svensk stats- och förvaltningsrätt III mom. 3 avdeln. 2 har Reuterskiöld på nytt tagit upp frågan och säger därom att avfattningen av § 114 i regeringsformen visar »att privilegielagstiftningen icke sker i den ordning RF § 87 mom. 2 föreskriver, utan på helt annat sätt. Dels är det här icke fråga om beviljandet av nya privilegier utan blott om ändrande eller upphävande av redan beviljade; dels fordras för ett sådant ändrande eller upphävande ej lag, utan beslut av statsorganen, men detta beslut blir icke gällande utan kyrkomötets bifall, d. v. s. kyrkomötet har här icke medbeslutanderätt, utan allenast vetorätt ifråga om verkställigheten.» (A. a. sid. 97.)

I sin omfattande framställning Svenska kyrkan omkring sekelskiftet ägnar Edv. Rohde ett helt kapitel åt prästlönerna och konstaterar därvid att prästlönelagen av 1910 betraktats såsom kyrkolag, vilket alltid varit »självkänt». (A. a. sid. 320.)

Halvar Sundberg behandlar frågan i sin Kyrkorätt: »Den omständigheten att kyrkomötet avstått från privilegieskyddet för prästerskapets löner genom sitt

bifall till 1910 års lagstiftning och för biskoparna genom godkännande av 1936 års lönerreglering, medför sålunda icke, att ny lagstiftning i ifrågavarande ämne icke bör, i den mån det tillhör den allmänna kyrkolagstiftningens område, underställas kyrkomötet.» (A. a. sid. 76 not 1.) Denna huvudtes utvecklas sedan närmare både ifråga om prästlöner och biskopslöner. (A. a. sid. 278 ff. och 283 ff. resp.)

Man kan alltså säga att i den vetenskapliga litteraturen samtliga anförda ansett att prästlönefrågorna höra till kyrkolagstiftningens område. Majoritetens ståndpunkt kommer alltså i strid med den på detta område allmänt gällande och godtagna uppfattningen.

V. Sammanfattning.

Av ovanstående framgår att kommitterades majoritet hävdade en annan uppfattning än Kungl. Maj:t, riksdagen, kyrkomötet, kammarkollegiet, statskontoret o. s. v. för att bevisa sin tes om att Kungl. Maj:t och riksdag ensamt ha att bestämma ifråga om prästlönerna.

Vidare komma de kommitterades majoritet i strid med den uppfattning om kyrkans frihet som både varit och nu är rådande.

Dessutom kommer majoriteten i strid med en av de mest elementära demokratiska rättigheterna, nämligen rätten att själv få bestämma över innehavd egendom.

Ytterligare framställer majoriteten för att kunna hävda sin uppfattning den historiska utvecklingen på ett sätt som bestämt strider mot verkligheten.

Majoriteten kommer även i strid med den allmänna regeln att de som varit med om att stifta en lag även skola deltaga i dess förändring.

Majoriteten kommer likaledes i strid med de principer för kyrkorättsligt förfarande som tillämpats på prästlönelagstiftningens område från 1910 till år 1941.

Frågan om kyrkomötets medbestämmanderätt torde böra ses i ett mera allmänt sammanhang. I den nye ärkebiskopens herdabrev påtalas att man trots sig kunna iakttaga en medveten strävan att draga gränserna allt snävare för kyrkomötets kompetens i frågor som röra kyrkans ekonomi. Kyrkomötets uttalande i prästlönefrågan vid sista kyrkomötet kan säkerligen ses i detta sammanhang. En känsla av osäkerhet har uppstått. Denna känsla har fått ytterligare näring därigenom att rikets högsta laga myndighet i ett ärende av kyrkligt-ekonomisk natur funnit sig nödsakad döma emot en av Kungl. Maj:t utfärdad laga bestämmelse, ett i svenskt rättsväsende uppmärksammat fall.

Frågan är nu slutligen om man kan uppdraga några riktlinjer.

I främsta grad synes detta böra gälla frågan om förhållandet mellan riksdag och kyrkomöte. Majoriteten har velat påskina att här skulle föreligga en motsättning. Vi hava i stället visat att om man går på riksdagens sista yttrande i ämnet, nämligen av år 1936, så är det möjligt att fastslå:

Mellan riksdag och kyrkomöte föreligger full enighet.

Vad som förorsakat det oklara läget är att man icke fäst tillräckligt avseende vid avfattningen av riksdagens protokoll. Enligt första lagutskottets uttalande 1936 skall kyrkomötet i ärenden av ekonomisk art äga yttranderätt. Detta uttryck har misstolkats. Lagutskottet konstaterar att kyrkomötet haft sådan yttranderätt förut och att mötet därvid icke vägrat godkännande av riksdagens förslag. Detta måste betyda att kyrkomötet skulle enligt lagutskottets mening, ha kunnat vägra godkänna. Annars vore ju lagutskottets uttalande meningslöst.

Lagutskottet uttalar sig även för att den praxis som förut följts på detta område fortfarande skulle följas. Praxis innebar att kyrkomötets godkännande in-

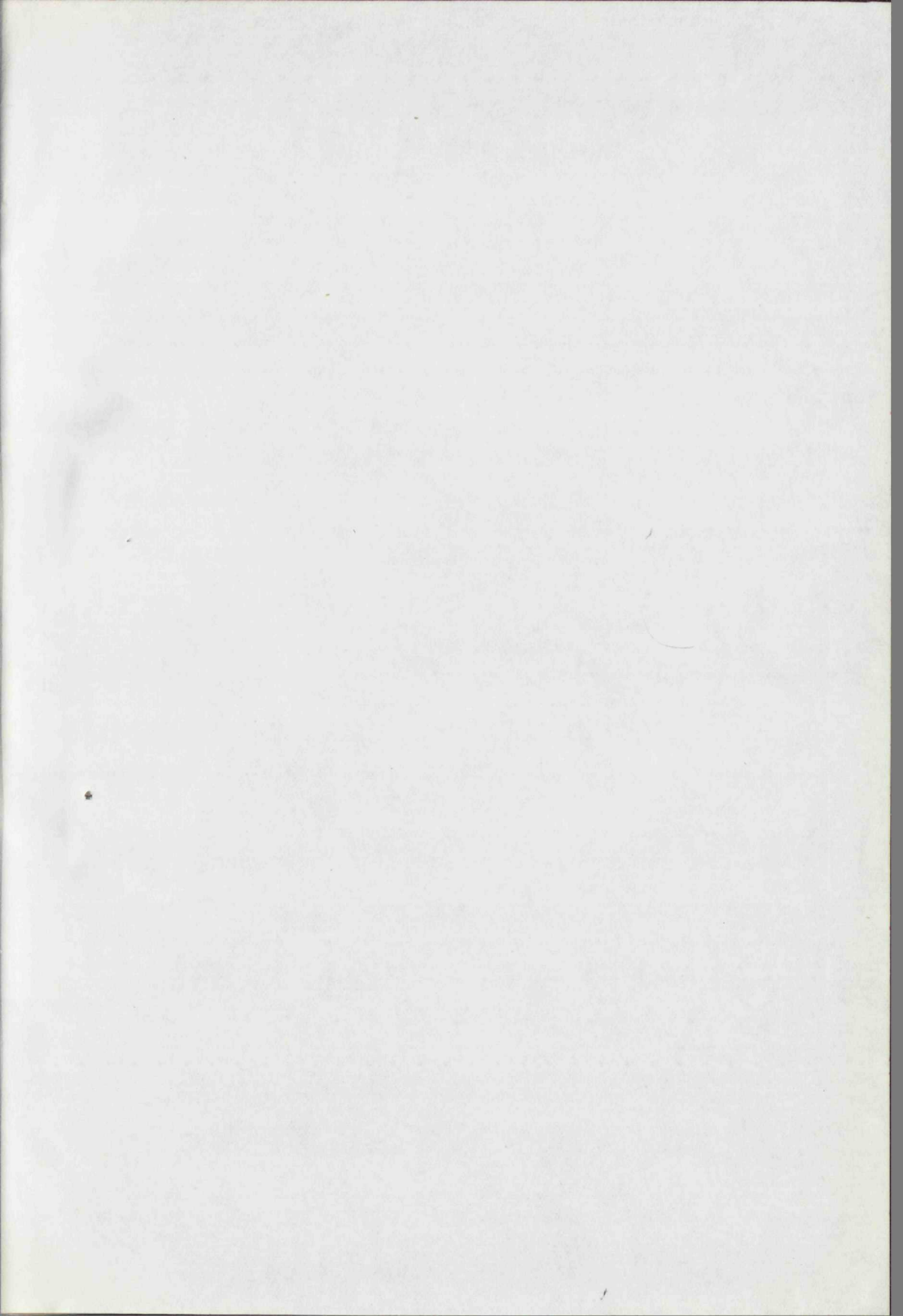
fordrades. Det finnes därför icke någon möjlighet att konstruera upp någon motsättning mellan riksdag och kyrkomöte.

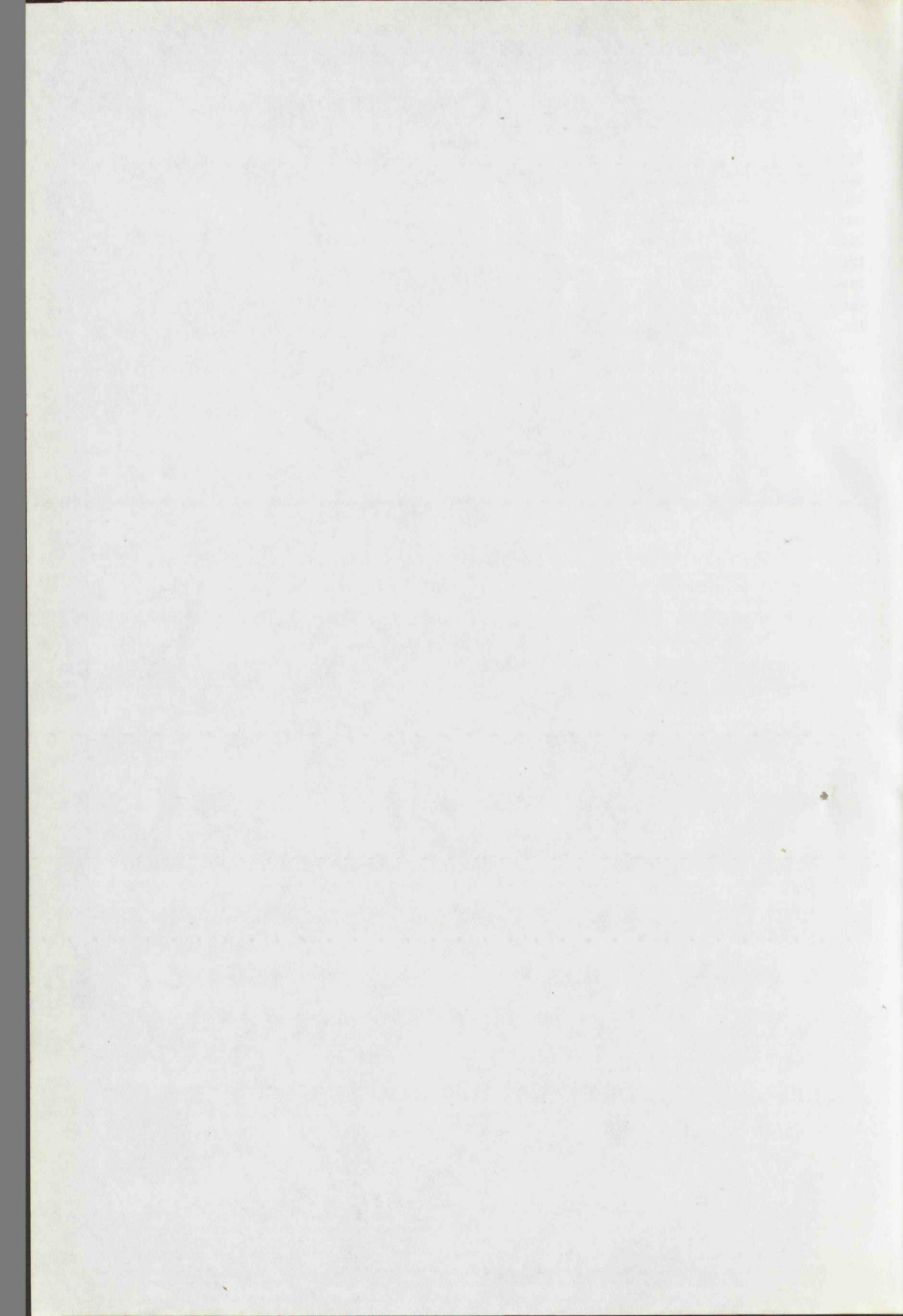
Den ståndpunkt som här intages är i princip densamma som kyrkomötet alltid intagit. Något hinder för ett omedelbart genomförande av prästlönernas höjning, vilket borde skett senast 1948, kan därav ej uppstå. Kyrkomötets sista uttalande vittnar även därom. De obetydliga ändringar i den föreslagna lagtexten som äro behöfliga, äro ytterst enkla och utgöras endast av ett par strykningar i texten.

Slutligen bör tilläggas att det från allmän synpunkt sett förefaller vara klokt om de gamla bestämmelserna på detta område bleve föremål för en översyn. Oklarheten som råder torde ha uppkommit därigenom att prästlönerna ursprungligen tillhörde ett område över vilket kyrkan ensamt bestämde. Sedan har ett samarbete börjat, varvid gränsdragningen i viss mån försumrats. Det synes vara önskvärt att alla möjligheter till missförstånd här röjas undan. Ett klarläggande torde av alla kunna hälsas med tillfredsställelse.

Uppsala den 14 oktober 1950.

DICK HELANDER

Rättelser:

Sid. 11:

I 10 § har andra stycket bortfallit. Stycket lyder:

I pastorat anställd präst är tillika skyldig att *vid sidan av tjänstgöring i egen tjänst* mottaga förordnande att, till följd av annan präst beviljad semester, under sammanlagt högst tre månader av två på varandra följande kalenderår *uppehålla annan tjänst* i samma eller närbeläget pastorat inom samma stift.

Sid. 14:

I 15 § 5 mom. har ordet »ordinarie» bortfallit. Momentet skall sålunda lyda:

5 mom. Präst, som *utan något sitt förvållande* förflyttas från högre till lägre ordinarie tjänst, skall i avlöningshänseende behandlas såsom innehavare av den högre tjänsten.

Statens offentliga utredningar 1950

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

Förberedande utredning angående lagstiftning på skadeståndsrättens område. [16]
Förslag till ändrad lagstiftning om avbetalningsköp. [42]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Det statliga utredningstrycket. Trycksakskommitténs betänkande. [25]
Kommittésvenska. En undersökning och ett försök till riktlinjer. Bilaga till trycksakskommitténs betänkande. [26]
Betänkande angående rationaliseringsverksamheten inom den offentliga förvaltningen. [8]

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Ortsavdragskommittén. Betänkande med förslag till ändrade kommunala Ortsavdrag m. m. [5]
1949 års uppbördssakkunniga. 1. Betänkande med förslag till vissa ändringar i uppbördsförfarandet. [7]
1944 års allmänna skattekommitté. 4. Betänkande med förslag angående ändrade bestämmelser för beskattning av periodiskt understöd, m. m. samt av utdelning å svenska aktier och andelar i vissa fall, m. m. [21]
Länsstyrelsernas organisation och ställning inom länsförvaltningen. [28]
Undersökning av taxeringsutfallet beträffande jordbruksfastighet å landsbygden vid 1945 års allmänna fastighetstaxering. [34]
Betänkande med förslag till ändrade bestämmelser angående avdrag vid taxering för utländska skatter. [35]
Betänkande angående vissa med religionsfrihetslagstiftningen sammanhängande skattesporsmål. [41]

Politi.

Nationalekonomi och socialpolitik.

Socialvårdskommitténs betänkande. 17. Utredning och förslag angående lag om socialhjälp m. m. [11]
Statsbidrag för ålderdomshem. [22]
Partsorgan inom yrkesinspektionens distrikt. [30]
Arbetsutredningens betänkande. Del 4. Tre veckors semester. [32]

Hälso- och sjukvård.

Betänkande med utredning och förslag angående fordringar på synförmågan för anställning i allmän och enskild tjänst m. m. [19]
Statens sjukhusutredning av år 1943. Betänkande 5 angående verksamheten vid sjukhustvätterierna och möjligheterna att rationalisera densamma. [23]
Betänkande med förslag till det rättspsykiatriska undersökningsväsendets organisation. [24]

Allmänt näringsväsen.

Elkraftutredningens redogörelse nr 2:18. Redogörelse för detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Örebro län. [1] 2:19. Västmanlands län. [18]
Den svenska elbranschens kapacitet och konkurrensförhållanden. [10]

Fast egendom. Jordbruk med binärningar.

Undersökning rörande brukningskostnadernas samband med åkerfältens storlek, form och beskaffenhet. [20]
Betänkande angående arbets- och kapitalkostnaderna i jordbrukskalkylen. [29]
Maskinell täckdikning. [39]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Betänkande angående tyskgruvorna och centralorgan för gruvärenden. [2]
Betänkande med förslag till ny lag om flottning i allmän flottled, m. m. [27]
Förslag till ändringar i jaktlagstiftningen. [40]

Industri.

1948 års järnbruksutredning. Betänkande angående järnbrukens arbetskraftsförsörjning och därmed sammanhängande problem. [15]

Handel och sjöfart.

Utredning angående de handelspolitiska arbetsformerna m. m. 2. Redogörelse för de olika avtalsstyperna i det svenska avtalssystemet. [9]

Kommunikationsväsen.

Betänkande rörande Sveriges smalspåriga järnvägar. Del 4. De smalspåriga västgötabanorna. [14]
Betänkande med förslag rörande decentralisering inom väg- och vattenbyggnadsverket m. m. [17]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Utredning angående överflyttning av viss del av riksbankens rörelse till en statlig affärsbank m. m. [6]

Försäkringsväsen.

Allmän pensionsförsäkring. Principbetänkande. [33]

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Betänkande med förslag angående folkskolans diisiplinmedel m. m. [3]
Skolöverstyrelsens utlåtande angående beskärning av timplanerna vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter. [4]
Handelsutbildningskommitténs betänkande och förslag. 1. Handelsgymnasierna. [12]
Betänkande med förslag till lag om prästmöte och stiftsmöte m. m. [31]
Betänkande med förslag till nya grunder för avläggningen av präster, m. m. Del 2. [43]

Försvarsväsen.

Skyddsrum för civilbefolkningen. [13]
Försvarets centrala tyg-, intendentur- och civilförvaltning. [36]
Försvarets centrala tyg-, intendentur- och civilförvaltning. Bildbilaga. [37]
Utredning rörande frivilligt försvarsarbete. [38]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.